C:\Users\Plazma\Desktop\Knhy pdf\Nová složka (2)\Nosov_Nikolaj-Neználek_na_Měsíci.PDB

PDB Name: Neználek na Měsíci
Creator ID: REAd
PDB Type: TEXt
Version: 0
Unique ID Seed: 0
Creation Date: 17.5.2000
Modification Date: 17.5.2000
Last Backup Date: 17.5.2000
Modification Number: 424

Neználek na Měsíci

*Obsah

Kapitola první - Jak Všeználek pokořil profesora Hvězdoslava
Kapitola druhá - Záhada měsíčního kamene
Kapitola třetí - Vzhůru nohama
Kapitola čtvrtá - Nečekaný objev
Kapitola pátá - Všeználkův velkolepý plán
Kapitola šestá - Start
Kapitola sedmá - Přistání
Kapitola osmá - První den na Měsíci
Kapitola devátá - Kterak se Neználek setkal s Bigglem a Figglem
Kapitola desátá - V base
Kapitola jedenáctá - Znovu na svobodě
Kapitola dvanáctá - Noční dobrodružství
Kapitola třináctá - Založení Splečnosti obřích rostlin
Kapitola čtrnáctá - První potíže
Kapitola patnáctá - Obrat k lepšímu
Kapitola šestnáctá - Pan Skrbling zasahuje
Kapitola sedmnáctá - Velký Pindam
Kapitola osmnáctá - Scouperfield v pasti
Kapitola devatenáctá - Útěk
Kapitola dvacátá - Konec Společnosti obřích rostlin
Kapitola dvacátá první - Dobrodružství pana Scouperfielda
Kapitola dvacátá druhá - Příjezd do San Komarina
Kapitola dvacátá třetí - V Zapadáku
Kapitola dvacátá čtvrtá - Buchtíkův vzestup a pád
Kapitola dvacátá pátá - Panika na Hrabillonské kurze
Kapitola dvacátá šestá - Neználek pracuje
Kapitola dvacátá sedmá - Pod mostem
Kapitola dvacátá osmá - Záhadné zmizení rakety
Kapitola dvacátá devátá - Všeználek spěchá na pomoc
Kapitola třicátá - Boj začíná
Kapitola třicátá první - Kterak dostal Klásek první semena
Kapitola třicátá druhá - Beztíže útočí
Kapitola třicátá třetí - Buchtíkova proměna
Kapitola třicátá čtvrtá - Neználek na ostrově hlupáků
Kapitola třicátá pátá - Čas velkých změn
Kapitola třicátá šestá - Konečně na Zemi!

*Kapitola 1
JAK VŠEZNÁLEK POKOŘIL PROFESORA HVĚZDOSLAVA

Od Neználkovy cesty do Slunečního města uplynul rok, druhý a ještě půl. Pro nás je to samozřejmě jako nic, ale pro mrňavé človíčky je půltřetího roku celá věčnost. Když tak malíčkové poslouchali, co všecko Neználek, Knoflenka a Špinda Strakáček viděli a zažili, hurá taky do Slunečního města; a sotva se vrátili, hned se dali do práce. Kvítečkov se od té doby změnil k nepoznání: objevilo se mnoho velkých krásných budov, ve Zvonečkové ulici byly podle plánů architekta Vrtišpunta postaveny dva otočné domy, jeden čtyřpatrový věžového typu se spirálovou klouzačkou a s plaveckým bazénem kolem, takže se dalo vlétnout rovnou do vody, a druhý pětiposchoďový s houpacími balkóny,

padákovou věží a čertovým kolem na střeše; po ulicích se prohánělo spousta aut, spiráloběžek, truboletů, hydroplánomotokár, pásových motocyklů a jiných vozidel. Ale to nebylo zdaleka všechno. Obyvatelé Slunečního města viděli, jak se človíčkové z Kvítečkova zdatně ohánějí, a pomohli jim postavit několik důležitých továren. Podle projektu inženýra Špuntíka byl vybudován oděvní závod, kde se vyráběly nejrozmanitější obleky od plovacích vest až po zimní kožíšky z umělého vlákna. Teď už se nikdo nemusel hrbit celé hodiny s jehlou v ruce, aby si ušil nejobyčejnější kalhoty nebo kabát: v továrně to všecko za človíčky udělaly stroje. Hotové výrobky se stejně jako ve Slunečním městě rozvážely po obchodech a tam si každý vzal, co zrovna potřeboval. Ale ani to nebylo to hlavní. Šlo především o to, že se do Slunečního města vypravil i Všeználek. Seznámil se tam s učenými malenkami Petůnkou a Ančovičkou, které se právě chystaly k druhé cestě na Měsíc, horlivě se s nimi pustil do práce, a když byla raketa hotová, účastnil se taky kosmického letu. V oblasti měsíčního moře Jasu prozkoumali naši odvážní kosmonauti jeden z menších kráterů, vnikli tam do jeskyně a zkoumali změny přitažlivé síly. Na Měsíci je totiž, jak známo, přitažlivost o hodně menší než u nás na Zemi. Pobyli tam asi čtyři hodiny, ale pak museli honem zpátky: zásoby vzduchu se jim povážlivě tenčily. Po návratu do Kvítečkova Všeználek dopodrobna vyprávěl o své cestě, a toť se ví, že to kdekoho nesmírně zajímalo. Nejvíc hvězdáře Okulárka. Často pozoroval svým dalekohledem kotouč Měsíce a už dávno poznal, že jeho povrch není rovný, ale hornatý, a že měsíční hory nejsou jako u nás na Zemi, ale kruhové, nebo ještě lépe: prstencové. Tahle prstencová pohoří nazývají učenci měsíčními krátery. Je jich na Měsíci tisíce: malé, tak dvoukilometrové, ale i obrovské, až třeba sto čtyřicet kilometrů v průměru. Spoustu vědců zajímá otázka, jak vlastně vznikly. Ve Slunečním městě se o to hvězdáři dokonce pohádali a rozdělili se na dva tábory: jedni tvrdili, že měsíční krátery vznikly ze sopek neboli vulkánů, druzí prohlašovali, že to jsou stopy po velkých meteoritech. Prvním se proto říkalo stoupenci vulkánové teorie, zkrátka vulkanisti, druhým stoupenci meteorické teorie neboli meteoristi. Jenomže Všeználek nesouhlasil ani s vulkanisty, ani s meteoristy a ještě před cestou na Měsíc vytvořil svou vlastni teorii vzniku měsíčních kráterů. Jednou pozoroval s Okulárkem Měsíc a vtom mu padlo do oka, že povrch Měsíce je náramně podobný dobře vypečenému lívanci. Často potom chodil do kuchyně a pozoroval, jak se pečou lívance: všiml si, že dokud je lívanec řídký, je jeho povrch úplně hladký; ale jak se na pánvi opéká, objevují se na povrchu bubliny ohřáté páry, praskají a do lívance se dělají malé mělké dírky, které nezmizí, ani když se těsto jaksepatří propeče a ztuhne. Všeználek dokonce sepsal knihu, ve které uváděl, že povrch Měsíce nebýval vždycky tvrdý a chladný jako teď. Kdysi dávno byl prý Měsíc řídká, do tekuta rozžhavená koule. Pak jeho povrch postupně chladl, až se změnil v tvárné těsto. Uvnitř měl však ještě pořád plno ohně a obrovské bubliny rozžhavených plynů vyrážely na povrch a praskaly. A že nebyl povrch dostatečně tuhý, stopy prasklých bublin mizely, jako mizí bubliny na vodě, když prší. Když pak ale povrch Měsíce vychladl a zhoustl jako opékaný lívanec, stopy po bublinách se už neztrácely a vytvářely prstence trčící nad okolí. A když zchladly ještě víc, ztvrdly úplně. Zpočátku byly hladké a stejnoměrné, jako by zkameněly kruhy na vodě, ale časem rozpraskaly a rozdrobily se, až se nakonec změnily v dnešní rozeklané krátery, jak nám je ukáže každý pořádný dalekohled. Všichni hvězdáři - vulkanisti i meteoristi - se tomuhle Všeználkovu nápadu jen smáli. Vulkanisti říkali: "Prosím vás, k čemu tahle lívancová teorie, když je tak jako tak jasné, že měsíční krátery jsou obyčejné sopky?" Všeználek namítal, že sopka je přece vysokánská hora s poměrně nevelkým otvorem neboli kráterem na vrcholu, a že kdyby jeden jediný měsíční kráter měl být kráterem sopky, pak že by sopka sama musela být velká div ne jako celý Měsíc - a ten by pak vypadal docela jinak. Meteoristi říkali: "Samozřejmě že měsíční krátery nejsou sopky. Ani lívance. Každý přece dávno ví, že to jsou stopy po dopadech meteoritů." I na to měl Všeználek odpověď: Meteority přece nemohly padat na Měsíc vždycky jenom kolmo, ale i všelijak šikmo a ze strany. V takovém případě by po nich nezbyly jen samé kulaté stopy, jako jsou všechny měsíční krátery, ale i protáhlé, elipsovité nebo oválně - a takové na Měsíci nenajdeme. Jenomže vulkanisti i meteoristi si už natolik zvykli na své milované teorie, že nechtěli o té Všeználkově ani slyšet a pohrdavě ho nazývali lívancistou. Ale po svém pobytu na Měsíci a po podrobné prohlídce jednoho z měsíčních kráterů opustil Všeználek svou lívancovou teorii sám. Podařilo se mu totiž zjistit, že prstencová hora kolem kráteru není vůbec hora, ale zbytky obrovitánské cihlové zdi, rozhlodané zubem času. Přestože cihly už dávno zvětraly a ztratily svůj původní tvar, přece jen bylo vidět, že to jsou doopravdy cihly, a ne jen kusy obyčejné horniny. Zvlášť zřejmě to bylo tam, kde se zeď zbortila teprv nedávno a cihly se dosud nerozpadly v prach. Když si to Všeználek pořádně rozmyslel, pochopil, že takovéhle zdi mohli postavit jedině nějací rozumní tvorové, a po svém návratu vydal další knihu: Kdysi dávno žily prý na Měsíci rozumné bytosti, takzvaní měsíční človíčkové neboli Měsíčani; v těch dobách byl prý ještě na Měsíci, stejně jako dnes na Zemi, vzduch a Měsíčani žili na povrchu své planety právě tak jako my na povrchu naší Země; jenomže vzduch postupně unikal do vesmírného prostoru a Měsíčani, aby nezahynuli, nastavěli kolem svých měst silné cihlové zdi a nad nimi vyklenuli obrovské skleněné kopule; tuze dobře ovšem věděli, že to takhle věčně nepůjde, vzduch že časem zmizí do poslední trošky a měsíční povrch, nechráněný mohutnou vrstvou atmosféry, budou zahřívat sluneční paprsky tak silně, že tam život nebude moci existovat ani pod sebesilnějšími kopulemi; proto se začali stěhovat do nitra Měsíce, neboť Měsíc je ve skutečnosti dutý jako gumový míč a na vnitřním povrchu jeho pláště se dá žít stejně dobře jako na vnějším. Všeználkova kniha způsobila nesmírný rozruch. Někteří učenci ji sice chválili, že je prý napsána velice zajímavě, ale všichni svorně ji vytýkali, že není vědecky podložená. A řádný člen Akademie hvězdářských věd profesor Hvězdoslav dočista soptil rozhořčením a prohlašoval, že to není žádná kniha, ale zrovna kosmický nesmysl. Ne že by byl profesor Hvězdoslav nějaký nerudný protiva, vůbec ne, byl to dobrák od kosti, jenže měl tuze veliké nároky, na každé práci si ze všeho nejvíc vážil přesnosti a pořádku a nesnášel žádné fantazírování, zkrátka výmysly. Když se vysoptil, navrhl Akademii hvězdářských věd uspořádat o Všeználkově knize veřejnou diskusi a rozcupovat ji, jak se vyjádřil, do poslední nitky, aby se už nikdy nikdo neopovážil psát podobné hlouposti. Akademie souhlasila a poslala Všeználkovi pozvánku. Všeználek přijel a diskuse mohla začít. A to, jak se při takových příležitostech sluší a patří, důkladným referátem, který se uvolil vypracovat sám profesor Hvězdoslav. Když se všichni pozvaní človíčkové shromáždili v prostorném sále a

pohodlně se usadili v křeslech, přistoupil profesor Hvězdoslav k řečnickému pultu a pravil: "Drazí přátelé, dovolte mi, abych prohlásil zasedání věnované posouzení Všeználkovy knihy za zahájené." Pak si hlasitě odkašlal, pečlivě se vysmrkal a ujal se slova. Nejdříve stručně vyložil obsah knihy a pochválil ji za živý a zřetelný sloh, načež prohlásil, že podle jeho názoru se Všeználek dopustil omylu, jestliže považoval za cihly to, co ve skutečnosti byla jen jakási vrstevnatá hornina; a jelikož tedy nejde o cihly, nemůže být řeč, jak z toho vyplývá, ani o žádných Měsíčanech; neboť i kdyby existovali, nemohli by v žádném případě žít na vnitřním povrchu Měsíce, protože každému je přece známo, že všechny předměty jsou na Měsíci stejně jako na Zemi přitahovány ke středu planety, takže v případě, že by byl Měsíc skutečně dutý, okamžitě by to každého přitáhlo doprostřed dutiny a tam by bez pomoci poletoval v prázdnotě, dokud by neumřel hlady. Všeználek to všecko vyslechl, zvedl se a posměšně řekl: "Mluvíte, jako byste už někdy poletoval uvnitř Měsíce." "A vy snad ano?" odsekl profesor Hvězdoslav. "Nepoletoval jsem bez pomoci," řekl Všeználek, "ale zato jsem letěl v raketě a zkoumal předměty ve stavu beztíže." "Prosím vás, co s tím má společného nějaký beztížný stav?" broukl Hvězdoslav. "Hned uvidíte,"usmál se Všeználek. "Jistě račte vědět, že během letu jsem měl na palubě rakety láhev s vodou. Ve stavu beztíže plavala láhev volně v prostoru, jako ostatně každý předmět, který jsme nepřipevnili. Dokud byla láhev plná, šlo všechno normálně; ale sotva jsem půlku vody vypil, stala se divná věc: zbylá voda se nedržela ani na dně láhve, ani v jejím středu, ale roztekla se rovnoměrně po stěnách a uprostřed se utvořila vzduchová bublina. Vodu to tedy, jak vidíte, nepřitahovalo do středu láhve, ale k jejím stěnám - což je koneckonců naprosto pochopitelné, protože vzájemně se může přitahovat jen a jen hmota, kdežto prázdnota k sobě nepřitáhne nic." "To jste tedy šlápl vedle!" zabručel rozzlobeně profesor Hvězdoslav. "Srovnávat láhev s planetou - to je podle vás vědecké?" "Proč by ne?" odpověděl rázně Všeználek. "Když se láhev volně pohybuje v meziplanetárním prostoru, je přece ve stavu beztíže a podobá se ve všem všudy planetě. A uvnitř bude všecko zrovna jako v nitru planety, v našem případě Měsíce - samo sebou, jestli je Měsíc doopravdy dutý." "No právě:" vpadl mu do řeči profesor Hvězdoslav, "vysvětlete nám laskavě, proč jste si vzal do hlavy, že tomu tak je." Posluchači se zasmáli, ale Všeználka to nevyvedlo z míry. "Dospěl byste k tomu i vy, kdybyste trochu uvažoval. Jestliže byl Měsíc nejdřív žhavý a tekutý, nezačal chladnout zvnitřku, ale od povrchu - právě ten je přece ve styku s mrazivým prostorem vesmíru. Tak tedy vychladl a ztvrdl ze všeho nejdřív měsíční povrch a z Měsíce se stala jakási obrovská kulovitá nádoba, uvnitř které zůstalo - co?" "Ještě nevychladlá roztavená hmota!" křikl kdosi. "Správně," přikývl Všeználek, "zkrátka a dobře: tekutina." "Nu prosím, sám říkáte: tekutina," ušklíbl se Hvězdoslav. "Kde by se tedy vzala v Měsíci dutina, když tam je ta žhavá tekutina, vy moudrá hlavo!" "Na to není tak těžké přijít," klidně odvětil Všeználek. "Rozžhavená tekutina obklopená tvrdou slupkou Měsíce chladla přece dál, a jak chladla, zmenšovala svůj objem. Předpokládám, že víte, že se každé těleso ochlazováním zmenšuje?" "Předpokládám, že vím," odsekl zlostně profesor Hvězdoslav. "Pak je vám tedy dozajista všecko jasné," zaradoval se Všeználek. "Když tekutá hmota zmenšila svůj objem, musel v nitru Měsíce nutně vzniknout prázdný prostor - jako ta vzduchová bublina v láhvi; ten se čím dál víc zvětšoval, protože řídká hmota byla přitahována k tvrdé měsíční kůře - jako zbytky vody k stěnám láhve, a když časem tekutá hmota vychladla úplně a ztvrdla, vznikla vnitřní dutina, kterou pak mohl docela dobře vyplnit vzduch anebo jiný plyn." "Správně! Chlapík, Všeználku! Sláva!" ozvalo se ze všech stran. Všichni zatleskali. Někdo vykřikl: "Pryč s Hvězdoslavem! Člověčkové odtáhli profesora z pódia a na jeho místo přistrkali Všeználka. "Ať mluví Všeználek!" ozývalo se odevšad. "Pryč s Hvězdoslavem!" "Drazí přátelé," řekl Všeználek, když se octl za řečnickým pultem, "přednášet nemohu, na to nejsem připraven." "Tak nám aspoň povídejte o letu na Měsíc!" volali člověčkové. "A o beztížném stavu!" "Dobrá," souhlasil Všeználek, "tak třeba o stavu beztíže. Jistě víte, že aby mohla kosmická raketa překonat přitažlivost Země, musí dosáhnout obrovské rychlosti - jedenáct kilometrů za vteřinu. Když raketa nabírá tuto rychlost, je kosmonaut vystaven strašnému přetížení. Váha jeho těla jako by se několikanásobně zvětšila a tiskla ho k podlaze kabiny; není schopen zdvihnout ruku, nepohne nohou, zdá se mu, jako by měl tělo z olova, jako by mu na prsa nalehla nějaká strašná tíha a nedala mu ani vydechnout. Ale sotva se zrychlování rakety zastaví a kosmická loď začne svůj volný let meziplanetárním prostorem, přetížení ustane, ba přestanete pociťovat tíži vůbec, zkrátka a dobře jako byste ztratili svou váhu." "A povězte nám, co jste cítil? Jak to na vás působilo?" zavolal kdosi z posluchačů. "Můj první pocit ve stavu beztíže byl, jako by mi někdo podtrhl sedadlo a já neměl na čem sedět. Začala se mi trochu točit hlava, zdálo se mi, jako by mě někdo obrátil vzhůru nohama, a zároveň jsem cítil, že se ve mně všecko zastavilo a ztuhlo jako při úleku, ačkoli jsem se přece ničeho nepolekal. Chvilku jsem počkal, a když jsem se přesvědčil, že se mi nic zlého nestalo, že dýchám a vnímám jako dřív, přestal jsem si těch nepříjemných pocitů všímat - a ony postupně zmizely. Rozhlédl jsem se, koukám, že je všecko na svém místě, sedadlo že je taky jako předtím řádně pode mnou a hned se mi přestalo zdát, že jsem vzhůru nohama. A hlava se mi už taky netočila. Když jsem se tedy přesvědčil, že je všecko v pořádku, chtěl jsem se opřít nohama o podlahu, ale udělal jsem to tak zprudka, že jsem zčistajasna vyletěl vzhůru a pořádně jsem se uhodil do hlavy o strop kabiny. Neuvědomil jsem si, že jsem ztratil váhu a že teď stačí docela málo síly, abych vyskočil do obrovské výšky. Mohl jsem klidně viset uprostřed kabiny v libovolné poloze, jen jsem nesměl udělat žádný prudší pohyb. Kolem mne právě tak volně plavaly předměty, které jsme před startem nepřipevnili. Voda z láhve se nevylila, ani když se láhev obrátila dnem vzhůru, a sotva se mi podařilo vodu vytřást, nadělaly se z ní kuličky a také se vznášely v prostoru, dokud nepřilnuly ke stěnám kabiny." "A mohl byste nám, prosím, povědět," zeptal se jeden malíček, "to jste měl v té láhvi opravdu jen vodu, nebo nějaký jiný nápoj?" "V láhvi byla obyčejná voda," odpověděl Všeználek, "copak jiného?" "No to já nevím," rozhodil malíček rukama, "já myslel třeba limonáda nebo, dejme tomu, petrolej..." Všichni se zasmáli. A další malíček se zeptal: "A přivezli jste si odtamtud něco?" "Já jsem si přivezl přímo kousek Měsíce," přiznal Všeználek. Vyndal z kapsy nevelký kamínek modrošedé barvy a řekl: "Na povrchu Měsíce se povaluje spousta všelijakých kamenů, a velice krásných, ale ty jsem si brát nechtěl, mohly to být třeba meteority, spadlé na Měsíc odněkud z vesmíru. Tenhle kámen jsem však odštípl vlastnoručně kladívkem ze skály, když jsme lezli do měsíční jeskyně. Takže je to zaručeně pravý kousek Měsíce." Kámen koloval z ruky do ruky. Každý si ho chtěl prohlédnout

zblízka. Všeználek zatím vyprávěl, jak s Petůnkou a s Ančovičkou putovali po Měsíci a co tam viděli. Všem se Všeználkovo povídání tuze líbilo a všichni byli náramně spokojeni, jen profesor Hvězdoslav ne. Sotva Všeználek skončil a odešel od řečnického pultu, vyskočil na pódium a prohlásil: "Vážení přátelé, všichni jsme se zájmem vyslechli vyprávěni o Měsíci a o všem ostatním a já jménem svým i všech přítomných dovoluji si vyjádřit srdečné diky věhlasnému Všeználkovi za jeho zajímavé a obsažné vystoupení. A však-" pokračoval profesor Hvězdoslav a přísně zvedl ukazovák. "Pryč s ním!" ozvalo se ze sálu. "Avšak, opakoval zvýšeným hlasem profesor Hvězdoslav, "my jsme se nesešli proto, abychom poslouchali povídačky o Měsíci, ale abychom posoudila Všeználkovu knihu; a jestliže jsme tuto knihu neposoudili, znamená to, že jsme nesplnila to, co jsme si předsevzali; a jestliže jsme nesplnili, co jsme si předsevzali, budeme to stejně muset splnit; a jestliže to budeme stejně muset splnit, pak to tedy splníme a nezbude nám než podrobit zkoumání . . ." Nikdo se už nedověděl, co vlastně chtěl profesor Hvězdoslav podrobit zkoumání: zdvihl se takový rámus, že nebylo slova rozumět. Ze všech stran se ozývalo jedno jediné: "Pryč s ním!" Dva malíčkové se znovu vrhli na pódium, jeden popadl Hvězdoslava za límec, druhý za nohy a vyvlekli ho rovnou na ulici. Tam ho posadili v parčíku na trávník a řekli mu: "Hele, až jednou poletíš na Měsíc, klidně si dělej přednášek, kolik budeš chtít, ale zatím seď pěkně tady a mlč." Takové nešetrné zacházení profesora Hvězdoslava natolik popletlo, že ze sebe nevypravil ani slovo. Konečně se trošku vzpamatoval: "To je neslýchané! Budu si stěžovat! A dám to do novin! Vy ještě poznáte, kdo to je profesor Hvězdoslav!" Dlouho křičel a hrozil pěstmi, ale když viděl, že se už všichni dávno rozešli, prohlásil: "A tím, váženi přátelé, považuji naše zasedáni za skončené." Načež vstal a šel taky.

*Kapitola 2
ZÁHADA MĚSÍČNÍHO KAMENE

Druhého dne se v novinách objevila obšírná zpráva z diskuse o Všeználkově knize. Přečetli si ji snad všichni obyvatelé Slunečního města. Každý se chtěl dovědět, jestli je tedy Měsíc doopravdy dutý a jestli je pravda, že uvnitř Měsíce žijí človíčkové. Ve zprávě bylo podrobně uvedeno, o čem se v diskusi hovořilo, ba dokonce i to, o čem se nehovořilo vůbec. Stránky novin se strakatily legračními obrázky. Na jednom byl třeba namalován Měsíc, uvnitř chodili vzhůru nohama človíčkové a chytali se za všecko možné, jen aby je to nepřitáhlo do středu planety; na jiném byl vyobrazen človíček, kterému přitažlivá síla stáhla kalhoty i boty, a teď se jen v klobouku a v košili držel jako klíště větve stromu. Všeobecnou pozornost vzbudila karikatura Všeználka, jak bezmocně poletuje ve středu Měsíce a tváři se tak vyděšeně, že se tomu musel kdekdo smát. Tohle všechno noviny samozřejmě otiskovaly jen pro obveselení čtenářů. V jedněch však byla uveřejněna naprosto vážná a vědecky podložená stať profesora Hvězdoslava, který přiznal, že ve sporu s Všeználkem nebyl tak docela v právu, a omlouval se za ostré výrazy, kterých použil. Napsal, že existence vnitřního prostoru Měsíce neodporuje fyzikálním zákonům a že je tedy plně reálná, takže Všeználek není tak dalek skutečnosti, jak se snad mohlo zpočátku zdát; zároveň však prý lze těžko předpokládat, že by ta dutina byla uprostřed Měsíce, neboť centrální část této planety je přece zaplněna tuhou hmotou, která vznikla dávno před tím, než povrch zchladl a ztvrdl, a tedy i před tím, než se uvnitř začal tvořit prázdný prostor; stejně jako teď, i v dávných dobách byly totiž vnitřní vrstvy Měsíce vystaveny obrovskému tlaku vrstev vnějších, které váží mnoho tisíc, ba miliónů tun, takže zcela ve shodě se všemi fyzikálními zákony nemohly zůstat v tekutém stavu, ale musely být stlačené a tuhé; což tedy znamená, že už v době, kdy byl Měsíc ještě žhavý a tekutý, měl již uvnitř tvrdé středové jádro, a že když se začala tvořit vnitřní dutina Měsíce, nedělo se tak v jeho středu, ale kolem něho - přesněji řečeno: mezi tímto tvrdým centrálním jádrem a poměrně nedávno ztuhlým povrchem; z čehož tedy nezvratně vyplývá, že Měsíc není vlastně dutá koule jako třeba gumový míč, jak mylně předpokládal Všeználek, ale koule s ještě jednou kouli uvnitř, obklopenou mezivrstvou vzduchu nebo jiného plynu. Pokud jde o existenci měsíčních človíčků a živých tvorů vůbec, to už patří zhola do oblasti fantazie, psal profesor Hvězdoslav. Neexistují žádné vědecké důkazy o životě Měsíčanů, a jestliže to, co Všeználek objevil na povrchu Měsíce, byla skutečně cihlová zeď postavená kdysi nějakými rozumnými bytostmi, nikterak to ještě nedokazuje, že se tyto rozumné bytosti zachovaly až do dnešních dnů a zvolily si za své sídlo vnitřní dutinu své planety. Věda vyžaduje hodnověrná fakta, a ta nám nenahradí sebekrásnější pusté výmysly. Když si Všeználek přečetl článek profesora Hvězdoslava, přepadl ho mučivý pocit studu smíšený s roztrpčením: to, co profesor Hvězdoslav napsal o tuhém jádru uvnitř Měsíce, bylo naprosto nezvratné. Každý, kdo zná jen trochu základy fyziky, s tím musí souhlasit - a Všeználek je znal znamenitě. Jak to, že jsem nepřišel na takovou jednoduchou věc? ptal se nechápavě. Samo sebou, že uvnitř Měsíce musí být tuhé jádro a že ta dutina se mohla tvořit jedině kolem něho, a ne uprostřed. Já osel! Já mezek! Já hlava zabedněná! Takhle se zesměšnit! Jak jsem mohl nepochopit takovouhle samozřejmost! Ta ostuda! Všeználek si znovu přečetl článek od a do zet, začal se procházet po pokoji a co chvíli potřásal hlavou, jako by z ní chtěl vytřást ty nepříjemné myšlenky. "Pusté výmysly . . .!" brumlal dopáleně. "Jak mám teď dokazovat, že to nejsou žádné výmysly, když jsem nepřišel ani na to, že ve středu Měsíce musí být tuhé jádro! Taková blamáž!" Nakonec ho to věčné chození unavilo, se vzteklým vrčením padl na židli a vytřeštěně koukal do prázdna. Ale hned zas vyskočil jako uštknutý a znovu běhal sem a tam. "A zrovna dokážu, že to nejsou žádné pusté výmysly!" křičel. "Človíčkové na Měsíci jsou! Není možné, aby nebyli! A věda - to nejsou jen holá fakta! Věda je i fantazie. Fantazie nám pomáhá přemýšlet. Pouhá holá fakta, to ještě nic neznamená! Každému faktu je třeba dát smysl. A já to dokážu!" Vtom mu padl pohled na karikaturu v novinách, kde byl nakreslen uprostřed Měsíce s tak pitomým výrazem, že se na to nedalo klidně koukat. "No prosím!" řekl otráveně. "A pak zkus něco dokazovat - když ti udělají takovýhle obličej!" Ještě toho dne odjel ze Slunečního města a celou cestu se dušoval: V životě se už nebudu zabývat vědou! I kdyby mě na kousky krájeli! Ne a ne a ne! Jenomže když se zas vrátil do Kvítečkova, pozvolna se uklidnil a začal znova toužit po vědecké práci a po nových cestách: Postavit takhle velikánskou meziplanetární loď, vzít si pořádnou zásobu vzduchu a potravin a uspořádat dlouhodobou výpravu na Měsíc! Ve vnějším obalu musejí být přece nějaké otvory, trhliny nebo

krátery vyhaslých sopek. Proniknout tak jimi do nitra Měsíce a spatřit jeho vnitřní jádro! Jestli existuje - a to bezpochyby ano! - pak měsíční človíčkové určitě žijí na jeho povrchu. Mezi vnějším pláštěm a středovým jádrem se jistě zachovalo dost vzduchu a životní podmínky tam mohou být docela vyhovující. Jak si to tak Všeználek všecko představoval, užuž se chtěl pustit do přípravy nové expedice; ale vtom si vzpomněl, co se mu přihodilo, a znovu si řekl: Ne! Musím být důsledný. Jednou jsem se rozhodl, že nechám vědu být, a tak to taky dodržím! Ať si letí na Měsíc někdo jiný, ať si tam najde někdo jiný měsíční človíčky, pak aspoň všichni řeknou: Tak vida, Všeználek měl pravdu, to je pane chytrý malíček, ten předpověděl, co nikdy nikdo netušil. A my se mýlili! My jsme mu nevěřili! My jsme se mu smáli! A psali o něm všelijaké posměšné články a kreslili karikatury! A všichni se pak budou stydět. A profesor Hvězdoslav taky. A pak za mnou přijdou a řeknou: Hele, odpusť nám to, Všeználku, my jsme se spletli. A já jim řeknu: To nic, kamarádi, já se už nezlobím, já vám to odpouštím. I když mě to hrozně mrzelo, že jste se mi všichni smáli. Ale já nejsem pomstychtivý, já jsem dobrák. Protože co je pro mne ze všeho nejhlavnější? Nejhlavnější je pro mne pravda. A když pravda zvítězí, pak je všecko v pořádku, jaképak zlobení. Takhle tedy Všeználek uvažoval, a když si všecko jaksepatří rozmyslel, rozhodl se, že na Měsíc zapomene a už na něj v životě nepomyslí. Jenže to nebylo tak lehké. Potíž byla v tom, že měl doma ten kousek Měsíce, ten měsíční kámen, který odštípl ze skály, když slézali s Petúnkou a s Ančovičkou do měsíční jeskyně. Měsíční kámen neboli lunit, jak ho pojmenoval, ležel v jeho pokoji na okně a chtě nechtě mu vždycky padl do oka. A jak ho Všeználek zahlédl, hned si vzpomněl na Měsíc a na všecko, co se přihodilo - a zas měl po náladě. Jednou v noci se probudil, zrak mu sklouzl na okno, a spatřil, že lunit ve tmě světélkuje jakýmsi měkkým modravým svitem. Všeználka ten neobvyklý jev udivil, vstal a šel k oknu, aby si měsíční kámen jaksepatří prohlédl. A tu si všiml, že na obloze září jasný úplněk. Měsíční světlo padalo přímo do okna a osvětlovalo kámen tak, že se zdálo, jako by lunit svítil sám. Všeználek se pokochal tou krásnou podívanou, uklidnil se a šel si zase lehnout. Podruhé seděl Všeználek dlouho do večera nad knížkou a když se konečně rozhodl, že půjde spát, byla už hluboká noc. Svlékl se, zhasl - a opět mu náhodou padl pohled na měsíční kámen na okně. A znovu se mu zdálo, že lunit svítí: tentokrát dokonce nějak obzvlášť jasně. Ale protože věděl, že je to úkaz způsobený jen odrazem měsíčního světla, přestal si toho všímat a už se chystal usnout - jenže vtom si uvědomil, že tuhle noc je přece novoluní a měsíc nesvítí. Vylezl z postele, vykoukl ven - a opravdu: noc byla tmavá, bezměsíčná; na obloze, černé jako uhel, blikaly jen hvězdy, měsíc nikde. A přesto zářil měsíční kámen tak jasně, že osvětloval kousek okna kolem. Všeználek vzal lunit do ruky - a ruku mu ozářilo slabé mihotavé světlo: linulo se z měsíčního kamene. Čím déle se na ten kámen díval, tím svítil lunit jasněji. Dokonce jako by už v pokoji nebylo tma jako dřív: rozeznal stůl, židle, knihovničku . . . Vzal z poličky knížku, otevřel ji a položil na ni měsíční kámen; lunit ji osvětlil, že Všeználek mohl přečíst jednotlivá písmena i slova. Pochopil, že měsíční kámen vyzařuje jakousi světelnou energii. Užuž chtěl běžet k ostatním a povědět jim o svém objevu, uvědomil si však, že všichni dávno spí. Ale hned druhého dne jim řekl: "Víte co, kamarádi? Přijďte dneska večer ke mně, ukážu vám něco, že budete koukat." "A co?" zajímali se človíčkové. "Přijďte a uvidíte." Všichni byli náramně zvědaví, co to asi bude, a Čiperka nemohl nedočkavosti ani obědvat; nakonec to už nevydržel, běžel za Všeználkem a tak dlouho ho trápil, až mu to tajemství musel vyklopit. Tak se to sice malíčkové dověděli dřív, o to větší však byla jejich zvědavost. Každý chtěl na vlastni oči vidět, jak ten zvláštní kámen potmě svítí. Sotva slunce sklouzlo za obzor, do jednoho byli u Všeználka. "Přišli jste moc brzo:" přivítal je, "teď kámen svítit nebude, ještě je moc světlo. Svítí, až když je úplná tma." "To nic, my počkáme:" řekl Sirupčík. "My máme čas." "Tak dobrá, čekejte," přikývl Všeználek. "A abyste se zatím nenudili, něco vám o tom povím." Malíčkové se usadili kolem stolu, Všeználek před ně položil měsíční kámen a začal. Vykládal, že se v přírodě vyskytuji látky, které mají schopnost ve tmě světélkovat, když byly předtím vystaveny účinku světelných paprsků, a že se takové záření nazývá luminiscence; některé látky prý vyzařuji viditelné světelné paprsky dokonce i vlivem neviditelných ultrafialových a infračervených paprsků nebo kosmického záření, a je prý tedy docela možné, že z takové luminiscenční látky je i měsíční kámen. Zatím se v pokoji setmělo. Človíčkové usilovně upírali zrak na měsíční kámen, ale světlo nikde. Čiperka, nejdivočejší ze všech, se celou dobu třásl netrpělivostí a chvilku neposeděl. "Tak proč nesvítí? A kdy už bude svítit?" dorážel v jednom kuse. "Počkej chvilku. Ještě je moc světla uklidňoval ho Všeználek. Nakonec už bylo tma jako v pytli, nebylo vidět ani kámen, ani stůl, na kterém ležel, ale Všeználek pořád jenom opakoval: "Tak počkej přece, ještě je moc světlo." "Vážně, kamarádi, dokonce by se dalo malovat," poznamenal Tubička a někdo se potichounku zasmál; ale v té tmě se dalo těžko rozpoznat, kdo to byl. "Všecko je to nesmysl!" prohlásil Čiperka. "Já myslím, že už svítit nebude." "A proč taky, když je stejně světlo," řekl Šroubek. Znovu se někdo uchichtl, tentokrát však hlasitěji. Nejspíš Neználek, to byl největší smíšek. "Když ty, Čiperko, pořád někam pospícháš. Ty chceš všecko moc rychle," řekl Sirupčík. "A ty ne?" odsekl zlostně Čiperka. "Jakýpak spěch," odpověděl Sirupčík. "Copak je nám tady zle? Teplo je tu, světlo je tu, mouchy nás neštípou . . ." A to už to nikdo nevydržel a všichni se rozchechtali na celé kolo. Všem se tuze zalíbilo to Sirupčíkovo rčení o mouchách a opakovali je do omrzení. Nakonec řekl Strunka: "Jaképak mouchy! Všecky mouchy dávno spi." "Správně!" vpadl doktor Pilulkin. "Mouchy už spí a my půjdeme taky. Konec představení." "Nezlobte se, kamarádi, bude v tom nějaká chyba," omlouval se Všeználek. "Včera kámen svítil, čestné slovo!" "Nic si z toho nedělej, nevadí, zítra přijdem zas," řekl Vroubek. "To se ví, že přijdem: teplo je tu, světlo je tu, mouchy nás neštípou . . .," dodal někdo. A všichni se smáli a strkali se a šlapali si ve tmě na paty a tlačili se z pokoje. Všeználek naschvál nerozsvítil, protože mu bylo hanba podívat se kamarádům do očí. Sotva odešli, vrhl se na postel, zabořil obličej do polštáře a chytil se za hlavu. "Patří mi to, hlupákovi, dobře mi tak!" naříkal zoufale. "Nemohl jsem držet jazyk za zuby - teď to mám! To mi nestačilo, co se stalo ve Slunečním městě? Teďka se mi budou smát i tady." Byl by si vzteky vlepil pár pohlavků. Pak si ale uvědomil, že už je pozdě, a aby neporušoval svůj denní řád, svlékl se a šel do hajan. V noci se však přece jenom vzbudil, a když se náhodou podíval na stůl, viděl, že kámen svítí. Zabalil se do přikrývky, vklouzl do pantoflí a šel ke stolu. Vzal měsíční kámen do ruky a začal si ho pozorně prohlížet. Lunit zářil modrým světlem, jako by byl z tisíce mihotavých jiskřiček. Světlo bylo čím dál jasnější, ne už světle modré jako zpočátku, ale mělo docela zvláštní barvu: trochu

dorůžova, trochu dozelena. Když dostoupilo největší jasnosti, pomalu haslo, až přestalo svítit docela. Všeználek položil mlčky lunit na okno a v hlubokém zamyšlení se vrátil do postele. Od té doby často pozoroval světélkování měsíčního kamene. Někdy začal lunit svítit později, jindy dřív; někdy svítil dlouho, třeba celou noc, podruhé vůbec ne. A ať se Všeználek snažil sebevíc, nemohl zjistit v záření lunitu pražádnou zákonitost. Nikdy se nedalo říci předem, jestli se v noci rozzáří, nebo ne. Proto si Všeználek řekl, že o tom bude zatím mlčet jako hrob. Aby mohl lépe prozkoumat vlastnosti lunitu, rozhodl se podrobit záhadný kámen chemickému rozboru. Jenže ani tohle nebylo jen tak. Lunit ne a ne se sloučit s jinou látkou: nechtěl se rozpouštět ani ve vodě, ani v lihu, ani v kyselině sírové nebo dusičné; dokonce ani směs čisté kyseliny dusičné a solné, lučavka královská, která rozpouští i zlato, na měsíční kámen nepůsobila. A tak Všeználek dočista ztratil naději, že lunit rozpustí. Pokoušel se ho tedy roztavit. Marně. Zkoušel ho žíhat v plameni, také bezvýsledně. Lunit, jak se říká, v ohni nehořel, ve vodě netonul. Samozřejmě jenom obrazně. Ve vodě se potopil, ale problém byl v tom, že zdaleka ne vždycky. Někdy se ponořil jako kousek cukru nebo soli, jindy plaval na hladině jako korek nebo suché dřívko, jelikož váha zřejmě v důsledku jakýchsi nepochopitelných příčin kolísala a z látky těžší než voda se měnil v látku lehčí. A to byla zcela nová a do té doby neznámá vlastnost, jakou neměl ani jeden nerost na Zemi. Při svých pozorováních si Všeználek všiml, že teplota měsíčního kamene obyčejně bývá o dva tři stupně vyšší než teplota okolí. To znamenalo, že zároveň se světelnou energií vydává i energii tepelnou. Jenže ani tahle zvýšená teplota lunitu nebyla stálá. Tepelná energie zřejmě nevyzařovala stále, ale s přestávkami. A někdy byla teplota lunitu dokonce o pár stupňů nižší než okolní vzduch. Co by mohlo tohle znamenat, tomu už Všeználek vůbec nerozuměl. Všechny tyhle prapodivné věci přiváděly Všeználka do takových rozpaků, že toho měl nakonec dost. A protože si ty zvláštnosti neuměl vysvětlit, mávl nad vším rukou. Měsíční kámen ležel na okně jako zbytečná a nepotřebná věc a pomalu se na něm usazoval prach.

*Kapitola 3
VZHŮRU NOHAMA

V příštích dnech došlo k událostem, které Všeználka přinutily zapomenout na měsíční kámen úplně. To, co se přihodilo, bylo natolik podivuhodné a neobvyklé, že se to dá jen stěží vylíčit. Všeználek zkrátka neměl ani pomyšlení na to, aby se zabýval nějakým podivným kamenem, z kterého navíc nekoukal pražádný užitek. Den, kdy se to všechno stalo, začal docela obyčejně, až na to, že když se Všeználek vzbudil, nevstal jako jindy hned, ale proti svým zásadám si ještě chvilku poležel. Nejdřív se mu prostě nechtělo vstávat, ale pak najednou jako by ho trošku rozbolela hlava a začala se mu motat. Chvíli nevěděl, jestli ho hlava bolí proto, že leží v posteli, nebo jestli leží v posteli proto, že ho bolí hlava. Měl však svůj vlastní způsob, jak se téhle nepříjemnosti zbavit: vůbec si toho nevšímat a dělat jakoby nic. A tak statečně vyskočil z postele, pustil se do ranní rozcvičky, udělal pár cviků, umyl se ve studené vodě - a bolest i motolice byly tytam. Nálada se mu zlepšila, a protože byl do snídaně ještě čas, rozhodl se, že si uklidí. Zametl, utřel vlhkou utěrkou skříně ve zdi, kde měl všelijaké chemikálie a sbírku hmyzu, a urovnal do poliček knihy, které se mu nakupily na stole, na nočním stolku a dokonce i na okně. To měl udělat už dávno, ale nikdy mu na to nějak nezbyl čas. Sebral z okna knihy a s nimi i měsíční kámen. Otevřel skříň se sbírkou nerostů a uložil lunit na spodní poličku, protože na horních už nebylo ani kousek místa. Musel se k tomu shýbnout, a vtom se mu znova slabě zatočila hlava. No tohle! řekl si. Že bych byl doopravdy nemocný? Budu si muset říct Pilulkinovi o nějaké prášky. Zároveň se ho zmocnil jakýsi divný pocit, jako by visel hlavou dolů; prostě se mu na pár okamžiků zdálo, že se obrátil vzhůru nohama. Rozhlédl se, a když se ujistil, že je všecko, jak má být, zavřel zase skříň a chtěl se narovnat. Ale vtom ho něco zespodu postrčilo a vyhodilo až ke stropu. Udeřil se do hlavy a zase klesl na zem; cítil, jako by ho sebral vítr a někam ho unášel, chytil se proto židle, to mu však nepomohlo, vzápětí byl zase ve vzduchu - a k tomu s židlí v ruce. Odletěl do rohu místnosti, udeřil se zády o stěnu, odrazil se od ní jako míč a letěl k protější zdi. V letu zachytil židlí za lustr, rozbil žárovku a vrazil hlavou do knihovny, až se knihy rozletěly na všechny strany. Poznal, že mu je židle k ničemu, odhodil ji, židle se snesla dolů, odrazila se od podlahy a vyskočila zase vzhůru jako gumová, kdežto Všeználek odlétl ke stropu, odrazil se taky a klesal zpátky k zemi. Cestou se srazil se židlí, která se vznášela proti němu, a dostal takovou ránu opěradlem přímo mezi oči, až ho to omráčilo a na chvíli se přestal zmítat ve vzduchu. Pomalu se vzpamatoval a zjistil, že visí v jakési podivné pozici uprostřed pokoje mezi podlahou a stropem. Nedaleko poletovala vzhůru nohama židle a taky lustr visel nějak divně - ne svisle jako jindy, ale šikmo, jako by ho nějaká neznámá síla přitahovala ke stěně; kolem se po celém pokoji vznášely knihy. Všeználkovi bylo divné, že židle ani knihy nepadají na zem - jako by byly zavěšeny volně ve vzduchu. Všecko mu připomínalo stav beztíže, který zažil v kabině kosmické lodi při cestě na Měsíc. "Divná věc!" zabručel. "Tuze divná věc!" Snažil se nedělat prudké pohyby a zkusil zvednout ruku. Podivil se, že k tomu nepotřebuje takřka žádnou sílu, ruka se zvedla div ne sama a byla lehká jako pírko. Zvedl druhou ruku: ani ta nic nevážila a také jako by ji něco nadnášelo. V celém těle cítil neobvyklou lehkost. Zdálo se mu, že stačí maličko mávnout rukou, a hned začne poletovat po pokoji jako motýl.Co se to se mnou stalo? říkal si zmateně. Buď jsem se dostal do stavu beztíže, nebo spím a všecko se mi to jen zdá. Vytřeštil oči, aby se probral, ale když se přesvědčil, že je dokonale vzhůru, dočista se vyděsil a zoufale vykřikl: "Kamarádi, pomoc!" Nikdo se však neobjevil. Nezbylo než se dostat co nejdřív z místnosti a podívat se, co je s ostatními. Opatrně dělal rukama a nohama plavecká tempa a pomaloučku se přemísťoval vzduchem, až doplul ke dveřím. Tam se chytil horní veřeje a vší silou začal do nich kopat. Zdálo by se, že otevřít dveře je maličkost, ale ve stavu beztíže to není zdaleka tak jednoduché. Všeználek musel vynaložit velké úsilí, než se mu to podařilo. Konečně vyplul z pokoje a octl se na schodišti - lépe řečeno nad schodištěm; teď přemýšlel, jak dolů. Seběhnout po schodech jako jindy nemohl, přitažlivá síla ho už nepřitahovala k zemi, a ať by mrskal nohama sebevíc, stejně by to nikam nevedlo. Nakonec přece jen vymyslel, jak na to. Chytil se za zábradlí a ručkoval dolů. Byl to pohled k popukání: nohy se mu ve vzduchu klátily jako komárovi, a čím ručkoval níž, tím se mu zdvihaly výš, až se převrátil docela. Když se

dostal tímhle prapodivným způsobem se schodů, zarazil se v chodbě před dveřmi do jídelny. Ozýval se odtamtud jakýsi tlumený křik. Po několika nezdařených pokusech otevřel konečně dveře - a to, co spatřil, ho naplnilo úžasem: maličkové neseděli jako jindy za stolem, ale vznášeli se v nejrozmanitějších pózách vzduchem. Kolem nich pluly židle, stoličky, misky, talířky a lžičky a velký hliníkový rendlík jáhlové kaše. Sotva zahlédli Všeználka, ztropili neuvěřitelný rámus. "Všeználku, kamaráde, pomoc!" úpěl Civínek. "Namouduši nevím, co se to se mnou děje!" "Slyšíš, Všeználku, z ničeho nic lítáme!" křičel doktor Pilulkin. "A já snad ani nemám nohy! Neudělám ani krok!" pištěl Sirupčík. "Já taky ne! Nikdo! A zdi se kymácejí!" volal Bručoun. "Klid, kamarádi!" okřikl je Všeználek. "Já tomu sám nerozumím. Myslím, že jsme se dostali do stavu beztíže. Zmizela přitažlivost. Zrovna takhle to vypadalo, když jsem letěl na Měsíc." "Ale my přece nikam neletíme," namítl Tubička. "To někdo určitě vymyslel naschvál, tuhle lumpárnu!" rozčílil se Čiperka. "Někdo si z nás dělá legraci!" křičel Civínek. "Pěkná legrace!" zavřískal Buchtík. "Okamžitě toho nechte! Mně se točí hlava. Proč se ty zdi kymácejí? A proč je všecko vzhůru nohama?" "Nic není vzhůru nohama," vysvětloval mu Všeználek. "Vzhůru nohama jsi ty, proto se ti zdá, že je všecko obráceně." "Tak ať mě obrátí zpátky, ale honem, nebo bude zle!" vřískal Buchtík dál. "Uklidněte se!" napomenul je Všeználek. "Nejdřív si musíme ujasnit, proč zmizela tíže." "Jaképak ujasňování," pištěl Neználek. "Jestli zmizela, tak ji zas musíme najít - a hotovo!" "Ty buď radši ztichа, chytráku, když nedokážeš navrhnout něco kloudného!" křikl podrážděně Vroubek. "Hele, nenadávej, jo, nebo ti jednu klepnu!" odsekl Neználek, rozpřáhl se a vlepil Vroubkovi takovou, až se Vroubek roztočil jako káča a odletěl přes celou místnost. Ale ani Neználek se neudržel na místě, odlétl na protější stranu, uhodil se do hlavy o rendlík s kaší, kaše vyšplíchla - a přímo do obličeje Buchtíkovi, který se vznášel kousek dál. "Kamarádi, co to? Pomoc! To je darebáctví!" zuřil Buchtík, rozmazával si jáhlovou kaši po obličeji a plival kolem. Človíčkové se snažili vyhnout srážce s plivajícím Buchtíkem a s chuchvalci kaše, a jak tak všelijak zprudka uhýbali a ucukávali, začali létat po místnosti sem a tam a vrážet do sebe, až jim naskakovaly modřiny a boule. "Tak dost už, kamarádi! Nechte toho!" volal zoufale Všeználek. "A nehýbat se, nebo za nic neručím! V beztížném stavu se nesmějí dělat žádné prudké pohyby! Slyšíte, co jsem vám říkal? Klid!" A v tom rozčileni bouchl pěstí do stolu, který plul zrovna kolem. Samo sebou, že po takovém prudkém pohybu udělal ve vzduchu kotrmelec i Všeználek a pořádně se klepl o stůl. "Vidíte, já to říkal!" vykřikl a drbal si natlučené místo. Maličkové nakonec pochopili co a jak, přestali dělat zbytečné pohyby a zůstali nehybně trčet ve vzduchu: jeden nahoře pod stropem, druhý dole kousek nad podlahou, někdo vzhůru nohama, někdo hlavou, někdo vleže, někdo šikmo z rohu do rohu. Když Všeználek viděl, že se všichni jakžtakž uklidnili, řekl: "A teď dobře poslouchejte, řeknu vám něco o beztížném stavu. Víte přece, že každý předmět něco váží a že je podle své váhy přitahován k zemi přitažlivou silou. Váha těla nám tiskne nohy k zemi, a díky tomu se můžeme výborně pohybovat. Když přitažlivost zmizí, jako třeba zrovna teď, ztratíme váhu, přestaneme pevně stát a nedokážem prostě chodit. Co pak?" "No právě! Co teď?" ozvalo se ze všech stran. "Pak je třeba přizpůsobit se novým podmínkám," odpověděl Všeználek. "A k tomu si musíte osvojit třetí zákon mechaniky, který se obzvlášť názorně projevuje ve stavu beztíže. A co nám říká tento zákon? Tento zákon nám říká, že akce rovná se reakci, prostě že každá síla vyvolává stejně velkou sílu protisměrnou neboli reaktivní. Například: jestli dám ve stavu beztíže ruce nahoru, celé moje tělo okamžitě klesne dolů. Podívejte se . . ." Všeználek rázně zdvihl obě ruce a vtom už pomaloučku klesal k zemi. "A když dám ruce dolů, vznesu se naopak ke stropu." Než se dotkl podlahy, rychle připažil a začal znovu plavně stoupat vzhůru. "A teď se podívejte!" zavolal na maličky, když zůstal viset pod stropem. "Dám ruku stranou, třeba vpravo, a to mě roztočí opačným směrem, to znamená vlevo." Energicky upažil pravou ruku a začal se zvolna otáčet, až se převrátil vzhůru nohama. "Vidíte? Teď jsem hlavou dolů a celý pokoj se mi zdá vzhůru nohama. Co musím udělat, abych se zase otočil zpátky? K tomu stačí takhle mávnout rukou." Mávl levou rukou a znovu se začal točit, až se obrátil do normální polohy. "Viděli jste, že několika jednoduchými pohyby vyvoláme reaktivní sílu a můžeme dát svému tělu libovolnou polohu v prostoru. A teď poslouchejte, co dál. Za prvé: ti, kteří jsou vzhůru nohama, se musí obrátit vzhůru hlavou." "A ti vzhůru hlavou se musí převrátit vzhůru nohama?" zeptal se Neználek. "Prosím tě!" odpověděl Všeználek. "Všichni musíme být vzhůru hlavou, to je přece přirozená poloha pro každého normálního človíčka. Za druhé: všichni se musí spustit dolů a snažit se držet těsně u podlahy. Protože pro každého normálního človíčka je nejpřirozenější být na podlaze, a ne se plácat u stropu. Doufám, že je to jasné?" Všichni začali dělat rukama opatrné pohyby, snažili se dostat do svislé polohy a klesnout co nejníž k zemi. Toť se ví, všem se to hned naponejprv nepovedlo, protože sotva se spustili kolmo dolů, odrazili se nohama od podlahy a letěli zase zpátky ke stropu. "Držte se blíž u zdí, kamarádi," radil jim Všeználek, "a až budete dole, chyťte se za něco pevného - za okno, za kliku u dveří, za trubku ústředního topení!" Tohle byla rada nad zlato. Za chvíli byli už všichni maličkové u země - jenom Buchtík ne; nemotorně se houpal ve vzduchu dál. Jeden přes druhého mu radili, jak se dostat dolů, ale marně. "To nic," řekl Všeználek, "ať trošku trénuje, za čas mu to taky půjde. A my si zatím trochu odpočineme a budeme se tomu snažit přivyknout." "Pěkně děkuju, na tohle si tak jeden zvykne! Ještě to tak!" broukl dopáleně Bručoun. "Na všecko si zvykneš," odpověděl klidně Všeználek. "Hlavní věc si toho nevšímat. Jestli se někomu bude zdát, že někam padá nebo že se obrací vzhůru nohama - a takové pocity ve stavu beztíže bývají -, ať se honem rozhlédne: přesvědčí se, že je normálně v místnosti, a bude po všem. Má někdo nějaký dotaz?" "Já!" ozval se Neználek. "Já bych měl dotaz, jestli budeme dneska snídat, nebo jestli se z důvodů zrušení tíže ruší i snídaně a obědy?" "Nic se samozřejmě neruší," odpověděl Všeználek. "Kdo má dnes službu, půjde do kuchyně, a my se dáme do práce. Upevnit všecky pohyblivé předměty, aby nám tu nelítaly vzduchem, stoly, židle, skříně a ostatní nábytek přibít k podlaze a po všech místnostech a chodbách natáhnout šňůru na prádlo! Když se ji budeme přidržovat, půjde nám to po domě mnohem líp." A tak se všichni kromě Buchtíka pustili do práce: jedni napínali šňůru, jiní přibíjeli nábytek. A to byla fuška. Jen to zkuste, zatlouct třeba hřebík do zdi, když vás při každé ráně kladívkem reaktivní síla odhodí opačným směrem a letíte ozlomvaz bůhvíkam, dokud o něco neťuknete hlavou. Teď se i ty nejobyčejnější věci musely dělat úplně jinak. K zatlučení jednoho jediného hřebíku bylo zapotřebí nejméně tří človíčků: jeden držel hřebík, druhý bušil kladívkem, třetí se o něco vzepřel a přidržoval toho, co zatloukal, aby neodletěl. Zvlášť těžké to měla služba v kuchyni.

Ještě dobře, že toho dne byl na řadě Šroubek s Vroubkem. To byli dva tuze šikovní koumalové. Sotva se dostali do kuchyně, hned zapnuli mozky na plné obrátky a začali vymýšlet nejrůznější zlepšováčky. "K normálnímu pracovnímu výkonu je zapotřebí stát pevně na vlastních nohou," prohlásil s žertovnou vážností Šroubek. "Račte zkusit mísit těsto, krouhat zelí, krájet chleba nebo točit strojkem na maso, když se vám tělo vznáší bez opory vzduchem!" "Jenže kterak můžeme stát, nemají-li nohy spojení s podlahou?" připojil se okamžitě Vroubek. "Právě. A jestliže nemají, nutno je zajistit," pokračoval Šroubek. "Přibitím podrážek bude žádané spojení spolehlivě navázáno." "Velice důvtipný vynález !" pochválil Vroubek. Oba přátelé si v tu ránu zuli střevíce a přitloukli je hřebíky k podlaze. "No vida!" řekl Šroubek a strčil nohy do bot. "Teď stojíme pevně na nohou a neodletíme nežádoucím směrem ani při sebeprudším pohybu. Ruce máme volné a můžeme vykonávat libovolnou práci." "Nebylo by špatné přibít i židle. Dalo by se pracovat vsedě," navrhoval Vroubek. "Skvělá myšlenka!" zaradoval se Šroubek. Přátelé rychle přibili k podlaze i dvě židle. Teď, když už měly jejich nohy pevné spojení s podlahou, zatlouct hřebík byla maličkost. "Hele, prima, ne?" řekl Vroubek a sedl. si na židli. "Copak bych mohl takhle sedět, nemít přibité boty? Jedině že bych se držel židle rukama - ale pak bych zase nemohl nic dělat. Nyní však mám, jak račte vidět, ruce volné a mohu dělat, co je potřeba. Mohu sedět za stolem a psát a číst, jakož i v případě, že mě to omrzí, vstát a pracovat vstoje." A Vroubek si sedal a zase vstával a předváděl všechny přednosti nové metody; pak si vyzul jednu nohu z boty a pokračoval: "K potřebnému spojení však zcela stačí jedna noha. Jestliže druhou vyzuji, mohu udělat krok vpřed, vzad či stranou. Jeden krok vlevo - a pohodlně dosáhnu ke kamnům; krok zpátky - a jsem zase u stolu. Moje manévrovací schopnost se podstatně zvyšuje." "Neobyčejný nápad!" zvolal Šroubek a vyskočil. "Podívej: krok vpravo - a dosáhnu do skříňky; krok vlevo - natáhnu se až ke kohoutku vodovodu. Pohyb téměř po celé kuchyni je zajištěn. Hle, co znamená technická vynalézavost!" Vtom nahlédl do kuchyně Všeználek. "Tak co? Snídaně je už hotová?" "Snídaně ne, ale zato senzační vynález." A Šroubek s Vroubkem jeden přes druhého vykládali o svých zlepšovácích. "Dobře, dobře," řekl Všeználek, "to se bude jistě jednou hodit, ale málo platné, snídani udělat musíte, všichni mají hlad." "Za momentíček to bude," ujistili ho oba vynálezci. Všeználek odešel, vlastně odplul z kuchyně a Šroubek s Vroubkem se pustili do přípravy snídaně. Ukázalo se, že to nebude tak lehké, jak si mysleli. Za prvé ani krupice, ani mouka, ani cukr, ani špagety se nedaly vysypat ze sáčků, a když, tak nepadaly tam, kam měly, ale rozprášily se do vzduchu, vznášely se všude kolem a lezly jim do úst a do nosu a do očí. A za druhé: ani vodu z vodovodu ne a ne dostat do kastrolu; z kohoutku sice pod tlakem tekla, ale odrážela se od dna rendlíků, stříkala ven a ve vzduchu se vždycky rozprskla na větší a menší kuličky, které také poletovaly vzduchem a klouzaly nešťastným kuchařům za límec. K dovršení všeho zlého nechtělo hořet v kamnech. K hoření je totiž nutný neustálý přísun kyslíku. Oheň hoří, ohřívá okolní vzduch, a protože teplý vzduch je lehčí než studený, stoupá vzhůru a na jeho místo se k plamenům tlačí ze všech stran čerstvý, plný kyslíku. Ovšem ve stavu beztíže tenhleten kolotoč nefunguje, a když oheň spotřebuje kyslík kolem plamenů, zhasne - a konec. Sotva naši dva přátelé poznali, v čem to vězí, rozhodli se, že připraví snídani na elektrickém vařiči. "A nejlepší, když uvaříme jenom čaj," navrhl Šroubek. "Nabrat vodu do čajníku, to snad nebude takový problém." "Geniální idea!" pochválil Vroubek. Opatrně naplnili čajník vodou, postavili ho na elektrický vařič a pevně ho přivázali provázkem ke stolu, aby jim někam neodletěl. Nejdřív šlo všecko jako na drátku, ale za chvilku Šroubek s Vroubkem spatřili, jak z hubičky konvice pomaloučku vylézají bubliny vody, jako by je někdo zvnitřku vytlačoval. Vroubek rychle ucpal hubičku prstem, bublina však začala lézt zpod pokličky. Rostla, rostla, nakonec se od pokličky utrhla a třaslavě se vznesla do vzduchu, jako by byla z řídkého rosolu. Šroubek honem odklopil pokličku a nakoukl do čajníku; všechna voda byla pryč. "No tohle jsou mi věci!" broukl Vroubek. Naplnili čajník ještě jednou a znovu ho postavili na rozžhavený vařič. Za okamžik lezla voda z konvice zas. A vtom se objevil Všeználek: "Tak bude to? Malíčkové už mají hlad." "Když tady se dějou hotové čáry," rozpačitě řekl Vroubek. "Z konvice nám lezou bubliny." "Bubliny nejsou ještě žádné čáry," namítl Všeználek. Šel k čajníku a chvíli přísně hleděl na bublinu u hubičky konvice. Potom řekl: "Hm, hm!" a zkusil zacpat hubičku prstem. Když viděl, že se bublina nafukuje u pokličky, znovu řekl: "Hm, hm!" a pokoušel se pokličku přimáčknout. Poznal, že ani to k ničemu nevede, řekl: "Hm, hm!" potřetí, na chvilku se zamyslel a pak prohlásil: "Jaképak čáry! Naprosto vysvětlitelný vědecký jev. Víte přece, že se voda ohřívá vlastně promícháváním. Spodní vrstvy vody v čajníku se ohněm nebo elektrickým vařičem ohřívají, jsou lehčí a stoupají a na jejich místo klesá chladnější voda z horních vrstev. V konvici vzniká jakýsi koloběh vody. Ovšem jenom v tom případě, že má voda svou obvyklou váhu. Když neváží nic - jako třeba teď ve stavu beztíže -, pak se spodní vrstvy vody sice ohřejí, ale nejsou lehčí, zůstanou dole a ohřívají se tak dlouho, dokud se nepřemění v páru. Ta se teplem roztahuje a zdvihá chladnou vodu nad sebou, která pak leze z čajníku jako bublina. Z toho vyplývá co?" "No co?" rozhodil rukama Vroubek. "Nejspíš to, že se bublina utrhne a začne plavat vzduchem, dokud se někomu nerozmázne za krk." "Z toho vyplývá," řekl přísně Všeználek, "že vodu ve stavu beztíže je nutno vařit v hermetické nádobě, jejíž víko se dá neprodyšně uzavřít." "Máme v dílně kotlík s hermetickým uzávěrem, já pro něj skočím," nabídl se Šroubek. "Tak ho přines, ale rychle, prosím tě. Nemůžeme takhle porušovat stravovací řád," řekl Všeználek a zase odplul. Šroubek se vyvlékl z přibitých bot, odrazil se nohou od stolu a jako zátka vyletěl z kuchyně. Do dílny musel přes dvůr. Vznášel se chodbou, odstrkoval se rukama i nohama od stěn a od všeho, co cestou potkal, až se konečně dostal k domovním vratům. Zkusil je otevřít, ale kdepak, držely pevně. Jen do nich strčil, reaktivní síla ho pokaždé odhodila zpátky a znovu se musel lopotit, aby se vrátil ke dveřím. Když se přesvědčil, že takhle to asi opravdu nepůjde, rozhodl se jinak. Skrčil kolena až k bradě, opřel se rukama do kliky a kousek od prahu se vzepřel nohama o podlahu. Jakmile ucítil, že nohy navázaly pevné spojení s podlahou, narovnal se jako stočené pero, vší silou vrazil do dveří, dveře se neočekávaně otevřely, Šroubek vypálil ven jako vystřelené torpédo a upaloval si to vzduchem pořád výš a výš. Proletěl nad altánkem na konci dvorku a zmizel kdesi za plotem.

Uletěl - a živá duše o tom nevěděla.

*Kapitola 4

NEČEKANÝ OBJEV

Když Vroubek v kuchyni osaměl, řekl si: Než najde Šroubek kotel, trošku si odpočinu. Pohodlně se usadil, přehodil si nohu přes nohu a odpočíval. To se ovšem jen tak zdálo, odpočívalo jen Vroubkovo tělo, jeho činorodý duch nepřestal pracovat ani na minutku. Co mu padlo do oka, to v něm okamžitě vyvolalo nějakou důvtipnou myšlenku. Pohlédl na Šroubkovy střevíce přibité k podlaze a pomyslel si: Škoda že se z kuchyně musí bosky. To přece nejde, odtrhávat pokaždé boty od podlahy. Ale přibít tak k zemi galoše, mohou zůstat boty na nohou. Přijdeš do kuchyně, vklouzneš do galoší a hurá do práce - spojení s podlahou funguje znamenitě. Geniální myšlenka! Vychutnával chvilku ten svůj velkolepý nápad a potom pokračoval: Ale galoší se dá využít ještě účelněji! V našem domě bydlí šestnáct človíčků, každý jich má pár, celkem je tu tedy dvaatřicet galoší. Kdyby se přibily na krok od sebe, dalo by se pohodlně chodit z místa na místo: jednu nohu do jedné galoše - krok, druhou nohu do další - zase krok . . . Mimořádně geniální myšlenka! Užuž chtěl běžet a povědět o svém novém vynálezu Všeználkovi, ale v tu ránu na to zapomněl - v hlavě se mu vyrojily nové nápady. Teď, ve stavu beztíže, bude všecko úplně jinačí než dřív. Tak třeba docela obyčejná židle: dá se na ní sedět, jen když máš přibité boty. Nesmysl ! Objeví se nová židle s třmeny. Sedneš si na ni jako na koně, dáš nohy do třmenů - a klidně si můžeš dělat, co chceš, budeš sedět jako přibitý. Ďábelsky geniální myšlenka! Kromě toho musí být ty židle otáčivé . . . Nápady se mu jen hrnuly, oči mu nadšeně svítily, ve tváři pohrával šťastný úsměv. V té chvíli se Všeználek objevil v kuchyni potřetí. "Tak co se tady vlastně děje?" křikl podrážděně. "Kde je snídaně?" "Jaká snídaně?" probudil se Vroubek ze svých myšlenek. "Podívejme na něj!" křičel rozhořčený Všeználek. "To jsi zapomněl, že máš dělat snídani? A kde je Šroubek?" "Šroubek šel přece pro ten . . . pro ten hermetický kotel." "Ale to už je dobře hodina! Copak je tak těžké přinést kotel?" "Hned se po něm kouknu," řekl Vroubek a začal proplouvat ke dveřím. Všeználkovi to však bylo přece jenom podezřelé, že se Šroubek takhle zdržel, a když si všiml, že se Vroubek dostal skoro až k domovním dveřím, polekaně vykřikl: "Stůj! Neopovažuj se na dvůr!" "Co je? Proč?" zeptal se nechápavě Vroubek. "Pozor, povídám ti!" nabádal ho Všeználek. "Musíme teď jednat se vší opatrností. Jsme přece ve stavu beztíže. Kdovíkam by tě to odneslo, až by ses octl pod širým nebem. Stačí malý náraz - a poletíš rovnou do vesmíru." Všeználek doplul ke dveřím, chytil se za kliku, vysunul se na dvůr a volal: "Šroubku! Šroubku!" Ale po Šroubkovi ani vidu ani slechu. "Že by to Šroubka vážně odneslo do vesmíru?" polekal se Vroubek. Vtom zrovna vykoukl do chodby Neználek a zaslechl, co Vroubek říká. "Páni!" zabreptal a hned začal křičet na celé kolo: "Kamarádi! Běda! Šroubka to odneslo do vesmíru!" Všichni se vyplašili a vrhli se k východu. "Zpátky!" vykřikl Všeználek. "Nepřibližujte se k dveřím! Životu nebezpečné!" "A kde je Šroubek? Co s ním je?" vyptávali se rozčilení malíčkové. "Zatím není nic přesnějšího známo," odpověděl Všeználek. "Jen to, že se vydal do dílny a dosud se nevrátil." "Tak ať tam za ním někdo jde, třeba tam bude," navrhl Tubička. "Tam se asi tak zrovna dostaneš, v tomhle zatraceném stavu beztíže!" zabručel Bručoun. "Rychle dlouhý provaz!" rozkázal Všeználek. V mžiku byl rozkaz vyplněn, Všeználek si uvázal jeden konec kolem pasu, druhý přivázal ke klice a přísně řekl: "Slyšíte nikdo ať se neopovažuje vyjít z domu! Stačí, že už zmizel Šroubek." Naklonil se kupředu, odrazil se od prahu a odstartoval směrem k dílně na druhé straně dvorku. Kapánek špatně si vypočítal odraz a vyletěl výš, než bylo potřeba. Když letěl nad dílnou, chytil se za větrnou korouhvičku a jen díky tomu se zastavil. Sešplhal po okapové rouře, otevřel dveře a proplul do dílny. Malíčkové napjatě sledovali každý jeho pohyb. Za chvilku Všeználek vykoukl a křikl: "Není tady! A zřejmě ani nebyl. Podívám se ještě do altánku." Jedním skokem se dostal k altánku a nahlédl dovnitř. Šroubek nebyl ani tam. "Nejlepší bude vylézt na střechu a podívat se kolem. Shora je líp vidět. No tak, přitáhněte mě!" zavolal Všeználek. Malíčkové zatáhli za provaz a přitáhli Všeználka zpátky k domu. Ve chvilce se vyšplhal po okapu na střechu a už se chtěl rozhlédnout, ale vtom zadul prudce vítr, sfoukl ho jako pírko a odnášel ho pryč. Takhle je to ještě lepší, řekl si Všeználek v duchu, protože věděl, že ho malíčkové mohou kdykoli přitáhnout. Letím nad zemí jako ve vrtulníku, aspoň to tady jaksepatří prohlédnu. Jenže: povídali, že mu hráli; vzápětí se totiž stalo něco, co nikdo nečekal. Nedoletěl ani k plotu a začal prudce padat, dočista jako by ho nějaká tajemná síla z ničeho nic táhla dolů. Ani si nestačil uvědomit, co se vlastně děje, a už sebou plácl o zem a roztáhl se jak široký tak dlouhý. V celém těle ucítil strašnou tíhu, namáhavě vstal a rozhlédl se. Udivilo ho, že stojí pevně na nohou. "To jsou věci! Tak se mi zdá, že mám zase svou starou váhu!" zabručel nechápavě. Zkusil zvednout ruku, potom druhou, zkusil udělat krok, druhý. . . Ruce i nohy ho poslouchaly jen ztěžka, jako by v nich měl olovo. Že by byl ten pocit velké tíhy následek náhlého přechodu ze stavu beztíže do normálního stavu? pomyslil si. Když viděl, že malíčkové polekaně koukají z domovních vrat, zavolal na ně: "Kamarádi! Koukněte se! Tady už není stav beztíže!" A co tam teda je?" zeptal se kdosi. "Tíže! Působí na mě zase přitažlivá síla. Podívejte: stojím . . ., chodím . . ., skáču!" Všeználek udělal pár kroků a pokusil se poskočit. Pravda, skok se mu nepovedl, ne a ne odtrhnout nohy od země, ale . . . Ale zrovna v tu chvíli se ozval kdesi za plotem něčí žalostný nářek. Všeználek pozorně poslouchal a zdálo se mu, jako by někdo volal. Dlouho se nerozmýšlel, běžel k plotu a chtěl na něj vylézt, ale marně: jako předtím na něj působila strašnou silou tíže. Teď už slyšel docela jasně, že někdo volá zoufale o pomoc, vyrazil prkno a nakoukl do skuliny. Pár kroků před sebou uviděl na zemi Šroubka. A ten zase spatřil Všeználka. "Všeználečku, pomoz mi, já si asi zlomil nohu!" "Kde ses tu vzal?" divil se Všeználek a běžel k němu. "Ale, chtěl jsem otevřít dveře, rozumíš, a když se otevřely, tak jsem z nich vylít jako blesk . . ." "A proč ses neozval? Já tě tady volám . . ." "Vůbec nic jsem neslyšel. Nejspíš jsem byl bez sebe." Všeználek vzal Šroubka v podpaží, převalil ho na záda, protáhl se s ním skulinou a vlekl ho k domu. Po pár krocích pocítil, že se mu jde nějak lehčeji, a když udělal ještě krok, z ničeho nic se odlepil od země a vznesl se i se Šroubkem do vzduchu. Co to zas je? To jsme se znova dostali do beztížného stavu! pomyslel si Všeználek. V první chvíli se polekal, ale pak si uvědomil, že je přivázaný, a křikl: "Kamarádi, přitáhněte nás rychle!" Když malíčci viděli, že Všeználek se Šroubkem letí stále výš a výš, popadli konec provazu a táhli Všeználka dolů. Všeználek držel Šroubka pevně za límec, aby mu nevypadl, a za chviličku už byli šťastně doma. Všichni se nahrnuli kolem Šroubka, ale doktor Pilulkin je okřikl: "Ani nápad, rozejděte se - chci říct: rozlétněte se odtud! Všichni! A nemocného uložte okamžitě do

postele, musím ho prohlédnout." Malíčci postrkovali Šroubka chodbou. "Achich, kamarádi, pomaloučku," prosil Šroubek. "Mě tak bolí nohy!" Konečně ho dostrkali do pokoje, uložili do postele a přivázali k pelesti. Pilulkin ho začal prohlížet. Dlouho mu proťukával nohy i ruce a dokonce i hlavu a poslouchal, jak to kde zní. Potom řekl: "Budeš muset zůstat ležet, kamarádíčku . . . hm . . . v posteli. Nelekej se, nic hrozného to není. Prostě sis, v jistém smyslu, narazil nohy." "Jak to: v jistém smyslu?" zeptal se Šroubek. "Nu, tak, hm . . . prostě sis pořádně natloukl, od čehož vznikl . . . jakýsi napnelismus žil a . . . jakási roztřesémie kloubů . . . hm, tak. Za nějaký čas bolest v kloubech poleví a budeš moci, v jistém smyslu, zase chodit . . ., jestli to bude vůbec třeba." "Proč: jestli to bude vůbec třeba?" vyplašil se Šroubek. "Inu, protože zůstaneme-li ve stavu beztíže, pak nebudem chodit vůbec. Budeme, v jistém smyslu, spíše létat jako brundibáři." "No dobrá, odpověděl Šroubek. "A směl bych, v jistém smyslu, něco sníst? Od rána jsem neměl v puse." "Ty, poslyš, jak to vlastně vypadá se snídaní?" zeptal se Pilulkin Vroubka. "Z důvodů stavu beztíže nebyla dosud snídaně připravena," ohlásil Vroubek. "Jelikož však Všeználek našel místo, kde stav beztíže není, odebereme se tam a rychle uvaříme snídani na otevřeném ohni." "Víš co," řekl doktor Pilulkin, „snídani už vařit nemusíš, teď je nejvyšší čas k obědu. Připrav tedy radši oběd a tuhle pacientovi dáme zatím chleba s marmeládou." Pilulkin se vydal pro chleba a Vroubek, přepásaný provazem, pronikl na konec dvorku. Když cítil, že má znova svou přirozenou váhu, přivázal konec provazu k plotu a křikl: "Tak honem! Nanoste sem dřevo, sirky, kastroly, čajník a pánev. A potraviny!" Malíčkové se přidržovali provazu a nosili Vroubkovi, co potřeboval k přípravě oběda. Všichni se činili, protože už měli pořádný hlad. Nepomáhal jen nemocný Šroubek a taky Buchtík, který se pořád ještě klimbal pod stropem v jídelně. Všeználek prohlásil, že Buchtík zřejmě ztratil orientaci v prostoru a nedokázal se přizpůsobit stavu beztíže. Jenže, po pravdě řečeno, Buchtík se stavu beztíže přizpůsobil náramně dobře, ale že byl chytrý, rozhodl se to nepřiznat. Zatímco všichni malíčkové pracovali, poletoval polehounku po místnosti a hltal jáhlovou kaši, která plavala v chuchvalcích kolem. V mžiku ji spořádal, že po ní nezůstalo ani stopy. No, a mám dost, nic víc už nechci, řekl si spokojeně. A ostatní ať se dřou, když je to baví. Malíčci vařili oběd a Všeználek se připoutal provazem a prováděl po dvoře výzkumy přitažlivé síly. Ukázalo se, že beztížný stav působí kolem domu jen asi do vzdálenosti dvaceti třiceti kroků. To bylo pásmo beztíže. Za ním začínalo pásmo tíže. Pomocí provazu se dalo proniknout nebezpečným pásmem, vyjít z branky a vydat se už bez jakéhokoli nebezpečí po ulici libovolným směrem. Když Všeználek zjistil všecka tato vědecká fakta, řekl Pilulkinovi: "A teď musíme vyzkoumat, zdali působí beztížný stav jen u nás, nebo také v jiných částech města. Hezky se projdi a poptej se, jestli někdo z obyvatel nepozoroval příznaky beztíže, jestli se někomu netočila hlava nebo neměl pocit, že by byl vzhůru nohama. Všechny tyhle poznatky nám snad pomohou vyjasnit příčiny tohoto záhadného přírodního jevu. A snad abychom zatím nikomu neříkali, co se u nás přihodilo. Jak se o tom ve městě dovědí, seběhnou se sem - a pak nechci vidět, co by se mohlo stát.Ještě štěstí, že to se Šroubkem nedopadlo tak zle a že jsem si jen zázrakem nepolámal nohy i já. Málo naplat, musíme teď být krajně opatrní." Za tu dobu, co chodil Pilulkin po Kvítečkově, připravili malíčkové oběd a pustili se do jídla pod širým nebem. Bylo to tuze příjemné, protože na čerstvém vzduchu vždycky roste apetýt. Nejdřív samo sebou nakrmili zraněného Šroubka. Měli s tím starostí ažaž, vždyť musel jíst v posteli a ještě k tomu ve stavu beztíže. Vroubek mu připravil speciální vývar, ale nejchytřejší bylo, že mu ho nalil do čajníku s těsnou pokličkou: pacientovi stačilo vzít hubičku do úst a mohl pít, co hrdlo ráčilo. S kaší to vymyslel taky vtipně: uvařil ji ani ne řídkou, ani ne příliš hustou, prostě tak, aby se přilepila na talířek a dala se libovolně přenášet a nabírat lžičkou bez obav, že sklouzne a začne plavat po pokoji. Jako třetí chod udělal čokoládový pudink, také tak hustý, aby se udržel v misce. Pak dali stejným způsobem najíst i Buchtíkovi, který, jak už bylo řečeno, ztratil sice tíži a s ní i zbytek svědomí, ne ovšem svou věčnou chuť k jídlu. Zanedlouho se Pilulkin vrátil z obchůzky a hlásil, že nikde jinde ve městě se stav beztíže neobjevil, nikdo žádné záhadné jevy nepozoroval a žádné chorobné příznaky neměl a že život človíčků prý probíhá zcela normálně. To Všeználka přinutilo k zamyšleni: zdálo se mu divné, že se pásmo beztíže omezuje jen na jejich dvůr. Kdo ví, jestli se právě v tom neskrývá nějaké vysvětlení. Ale jaké? Přikázal malíčkům, aby si počínali nanejvýš opatrně, a odešel do svého pokoje; chtěl si tam po obědě v klidu popřemýšlet. Chystal se, jak byl zvyklý, natáhnout na pohovku, ale uvědomil si, že v beztížném stavu se to dá udělat jedině tak, že se přiváže, a to že dá spoustu práce a přitom to vlastně není ani zapotřebí. Položil se tedy jen tak nad pohovku a začal přemýšlet. Divná věc, říkal si v duchu, pásmo beztíže tvoří vlastně kruh kolem našeho domu. To znamená, že jsme přímo ve středu beztížného stavu. Kdo ví, třeba je ten střed zrovna tady v tomhle pokoji nebo někde docela blízko. A není náhodou příčina všeho právě v tom? Všeználkovi se na okamžik zdálo, že se užuž blíží k rozřešení záhady, ale z ničeho nic udělaly jeho myšlenky divoký skok stranou. Jak vlastně začal ten beztížný stav? A kdy? Vzpomeňme si na to! uvažoval, jako by rozmlouval s neviditelným společníkem. Začalo to ráno. Nejdřív bylo všecko jako jindy . . ., uklízel jsem pokoj . . ., potom jsem uložil do skříně měsíční kámen . . ., potom . . . potom . . . Co bylo vlastně potom? Potom to přece všecko stalo! Všeználkovy myšlenky se horečně rozběhly. Že by záhada beztíže měla něco společného s měsíčním kamenem? Jakoby sama od sebe vynořila se mu v hlavě tahle otázka. Nu což, taková domněnka je zcela přípustná, odpověděl si v duchu. Vždyť co je vlastně lunit? Víme jen, že je to nerost s jakýmisi podivnými vlastnostmi. Možná že je mezi nimi i vlastnost rušit zemskou tíži . . . Ale měsíční kámen mám už přece dávno. Proč se tahle jeho vlastnost projevila až dnes? Třeba proto, že neležel tam, kde teď. Možná že schopnost měsíčního kamene rušit zemskou tíži záleží na jeho umístění . . . Všeználkovi se až zatajil dech. Vytušil, že přišel na velice důležitou myšlenku. Jestli je to tak, řekl si a pokoušel se odehnat všechny ostatní myšlenky, jestli beztíže opravdu záleží na umístění měsíčního kamene, pak by měla zmizet, jakmile ho vyndám ze skříně. Všeználek cítil, že je na samém pokraji velkého objevu, a až se zachvěl rozčilením. "Nu co, uděláme pokus!" prohlásil odhodlaně. Odrazil se zlehounka od stěny a začal se pomaloučku přibližovat ke skříni, kde měl svou sbírku nerostů. Vzrušením si však špatně vypočítal pohyby, a než se dostal tam, kam měl namířeno, vykonal po pokoji hotovou cestu kolem světa. Nakonec přece jen doplul ke skříni. Chytil se rukama za dvířka a ležel teď před ní ve vodorovné poloze, jen nohy mu klimbaly vzduchem. Tu se mu hlavou mihla jiná myšlenka: A co když se pokus nezdaří? Co když stav beztíže nezmizí? Tohle pomyšleni bylo jak ledová sprcha. Mráz mu přeběhl po zádech, srdce se

mu rozbušilo, ale pak se přece jen odhodlal, otevřel skříň a vyndal z dolní police měsíční kámen. To, co se vzápětí přihodilo, dokázalo naprosto přesvědčivě, že všechny jeho vědecké předpoklady byly správné. Sotva se mu měsíční kámen octl v ruce, cosi ho přitlačilo k zemi, spadl na podlahu, natloukl si kolena a rozplácl se na břiše jak široký tak dlouhý. Zároveň se ozval rachot. To se na podlahu sesypaly předměty vznášející se do té doby v beztížném stavu po pokoji. Dům se zachvěl jako při zemětřesení. Všeználek strachy zamhouřil oči. Zdálo se mu, že se na něj každou chvíli zřítí strop. Když se konečně odvážil rozhlédnout, viděl, že v pokoji to vypadá jako jindy, jen knihy se válely všude kolem. Vstal a zjistil, že znovu cítí svou obvyklou váhu. Pohlédl na měsíční kámen a radostně vykřikl: "Tak v tom to vězí! Ale proč se stav beztíže objeví, jen když je lunit ve skříni?" uvažoval nahlas. "Že by energie lunitu působila jenom ve spojeni s nějakou jinou látkou z mé sbírky nerostů? Ale jak to zjistit?" Všeználek svraštil čelo a znovu se hluboce zadumal. Zpočátku se mu v hlavě honily jen jakési zmatené myšlenky: každá z nich byla jako oblak nebo rozplizlá skvrna na zdi - ať se na ni díváš sebevíc, ne a ne si uvědomit, čemu se vlastně podobá; ale zčistajasna mu osvítila mozek jedna jediná, naprosto jasná a přesná: Musím brát ze skříně jeden kámen po druhém, a až vyndám ten pravý, stav beztíže zmizí a tak poznám, který nerost to je. Položil měsíční kámen zpátky do poličky a znovu se octl v beztížném stavu. Pak začal vyndávat nerost za nerostem a bedlivě sledoval, jestli se opět neprojeví přitažlivá síla. Nejdřív vyndal minerály ze spodní police: křišťál, živec, slídu, hnědel, kyz měděný a síru; pak přišel na řadu pyrit, chalkopyrit, blejno zinkové, leštěnec olověný a další. Načež se pustil do horní police. Konečně byla skříň prázdná, ale stav beztíže trval dál. Hrozné bylo Všeználkovo zklamáni. Klesl na duchu a už chtěl skříň zase zavřít, když tu si všiml, že v nejspodnější polici, docela v koutku, leží ještě jeden kamínek, který předtím přehlédl. Byl to kousek magnetovce. Všeználek už sice ztratil všechnu naději, ale přesto vyndal i ten - a v té chvíli ucítil, jak ho přitažlivá síla znovu stáhla k podlaze. "Tak přece!" prohlásil šťastně. "To tedy znamená, že stav beztíže vzniká vzájemným působením magnetické energie a energie měsíčního kamene." Vstal a vytáhl ze zásuvky posuvné měřítko. K jednomu konci připevnil lunit, k druhému magnetovec a opatrně přibližoval oba konce. Když se měsíční kámen dostal k magnetovci na stejnou vzdálenost jako ve skříni, stav beztíže se objevil zas. "Z toho je zřejmé," řekl Všeználek, jako by přednášel neviditelným posluchačům, "že stav beztíže vzniká tehdy, když se lunit a magnetovec přiblíží na takzvanou kritickou vzdálenost. Jakmile je vzdálenost mezi oběma nerosty větší, beztíže zmizí a znovu na nás působí přitažlivá síla." Na důkaz svých slov roztáhl Všeználek konce měřítka - a přitažlivá síla mu okamžitě přitiskla podrážky k zemi. Kolena se mu podlomila a znovu sebou plácl na podlahu. Ani trochu mu to však nevadilo. Naopak, vítězně se usmál a hrdě prohlásil: "Vážení človíčkové, malíčkové a malenky, račte si pozorně prohlédnout přistroj beztíže, zvaný detěžkátor! Teď máme konečně beztíži v rukou a můžem ji ovládnout!"

*Kapitola 5
VŠEZNÁLKŮV VELKOLEPÝ PLÁN

Ještě notnou chvíli seděl Všeználek na zemi, pohroužený do myšlenek o tom, jaký obrovský význam bude mít pro vědu ovládnutí beztíže. Okamžitě musím jít povědět kamarádům o svém novém objevu. A ukážu jim svůj detěžkátor! rozhodl nakonec. Zvedl se, otevřel dveře - a vtom zaslechl zdola zaúpění. Zapomněl na svůj objev a vrhl se dolů. První co spatřil, byli malíčkové, kteří se seběhli kolem Buchtíka. Ten seděl v křesle, držel si nos a před ním stál doktor Pilulkin s obvazy a lahví jódu v ruce. "Nepřibližuj se!" vřískal Buchtík a snažil se ho odkopnout. "Nechoď ke mně, nebo bude zle! Já za sebe neručím." "Ale já tě přece musím obvázat," domlouval mu doktor Pilulkin. "Co se děje?" zeptal se Všeználek. "Rozbil si nos," řekl Čiperka. "Víš přece: celou dobu se klimbal ve vzduchu, a sotva ten stav beztíže zmizel, spadl a rovnou na nos." "Tebe třeba poslechne, Všeználku," řekl doktor Pilulkin. "Už půl hodiny si s ním nevím rady." "Tak dost! A ticho!" okřikl Všeználek Buchtíka, když nepřestával ječet a kopat. Buchtík viděl, že jde do tuhého, a okamžitě ztichl. Pilulkin mu rychle zastavil krev a obvázal mu nos krásně do bambulky. "Tak vidíš, jak to pěkně šlo," řekl spokojeně. "No dobrá, pořád!" vrčel vztekle Buchtík, slezl z křesla a začal si ohmatávat obvaz. Pilulkin ho plácl přes ruce a přísně řekl: "Obvaz máš proto, aby si nos zachoval svůj tvar. Jestli na to budeš pořád sahat, naroste ti místo nosu bůhvíco!" Jen co vypátrám, kdo mi to provedl, já mu ukážu!" vyhrožoval Buchtík. Když tohle Všeználek uslyšel, pochopil, že než začal s pokusy, měl aspoň malíčky upozornit, aby nedošlo k úrazu. Cítil svou vinu, a tak se rozhodl, že jim zatím o svém objevu nepoví, dokud se na tenhleten případ trošku nepozapomene. Neználek se zatím ujistil, že stav beztíže nadobro zmizel, vydal se do města a každému na potkání vykládal, co se u nich stalo. Ale nikdo jeho povídačkám nevěřil: všichni totiž věděli, jaký je mluvka. Neználka taková nedůvěra strašně rozčílila, a tak pověděl o stavu beztíže ještě svému kamarádu Cárkovi. Jenže ani ten ho nebral vážně. "Neměl jsi spíš stav hlouposti než stav beztíže?" ušklíbl se. Za tuhle drzost mu Neználek vlepil pořádný pohlavek a Cárek, aby mu nezůstal nic dlužen, to Neználkovi vrátil i s úroky. Byla z toho pračka a Cárek vyhrál na celé čáře. "A pak někomu říkej pravdu!" bručel Neználek, když se vracel domů. "Takhle to dopadne vždycky: vymyslíš si kdovíjakou hloupost - a věří ti kdekdo; ale zkus někomu říct pravdu pravdoucí - dostaneš nakládačku, ani nemrkneš." Neználkovy povídačky však přece jenom vyvolaly mezi zvědavými obyvateli Kvítečkova různé dohady a spory: Jedni říkali, že beztíže být nemohla, protože prý nemůže být to, co nikdy nebylo; druzí tvrdili, že mohla, protože tak to bývá vždycky, že nejdřív něco není, ale pak to zčistajasna je; a třetí byli přesvědčeni, že to mohlo být tak i tak, a že jestli nebyla beztíže, tak že bylo určitě něco jinačího, protože nikdy nemůže být, aby nebylo vůbec nic, a že na každém šprochu je pravdy trochu. Někteří nejzvědavější človíčkové se vydali k Všeználkovu domu, a když uviděli na dvoře Buchtíka se zafačovaným nosem, ptali se ho: "Poslyš, Buchtíku, je to pravda, že u vás byla beztíže?" "Tuhle ji vidíte, u mě na nose!" odsekl vztekle Buchtík. Človíčkové se zasmáli a šli domů. Po takové odpovědi už nikdo báchorkám o beztíži nevěřil. Večer u čaje Všeználek a jeho přátelé vzpomínali, co se za den událo, a každý vyprávěl o svých pocitech, když se objevil beztížný stav. A zajímavá věc: všichni litovali, že tak brzo zmizel. Přece jen to bylo tuze zajímavé dobrodružství. Všeználek chtěl užuž říci,

jaké rozluštil tajemství, ale stačilo, aby se podíval na Buchtíkův ovázaný nos - a radši držel jazyk za zuby. Té noci nemohl dlouho usnout: pořád jen přemýšlel, jak nového objevu správně využít. Beztíže je úžasná síla, uvažoval, když ji dokážeme ovládnout. Můžeme zdvíhat a přenášet obrovská břemena nebo postavit velikánskou raketu a pustit se v ní do vesmíru. Doposud potřebovala raketa k získání rychlosti spoustu paliva; teď nebude raketa vážit nic, paliva bude stačit docela maličko a místo něho se může vzít na palubu mnohem víc kosmonautů a potravin. Pak už bude hračka vykonat dlouhodobou výpravu na Měsíc, proniknout do jeho nitra a kdoví - třeba se i seznámit s měsíčními človíčky. Snil a snil, až usnul doopravdy. Ale i ve spánku se mu zdálo o kosmické raketě a o Měsíci a o Měsíčanech a ještě o spoustě všelijakých zajímavých věcí. Druhého dne ráno Všeználek zmizel. Na snídani nepřišel, a když malíčci nakoukli do jeho pokoje, našli na stole lístek, na lístku všeho všudy tři slova:Do Slunečního města! a pod tím podpis:Všeználek. Malíčkové si to přečetli a všecko pochopili. Asi za dva měsíce přišel od Všeználka telegram: SROUBEK VROUBEK SLUNECNI MESTO. Šroubek i Vroubek se okamžitě přichystali a odjeli za Všeználkem. Nějaký čas po nich nebylo ani vidu ani slechu, a tak obyvatelé Kvítečkova usoudili, že se společně s Všeználkem natrvalo odstěhovali do Slunečního města a že se už zpátky nevrátí. Zanedlouho však človíčkové zjistili, že v sousedství Kvítečkova, poblíž Okurkové řeky, začala jakási velká stavba. V jednom kuse tam přijížděla nákladní auta naložená panely z lehkého pěnoplastu. Několik človíčků v bledě modrých kombinézách z nich sestavovalo útulné přízemní domky. Čiperka se tam rozběhl první, aby vypátral, co se to staví. A za ním, toť se ví, i všichni ostatní. K svému údivu uviděli mezi pracujícími človíčky i Šroubka s Vroubkem. "Hej, co to děláte? Co to tady bude?" volal Čiperka. "Kosmické městečko!" odpověděl Šroubek. "A k čemu to?" "Až přijde Všeználek, všecko vám vysvětlí." A Všeználek to taky udělal a dopodrobna jim pověděl, co a jak. "A to jsme si Kosmické městečko nemohli postavit sami?" řekl uraženě Neználek a tvářil se, jako by celý život nedělal nic jiného, než stavěl kosmická městečka. "Jen se neboj, tady je práce pro všecky," řekl mu Šroubek. "Kolem domů je potřeba vysázet květiny a okrášlit to tady; z elektrárny až sem zřídit elektrické vedení, aby tu byla elektřina; a postavit silnici a vyasfaltovat ulice a vybudovat vodovod a dokončit byty -jéje, tady je ještě fušky!" Obyvatelé Kvítečkova se okamžitě pustili do díla. Jedni stavěli silnici, druzí sloupy elektrického vedení, jiní sázeli květiny, další pomáhali při zařizování domků. Tubička si vzal na starost dohled nad malířskými pracemi: míchal barvy a určoval, jak nalakovat stěny a střechy domků. Netrvalo dlouho a uprostřed Kosmického městečka byla postavena kulatá betonová plošina, na které začali montovat kosmickou loď. Součásti vyrobili ve Slunečním městě a přivezli na speciálně pérovaných pásových transportérech, aby se při převozu náhodou nepoškodily. Na montáž přijel zvláštní kráčející věžový jeřáb, skládal dílce rakety z pásových transportérů a usazoval je na místa. Raketa však byla tak vysoká, že na její horní část už jeřáb nestačil; součásti teď vynášel do potřebné výše vrtulník. Montáž probíhala pod dohledem Petůnky a Ančovičky, které také přijely do Kosmického městečka a usadily se tam natrvalo. Za několik dní byla kosmická loď smontována. Tyčila se teď nad domky jako obrovský doutník nebo vzducholoď postavená špičkou nahoru. Na ochranu před škodlivým vlivem ovzduší, vodních par a plynů byl vnější plášť rakety zhotoven z vysoce trvanlivé nerezavějící oceli. Pod nim byl meziplášť ze speciálního kosmoplastu, který chránil vnitřek lodi před zhoubným účinkem kosmických paprsků a radioaktivního záření. Konečně třetí, vnitřní plášť tvořila vrstva tepelné izolace z termoplastu, schopná udržovat uvnitř rakety stanovenou teplotu. K pohonu rakety a k jejímu řízení sloužily tři tryskové motory. Hlavní, největší motor, který poháněl kosmickou loď vpřed, byl umístěn v zádi. Jeho tryska mířila svisle k zemi, takže v plném chodu vyrážely žhavé plyny dolů a reaktivní síla tlačila raketu nahoru. Na přídi byl v otočné hlavici zamontován manévrovací motor, jehož vodorovná tryska se mohla libovolně otáčet. Když bylo potřeba obrátit raketu k západu, stačilo natočit trysku na východ. Rozžhavené plyny tryskaly k východu a raketa se odklonila opačným směrem, to znamená na západ. V přídi rakety byl ještě třetí, takzvaný brzdící motor s tryskou nasměrovanou vzhůru. Z ní šlehaly žhoucí plyny vpřed a reaktivní síla pohyb rakety zpomalila nebo zastavila úplně. Uvnitř rakety bylo dvanáct kajut, každá pro čtyři kosmonauty. Celkem se tedy mohlo na kosmický let vydat osmačtyřicet človíčků. V centrální části rakety byl salón neboli společenská místnost, kde se měli kosmonauti scházet k odpočinku, k jídlu nebo ke společnému jednání. Zbývající prostor vyplňovaly takzvané úseky: v zásobovacím úseku byly uloženy zásoby potravin; v chemickém úseku čistily zvláštní přístroje vzduch od škodlivého kysličníku uhelnatého a obohacovaly ho kyslíkem; z akumulátorového úseku se rozváděla elektřina pro pohon přístrojíš, ventilátorů, ledniček a topných a osvětlovacích těles. V horní, nejlépe chráněné části rakety byla řídicí kabina s detežkátorem a samočinným elektronickým řídicím operátorem. Pracoval podle předem připraveného programu a samostatně řídil kosmickou loď po stanovené dráze, měnil podle potřeby její rychlost i směr a prováděl automaticky přistání na určeném místě měsíčního povrchu. Vedle řídící kabiny byla takzvaná tlačítková kabina. Nad dveřmi visel nápis: VSTUP ZAKÁZÁN! V této kabině byl jeden jediný pultík s jedním jediným tlačítkem. Stisknutím tlačítka spustil velitel kosmické lodi elektronický řídící operátor a ten pak už sám zapojil přístroj beztíže, motory a všechny ostatní přístroje a automaticky vykonával vše, co bylo potřeba k správnému letu kosmické lodi. V horní části rakety byla i astronomická kabina, vybavená dalekohledem, radiolokátorem a dalšími přístroji k určování polohy kosmické lodi v meziplanetárním prostoru, fotokabina s fotografickými přístroji a filmovacími kamerami na snímkování Měsíce a analytická kabina, kde bylo možno provádět chemické rozbory měsíčních nerostů. V zádi rakety byl bohatý sklad semen pozemských rostlin: okurek, rajských jablíček, mrkve, zelí, řepy, melounů, dýní, třešní, švestek, jablek, hrušek, jahod, malin, pšenice, žita, brambor - zkrátka všeho, co potřebují človíčkové k výživě. Semena chtěl Všeználek věnovat Měsíčanům, samozřejmě budou-li na Měsíci skutečně objeveni a nebudou-li mít podobných rostlin sami dost. Kromě kajut, kabin, úseků, skladů a salónu bylo v raketě ještě mnoho dalších vedlejších prostor. Raketa byla vlastně jakoby mnohapatrový dům vybavený vším, čeho je třeba k normálnímu životu, dokonce i výtahem, který spojoval jednotlivá poschodí. Když byla raketa konečně smontována, mohl se každý, kdo měl zájem, seznámit s jejím vnitřním zařízením. Jakmile se shromáždilo osmačtyřicet zájemců, vpustili je do rakety, směli si posedět v salóně, poležet v kajutách a nakouknout do všech koutů. Po prohlídce si musel každý návštěvník obléknout kosmonautický skafandr, jinak by se byl z rakety nedostal: východ totiž střežila

fotobuňka, která nikomu bez skafandru neotevřela, ať dělal co dělal. V raketě teď byla od rána do večera Petůnka s Ančovičkou. Seznamovaly návštěvníky se zařízením, zodpovídaly dotazy a sledovaly chod přístrojů, které čistily vzduch, větraly místnosti, udržovaly žádoucí teplotu a tak dále. Když přišel Neználek, na všecko se velice podrobně vyptával, pak počkal na další skupinu zájemců a šel s nimi znovu. Tak byl během dne v raketě několikrát. Petůnka a Ančovička ho už znaly a vítaly ho vždycky s úsměvem. Ančovička dokonce prohlásila, že chce-li se někdo takhle dopodrobna seznámit se zařízením rakety, může to být jedině k užitku. Zanedlouho vyrostla v sousedství Kosmického městečka velká budova v podobě obrovského převráceného šálku s nápisem: PAVILÓN BEZTÍŽE. Teď se mohl kdokoli na vlastní kůži přesvědčit, že řeči o beztížném stavu nebyly jen pustý výmysl, ale pravda pravdoucí. Každý, kdo vstoupil, okamžitě ztratil váhu a začal bezmocně poletovat vzduchem. Uprostřed pavilónu stála nevelká kabina z průhledné hmoty a v ní detěžkátor. Všeználek, který se už mezitím vrátil do Kvítečkova, zakázal co nejpřísněji přístup do kabiny a také dotýkati se přístroje bylo přísně zakázáno. Detěžkátor už dávno netvořilo jen obyčejné posuvné měřítko: krylo ho teď tmavomodré podlouhlé pouzdro z pevné ohnivzdorné a vodotěsné hmoty, magnetovec byl nahrazen kovovým magnetem a přibližování lunitu se dělo automaticky stisknutím tlačítka. Ráno co ráno přicházel do pavilónu Všeználek a osobně zapnul přístroj beztíže ; a večer co večer se objevil znovu, pečlivě se přesvědčil, jestli v pavilónu nikdo nezůstal a jestli se náhodou nějaký človíček nevznáší někde u stropu, a zase přistroj vypnul. Leckdo možná nevěří, že by energie měsíčního kamene a malého magnetu mohla být tak velká, aby překonala přitažlivou sílu Země. Jenže když si to takový nedůvěřivý čtenář pořádně rozmyslí, určitě pochopí, že na tom není pranic podivného. Zásoby energie v hmotě jsou přece obrovské a takřka nevyčerpatelné. Každý, kdo se vyzná ve fyzice, dneska ví, že třeba energie ukrytá v kousku hmoty velikosti halíře je stejně velká jako energie získaná spálením desítek tisíc tun kamenného uhlí. A tomu by byl také v době, kdy ještě nebyla objevena energie uvnitř atomů, nikdo nevěřil; kdežto dnes to neudiví nikoho. A ještě něco: energie měsíčního kamene nerušila tíži vůbec, ale jen v ohraničeném prostoru, a navíc ji vlastně nerušila ani tam, odsunovala pouze pole přitažlivosti do stran, kde potom vznikalo pásmo tíže zvýšené. A tak vlastně ve Všeználkově objevu nebylo opravdu nic nepochopitelného. Všechno bylo vědecky podloženo, což ovšem nikterak nezmenšovalo jeho obrovský význam. Jistě není třeba říkat, jakému zájmu se mezi obyvateli Kvítečkova těšil Pavilón beztíže. Za několik dní nebylo už ve městě človíčka, který by aspoň jednou nevyzkoušel beztížný stav. Mnozí tam byli i vícekrát, a pokud jde o Neználka, poletoval v pavilónu celé dny a cítil se tam jako ryba ve vodě. Jednou ráno vstal hezky časně, potajmu vlezl do pavilónu, sebral tam detěžkátor a vydal se k řece. Chtěl prostě vědět, co budou dělat ryby v beztížném stavu. Kdo ví, proč ho to napadlo. Snad že plaval v Pavilónu beztíže od rána do večera taky jako ryba v rybníce. Když přišel na břeh, zapojil detěžkátor a koukal do vody, co se bude dít. Některé ryby se naklonily ocásky dolů a točily se jako baletky, jiné se sklonily dolů hlavami a také se točily kolem dokolečka, ostatní plavaly břichem vzhůru, ale zanedlouho si skoro všechny zvykly a začaly ve vodě dovádět jakoby nic. Tu však jedna chtěla lapit mouchu nad hladinou, mrskla sebou z vody a bezmocně se zatřepetala ve vzduchu. Přitažlivá síla už na ni nepůsobila a rybka, ať dělala co dělala, ne a ne vklouznout zpátky do vody. Vzápětí za první vyskočila druhá, a neuběhlo ani pět minut a nad hladinou tancovali a třpytili se v slunci ryby, žáby, čolci, potápníci a ostatní vodní havěť. Zatímco Neználek prováděl u řeky své hokusy-pokusy, přišel do pavilónu Všeználek zapojit detěžkátor. Když zjistil, že je tentam, hrozně se vyděsil. "Kde je detěžkátor?" křičel rozčileně. "Kdo vzal přístroj? Okamžité ho vraťte zpátky!" Ale nikdo mu nedovedl říci, kam se přistroj poděl. Jen Šroubek a Vroubek, kteří pracovali kousek odtud, si vzpomněli, že časně zrána viděli Neználka, jak šel do pavilónu a pak zmizel směrem k řece. Všeználek se tam úprkem rozběhl. Ostatní človíčkové za ním. Vyběhli na Okurkovou hůrku a spatřili dole Neználka: vznášel se tam, jako by se nechumelilo, vysoko nad řekou. "To je on! Tamhle je!" volali človíčkové. Neználek zaslechl křik, ohlédl se a uviděl rozzuřeného Všeználka a ostatní človíčky, jak uhánějí rovnou k němu. Vylekal se, chtěl rychle zmizet, ale jenom se bezmocně zatřepetal. Poznal, že ve stavu beztíže daleko neuteče, honem. stiskl tlačítko detěžkátoru a vypnul ho. V mžiku vážil, co dřív, natotata sletěl dolů a plácl sebou do vody, až vystříkla na všechny strany. "Zachraňte ho! Pomoc! Má přístroj beztíže!" zaúpěl Všeználek, přiběhl k řece a vrhl se do vln. Človíčkové, tak jak byli, naskákali za ním a plavali doprostřed proudu, kde sebou plácal Neználek. Už začal polykat andělíčky, když k němu připlaval Všeználek. Popadl ho za límec a táhl ho ke břehu. To už k nim doplavali i ostatní človíčkové a začali Všeználkovi pomáhat. Přispěchal i doktor Pilulkin se svou příruční lékárničkou. Když spatřil, že malíčci vytáhli Neználka na břeh, vykřikl: "Košili dolů! Provedu umělé dýchání!" Ale sotva Neználek zblejsknul doktora Pilulkina a jeho lékárničku, vyskočil a chtěl vzít do zaječích; jenže Všeználek ho chytil za pačesy a zařval: "Kde je detěžkátor? Kam jsi dal přístroj? Ty jsi ho utopil, hlupáku hlupácká!" "Pust mě!" pištěl Neználek a začal kopat. "Tak ty se chceš prát!" zavrčel Všeználek. "Utopíš přistroj - a ještě se vztekáš! No počkej, já ti dám!" A vykrákal Neználka, div mu hlavu neutrhl. Ten ho praštil na oplátku pěstí do prsou a vyrazil mu dech. Všeználek ho pustil, Neználek se na něj vrhl jako kohout a začali se prát. Človíčkové se je snažili roztrhnout, jedni drželi Všeználka, druzí Neználka. Všeználek se jim vyškubával, aby dal Neználkovi co proto, a křičel: "Jak teď poletíme na Měsíc? Detěžkátor je pryč, všecko je pryč! Pusťte mě, já mu to vytmavím, utopit přistroj beztíže!" Neználek se chtěl taky osvobodit a taky křičel: "Tak pusťte! Já mu dám přístroj, že bude koukat!" Nakonec se človíčkům přece jen vyškubl, ale Čiperka ho ještě stačil chytit za límec. Neználek se mu vyrval, a tu všichni viděli, jak na zem vypadl přístroj beztíže, který měl Neználek celou tu dobu za košilí. "Hele, detěžkátor! Tady je!" vykřikl doktor Pilulkin. "Proč jsi to neřekl, že ho máš?" zeptal se Čiperka. "Copak jsem mohl, když jste se na mě sesypali jako vosy? Viděl jsem, že padám do vody, tak jsem ho schoval za košili, div jsem se kvůli němu neutopil. A vy, místo abyste mi poděkovali, ještě se tady se mnou perete!" Všeználek zdvihl přistroj, rozzlobeně mrskl po Neználkovi okem a řekl: "A abys věděl: za tohle s námi nepoletíš na Měsíc!" "Jen si leťte klidně sami," odsekl Neználek. "Já jsem tak zrovna zvědavej na ten váš Měsíc!" "S tebou se nebudu zahazovat, rozumíš!" řekl Všeználek a hrdě odešel. "Koukněme se na fajnovku!" volal za ním Neználek. "Strčte si ho za klobouk, ten svůj Měsíc! Já se bez něj obejdu!"

*Kapitola 6
START

Jenže to Neználek lhal. Ve skutečnosti chtěl letět hrozně moc. A tak doufal, že Všeználek na všecko zapomene a že přece jenom nesplní svou hrozbu. Ale marně: Všeználek nezapomněl. Za několik dní měla raketa odstartovat a Všeználek sestavil seznam kosmonautů. Jak se dalo čekat, Neználek v něm nebyl. Nebyl tam však ani Buchtík a další človíčkové, kteří špatně snášeli stav beztíže. Neználek se z toho div neutrápil: s nikým nechtěl mluvit, úsměv mu zmizel z tváře, ztratil chuť k jídlu, v noci nemohl spát a druhého dne chodil tak hrozně smutný, až to bylo k pláči. "Nešlo by mu to nějak odpustit?" ptala se Všeználka Ančovička. "Mám takový dojem, že už bude dělat dobrotu. A navíc tak výborně snáší beztížný stav ! Bude to pro něj příliš tvrdý trest." "To není trest, ale bezpečnostní opatření," odpověděl přísně Všeználek. "Cesta na Měsíc není školní výlet. Na takovou výpravu se mohou vydat jen ti nejrozumnější a nejukázněnější človíčkové. Neználek sice snáší stav beztíže velmi dobře, to je pravda, ale zato se stavem svých rozumových schopností je na tom bledě. Tou svou neukázněností by mohl ublížit sám sobě a druhým taky. A vesmír není žádná legrace. Jen ať radši počká do příště a snaží se tu zatím trošku zmoudřet. To je moje poslední slovo!" Po takové jednoznačné odpovědi se o tom už Ančovička ani nezmínila. Neználek se trochu uklidnil a už se tolik netrápil; chuť k jídlu se mu vrátila a spánek taky. Společně s ostatními chodil zase do Kosmického městečka, pozoroval, jak probíhají zkoušky rakety a jak vybraní kosmonauti trénují před letem do vesmíru, poslouchal přednášky Petúnky a Ančovičky o Měsíci a o meziplanetárních letech a zdálo se, že se už smířil s osudem a na cestu na Měsíc si ani nevzpomene. Nejvšímavější človíčkové dokonce postřehli, že Neználek teď často o něčem přemýšlí a pak se mu na tváři objeví jakýsi zasněný úsměv, jako by se z něčeho radoval - nikdo se však nemohl dopátrat, co mu působí tak dobrou náladu. Jednou potkal Buchtíka a řekl: "Tak co, Buchtíku, teď jsme vlastně přátelé v neštěstí, viď?" "V jakém neštěstí?" nechápal Buchtík. "No přece: neletíme na Měsíc." "Já na Měsíc nemůžu, já jsem moc těžký. Raketa by mě neuzvedla," řekl Buchtík. "Hlouposti!" ušklíbl se Neználek. "Všichni budou ve stavu beztíže, tak to může být raketě jedno. Nikdo nebude nic vážit, rozumíš?" "Tak proč mě teda nevemou? To je nespravedlnost!" vykřikl Buchtík. "A jaká!" dodal Neználek. "Musíme ji spolu napravit." "Ale jak?" "V noci před startem vlezeme do rakety, schováme se tam a ráno, až se už poletí, jednoduše vylezem. Kvůli nám se vracet nebudou." "Ale copak se to smí, dělat takovéhle věci?" zeptal se Buchtík. "A proč by ne? Ty jsi dobrý! Hlavní věc, aby nás nevysadili ještě na Zemi. Ve vesmíru nás už nevysadí, na to dám krk." "A kde se schováme?" "V zásobovacím úseku. Tam je pohodlíčko a celá hora jídla." "Hora jídla povídáš? No to je něco!" řekl Buchtík. "Jenže raketa je jenom na čtyřicet osm kosmonautů." "Hlouposti!" řekl Neználek. "Kdo to jakživ viděl - čtyřicet osm kosmonautů! Co je to za číslici, no řekni sám! Zarovnané číslo je přece padesát, ne? A kam se vejde osmačtyřicet, tam se už padesát složí taky. A pak: my přece nepotřebujeme místo v kajutě. Tak platí? Ve dvou se to lepší táhne." "A víš to určitě, že je v zásobovacím úseku to jídlo?" přeptal se pro jistotu Buchtík. "No samo, na vlastní oči jsem to viděl, ať se propadnu!" zadušoval se Neználek. "Já jsem se, kamaráde, naučil raketu nazpaměť, nahoru, dolů a ještě krážem. Všechno tam najdu se zavázanýma očima." "A tak teda jo," souhlasil nakonec Buchtík. Večer před startem nešli Neználek a Buchtík vůbec spát. Počkali, až všichni usnou, vykradli se potichounku z domu a honem do Kosmického městečka! Noc byla temná a Buchtíkovi běhal hrůzou mráz po zádech. Při pomyšlení, že co nevidět odletí do vesmíru, spadlo mu, jak se říká, srdce do kalhot a litoval, že se zapletl do takového nebezpečného podniku; ale bál se Neználkovi přiznat, že dostal strach. Bylo už hodně pozdě, když Neználek s Buchtíkem došli konečně k cíli. Vyšel měsíc, kolem se rozjasnilo. Proklouzli kolem domků a octli se u kulaté startovací plošiny s vysokánskou raketou uprostřed. Třpytila se v modravém svitu měsíce svými ocelovými boky a zdálo se, že svítí sama, jako by byla z jakéhosi zářícího kovu. Neználek a Buchtík se shýbli a přikrčeni přeběhli plošinu. Když doběhli k raketě, Neználek stiskl tlačítko na zádi, dvířka se neslyšně otevřela a dolů se spustil nevelký kovový žebříček. Neználek si všiml, že Buchtík váhá, vzal ho proto za ruku a společně vylezli do přetlakové komory. Byla to maličká místnost s dvěma vzduchotěsnými dveřmi: jedny, kterými vešli, vedly ven, druhé dovnitř do kosmické lodi. Sotva byli uvnitř, vnější dveře se samočinně zavřely. Buchtík si uvědomil, že cesta k ústupu je uzavřena - a leknutím ho zamrazilo. Chtěl něco říct, ale jazyk mu zdřevěněl a hlavou se mu kdovíproč honila slova písničky, kterou někde slyšel: Buď sbohem, údolí, vesničko s topoly . . . A bylo mu z toho smutno až k pláči. Neználek zatím stiskl další tlačítko u druhých dveří - otevřely se stejné nehlučně. Rázně do nich vešel a Buchtík za ním jako stroj. "Buď sbohem údolí . . .," zamumlal zachmuřeně, "možná že se už víc nesejdeme!" Ozvalo se cvaknutí - to se neprodyšně zavřely i druhé dveře, jako by odřízly naše dva poutníky neproniknutelnou stěnou od vnějšího světa a od všeho, s čím byli do té doby spojeni. "Možná že se už víc nesejdeme . . .," opakoval ještě jednou Buchtík a podrbal se za uchem. Neználek už zatím otevřel dveře výtahu, popadl Buchtíka za rukáv a řekl: "Tak pojď, na drbání budeš mít ještě času habaděj." Buchtík beze slova vešel do kabiny. Byl bílý jako bílá paní. Výtah se s rytmickým hučením rozjel. Vystoupili do úzké kruhové chodby kolem šachty výtahu. Neználek se zastavil u kulatých kovových dvířek. "Tak a jsme tady. Zásobovací úsek!" Smáčkl tlačítko a dveře se otevřely, jako by se rozevřela past. Vlezl do ní a šmátral ve tmě po schůdkách. Když se dostal až dolů, nahmatal na stěně vypínač a rozsvítil. "Dělej, polez!" křikl na Buchtíka. Buchtík lezl a strachem se mu třásla kolena, zakopl a skutálel se rovnou k Neználkovi. Nijak moc si nenatloukl, protože úsek byl vyložen měkkým pěnoplastem. Uvnitř rakety byly všecky prostory potaženy touto hmotou, aby si nikdo neublížil, kdyby se znenadání octl ve stavu beztíže. Když se Neználek přesvědčil, že Buchtík zůstal po tom pádu celý, zavřel dveře a s veselým úsměvem řekl: "No, a jsme doma. Jen ať si nás tady někdo zkusí najít." "Ale jak se dostaneme zpátky?" polekal se Buchtík. "Zrovna jako sem. Nevidíš tuhle u dveří tlačítko? Smáčkneš ho - a dveře se otevřou. Tady je, kamaráde, všecko na tlačítka." Začal mačkat různá tlačítka a otvírat dvířka skříní, ohřívačů a ledniček, kterými byly zastavěny stěny celého úseku. Na policích tam ležely srovnány nejrozmanitější potraviny. Jenže Buchtík byl dočista vedle a ani

pohled na všecky ty dobroty mu nespravil náladu. "Co je s tebou? Copak nejsi rád?" podivil se Neználek. "Ále jo. Hrozně," odpověděl Buchtík s výrazem odsouzence na smrt. "Tak když jsi rád, půjdem do hajan. Už je pozdě." A Neználek se pohodlně uvelebil na podlaze, pod hlavu si dal pěst a za chvíli byl v limbu. Buchtík se uložil vedle něho, ale ne a ne usnout; ze všech stran začal posuzovat svoji situaci a v hlavě mu čím dál víc zrála myšlenka, že ze všeho nejlepší by bylo utéct, dokud je ještě čas. Chtěl se Neználkovi přiznat, že nikam nepoletí, ale hned zas dostal strach, aby se mu Neználek nevysmál, jaký je strašpytel. Nakonec přece jen. sebral odvahu a odhodlal se přiznat svou vlastní zbabělost, jenže zrovna v té chvíli uslyšel, jak Neználek spokojeně pochrupává. Přesvědčil se, že spí jako dudek, vstal a opatrně, aby mu náhodou nešlápl na ruku, se kradl ke dveřím. Vylezu a uteču domů - možná že se už víc nesejdeme, myslel si. A Neználek ať si letí na ten Měsíc sám, když se mu tam tak chce. Zatajil dech, vyšplhal po schůdkách ke dveřím, smáčkl tlačítko, dveře se otevřely, Buchtík vylezl ven a vydal se hledat dveře výtahu. Nevyznal se v raketě zdaleka tak dobře jako Neználek, a tak několikrát obešel chodbu kolem dokola a pokaždé se dostal zase zpátky k zásobovacímu úseku. Ze strachu, že se Neználek probudí a objeví jeho zmizení, začal znovu ztrácet hlavu. Nakonec se mu ale přece jen podařilo najít výtah. Dlouho neuvažoval, nastoupil a stiskl první tlačítko, které se mu namanulo. Výtah se místo dolů rozjel nahoru, ale Buchtík si toho ani nevšiml. Vystoupil a pustil se do hledání dveří přetlakové komory, kudy se jedině mohl dostat ven. Samozřejmě že je nenašel, protože tady nahoře přece nebyla, a místo toho zabloudil do jakési malé kabiny. Šmátral ve tmě po stěnách, aby našel vypínač, nenašel ani ten, zato uprostřed kabiny narazil na malý pultík. A na něm na malé tlačítko. Myslel si, že to je hledaný vypínač, smáčkl je - a v tu ránu se vznesl: octl se ve stavu beztíže. Současně zaslechl rytmický hukot nastartovaného motoru. Bystří čtenáři už jistě pochopili, že Buchtík stiskl zrovna to jedno jediné tlačítko, které zapojovalo samočinný elektronický řídící operátor. A ten zapnul detěžkátor, motory a ostatní zařízení a raketa odstartovala ke kosmickému letu právě v okamžiku, kdy to nikdo nečekal. Kdyby se byl někdo z obyvatel Kosmického městečka v tu chvíli probudil a vykoukl z okna, byl by dozajista tuze překvapen: viděl by, jak se raketa pomaloučku odlepuje od země a zvolna stoupá k obloze. Všecko se událo téměř bezhlučně. Z dolní trysky se s lehkým syčením dral tenký proužek žhavých plynů. Jejich reaktivní síla stačila uvést raketu do pohybu, protože dík detěžkátoru neválila vlastně nic. Jakmile dosáhla dostatečné výšky, elektronický řídící operátor zapojil manévrovací motor, příď rakety začala opisovat kruhy a sklánět se. Konečně se sklonila tak, že se v zorném poli optického zaměřovače opatřeného fotobuňkou objevil Měsíc. Fotobuňka přeměnila měsíční světlo v elektrický signál, ten se dostal do operátoru, operátor uvedl v činnost automatické naváděcí zařízení a raketa se po několika slábnoucích kolísavých pohybech ustálila a zamířila přímo k Měsíci. Automatické naváděcí zařízení nasměrovalo tedy raketu přesně na cíl, a kdyby se teď z jakýchkoli příčin odklonila od stanoveného směru, vrátilo by ji okamžitě na správný kurs. V první chvíli si Buchtík vůbec neuvědomil, jak hroznou věc vlastně způsobil. Poznal jen, že se octl ve stavu beztíže, a pokoušel se nějak dostat z tlačítkové kabiny: myslel si, že to jinde bude třeba lepší. Po velikém úsilí se vrátil zpátky k výtahu. Tentokrát si pořádně prozkoumal všechna tlačítka a smáčkl opravdu to, které ho dopravilo do nejnižšího poschodí v zádi rakety. Vystoupil a zůstal viset před dveřmi do přetlakové komory, kudy vedla jediná cesta ven. Vedle dveří objevil tlačítko. Jenže ať ho mačkal sebevíc, ať do dveří bušil pěstí nebo kopal nohama - což nebylo ve stavu beztíže jen tak - dveře se ne a ne otevřít. Nevěděl totiž, že se dveře přetlakové komory otevřou jen v tom případě, když si oblékne kosmický skafandr. A ještě štěstí, že to nevěděl. Stisknout tlačítko ve skafandru, dveře do komory i dveře z rakety by se byly rozlétly, Buchtík by se byl vyvalil přímo do vesmírného prostoru a na věky věků by byl lítal v kosmu jako planeta. Nakonec už Buchtíka bolely pěsti. Rozhodl se, že se vrátí k Neználkovi a důrazně ho požádá, aby ho pustil ven. Ale splnit tohle rozhodnutí nemohl: dočista zapomněl, v kterém patře Neználka nechal. A tak musel sjezdit všechna patra a prolézt všechny kajuty, kabiny a úseky. Bylo už pozdě, Buchtík byl tuze unavený, a ještě ke všemu se mu strašně chtělo spát. Dalo by se říci, je se únavou neudržel na nohou - kdyby se na nich ovšem mohl vůbec udržet. Ve stavu beztíže to nešlo, a tak plaval jako rybka v akváriu, sem tam vrazil hlavou do stěny a udělal kotrmelec. Nakonec se mu v hlavě všecko zamotalo, oči se mu začaly samy zavírat; vydal se z posledních sil a usnul přímo v jedoucím výtahu. Neználek zatím klidně vyspával a ani necítil, že už dávno letí. Uprostřed noci se však přece jen probudil a za živý svět nemohl pochopit, proč je tady, a ne doma v posteli. Postupně si uvědomil co a jak, ucítil stav beztíže, všiml si rytmického hučení tryskového motoru a rázem pochopil, že kosmická loď už letí. Nejspíš jsem spal, Všeználek a ostatní človíčkové zatím nastoupili a vydali se na Měsíc. Všecko vyšlo přesně, jak jsem si to naplánoval, pomyslel si, šťastně se usmál a v duši jako by se mu něco zatřepetalo radostí. Užuž chtěl vylézt z úkrytu, najít Všeználka a ke všemu se mu přiznat, ale pak se rozhodl přece jen ještě počkat, až bude raketa trochu dál od Země. Přiznat se stačím vždycky, jaképak spěchy, řekl si. Vtom si vzpomněl na Buchtíka, rozhlédl se a pravil: "Račte dovolit, drazí přátelé, ale kde je Buchtík? Vlezli jsme přece do rakety spolu!" Tu si všiml dveří dokořán. Aha, zřejmě už vylezl, uvažoval. I co, jestli je to tak, nemá smysl, abych tady seděl sám. Vymanévroval ze zásobovacího úseku, otevřel dveře výtahu - a v kabině spatřil Buchtíka. "A helemese, kam jsi zalezl!" vykřikl Neználek. "Slyšíš, letíme!" "Cože?" probudil se Buchtík a zívl na celé kolo. "Letíme!" volal radostně Neználek. "Co! Kam?" zeptal se Buchtík a protíral si oči. "Na Měsíc přece, kam jinam?" "Na jaký Měsíc?" "Prosím tě! Jako bys nevěděl!" Teprve teď začal Buchtík chápat, co se stalo. Chvilku vytřeštěně koukal na Neználka a potom divoce zařval: "Na Měsíc?" "Na Měsíc!" potvrdil Neználek. "Letíme?" "Letíme! To je pane něco!" volal Neználek. Nedokázal ovládnout radost a vrhl se Buchtíkovi kolem krku. Tomu se strachy zatajil dech, leknutím otevřel pusu, vyvalil oči a vytřeštěně zíral na svého kamaráda. "A kde jsou ostatní? Neviděls je?" vyptával se Neználek. "Ja-ja-jací ostatní?" vykoktal Buchtík. "No přece ostatní človíčkové! Kde je Všeználek?" "Co-co-copak on je tady?" "No jak by ne? Proč myslíš, že letíme? Zatímco jsme vyspávali, všichni nastoupili a odstartovali jsme, už to chápeš? Půjdem teď nahoru do kajut a najdeme je." Stiskl tlačítko a výtah je zavezl o poschodí výš. "Ti budou koukat, až nás uvidí!" smál se Neználek a zastavil se před dveřmi do jedné kajuty. "Vejdeme a řeknem: Buďte zdrávi, tady nás máte! Cha-cha-cha!" Otevřel dveře: kajuta byla prázdná. "Hm, nikdo." Nakoukl do druhé kajuty: "A tady taky ne." A tak se to opakovalo kajutu po kajutě. Nakonec se ťukl do čela: "Už vím! V salóně budou. Určitě tam je nějaká důležitá

schůzka, a tak tam všichni šli." Sjeli do salónu, ale zjistili, že je prázdno i tam. "Tady vůbec nikdo není," podivil se Neználek. "Jak to tak vypadá, jsme spolu v raketě sami dva." "Jak to: sami?" vyděsil se Buchtík. "No zkrátka sami," rozhodil rukama Neználek. "A kdo pustil raketu?" "To nevím." "Přece nemohla vyletět sama!" "To teda ne," souhlasil Neználek. "Tak ji přece jenom někdo pustil," řekl Buchtík. "Ale kdo?" "Jo, to já nevím." Neználek se na Buchtíka podezíravě podíval a zeptal se: "A neudělals to náhodou ty?" "Já?" divil se Buchtík. "No ano, ty!" "Jak bych ji mohl pustit?" pokrčil rameny Buchtík. "Copak vím, jak se to dělá?" "A proč jsi vůbec odešel?" vyptával se Neználek. "Proč jsi tam nebyl, když jsem se probudil? Kam jsi šel, přiznej se!" "No já, rozumíš, já si to v noci rozmyslel, že jako nikam nepoletím, a chtěl jsem jít domů, no a prostě jsem v raketě zabloudil a pak jsem nemohl otevřít dveře, a tak jsem si řekl, že teda nepůjdu, a zůstal jsem tady . . .," breptal v rozpacích Buchtík. "A nesmáčkl jsi náhodou nikde žádné tlačítko?" "Čestné slovo, že ne. Jen jsem se náhodou dostal do nějaké malinkaté kabinky a smáčkl jsem tam jedno úplně malinkaté tlačítečko . . ." "Aáááá!" zaúpěl strašným hlasem Neználek, popadl Buchtíka za límec a táhl ho do tlačítkové kabiny. "No tak, přiznej se, byl jsi v téhle kabině?" "A-a-asi že byl," vykoktal Buchtík. "A smáčkl jsi tenhle knoflík?" "A-a-asi že jo," přiznal se Buchtík. "Já to tušil!" vykřikl Neználek. "Tak abys věděl: raketu jsi odstartoval ty! Račte mít další rozkazy, kapitáne?" "A-a-a nešlo by to nějak za-za-zastavit?" "Prosím tě, jak?" "N-n-no třeba smáčknout ještě j-j-jeden knoflík." "Já ti dám, knoflík! Něco smáčkneš, raketa se zastaví a zůstaneme trčet ve vesmíru navždycky. Kdepak! To už radši doletíme na Měsíc." "Ale tam prý není co jíst," kňoural Buchtík. "Nevadí, to ti jenom prospěje, aspoň zhubneš," dopálil se Neználek. "Aspoň si podruhé rozmyslíš mačkat bez dovoleni tlačítka." Stačilo, aby si Buchtík vzpomněl na jídlo, a hned přišel na jiné myšlenky. Zčistajasna dostal hrozný hlad a na nic jiného už nedokázal myslet než na to, co by snědl. A tak řekl: "Ty, Neználku, nemohli bychom něco sníst? Vždyť já neměl od včerejška v ústech." "Hm, proč ne, najíst se můžem, i když si to zrovna nezasloužíš," zavrčel Neználek. Vrátili se do zásobovacího úseku, otevřeli ohřívač, kde byly uloženy horké kosmické karbanátky, kosmická bramborová kaše, kosmický kompot a jiná kosmická jídla, zabalená do dlouhých celofánových trubiček jako jitrnice do střívka. Jeden konec se dal do úst a tubička se vymačkala rovnou do pusy, což bylo ve stavu beztíže velice výhodné a vlastně jedině možné. Vypořádali se s několika takovými tubičkami a navrch si dali kosmickou zmrzlinu; byla znamenitá, jen jediný nedostatek měla: hrozně od ní zábly ruce, jak se musela pořád mačkat ta studená celofánová tuba, aby se zmrzlina dostala ven. Sotva se Buchtík najedl, hned měl lepší náladu. "Tak vida, ono se dá i v raketě dobře jíst," řekl spokojeně. A dokonce se mu i zdálo, že se vlastně nic tak hrozného nestalo a že snad raketa ani neletí, ale stojí pořád ještě na Zemi. "Ty, Neználku, a proč si vůbec myslíš, že někam letíme? Podle mne neletíme nikam," řekl nakonec. "Tak proč je tady podle tebe stav beztíže?" odpověděl mu Neználek. "Proč! Pamatuješ, když jsme byli ještě doma, jak jsem si rozbil nos? A taky jsme nikam neletěli a byla beztíže." "Dobrá, tak půjdeme do astronomické kabiny a podíváme se ven," řekl Neználek. "Uvidíme co a jak." Vyjeli až nahoru do astronomické kabiny, podívali se bočními průzory a spatřili kolem dokola jen bezedné černé nebe, poseté velkými hvězdami; uprostřed nich oslnivě zářilo jasné Slunce. Zdálo se, jako by byl den a zároveň i noc. To ovšem na Zemi nebývá. Když je na Zemi vidět Slunce, nejsou vidět hvězdy, a když svítí hvězdy, nesvítí Slunce. V jednom z horních průzorů se mihotal zářivý Měsíc. Byl mnohem větší nežli při pohledu ze Země. "Jasná věc," prohlásil Neználek. "Od Země jsme už pořádně daleko. Letíme vesmírem." "A možná že se už víc nesejdeme!" rozčarovaně broukl Buchtík.

*Kapitola 7
PŘISTÁNÍ

Teď to tedy Buchtík věděl napevno, že o návratu na Zemi nemůže být ani řeči, a trochu se uklidnil: "A co, když už teda letíme a nazpátek to nejde, máme jenom jeden úkol: vrátit se zpátky do zásobovacího úseku a pořádně se nasnídat." "Ale vždyť jsme snídali před chviličkou," připomněl Neználek. "Copak to byla opravdovská snídaně?" ohradil se Buchtík. "To přece bylo jenom na zkoušku, jak se říká nanečisto, tréninkově." "Jak to: tréninkově?" nechápal Neználek. "No snídali jsme přece ve vesmíru ponejprv, ne? A tak jsme vlastně ani nesnídali, jenom jsme si osvojovali proces přijímání potravy v kosmických podmínkách - zkrátka trénovali. Kdežto teď se teprv můžem najíst doopravdy." "No prosím, to by šlo," souhlasil Neználek. Sjeli zpátky do zásobovacího úseku. Neználek neměl ještě vůbec hlad, a tak jen aby dělal Buchtíkovi společnost, snědl jeden karbanátek. Zato Buchtík se pustil do práce se vší vervou. Prohlásil, že musí provést revizi a zkontrolovat jakost všech kosmických jídel, takže mu nezbývá než okusit od každého pokrmu aspoň porci. Nakonec se však přece jenom ukázalo, že je to úkol nad jeho síly: po desáté nebo jedenácté porci ho přemohl spánek a Buchtík usnul s nedojedeným párkem v puse. Žádný div: v noci skoro nespal, a navíc se ve stavu beztíže dá usnout i bez peřin a bez matrací. Neználek se zatím vydal znovu do astronomické kabiny, aby zjistil, nakolik se kosmická loď přiblížila k Měsíci. V průzorech se jako předtím černalo jen hvězdné nebe s ohnivě zářícím kotoučem Slunce a stříbřitým Měsícem nahoře. Slunce bylo stejně velké jako ze Země, zato Měsíc byl už dvakrát větší. Neználkovi se zdálo, že na něm vidí takové podrobnosti, kterých si dřív ani nevšiml, ale protože si nikdy předtím Měsíc jaksepatří neprohlédl, nemohl teď s určitostí říci, jestli je vidí proto, že se přiblížili, nebo že se dívá trochu pozorněji. Přestože se raketa řítila prostorem obrovskou rychlostí dvanácti kilometrů za vteřinu, zdálo se, že stojí na místě. Od Země k Měsíci je totiž kolem čtyř set tisíc kilometrů, a to je potom rychlost dvanáct kilometrů za vteřinu příliš malá, než aby ji bylo možno postřehnout - a ještě k tomu v raketě. Uběhly dvě hodiny a Neználek se pořád ještě díval na Měsíc. Nemohl se od něho odtrhnout, Měsíc jako by ho přitahoval. Nakonec Neználek pocítil jakési bolestivé svírání v břiše - a tu si teprv uvědomil, že je nejvyšší čas k obědu. Rychle sjel dolů a viděl, že Buchtík se už probudil a že už něco s velkou chutí žvýká. "A hele, tak ty ses pustil do oběda. Pročpak jsi na mě nepočkal?" "Copak obědvám? To je přece pořád ještě ten - no trénink." "Tak konec tréninku a dáme se do jídla. Copak tam máme dobrého?" "Jako první chod mohu doporučit výtečnou kosmickou dršťkovou polévku, jako druhý chod kosmické zelné závitky a jako moučník kosmický pudink s jahodami." Buchtík vyndal z ohřívače několik tub s polévkou, se závitky a s jahodovým pudinkem.

Dojedli, Buchtík prohlásil, že v zájmu správného trávení se doporučuje po obědě chviličku si zdřímnout, a okamžitě usnul jen tak ve vzduchu. Neználek se rozhodl následovat jeho příkladu; ale protože se mu nelíbilo, že se mu při spaní ve stavu beztíže všelijak klimbají ruce a nohy, přehodil si nohu přes nohu, jako by seděl v křesle, ruce si složil na prsou a snažil se usnout. Chvíli poslouchal lehký hukot reaktivního motoru; zdálo se mu, že mu motor tiše šeptá do ucha: čaf-čaf-čaf-čaf, a pomalu ho to ukolébalo taky. Uběhlo několik hodin. Neználek ucítil, že mu někdo cloumá ramenem. Otevřel oči a spatřil Buchtíka. "Rychle vstávej! Neštěstí!" breptal Buchtík polekaně. "Co je? Jaké neštěstí?" vyděsil se Neználek a v tu ránu byl vzhůru. "Neštěstí, kamaráde! Tak se mi zdá, že jsme zaspali večeři." "Fuj, to jsem se polekal - a kvůli večeři!" rozzlobil se Neználek. "Já myslel, kdovíco se nestalo. "Divím se tvé lehkomyslnosti," pokáral ho Buchtík. "Pravidelnost v jídle nutno zachovávat, všecko má svůj čas: snídaně, oběd i večeře. To jsou příliš vážné věci." "No dobrá, dobrá, řekl netrpělivě Neználek. "Nejdřív se podíváme na Měsíc a pak se můžeš navečeřet, nasnídat i naobědvat najednou." Vyjeli do astronomické kabiny a pohlédli do horního průzoru. To, co spatřili, je ohromilo: nad raketou visela obrovská svítící koule a zakrývala celé hvězdné nebe. Buchtík se vylekal, až se mu strachy roztřásla brada. "C-co to je? Kam to . . . teď do toho narazíme, co? zablekotal a chytil se Neználka za rukáv. "Ticho!" okřikl ho Neználek. "To je přece Měsíc." "Jak to: Měsíc?" podivil se Buchtík. "Měsíc je přece mrňavý." "Jasně, Měsíc je to. Jsme už zkrátka docela blízoučko." Vyplul ke stropu kabiny, přitiskl se k okénku a prohlížel si povrch Měsíce. Viděl ho líp než se Země dalekohledem: každé pohoří, každý kráter, hluboká trhlina nebo zlom byl jako na dlani. "Buchtíku, vyleť si sem taky. Podívej, jak je krásně vidět." Buchtík se neochotně vznesl k Neználkovi a podmračeně nakoukl do průzoru. Neuklidnilo ho to ani trochu. Všiml si, že Měsíc už nestojí na místě, ale znatelně se přibližuje se všemi skalnatými pohořími obrácenými vzhůru nohama, s měsíčními krátery a údolími. To všechno jim hrozivě viselo nad hlavou - a už tak blízko, až se zdálo, že stačí jen ruku natáhnout a dotknou se vrcholku měsíční hory. Buchtík se bojácně přikrčil, odstrčil se rukou od okénka a snesl se zpátky na podlahu. "Ať jde k čertu!" křičel. "Ani vidět ho nechci!" "Pročpak?" zeptal se Neználek. "Tak proč mi visí přímo nad hlavou? Ještě na nás spadne." "Chytráku! To spíš my na něj." "Jak, prosím tě, když jsme pod ním?" "Copak to nechápeš? Měsíc si nás jednoduše přitáhne." "Tak to se teda k němu vlastně zezdola přilípneme?" Neználek neměl zdání, jak to pak všecko dopadne, ale chtěl Buchtíkovi ukázat, že všemu náramně rozumí, a tak řekl: "Správně, správně. Přilípneme se k němu - a hotovo." "Hezké štěstí!" broukl Buchtík. "A to teda, až vylezeme, budem chodit po Měsíci vzhůru nohama?" "Proč? Co to povídáš?" podivil se Neználek. "No a co? Když jsme dole a Měsíc nahoře, nic jiného nám asi nezbude." Neználek se zamyslil a vtom si všiml, že neslyší pravidelný hukot motoru. "Počkej chvilku, slyšíš něco?" "A co mám slyšet?" polekal se Buchtík. "Motor!" Buchtík poslouchal. "Jak tak poslouchám, neslyším nic." "To je nadělení!" ztratil hlavu Neználek. "Že by se to porouchalo? Doletíme skoro na Měsíc - a najednou takováhle smůla." Buchtík se málem zaradoval, když si uvědomil, že s polámaným motorem to sotva půjde dál a že se budou muset vrátit, ale byla to radost předčasná. Tryskový motor se vůbec nepolámal, jenom přerušil chod. Jakmile totiž raketa dosáhlá maximální rychlosti, elektronický řídící operátor vypnul automaticky motor a kosmická loď letěla dál svou vlastní setrvačností. Stalo se to zrovna ve chvíli, kdy Neználek i Buchtík usnuli; proto nepostřehli, že motor přestal pracovat. Buchtík se znova vznesl nahoru a oba se teď pokoušeli zjistit, jestli se raketa zastavila, nebo jestli letí dál. Ale dřív než něco zjistili, ozvalo se znovu známé : čaf-čaf-čaf! To operátor zapojil manévrovací motor na přídi. Neználek s Buchtíkem zahlédli, jak se Měsíc zčistajasna zakymácel, jako by do něj někdo strčil, naklonil se někam dozadu a v celé své obrovitosti se začal točit v prostoru. Nic jiného si nemysleli, než že se s nim srazili, a vypískli strachy. Ani ve snu by je bylo nenapadlo, že se to ve skutečnosti netočí Měsíc, ale raketa. Vtom už je odstředivá síla odhodila stranou. Přitiskli se ke stěně a viděli, jak se v bočních průzorech bleskurychle mihl zářivý povrch Měsíce, ještě jednou se zhoupl jako na vlnách a propadl se někam dolů. Pohled na ten kosmický zmatek Buchtíka vyděsil. Mimoděk si zakryl oči, a když se zas konečně podíval, viděl, že Měsíc je tentam a že do okének mrkají jen jasné hvězdy. Byl skálopevně přesvědčen, že raketa rozbila ten zatracený Měsíc na kousky, ty se rozletěly a změnily se v ty malé hvězdičky. Všecko se to samozřejmě semlelo, než bys řekl švec. Jakmile se raketa obrátila zádí k Měsíci, manévrovací motor se vypnul, na chviličku bylo ticho, ale za okamžik se znovu ozvalo to známé: čaf-čaf-čaf!, tentokrát mnohem hlasitěji. To se zas rozběhl hlavní motor. Teď však rozžhavené plyny vyrážely z trysky proti směru letu a raketa začala pomalu brzdit: k měkkému přistání to bylo nezbytné. Neználek pořád ještě nemohl pochopit, co se to vlastně stalo s Měsícem a s nimi: letí, neletí, rozbili ho, zmizel - a tak vstal a váhavě jukl do okénka. "Podívej, Buchtíku, je tu!" vykřikl najednou. "Kdo?" "No Měsíc přece. Tady dole, rozumíš!" A začal skákat radosti, jako by uviděl rodnou Zemi, a ne tajemnou planetu. Buchtík přemohl strach a podíval se taky. Dočista ho to vyvedlo z míry: pod ním do všech stran a až k obzoru se rozprostíral povrch Měsíce se známými krátery, měsíčními moři a pohořími - rozdíl byl jen v tom, že teď už nebyly vzhůru nohama, ale jak se sluší a patří. "Jak se ten Měsíc dostal dolů?" zeptal se nechápavě Buchtík. "Těžko říct," odpověděl rozpačitě Neználek. "Nejspíš se asi neotočil on, ale my. Vlastně raketa. Nejdřív byla k Měsíci špičkou, a teď je zádí. Proto se nám asi předtím zdálo, že je Měsíc nahoře - a najednou ho vidíme dole." "Ahá!" zaradoval se Buchtík. "Já už tomu rozumím! Raketa se prostě obrátila k Měsíci zády, že jo. Zkrátka si to rozmyslela. No sláva! Raketa letí nazpátek! Chlapík, raketičko." "Prosím tě!" řekl na to Neználek. "Raketa ví stokrát líp než ty, co má a co ne. Jednou ví, že musí doletět na Měsíc - a tak taky doletí." "Heleď, nemluv tady za raketu, jo!" dopálil se Buchtík. "Však ona nám to řekne sama." "A ty se radši dívej dolů," řekl Neználek. Buchtík se tedy podíval a zjistil, že se měsíční povrch vůbec nevzdaluje, ale blíží. A že již není tak popelavě šedý nebo stříbřitě bílý jako ze Země. Byl teď pokryt barevnými skvrnami a nevypadal ani tak mrtvý a pustý jako dřív. Dokonce i Buchtík prohlásil, že prostřed vší té krásy určitě musí žít človíčkové, jinak že to ani není možné. "A jestli jsou na Měsíci človíčkové," řekl spokojeně, "tak musí určitě něco jíst. A když musí něco jíst, tak mají určitě co. A jestli mají co, určitě neumřem hlady ani my." Vtom jim nečekaný náraz podrazil nohy a oba se svalili na podlahu. To raketa dosedla na povrch Měsíce. Chvilku seděli na zemi a mlčky koukali jeden na druhého, konečně se Neználek vzpamatoval a řekl: "Tak, a jsme tu." "A možná že se už víc . . . no prostě nesejdeme," dodal otráveně Buchtík. Neználek vstal, podal mu ruku a pravil s vážnou tváří: "Blahopřeji vám,

drahý příteli, u příležitosti šťastného příletu na Měsíc." Řekl to tak slavnostně, že se Buchtík neudržel smíchy. "Děkuji vám! A nápodobně!" odpověděl a stiskl mu ruku. "Přeji vám mnoho dalších úspěchů na poli vědecké práce," pokračoval Neználek. "Děkuji vám. A taky nápodobně," odpověděl znovu Buchtík, šoupl nožkou a vysekl Neználkovi uctivou poklonu. Neználek taky šoupl nožkou a uklonil se zase Buchtíkovi. Náramně se jim zalíbily tyhle zdvořilosti, ale pak se rozchechtali a vrhli se navzájem do náruče. "Nuže, a čímpak zahájíme naši měsíční činnost?" zeptal se nakonec Neználek. "Navrhuji provést výstup z rakety a řádně se porozhlédnout." "A já zas navrhuji nejdřív se řádně najíst a pak se teprv porozhlédnout," namítl s přívětivým úsměvem Buchtík. "Váš návrh, drahý příteli, se přijímá," zdvořile přikývl Neználek. "Dovolte mi, abych vám popřál dobré chutnání." "Díky! Přeji vám rovněž dobrou chuť," odvětil Buchtík. Počastovali se roztomilostmi, sjeli do zásobovacího úseku a beze spěchu se najedli. Potom se vydali do úseku, kde byly uskladněny kosmické skafandry, vybrali si dva na svoji míru a začali se oblékat. Skafandr sestával vlastně ze tří částí: z kosmické kombinézy, ze vzduchotěsné přilby a z kosmických bot. Kosmická kombinéza byla zhotovena z lehkých kovových dílců a obručí spojených pružným neprodyšným kosmoplastem stříbřité barvy. Vzadu visel vak s přístroji na čištění vzduchu a bateriemi, napájejícími svítilnu na hrudi. Nad vakem byl složen padák, který se v případě potřeby samočinně rozvíral na způsob křídel. Vzduchotěsná přilba byla vyrobena z pevného kosmoplastu a nerezavějící oceli. Přední část tvořil okrouhlý průzor z nerozbitného skla, uvnitř byl vmontován radiotelefon k dorozumívání v bezvzdušném prostředí. Pokud jde o kosmické boty, ničím se nelišily od obyčejných holínek, jen podrážky měly ze speciální protitepelné izolační hmoty. Kromě toho patřil ke kosmickému skafandru cestovní tlumok, k opasku byl zavěšen skládací cepín, geologické kladívko a kosmický slunečník na ochranu proti žhoucím paprskům Slunce. Byl vyroben z těžkotavitelného hliníku a složený nezabral víc místa než obyčejný deštník. Když si Neználek navlékl kosmickou kombinézu, cítil, že ho notně obepíná; zato vzduchotěsná přilba byla tak prostorná, že se mu tam pohodlně vešla hlava i s kloboukem. Naši kosmonauti si oblékli kosmické skafandry, vyzkoušeli radiotelefonní spojení, sjeli do zádi rakety a zůstali stát před dveřmi do přetlakové komory. Neználek vzal Buchtíka za ruku a stiskl tlačítko. Dveře se nehlučně otevřely. Přátelé vstoupili a dveře se za nimi stejně nehlučně uzavřely. Teď už naše odvážné kosmonauty dělily od měsíčního světa jen jedny jediné dveře. Neználek se před nimi bezděčně zastavil. Jaký asi bude ten tajemný, neprobádaný svět? Jak přivítá nezvané příchozí? Budou skafandry spolehlivou ochranou v bezvzdušném prostředí? Vždyť by stačila jedna nevelká trhlinka, jedna jediná maličká dírka - vzduch by unikl a kosmonautům by hrozila neodvratná záhuba. Rychlostí blesku mihly se Neználkovi hlavou všechny ty myšlenky. Nedovolil však, aby ho přemohl strach. Jako by chtěl dodat odvahy i Buchtíkovi, objal ho jednou rukou kolem ramen a druhou smáčkl tlačítko u dveří. Ale dveře se neotevřely. Otevřel se v nich jen nepatrný otvor. Prostor uvnitř přetlakové komory se spojil s bezvzdušným prostorem venku a vzduch začal syčivě unikat. Neználek i Buchtík cítili, že se jim kombinézy, které předtím přiléhaly těsně k tělu, začínají najednou nafukovat. A jak by ne: tlak vnějšího vzduchu zmizel a skafandr byl teď vystaven jen tlaku vzduchu uvnitř. Buchtík si nedovedl vysvětlit, co se to vlastně děje, a byl přesvědčen, že na něm skafandr praskl. Vyděsil se, až zavrávoral, a užuž by se byl svalil, ještě že ho Neználek starostlivě zachytil a řekl: "Co to děláš? Stůj rovně! Všecko je zatím v pořádku." Vtom už unikl poslední zbytek vzduchu a vnější dveře se samočinně otevřely. Neználek spatřil, jak zvenčí probleskuje světlo, a zvolal: "Tak, a - odvážně vpřed!"

*Kapitola 8
PRVNÍ DEN NA MĚSÍCI

Neználek s Buchtíkem vystoupili z rakety a poprvé vkročili na povrch Měsíce. To co spatřili je dočista ohromilo. Kolem se rozprostírala rovina připomínající nehybně ztuhlou hladinu moře s mělkými prohlubněmi a nízkými hřebeny vln. Právě tak jako skutečná mořská hladina měl i zvlněný jakoby zčistajasna zkamenělý povrch Měsíce zelenavě modrou barvu. V dálce za zbrázděnou pláni se vršily žluté pahorky podobné hromadám písku. A za pahorky se rýsovaly jasně červené hory; trčely vzhůru jako plameny nehybného ohně. Vpravo od našich cestovatelů strměly právě takové ohnivě rudé hory. Zdvíhaly se ze dna zkamenělého moře a mířily svými ostrými vrcholky k obloze. Když se Neználek a Buchtík otočili uviděli v dálce opět hory tentokrát mnohem nezřetelnějších obrysů jen jako chomáče vaty nebo oblaka spadlá na zem. Na jejich vrcholcích i svazích čněly v podobě fantastických skleněných hradů obrovské krystaly. Sluneční světlo se lomilo v jejich hranách, takže hrály všemi duhovými barvami. Nad celým tím pohádkovým světem zela bezedná propast černočerného nebe se spoustou velkých i drobných hvězd. Jako světelná cesta táhla se přes tuto hlubinu Mléčná dráha a rozdělovala ji na dvě části: v levé, ve shluku hvězd nízko nad obzorem, zářilo žhavé Slunce; v pravé svítila měkkým zelenavým světlem planeta Země. Sluneční paprsky ji osvětlovaly z boku do tvaru velkého půlměsíce. Na pozadí černého nebe zdál se povrch Měsíce obzvláště jasný a malebný. Dozajista proto, že na Měsíci není atmosféra. Vzduch totiž pohlcuje sluneční paprsky, oslabuje jejich jas, rozptyluje je a změkčuje stíny. Kdežto na Měsíci vrhá všechno hluboký, temný stín, předměty vynikají mnohem výrazněji a vypadají jasnější a zřetelnější. Nedaleko svahů oblačného pohoří se tyčila osamocená hora ve tvaru tmavého jehlanu nebo pyramidy. Od jejího úpatí k pahorku, na kterém přistála raketa, táhla se jako tenoučký paprsek úzká světlá cestička, jako by někdo naschvál vysypal kamenitou půdu Měsíce pískem nebo křídou. "Tohle nebude jen tak," řekl Neználek Buchtíkovi. "Tu pyramidu si nejspíš postavili Měsíčani, dokonce i pěšinu k ní vyšlapali. To prozkoumáme ze všeho nejdřív, co říkáš?" Nečekal na odpověď a statečně vykročil k měsíční stezce. Buchtík poznal, že na jeho mínění je už stejně pozdě, a tak jen rozhodil rukama a poslušně se vydal za Neználkem. Někdo si třeba myslí, že až se dostane na Měsíc, hned tam začne skákat jako kobylka, a dokonce ví i proč - na Měsíci je totiž přitažlivá síla skoro šestkrát menší nežli na Zemi. Ale na Neználka a na Buchtíka to nějak neúčinkovalo: vůbec necítili, že by byli šestkrát lehčí. Dlouhým pobytem ve stavu beztíže zřejmě odvykli své váze, takže jim teď jejich měsíční váha připadala docela normální a jako na Zemi. V žádném případě neskákali po Měsíci jako kobylky anebo blechy. Zato Buchtík začal mít pocit, že je všechno kolem vzhůru

nohama. Měsíc, hory i Neználek, který kráčel vpředu - všecko jako by bylo obráceně: měsíční povrch nahoře a nebe s hvězdami i Sluncem dole a on sám jako by visel hlavou dolů, přilepený k Měsíci jen podrážkami svých kosmických bot. Bál se, že z nich užuž vyklouzne, sletí po hlavě do vesmírného prostoru a jen ty boty že tu zůstanou; proto v jednom kuse zkoušel, jestli je má dobře obuté. Tyhle neobvyklé pocity se dají snadno vysvětlit: vlivem menší přitažlivé síly Měsíce je v organismu přitahováno do spodní části těla menší množství krve, zatímco nadměrná krev v horní části těla vyvolává v cévách mozku zesílený tlak, asi jako když visíme hlavou dolů. A zrovna takový pocit měl i Buchtík. A protože se cítil vzhůru nohama on sám, zdálo se mu obrácené taky všecko kolem. Zpočátku ho tenhle nepřirozený stav dosti lekal, ale pak nad tím jen mávl rukou, a že prý mu je koneckonců jedno, jestli chodí hlavou nahoru anebo dolů. Neználek tyhle pocity neměl, možná proto, že byl pořízek, a ne takový zhýčkaný tlouštík jako Buchtík. Cesta k pyramidě byla delší, než se nejdřív zdálo. Vzdálenosti jsou totiž na Měsíci velice klamné. Vzdálené předměty je vidět mnohem zřetelněji, a tak se zdají vždycky blíž. Neználek a Buchtík šli už dobře hodinu, ale k pyramidě zbýval ještě pořádný kus cesty. Slunce pražilo, ohřívalo skafandry čím dál víc, ale Neználek s Buchtíkem si vůbec nevzpomněli na kosmické slunečníky a div se nezalkli v tom dusnu. "Ty, Neználku, nepospíchej tolik," fňukal Buchtík. "Musíme si trošku oddechnout." "A to se tady chceš usmažit?" odpověděl mu Neználek do radiotelefonu. "Musíme honem k pyramidě a schovat se do stínu. A navíc ty kosmické paprsky..." "Co to zas je, jaké paprsky?" bručel Buchtík. "Ále, to bys stejně nepochopil," řekl mu Neználek. "Já ti to pak vysvětlím." Ve skutečnosti mu to nemohl vysvětlit ani teď, ani potom; neměl totiž nejmenší tušení, co to ty kosmické paprsky vlastně jsou a čím se liší od těch obyčejných. Slýchal jenom od Petúnky a od Ančovičky, že takové paprsky existují a že jsou na Měsíci obzvlášť nebezpečné. Konečně došli k cíli. To, co považovali z dálky za pyramidu, byla obyčejná hora, vlastně vyhaslá sopka se svahy plnými trhlin a ztuhlé lávy. Pěšina je přivedla k jeskyni na úpatí. Rychle se v ní skryli před palčivým sluncem. Bylo tam mnohem chladněji a příjemněji než pod širým nebem. I Buchtík přestal mít ten divný pocit, že vyklouzne z bot a zřítí se někam dolů. Neviděl už nad hlavou hvězdné nebe, ale skalnatou klenbu jeskyně, a tak se mu zdálo, že i kdyby teď začal někam padat, nespadne daleko. Vyzul se z kosmických bot, pohodlně se usadil na hladký kámen u stěny a odpočíval. Neználek nezůstal pozadu a uvelebil se vedle něho. Dlouho však sedět nevydržel, a sotva se trochu rozkoukal, vyskočil a prolézal jeden kout po druhém. Objevil, že jeskyně tady nekončí, ale vede dál do nitra hory, a rozhodl se, že ji prozkoumá. A tak Buchtíkovi nezbylo než se zase obout, vstát a s hekáním se vydat za Neználkem. Neušli ani deset kroků a octli se v naprosté tmě tmoucí. Buchtík prohlásil, že takhle není na výzkumy ani pomyšlení, a už se chtěl vrátit, když vtom Neználek rozsvítil svou elektrickou svítilnu a tma byla rázem tatam. Buchtík jen frkl zlostí. Musel jít dál, a to mu bylo o to protivnější, že kromě únavy začal zčistajasna pociťovat i účinky nízké teploty: příjemný chládek, který na něj zpočátku tak blahodárně působil, vystřídala krutá zima. Buchtíkovi mrzly ruce i nohy; poskakoval, dupal, plácal rukou o ruku, jen aby se trošku zahřál, ale málo naplat. Zato Neználek snad zimu ani necítil. Statečně si vykračoval dál a dál a rozhlížel se jako ostříž. Cesta nejdřív vedla širokým tunelem jakoby provrtaným ve tvrdé skále. Dno tunelu se každým krokem svažovalo, a tak se jim šlo, jako by je někdo postrkoval. Znenadání se stěny tunelu rozestoupily a naši cestovatelé se octli v obrovské podzemní, nebo vlastně podměsíční prostoře. Připomínala jakési pohádkové království zimy. Pod vysokánským stropem spatřili tisíce ledových rampouchů. Některé byly maličké a visely těsně u stropu jako jiskřivé třásně, jiné, mohutnější, splývaly shora v zářícím věncoví. Některé rampouchy byly tak obrovské, že dosahovaly špičkami skoro až ke dnu jeskyně, a tu a tam se některý opíral o ledové podnoží a tvořil jakýsi sloup, podpírající klenbu. Vysoké kamenné stěny toho ledového zámku pokreslil mráz fantastickými vzory: mezi neskutečnou spletí bílých, jakoby ojíněných jedlí a palem rozkvétaly nevídané květy a mihotaly se duhovými barvami obrovské hvězdy utkané z nejtenčích ledových paprsků. Když se Neználek pokochal tou nádherou, vykročil dál. Buchtík za ním. Snad že kolem byla taková spousta ledu, ale možná i proto, že teplota znovu klesla, začal mrznout ještě víc. Tancoval při chůzi tak divoce, až se mu jedna bota přece jen vyzula a odlétla někam stranou. Buchtík se ji vrhl hledat do ledového sloupoví, v mžiku se octl v neproniknutelné tmě, polekal se, zoufale začal volat na Neználka - ten mu však už na pomoc přijít nemohl. Zrovna v té chvíli totiž vyšel z ledového sálu, dostal se do dalšího tunelu, tentokrát se zledovatělým dnem, uklouzl a rozjel se dolů. Na kluzkém povrchu se nebylo zač chytit a zadržet divoký let. V radiotelefonu sice slyšel Buchtíkův křik, ale co měl dělat - na návrat nebylo už ani pomyšlení. Tunel se prudce svažoval do hlubin Měsíce. Brzo už Neználek neklouzal, ale doslova padal někam do propasti. Tma kolem začala řídnout, zdálo se, že odkudsi zdola proniká světlo. Zároveň se znatelně oteplilo. Za chvíli už bylo horko a prudké světlo ho řezalo do očí; byl přesvědčen, že je mu souzeno zahynout v plamenech, a už se v duchu loučil se životem, když vtom se stěny propasti rozestoupily, zmizely, ještě okamžik - a Neználek spatřil, že je ze všech stran obklopen jasným nebem plným beránků. A dole . . . snažil se zahlédnout, co je dole, ale pod ním bylo zatím všecko v mlze. Za chvíli se protrhala a v hloubce uviděl zemi, pole, lesy, a dokonce i řeku. Tak vida, řekl si, Všeználek měl přece jenom pravdu, když říkal, že Měsíc je koule a v ní ještě jedna a na té že žijí měsíční človíčkové. I co, chviličku strpení - třeba se s nimi setkám. Neznámá země se zatím rychle blížila. Neználek už dole docela dobře rozpoznal město s ulicemi a náměstími. Bylo to jedno z největších měsíčních měst - Hrabillon. Zanedlouho rozeznával dokonce i domy a chodce na ulicích. Vítr ho však neunášel do středu města, ale k předměstí, tam, kde bylo vidět sady a zahrady a kde střechy domů tonuly v zeleni. Nevadí, pomyslel si, aspoň bude měkčí přistání. Plácnout sebou někam na dláždění, nadosmrti bude po mně. Ale strachoval se zbytečně: malý padák, který měl za zády, zpomalil jeho pád. I tak se ovšem Neználkovi nenadálým nárazem podlomila kolena a čapl přímo na zem. Padák se mu zase samočinně složil na záda, Neználek vstal, rozhlédl se a viděl, že přistál mezi keříky s jakýmisi zakrslými zelenými lístečky. Všiml si, že se lístky třepetají; kolem byla tedy atmosféra, vzduch. Listí na stromech se přece nehýbe jen tak, listím pohybuje vítr a vítr není nic jiného nežli pohyb vzduchu. Sundal si tedy přílbu a ucítil, že může docela volně dýchat. Dokonce se mu zdálo, že vzduch je tu o mnoho lepší než na Zemi. Ale to se mu samozřejmě opravdu jen zdálo, nejspíš ve skafandru odvykl svěžímu povětří. Zhluboka se nadýchl, srdce mu začalo bít klidněji, a rázem mu bylo veselo a lehko. Ze všeho nejdřív se chtěl porozhlédnout a

zjistit, kam se to vlastně dostal. Pečlivě svlékl skafandr, schoval ho pod keříček a pustil se do průzkumu. Pořádně si prohlédl okolní keře a zjistil, že to vlastně vůbec nejsou keře, ale maličké trpasličí stromy, nejvýš jedenapůlkrát až dvakrát vyšší než on. Větvičky těch stromů byly obsypané droboučkými zelenými jablíčky velikosti hrášku. Neználek jedno utrhl, okusil, ale hned je zas vyplivl, tak bylo kyselé. Nedaleko rostly právě takové zakrslé hrušně; ochutnal i hrušku, nebyla o nic lepší, a ještě navíc byla trpká, nejspíš nezralá. Neználek ji zahodil a začal hledat k snědku něco jinačího. Měsíční jablíčka a hrušky mu jenom rozdráždily hlad. Po pár krocích se octl před vysokou prkennou ohradou, podél níž rostly pichlavé keříčky obsypané už dočista malinkatými červenými plody. Neználek jeden ochutnal a poznal, že to jsou zakrslé měsíční maliny. Chutí se nijak nelišily od našich pozemských, jen velikostí se nedaly ani srovnat. Neználek se začal cpát, ale jedl, jedl, a ne a ne se nasytit. A taky že se nenasytil. Kdyby si byl počínal jen trochu opatrněji, určitě by si byl všiml, že ho už dávno pozorují z křoví čísi slídivá oči. Patřily měsíčnímu človíčkovi jménem Fix. Byl oblečen do rezavého kabátu, na loktech notně prodřeného, a do kalhot, jaké se obyčejně nosívají zastrčené do holínek, ale holínky neměl, jen sandály naboso; na hlavě mu seděla jakási šeredná, promaštěná čepice. V ruce držel koště jako pušku do útoku. Neználek polykal bezstarostně maliny, když vtom se odněkud zezdola ozvalo: cvak! a cosi ho pevně chytilo za nohu. Vykřikl bolestí, sehnul se a viděl, že se chytil do želez. A to už také přiběhl Fix a vší silou ho praštil po hlavě. "No počkej, mizero! Tak na maliny jsi dostal zálusk!" řval a mával koštětem. "Dovolte!" rozhořčil se Neználek. "Co to má znamenat! Co s tím koštětem? A co tuhleta železa?" Ale Fix ho neposlouchal. "Já ti ukážu, cpát se tady malinama!" hulákal dál, zkroutil Neználkovi ruce za záda a spoutal mu je provazem. Neználek jen pokrčil rameny a zabručel: "Nechápu, oč vám jde." "Jen co tě dovedu k panu Schwabsovi, to budeš hnedle vědět co a jak!" pohrozil mu Fix. "K jakému panu Schwabsovi?" "Však uvidíš, co je to zač. A teď marš!" řekl Fix a zatáhl za provaz, div Neználek neupadl. "Jak můžu jít - máte rozum? Copak nevidíte, že mám nohu v železech ?" ozval se Neználek. "No, no, to je krámů, jedna noha v železech, ubožáčku!" vrčel Fix. Ale přece jen mu uvolnil nohu z pasti. "A teď hybaj, hybaj, žádný řečičky!" komandoval a pevně držel konec provazu, kterým svázal Neználkovi ruce. A znova ho přetáhl koštětem. "Ne aby tě napadlo vzít mi roha, mně neutečeš!" Neználek na to zase jen pokrčil rameny. Upláchnout tak jako tak nemohl, noha ho pořádně bolela, a tak se belhal trpasličím sadem a za ním se hrnul se zlostným funěním Fix s koštětem přes rameno. Vyšli ze sadu a kráčeli teď podél dlouhatánských záhonů měsíčních okurek a rajských jablíček. I když Neználkovi nebylo zrovna do koukání, přece jen se pozorně rozhlížel a zjistil, že i měsíční okurky a rajčata jsou desetkrát menší, než na jaké byl zvyklý ze Země. Nedaleko zalévali tři malíčkové. Dva pumpovali, třetí držel hadici. Proud vody se ve výšce rozstřikoval do kapiček a padal jako déšť na záhony zeleniny. Pak šli kolem záhonů s měsíčními jahodami. Několik Měsíčanů lezlo mezi řádky, sbíralo dozrálé plody a skládalo je do košíčků. Jeden z človíčků uviděl Fixe s Neználkem a křikl: "Hej, Fixi, už jsi zase chytil lupiče?" Tak, tak, aby ne," samolibě se šklebil Fix. "K panu Schwabsovi ho vedeš, co?" "Tak, tak, k panu Schwabsovi, kampak jinam." "A to na něj zas pustíte psy?" zeptal se druhý človíček a nechal na chvilku práce. "To ať už si rozhodne pan Schwabs. Co přikáže, to uděláme." "Bestie!" zabručel jeden z človíčků. "Cože?" "Bestie, povídám! I s tím vaším panem Schwabsem." "Já ti dám bestii!" rozzuřil se Fix. "Všecko to panu Schwabsovi ohlásím, jak si tady pouštíte místo práce hubu na špacír - vylítnete na dlažbu natotata!" Človíčkové se zas mlčky shýbli nad záhony. Fix šťouchl Neználka koštětem a vydali se dál. Vyšli na kopeček a Neználek spatřil krásný jednopatrový dům s velkou otevřenou verandou. Kolem byly květinové záhony měsíčních sedmikrás, macešek, řeřich, rezed a aster. Pod okny rostly keře měsíčního bezu. I květiny byly stejné jako na Zemi, jen mnohokrát mrňavější. Ale protože si Neználek už začal zvykat, že rostliny jsou na Měsíci jako za dva nic, nijak se tomu nedivil. Na verandě si hověl v křesle pan Schwabs. Byl to tlustý človíček s červenými tvářemi, s velkou růžovou pleší a s malinkýma očkama skoro bez obočí, což mu dodávalo tuze veselého a dobráckého výrazu. Měl na sobě volné tmavohnědé pyžamo s bílými proužky, na nohou pohodlné pantofle. Seděl za stolem a dělal čtyři věci najednou: jedl bílý chléb s máslem; popíjel čaj se zavařeninou; četl noviny; a bez ustání odháněl mouchy, které se kolem něho jenjen rojily, v jednom kuse si mu sedaly na pleš a padaly mu do čaje. To všechno dělal pan Schwabs s takovou horlivostí, že se z něho doslova lil pot a stružkami mu stékal s pleše po tvářích a po zátylku rovnou za límec. Panu Schwabsovi to zřejmě nebylo moc příjemné - co chvíli popadl ručník přehozený přes opěradlo, jedním máchnutím si utřel mokrou lysinu i krk, zakroužil jím nad hlavou, aby odehnal dotěrný hmyz, a pověsil ho zpátky na křeslo. Když viděl, že se k domu blíží Fix se spoutaným človíčkem, odstrčil sklenici s nedopitým čajem a zvědavě čekal, co bude dál. "Jářku, pane Schwabs, přived jsem lupiče," hlásil Fix a zůstal stát i s Neználkem v uctivé vzdálenosti. Pan Schwabs se zvedl, sešel ke schůdkům do zahrady, založil si na břiše buclaté ručky a začal si Neználka prohlížet od hlavy k patě. "Chytil se, co?" zeptal se nakonec. "Zrovinka tak, pane Schwabs. Cpal se malinama - a šup do želez." "Tak, tak!" zamečel pan Schwabs. "Já ti ukážu, ty budeš jinak zpívat! Proč jsi se cpal malinami, mluv!" "Já se necpal, já je jedl," opravil ho Neználek. "Podívejme netýkavku!" ušklíbl se pan Schwabs. "Aby se člověk bál něco říct! No dobrá. Tak pročpak jsi mi jedl maliny?" "Proč! Dostal jsem hlad." "Ale ty ubožáčku!" pitvořil se Schwabs. "Tak ty jsi dostal hlad! Já ti ukážu, ty budeš jinak zpívat! Jsou to tvoje maliny? Mluv!" "Proč ne?" řekl Neználek. "Nikomu jsem je nevzal, natrhal jsem si je sám." Pan Schwabs zlostí až poskočil na svých krátkých nožkách. "Já ti ukážu, ty budeš jinak zpívat!" zařval. "To jsi nevěděl, že je to soukromý majetek?" "Jaký soukromý majetek?" nechápal Neználek. "Cože? Ty nakonec vůbec neuznáváš soukromý majetek?" zeptal se výhružně pan Schwabs. "Proč ne," vylekal se Neználek, "uznávám, jenom nevím, co to je. U nás žádný soukromý majetek nemáme. My všechno zasejem společně, stromy sázíme taky všichni dohromady, a pak si každý vezme, co zrovna potřebuje. U nás je všeho spousta." "Kde u vás? U koho u vás? Čeho je u vás spousta? Za takovéhle řeči bych tě měl hnát rovnou na policii. Tam ti ukážou! To budeš jinak zpívat!" rozeřval se pan Schwabs, šermoval rukama a nepustil Neználka k slovu. Nakonec tleskl do dlaní a křikl: "Fex!" Ze dveří okamžitě vyskočil človíček oblečený přesně jako Fix, jenže bez čepice. Pan Schwabs luskl prsty a ukázal na podlahu vedle sebe. Fex v tu ránu pochopil, co si pán přeje, popadl křeslo od stolu a postavil je vedle pana Schwabse. Ten se pomalu usadil a řekl: "Tááák, a teď přiveď . . . třeba . . . hm - no třeba Mylorda, tak." Fex se ozlomvaz rozběhl vyplnit rozkaz. "Tvoje štěstí, že

jsem takový dobrák," řekl pan Schwabs Neználkovi. "Na policii tě nepoženu, s policií si, kamaráde, radši nic nezačínat. Z policie žádná výhoda nekouká - ani pro mne, ani pro tebe, čert ji vem!" To už se objevil Fex s velkým chundelatým psem na řetězu. "Abys věděl, pustím tě," pokračoval pan Schwabs. "Ale upaluj, holoubku, a pěkně rychle, aby tě ten pejsek nepokousal. Rozvažte ho!" Fix rozvázal Neználkovi ruce. "A teď koukej mazat, co okouníš!" křikl pan Schwabs. "Nebo snad chceš, abych na tebe dal pustit psa? No dobrá. Fexi, pusť Mylorda!" Když Neználek viděl, že celý případ dostává tak nežádoucí obrat, vzal nohy na ramena. Vtom už také Fex odepjal Mylordovi řetěz a huňatý pes se vrhl za Neználkem. "Chyť ho, Mylorde, chyť ho!" pobaveně zapištěl pan Schwabs a zatleskal radostí. Neználek zahlédl, že ho Mylord užuž má, prudce zahnul, a pes běžel setrvačností dál. A tak to Neználek udělal pokaždé, když ho Mylord doháněl, a vždycky mu nějak v poslední chvíli uklouzl. Honili se kolem domu po záhonech s květinami, až sedmikrásky, hvozdíky, macešky i tulipány, vyrvané s kořeny, létaly na všecky strany. "Mylorde, chyť ho!" běsnil pan Schwabs. "Co se loudáš. To si neporadíš s jedním zlodějíčkem? Přines! Ach ty mizero! Já ti ukážu, ty budeš jinak zpívat! Hej, Fexi!" "Poroučíte, milostpane?" naklonil se uctivě Fex. "Okamžitě přiveď toho . . . hm - no třeba Césarina!" "Rozkaz!" houkl Fex a odběhl. Za chviličku byl zpátky s vytáhlým nohatým psem s krátkou rezavou srstí, ale bez ocasu. "Pusť ho!" křikl pan Schwabs. "No tak, chyť ho, Césarino!" Když Neználek poznal, že Mylordovi přišla posila, seběhl s vršku a vzal to přes záhony s jahodami. Oba psi za ním, cesta necesta, a nemilosrdně dupali po jahodách. "Co to zas je? Co to vyvádějí!" úpěl pan Schwabs, skulil se z verandy a chytil se za lysinu. "Moje jahody! Césarino, Mylorde, chyťte ho, pořádně mu zasolte! Obkličte ho! Nadeběhněte si ho! Hlupáci, motovidla, idioti! Tupohlavci! Dva tupohlaví idioti si neporadí s jedním tupohlavým hlupákem! A co vy tady okouníte?" křičel pan Schwabs na človíčky, kteří pracovali na záhonech. "Chyťte ho! Stojí a chechtají se, tupohlavci! Já vám ukážu, vy budete jinak zpívat!" Človíčkové nechali práce a rozběhli se po záhonech za oběma psy. A tu si pan Schwabs uvědomil, že teď je to ještě horší. "Zpátky!" zařval. "Já vám ukážu, takhle mi tu dupat po jahodách, vy budete jinak zpívat!" Človíčkové se zastavili a pan Schwabs se vrhl za Neználkem sám. Ale vtom se chytil nohou do želez. "Co je to zas!" pištěl a šklebil se bolestí. "Hej, Fixi, Fexi, co koukáte, ťulpasové! Já vám ukážu, vy budete jinak zpívat! Nastaví tu všude železa! Sundejte mi to, mizerové, nebo za sebe neručím!" Fix a Fex k němu přiběhli a tahali mu nohu ze želez. Zatím se už Neználek, Mylord a Césarino dostali z jahod na záhony s okurkami a rajčaty. V mžiku bylo všecko vzhůru nohama a nikdo už nepoznal, kde rostly okurky a kde rajská jablíčka. "Propánajána, co to tam vyvádějí!" volal pan Schwabs, brunátný vzteky. "Hej, Fixi, Fexi, co čumíte, pitomci! Rychle pušku, zabiju ho jako psa, ten bude jinak zpívat!" Fix a Fex zmizeli, a než bys řekl švec, vrátili se s puškou. "Střílejte!" prskal a ječel pan Schwabs. "Já si to zodpovím." Fix zalícil a vystřelil. Kulka zasvištěla dva kroky od Neználka. "Takhle se střílí? Kdo to jakživ viděl!" křičel pan Schwabs zuřivostí bez sebe. "Dejte to sem. Já vám ukážu, jak se má střílet!" Vyrval Fixovi pušku a vystřelil. Jenže místo Neználka trefil Césarina. Ubohý pes divoce zakňučel, nadskočil, udělal ve vzduchu kotrmelec, padl na hřbet a zůstal ležet vzhůru prackami. "Vidíte to, hlupáci!" běsnil pan Schwabs a chytal se za hlavu. "Kvůli vám jsem přišel o psa!" Jak Neználek zaslechl, že došlo na střelbu, na nic nečekal, rozběhl se k ohradě - a hup! na druhou stranu. "No počkej!" zařval pan Schwabs a dusil se vzteky. "Tohle ti nedaruju! Já ti ukážu! Ty budeš jinak zpívat!" Vztekle zahrozil pěstí nad brunátnou lysinou, pak si dopáleně uplivl a šel domů spočítat škody, které mu Neználek způsobil.

*Kapitola 9
KTERAK SE NEZNÁLEK SETKAL S BIGGLEM A FIGGLEM

Neználek šťastně unikl svým pronásledovatelům a hnal se úprkem po cestě, ohrazené z obou stran vysokými ploty. Za ním se bez přestáni ozýval zběsilý štěkot a Neználkovi se zdálo, že má v patách pořád ještě ty dva zuřivé psy. Ve strachu ani nekoukal, kudy běží, a teprve když se octl na živější ulici, trochu se vzpamatoval, ohlédl se a viděl, že psi, kteří ho tak vylekali, jsou už bůhvíkde. Kolem po chodnících kráčeli Měsíčani, malíčci i malenky, nikdo nikam neběžel, nikdo nikoho nepronásledoval, nikdo vůči němu neprojevoval nepřátelské úmysly. Ani ty hloupé prkenné ploty tady už nebyly. Po obou stranách ulice stály teď vysokánské domy s rozmanitými obchody. A už byl večer. Rozsvítily se lucerny, výklady obchodů se rozzářily, na průčelích domů se rozblikaly různobarevnými světly neónové reklamy. Ulice byly čím dál širší, domy vyšší, obchody přepychovější a světla reklam pestřejší. Přes ulice se rozpínaly lehké plošiny a mosty s rozmanitými atrakcemi: houpačkami, kolotoči, tobogany, skákajícími koňmi, létajícími velocipédy a čertovými koly nejrůznějších systémů a velikostí. A to všecko se točilo a houpalo a hýbalo a skákalo a třáslo a zářilo stovkami elektrických žárovek. Podél chodníků stála křivá zrcadla a každý se mohl dosyta vychechtat při pohledu na svůj protažený, zmáčklý nebo zpitvořený obličej. Na chodnících před spoustou restaurací a kaváren seděli u stolků malíčkové a malenky, večeřeli, popíjeli čaj, kávu nebo sodovku se sirupem, mlsali zmrzlinu a dorty, někteří tančili, hudba tu zněla ze všech stran. Číšnici a servírky běhali s podnosy mezi stolky a roznášeli hostům nejrozmanitější pokrmy. Když tak Neználek koukal, jak se ti človíčkové živí, uvědomil si, že má vlastně taky hlad. Dlouho se nerozmýšlel a usadil se k volnému stolku. Okamžitě přiskočil číšník ve fraku a uctivě se zeptal, co si bude přát. Neználek si objednal polévku, potom porci makarónů se sýrem, pak snědl ještě dvě porce plněného zelí, vypil šálek kávy a navrch si dal jahodovou zmrzlinu. Všechno mu to tuze chutnalo. Najedl se a hned mu bylo líp. Seděl spokojeně za stolkem, poslouchal hudbu, díval se na tančící dvojice a pozoroval Měsíčany u sousedních stolků. Všichni se spolu živě bavili a vesele se smáli, všichni vypadali laskavě a přívětivě. I ten malíček v černém, který mu přinesl jídlo, se na něj příjemně usmíval. Tak vida, je tady docela pěkně, pomyslel si Neználek. Je vidět, že i na Měsíci žijí správní človíčkové. Všechno, co se mu dosud přihodilo, připadalo mu jen jako nedorozumění nebo zlý sen, na který už radši nevzpomínat. Zvedl se, zamával číšníkovi na rozloučenou a vydal se dál. Ale číšník ho rychle dohnal, uctivě se usmál a řekl: "Zapomněl jste, milý příteli, na peníze." "Na co?" zeptal se s přívětivým úsměvem Neználek. "Na peníze, milý příteli, na peníze!" "Na jaké peníze, milý příteli?" "Musíte přece, milý příteli, zaplatit za večeři. Peníze bych prosil." "Peníze?" řekl rozpačitě Neználek. "A co to

je, milý příteli? Slyším tohle slovo poprvé." Číšníkovi v tu ránu zmizel úsměv z tváře. Dokonce nějak nepřirozeně zbledl zlostí. "Tak ty tak!" zavrčel. "Poprvé slyšíš tohle slovo? No počkej, to ti jen tak neprojde!" Odtáhl Neználka stranou, vytáhl píšťalku a pronikavě zapískal. Okamžitě se odněkud ze tmy vynořil urostlý človíček v modré uniformě s nablýskanými kovovými knoflíky a s mosaznou přílbou na hlavě. V ruce držel gumový obušek, u pasu měl v pouzdře revolver. "Pane strážník, nechce mi dát peníze," žaloval na Neználka číšník. "Jak si to dovoluješ, mizero! Okamžitě mu dej peníze!" zařval policajt, založil si ruce v bok a vystrčil na Neználka tlusté břicho. "Tak za prvé: nejsem žádný mizera," důstojně odpověděl Neználek, "a za druhé: peníze mu nedám. Žádné jsem mu nevzal. A ani neviděl," "A tohle jsi už viděl?" zeptal se policajt a strčil Neználkovi pod nos gumový obušek. Neználek mimoděk ucukl. "Co myslíš, že to je?" zeptal se policajt. "No, čuchni si!" Neználek si opatrně přičichl ke konci pendreku. "Gumová tyčka nejspíš," zamumlal. "Gumová tyčka!" ušklíbl se policajt. "To je vidět, že jsi osel! Zdokonalený elektrický obušek, abys věděl. A stůj v pozoru, když s tebou mluvím!" komandoval. "Rrrruce k tělu! A žádné řřřeči!" Neználek bezděky zdvihl hlavu a přitiskl ruce ke kalhotám. Policajt ho ťukl pendrekem do čela. Ozval se třesk. Neználek dostal elektrickou ránu, ale takovou, až se mu zajiskřilo v očích, v hlavě mu zahučelo a zakymácel se, jak se mu podlomila kolena. Policajt ho chytil za límec a začal mu prohledávat kapsy. Nenašel nic, a tak ho vlekl zástupem človíčků, kteří se v tu ránu seběhli kolem. "Rrrrozejděte se! A žádné řřřeči!" řval a mával pendrekem. Zástup se v mžiku rozprchl. Policajt zatáhl Neználka do úzké uličky a zůstal stát u černého policejního auta s jediným maličkým zamřížovaným okýnkem. Otevřel zadní dvířka, velitelským pohybem kývl na Neználka, hrozivě se zamračil a houkl: "Fit! Fit!" "Jaké fit, fit?" nechápal Neználek. "To znamená, abys koukal mazat do vozu, než se rozzlobím!" zařval policajt. Když viděl, že se k tomu nemá, praštil ho pendrekem s takovou silou, že Neználek udělal kotrmelec a vletěl dovnitř. Ani si nestačil uvědomit, co se vlastně stalo, a už za ním zaklapla dvířka. Zdvihl se ze špinavé a zaplivané podlahy, opřel se ramenem o dveře, ale marně: držely pevně. A tak do nich začal ze všech sil bušit pěstmi: "Hej, co to děláte!" Policajta samozřejmě ani nenapadlo, aby mu odpověděl, sedl si vedle řidiče a přikázal: "Na direkci! Fit! Fit!" Motor zahučel, automobil se rozkodrcal po dláždění a za čtvrt hodiny byl už Neználek na policejním komisařství. Policajt, který se jmenoval Biggel, předal Neználka z ručky do ručky druhému policajtovi, kterému říkali Figgel. Figgel byl oblečen do stejné uniformy jako Biggel, jenom knoflíky se mu neblýskaly tak jako Bigglovi. To se dalo se vší pravděpodobností vysvětlit tím, že policista Figgel nemíval službu venku na čerstvém vzduchu, ale v uzavřené a špatně větrané místnosti, od čehož kov na knoflících postupně zmatněl. Celé tři stěny policejní místnosti zakrývaly vysoké skříně s policejními spisy o všemožných zločincích. Uprostřed kanceláře stál bytelný dubový stůl. Za stolem byl na jedné straně fotoautomat na fotografování zločinců, na druhé straně rentgenový přístroj, kterým byli zatčení prosvěcováni skrznaskrz, jestli nespolkli uloupené cennosti a neukryli je tak ve vlastním žaludku. U dveří stála takzvaná štafírka na měření provinilců; byla to vlastně dlouhá míra na podstavci a s pohyblivým prkénkem. Na stole měl Figgel telefon, bedýnku s čistými blankety do kartotéky zločinců, krabičku s černou tiskařskou barvou na otisky prstů a mosaznou přílbu. V zájmu přesnosti je třeba říci, že i Figglova mosazná přílba se blýskala méně než přílba Bigglova. Bylo to zvlášť zřejmé v okamžiku, kdy Biggel vešel, smekl a položil ji na stůl vedle Figglovy. Ale jinak měli Figgel i Biggel mnoho společného: oba byli zavalití, oba měli široké obličeje s nízkým čelem a tmavé, hrubé, na ježka ostříhané vlasy. Přes nápadnou vnější podobu byl však v jejich povaze velký rozdíl. Zatímco Biggel byl človíček přísný, který netrpěl žádné řeči, Figgel byl naopak velký milovník všelijakých rozhovorů, legrácek a šprýmů. Jen se za Bigglem zavřely dveře, řekl Neználkovi: "Dovoluji si vás upozornit, vážený a milý, že v celém policejním komisařství jsem první ze všech já, protože první, co uvidíte, sotva ráčíte vkročit do těchto útulných místností, není nic jiného nežli já. Chi-chi-chi! Vtipné, není-liž pravda?" Nečekal, co na to Neználek řekne, a pokračoval: "Mou prvořadou povinností je zjistiti totožnost každého zatčeného zločince, to jest v tomto případě, jestli dovolíte, vaši." "Ale já přece nejsem žádný zločinec!" namítl Neználek. "To říkají všichni, vážený a milý," přerušil ho Figgel, "neboť cílem každého zločince je splésti policii, zamotati jí takříkajíc hlavu, využíti toho a uprchnout. Musím vás však ubezpečit, vážený a milý, že to se vám nepodaří, jelikož naše metody jsou obzvláště spolehlivé, jak se o tom záhy přesvědčíte sám. Povězte mi laskavě své jméno." "Neználek." "Tak vidíte," řekl Figgel, "tvrdíte, že se jmenujete Neználek, ale jak mohu vědět, že je tomu skutečně tak? Kdo ví, neskrývá-li se pod tímto jménem nějaký nebezpečný zločinec? Vždyť přece zločinci velice rádi mění jména. Kupříkladu vy. Dneska jste, řekněme, Neználek, zítra Všeználek, pozítří zas kdovíjaký Penálek - chi-chi-chi! Vtipné, není-liž pravda? Jak se v tom má jeden vyznat? Jenomže my se v tom vyznáme jedna radost. Dovolím si vás upozornit na tyto tři skříně. Jsou tam uloženy popisy všech zločinců, s nimiž jsme kdy měli tu čest. Ovšem hledat popis vaší osoby ve všech, s tím bychom nebyli hotovi ani za tři roky. Pro urychlení pátrání dělíme všechny zločince do tří skupin: v první skříni chováme popisy zločinců vysokých postav, ve druhé středních a ve třetí malých. Abychom našli váš popis, musíme vás nejdřív změřit." "Ale vy tady přece nemůžete mít můj popis, já jsem se teprv dneska dostal na vaši planetu," namítl Neználek. "To říkají všichni, vážený a milý, absolutně všichni, ujišťuji vás," zvolal Figgel a ani neposlouchal, co Neználek říká. "Račte laskavě na moment pod míru. Tak . . . postavte se hezky do pozoru, paty k sobě, ruce k tělu, tááák." Postavil Neználka zády k míře, pustil mu na hlavu pohyblivé prkýnko a podíval se, kolik dílků ukázala šipka. "No vida," řekl spokojeně, "vaše výška, vyjádřená ve standardních měrných jednotkách, rovná se sedmdesáti dvěma milicentům, jste tedy človíček střední postavy a váš popis je nutno hledat ve druhé skříni. Ale to není zdaleka vše. Jak se můžete osobně přesvědčit, máme v každé skříni ještě tři oddělení. V horním oddělení každé skříně jsou uloženi zločinci s velkými hlavami, v prostřední se středními a konečně v dolních odděleních zločinci s maličkými hlavičkami. Změříme teď velikost vaší hlavy . . . tááák . . . třicet milicentů - a hned je nám jasné, že máte hlavu velkou a že vás musím hledat v horním oddělení. Ale to ještě není všechno: v každém oddělení máme ještě, jak račte vidět, po třech přihrádkách. V prvních přihrádkách máme vždycky človíčky s dlouhými nosy, v druhých s prostředními a v třetích s mrňavými. Změříme váš nos, momentíček prosím, tááák, a zjistíme, že neměří víc než dva a půl milicentu, tedy mrňous. Váš popis dlužno tudíž hledat v třetí přihrádce horního oddělení druhé skříně. A nyní je to už vskutku maličkost, jelikož všechny karty a popisy jsou uspořádány

podle velikostí. Nezajímají nás zločinci velcí 70 a 71 milicentů - ty dáme stranou; nezajímají nás hlavy 28 a 29 - pryč s nimi; nezajímají nás ani nosy do půl třetího milicentu - pryč! A prosím, tady je vaše karta: všecko přesně odpovídá - výška 72, objem hlavy 30, nos dva a půl . . . Jestlipak vůbec víte, kdo vlastně jste?" "Kdo, prosím vás?" zeptal se polekaně Neználek. "Proslulý bandita a lupič Hezounek: šestnáct přepadení vlaků, deset ozbrojených bankovních loupeží, sedm útěků z vězení - naposledy minulého roku podplacením stráží, celkový lup v úhrnné částce dvacet miliónů shwindlingů!" oznámil s radostným úsměvem Figgel. Neználek vyděšeně zamával rukama: "Co to povídáte! To přece nejsem já!" "Ale jste, vážený pane! Snad byste se nestyděl? S takovou sumičkou, jako je ta vaše, se přece nemusíte ostýchat. Jistě vám z těch dvaceti miliónků ještě něco zbylo. Dejte mi aspoň sto tisíc - a já vás pustím. Vždyť kromě mne nikdo neví, že jste slavný lupič Hezounek. A místo vás strčím do vězení nějakého vandráka a všecko bude v pořádku, čestné slovo!" "Ujišťuji vás, že se mýlíte," řekl Neználek. "Že vám není hanba, pane Hezounek! To je vám líto mizerných sto tisíc? Při vašich příjmech bych nelitoval ani dvou set tisíc, abych se dostal na svobodu. Tak aspoň padesát . . . no dobrá, tak dvacet - a běžte, kam je libo." "Prostě nechápu, o čem hovoříte," pokrčil Neználek rameny. "Já přece nejsem žádný Hezounek a . . ." "Vím, vím, co chcete říci," přerušil ho Figgel. "Nejste Hezounek a žádné peníze jste neukradl, že ano - ale copak to tady na té kartě není černé na bílém? Výška: 72 - je to vaše velikost? Hlava: 30 - je to vaše hlava? Nos: dva a půl - a navíc je tu vaše fotografie." Neználek se podíval na fotografii, nalepenou na kartě, a řekl: "No vidíte, tohle přece nejsem já. Já nejsem tomuhletomu človíčkovi vůbec podobný." "Správně. Vůbec ne. A proč? Protože jste si dal změnit podobu. U nás jde, vážený a milý, za peníze všecko: změnit obličej, nechat si narůst nový nos - to všecko už tady bylo." "Ale já si vůbec nenechal narůst jiný nos," bránil se rozhořčeně Neználek. "To říkají všichni, vážený a milý, absolutně všichni, věřte mi. No dobrá; nechcete dát dvacet tisíc, dejte aspoň deset . . . Ve vězení vás to přijde dráž. Tam vás oškubou jako slepici, z milionáře budete nejposlednější ubožák a zbudou vám jen oči pro pláč. Tak dejte aspoň pět . . . aspoň tisícovku! Vy chcete, abych vás pustil úplně zadarmo? Kdepak - to já vás zřejmě budu muset přece jenom strčit na pár dní do basy, snad přijdete k rozumu. A teď musíme vyřídit několik formalit." Vzal z bedýnky čistý blanket, zapsal do něho Neználkovo jméno, uvedl výšku, rozměry hlavy a nosu, vyfotografoval ho, zrentgenoval, pak mu namazal obě ruce černou barvou a vzal mu otisky prstů. "Pošleme otisky vašich prstíčků k prozkoumání a porovnáme je s otisky prstů pana Hezounka. Doufejme, že se potom přesvědčíte sám, že vy jste vy, tedy Hezounek, a přestanete zapírat. A nyní je mi líto, jsem nucen se s vámi rozloučit." Figgel smáčkl tlačítko elektrického zvonku a do dveří vešel policista Riggel - se stejně tupým obličejem, nízkým čelem a s vlasy na ježka. "Do basy!" rozkázal stručně Figgel. Riggel se na Neználka zamračeně podíval a otevřel dveře: "Fit! Fit!" Všiml si, že Neználek chce něco říct, výhružně napřáhl pendrek a zakrákal jako vrána: "Marrrš, zatrrraceně, to ti povídám! A žádné řřřečičky!" Neználek si uvědomil, že řeči tu doopravdy nepomohou, a tak jen mávl rukou a vyšel ze dveří.

*Kapitola 10
VBASE

Basa říkají vězňové na policejním komisařství ohromné podzemní místnosti se spoustou pryčen plných človíčků. Uprostřed stála litinová kamna, od nichž se přes celou basu táhly dlouhé plechové roury. Kolem kamen sedělo několik človíčků a pekli si ve žhavém popelu brambory. Čas od času někdo z nich otevřel dvířka, vyhrabal upečenou bramboru, horlivě na ni foukal a přehazoval si ji z ruky do ruky, aby mu co nejdřív vystydla. Ostatní seděli na pryčnách nebo na zemi a hleděli si svého: jeden se ohánět jehlou a zašíval si své vetché oblečení, jiný hrál s kamarády čáru nebo vypravoval nějakou neveselou historku ze života. Místnost byla docela bez oken a osvětlovala ji jedna jediná žárovka vysoko u stropu; byla matná a svítila jako za dušičky. Sotva za Neználkem zabouchly dveře, začal si protírat oči, aby se v té tmě aspoň trošku rozkoukal. Moc to nepomohlo a jen si po obličeji rozmazal černou barvu, které měl plné prsty. Když si človíčkové všimli, že přišel nováček, několik nejzvědavějších seskočilo z pryčen a běželi k němu. Neználek se vylekal, přitiskl se zády ke dveřím a chystal se k obraně. Človíčkové se však rozesmáli, sotva uviděli jeho umazaný obličej. Neználek pochopil, že se nemá čeho bát, a pusa se mu taky roztáhla od ucha k uchu. "Pročpak tě sem šoupli? Co ti přišili?" vyptávali se ho. "Vážně nevím, kamarádi," přiznal se Neználek. "Říkají, že prý jsem ukradl dvacet miliónů nějakých švihliků... nebo šupliků či co." Přerušil ho hromový smích. "Snad shwindlingů, ne?" řekl kdosi. "Tak, tak, kamarádi. Ale čestné slovo, že nemám ani zdání, co to vlastně je, ty švindlíky . . . nebo šmejdlingy . . ." Každý tuze dobře věděl, že shwindlingy jsou peníze, a tak byli přesvědčeni, že si Neználek dělá šprťouchlata. "Koukám, že jsi veselá kopa," řekl Neználkovi malíček, který stál nejblíž; byl bez košile, zašíval si na ní zrovna dírku. "No, dejme tomu, že jsi vážně nic nešloh," přidal se malíček s kulatou, dohola ostříhanou hlavou, "tak ale za co tě sem šoupli?" "Namouduši, kamarádi, nic jsem neudělal. Prostě jsem se v restauraci navečeřel, a ten mezulán hned: Peníze sem! Ale já mu přece žádné nevzal." Znovu se všichni rozchechtali. "Tak ty ses teda navečeřel bez peněz, co?" "Co to pořád máte? Jaké peníze? Už mi to konečně vysvětlete, kamarádi. Co to jsou ty vaše peníze?" "No dobrá, tak už dost těch žertů." "Ale já přece nežertuju! Já to namouduši nevím, co jsou peníze." "Přestaň už, jo! Ještě řekni, že jsi k nám spadl z Měsíce!" "Kdepak, kamarádi, z Měsíce ne! Já přiletěl ze Země." "Tak tohle se ti teda zrovna nepovedlo," řekl ten holohlavý. "A kdepak myslíš, že jsi teď? Tady jsme přece na Zemi!" "Nesmysl, kamarádi, na Měsíci jsme." "No nazdar!" zasmál se ten bez košile. "A kde je podle tebe Měsíc? Kolem Země přece, ne? Tamhle nahoře!" ukázal jehlou někam nad hlavu. "To si můžeš přečíst v každé knížce. A naše Země se vrtí jako káča uvnitř něho, chápeš to?" "To vím," odpověděl Neználek. "Já jsem jenom nevěděl, že té vaší Zemi říkáte taky Země. Já mluvím o jiné Zemi, o planetě bůhvíjak daleko za vaším Měsícem." "A ty jsi k nám tedy přiletěl odtamtud, jo?" zeptal se s předstíraným údivem holohlavý. "Přesně tak," potvrdil Neználek. "To jsou mi věci!" ušklíbl se holohlavý. "Tak to se pojď honem umýt, kamaráde, nějak ses nám cestou zamazal." Neználek šel k umývadlu, pustil vodu a myl se. A človíčkové se zatím do sebe pustili. Jedni tvrdili, že si Neználek schválně vymýšlí všelijaké nesmysly, aby zmátl policajtům stopu; druzí říkali,

že je to obyčejný hlupák a plácá, co ho napadne; a třetí byli přesvědčeni, že se dočista zbláznil. Ten bez košile kdekoho přesvědčoval, že možná Neználkovi přeskočilo z knížek, protože tam doopravdy stojí, že za vnějším Měsícem jsou nějaké planety a hvězdy, na kterých prý také žijí človíčkové, a tak si zřejmě představuje, že k nim z jedné takové hvězdy přiletěl; blázni si přece vždycky představují, že jsou různé slavné osoby a hrdinové nebo odvážní cestovatelé. Neználek se domyl a zeptal se: "Kde máte ručník?" "Co bys nechtěl!" ušklíbl se holohlavý. "Tady jsi v base, a ne v hotelu, rozumíš? Ručník! Takový přepych tady holenku nevedou." "A jak se mám utřít?" "Jestli chceš, sedni si tuhle ke kamnům, uschneš jedna dvě." Neználek si přisedl ke človíčkům, kteří se hřáli u kamen, a holohlavý se usadil vedle. "Tak ty vážně nevíš, co to jsou peníze?" "Namouduši ne," přiznal se Neználek. To ti je tedy musím ukázat," řekl holohlavý a vytáhl z kapsy několik měďáků. "Dávej pozor! Tomuhle nejmenšímu se říká centig. Tenhle větší, vidíš ho, to jsou dva centigy, tuhle je ještě jeden - taky dvoucentig. A tuhlety dva, to jsou zas pěticentigy. Dohromady mám teda patnáct centigů. A sto centigů je jeden shwindling." A k čemu to všecko je?" zeptal se Neználek. "Jak to k čemu?" divil se holohlavý. "Za peníze si můžeš koupit, co tě napadne." "A co to je koupit?" nechápal Neználek. "Ty jsi přece hlupák! Koupit je koupit," vysvětloval holohlavý. "Tak třeba ty máš klobouk, a já mám zase, vidíš, tuhle patnáct centigů. Já ti je dám a ty mi za ně dáš svůj klobouk. Platí?" "Proč bych ti měl dávat klobouk?" odpověděl Neználek. "Klobouk můžu nosit na hlavě, ale co s patnácti centigy?" "Páni, ty jsi osel! Kdo má ty centigy, může si za ně všechno koupit. Hele - máš hlad?" "Zatím ne." "Jen počkej za chvíli! A co pak? Když máš centigy, koupíš si něco k jídlu, když nemáš - budeš pískat kudlu." "Vem to!" zašeptal Neználkovi malíček s rozcuchanou čupřinou vlasů, co seděl vedle. "Pleška má pravdu. A my si spolu za těch patnáct centigů nakoupíme brambory a upečeme si je v kamnech. Víš ty vůbec, co je to za dobrotu?" "Správně!" přidal se Pleška. "Ber, dokud dávám. Patnáct centigů za takovýhle klobouk - to je slušná cena, co říkáš, Čupro? Víc ti stejně nikdo nedá" Sundal Neználkovi jeho modrý klobouk a vysypal mu do dlaně penízky. "Ber, ber, moc se nerozmýšlej!" zazubil se Čupra. "Koupíme si brambory a dáme si do nosu." "Ale kde je vezmem?" zeptal se Neználek. "Dej mi peníze, já to zařídím. To máš marné, tady je vězení, a žádné lahůdkářství." Čupra vzal od Neználka peníze, deset centigů si nepozorovaně strčil do kapsy, pěticentig nechal v hrsti, šel ke dveřím a třikrát potichu zaklepal. Cvakl zámek, dveře se pootevřely a štěrbinou nakoukl náš známý policajt Riggel. "Poslyš, Riggle," zašeptal Čupra, "přenech nám za pětník brambor. Chceme si vystrojit malou hostinu a pohostit tuhle nováčka." "Dobrá. Peníze!" zavrčel Riggel. Čupra mu dal penízek, dveře zabouchly, ale za chviličku se znova otevřely a Riggel podal Čuprovi pytlík s bramborami. "Viděls, jak se na to musí? S penězi se, kamaráde, nikde neztratíš!" chvástal se Čupra a vysypal brambory rovnou před kamna. "Co to je?" zeptal se s údivem Neználek. "Jak to? Copak nevidíš - brambory přece." "A proč takové mrňavé?" "Brambory byly opravdu jako zadvanic. Žádný brambůrek nebyl větší než fazolka. Neználek na ně koukal, koukal a nakonec se dal do smíchu. Človíčkové se na sebe podívali a potajmu si zavrtěli prstem na čele, jako že Neználkovi dočista přeskočilo. "Co je na tom k smíchu?" řekl přísně Čupra. "Brambory jsou úplně v pořádku, lepší by se ani nesehnaly." "To u nás máme jinačí brambory," řekl Neználek. "Tááákovéhle!" A rozpřáhl ruce, jako by se chystal obejmout slona. "U nás vyrostou brambory, že je nemůžeme dostat ze země, vybíráme jen ty menší, s velkými se nikdo nechce trápit. A tak zůstanou v zemi." "No dobře, dobře," řekl Čupra, "teď dáme brambory do kamen, ať se pečou, a ty nám zatím budeš vypravovat pohádky." "Prosím tě, jaképak pohádky, já říkám pravdu," bránil se Neználek. "To u vás je všecko takové malinkaté: jablíčka jako pěstičky, hrušky sotva vidíš, maliny jednou si lízneš a ani nevíš, jaké byly, jahody - co by se za nehet vešlo, okurky jako prst . . ." "A copak u vás jsou větší?" zeptal se Pleška. "U nás? S takovou jahodou si dva malíčkové neporadí. A maliny - takovéhle! Hrušky jsou velké jako my, rajčata taky. A melouny jako patrový dům." "Lže jako když tiskne," řekl někdo." "Až se mu od pusy práší!" přidal se Pleška. "Vůbec ne, kamarádi! Sami uvidíte. My jsme vám náhodou přivezli semena těch našich rostlin: okurky, rajská jablíčka, melouny, červenou řepu, mrkev, jahody . . ." "A kdepak je máš, prosím tě, ta svoje zázračná semena?" "V raketě." "A raketu?" "Tamhle někde," ukázal Neználek vzhůru. "Na tom vašem Měsíci." "Cha-cha-cha!" ozvalo se ze všech stran. Nejhlasitěji se chechtal ten, co si zašíval košili. "Teda tohle se ti, kamaráde, povedlo! Ještě se tam nějak dostat, že jo!" "Copak je to tak těžké?" "Asi jo, když tam kromě tebe ještě nikdo nebyl." "Něco se přece musí vymyslet," řekl Neználek. "Tak vymýšlej, vymýšlej. Myslet se u nás nikomu nezakazuje." "A proč je ta raketa tam, a ty tady?" zeptal se Neználka malíček s červenýma očima, které mu v jednom kuse jezdily sem a tam. "To bylo tak: přistáli jsme . . ., pak jsem šel s Buchtíkem do jeskyně . . ., tam jsem slítl do díry a byl jsem tu." "To tedy znamená, že jsi vážně spadl z Měsíce?" "Vážně, namouduši," potvrdil Neználek. "A nezdálo se ti to náhodou všecko?" "Čestné slovo - žádný sen!" "No, jestli se ti to teda nezdálo, pak to musíme jaksepatří oslavit," přidal se Pleška. "A hele, brambory už jsou! Pohostíš přece své nové přátele brambůrkama, ne? Jakpak ti říkají?" "Neználek." "Slyšte, slyšte!" spustil slavnostně Pleška. "U příležitosti svého příchodu na naši planetu zve vás veleváženy Neználek na bramborové hody." Měsíční človíčkové pochvalně zamručeli. Ze všech stran se natáhly ruce a začaly vyhrabávat z popela pečenky. U kamen byla v tu ránu tlačenice. Několik Měsíčanů se dokonce popralo. Brambory v mžiku zmizely, a když se dostal ke kamnům Neználek, nebyl tam už ani drobeček. "Copak? To na tebe nezbyla ani brambůrka?" zeptal se soucitně Čupra. "Hledej líp, kamaráde, nějaká tam ještě bude." Ale ať se Neználek popelil v kamnech sebevíc, leda se umazal. "Co se dá dělat, to je tvoje vina, patří ti to," řekl Pleška. "Aspoň nebudeš podruhé chytat lelky. Víš ty vůbec, co je to tady za pakáž? Podrážky ti při chůzi uřežou, nos ti utrhnou, ani si toho nevšimneš. Jsi zkrátka hlupák, jelimánek!" "Nenadávej, jo!" urazil se Neználek. "A vrať mi klobouk! Já už s tebou nechci nic mít." "Jak to? Přece jsi mi ho prodal, ne? Tak mi teda vrať peníze." Kde bych je vzal! Žádné nemám." "Kamarádi, koukněte se na něj!" křičel Pleška. "Nejdřív mi prodá klobouk, a teď by ho chtěl zpátky!" Přestaň hloupnout, Pleško! A vrať mu ten klobouk, stejně jste si to s Čuprou takhle vymysleli, abyste ho napálili," řekl hubeňoučký malíček se špičatým nosem, kterému říkali Kozlík. "Cože?" zařval Pleška a hnal se na Kozlíka. "Slyšel jsi, Čupro, co řekl? Pořádnou mu stříhni!" Čupra se na Kozlíka vrhl, ale dostal od něho takovou ránu, až odlétl stranou. Pleška běžel Čuprovi na pomoc a pustili se do Kozlíka ve dvou. Několik malíčků přiskočilo bránit Kozlíka, jiní pomáhali Čuprovi a Pleškovi, natotata vzplál všeobecný boj a za chvilku už celá basa pištěla, sténala, hekala a vyla. Leckdo se

pral, a ani nevěděl, proč a jak to začalo. Dva malíčci se vyškrábali po palandě na horní pryčnu, jeden se naklonil dolů a břinkal holí každého, kdo běžel kolem, druhý jim plival na hlavy, jakýsi tlustý malíček si nabral z kamen popel a házel ho protivníkům do očí, vzduchem létaly nejrůznější předměty: hrnky, lžíce, misky, boty, človíčkové porazili litinová kamna a kouř se valil přímo do místnosti. Ve všem tom zmatku nikdo nezaslechl, že v zámku zaharašil klíč, dveře se rozlétly a do basy se jako tajfun vřítili čtyři policajti: Riggel, Siggel, Kriggel a Fliggel. Byli oblečeni do gumových protielektrických plášťů s kapucemi a ozbrojeni elektrickými pendreky. Vrhli se do nejhustší vřavy a začali rozdávat rány, jen to svištělo: do hlavy, do nosu, do zad, kam se dalo. Vpravo vlevo bylo slyšet praskot elektrických jisker. Zasažení malíčkové padali jako pokosení. Neználek dostal taky pořádnou elektrickou ránu a odlétl, až udělal kotrmelec. Zrovna vedle něho upadl černooký malíček. Dloubl ho do boku a šeptl: "Honem, polez stranou! Schováme se pod palandu, rychle." Odplížili se pryč a schovali se jako dva švábi do skulinky. " Neuběhlo ani pět minut a človíčkové leželi do jednoho po podlaze. Sotva se někdo pokusil vstát nebo se malinko pohnul, hned se k němu přiřítili policajti a pustili se do něho znovu. Pohledem vítěze obhlédl Riggel bojiště, a když se ujistil, že všichni leží jako bez ducha, natočil z vodovodu vědro vody a ulil doutnající oheň v převrácených kamnech. V mžiku se místnost naplnila hustou parou. "Takhle na vás!" zavrčel a hodil prázdné vědro na zem. "Ted' ani nemusíte chodit do páry." Siggel, Kriggel a Fliggel se hlasitě rozchechtali, pak se seřadili do jednoho šiku a ustoupili na výchozí pozice. Dveře zaklaply, v zámku zaharašil klíč a všechno ztichlo. Kolem bylo jako po vymření. Jen zpod kavalců začali vylézat jeden za druhým človíčkové, poschovávaní tam od začátku boje. Byli to ti nejzkušenější obyvatelé basy; moc dobře totiž věděli, že ať začne rvačka pro cokoli, skončí ji nakonec policajti a spořádají to hlava nehlava: vinný nevinný - všecko jedno. A pak už se vzpamatovávali i ostatní a rozlézali se na svá místa. Když si na pryčnách natáhli trošku údy a drobátko si po té rvačce vydechli, začali shledávat své věci a uklízet místnost. Několik malíčků postavilo převržená kamna a znovu v nich zatopili. Pomalu bylo zase všecko v pořádku, každý si našel, co mu patřilo, jen Pleška ne a ne najít Neználkův klobouk. "Tak vidíš, co jsi provedl!" křičel na Neználka. "Peníze jsem ti dal, a kde je klobouk? Ted' nemám nic." "Nevadí," utěšoval ho Čupra, "tohle mu nedarujem, za to nám ještě moc draze zaplatí. Zítra si to s ním vyřídíme, teď je čas do hajan." A oba si vylezli na své pryčny. K Neználkovi přišel Kozlík: "Ty jsi ale vážně truhlík. Proč jsi prodal klobouk? To se ti chce tak moc na ostrov Hlupáků?" "Na jaký ostrov?" nechápal Neználek. "Copak jsi v životě neslyšel o Hlupáckém ostrově?" "Neslyšel," přiznal se Neználek. "Tak poslouchej: tady u nás se může všecko; jediné, co se nesmí, je nemít střechu nad hlavou a chodit po ulici bez košile, bez klobouku nebo bez bot. Kdo poruší tohle pravidlo, toho policajti lapnou a šup s ním na ostrov Hlupáků. Říká se, že kdo si nedovede vydělat na bydlení a na pořádné oblečení, ten je beznadějný hlupák a není pro něj místo jinde než tam. Nejdřív tam sice dostaneš jíst a pít, bav se a spi a procházej se, jak je libo, nic nemusíš dělat - jenže samo sebou, že z takového hlupáckého nicnedělání kdekdo zhloupne a zdivočí, pak začne obrůstat srstí, a nakonec se změní v berana nebo v ovci, ani neví jak." "Není možná!" vyhrkl Neználek. "I je!" ušklíbl se Kozlík. "Říkám ti pravdu pravdoucí." "A proč se tam človíčkové mění zrovna v ovce?" "Nejspíš tam bude nějaký škodlivý vzduch. Prostě z každého, kdo žije bez práce a bez starostí, se dřív nebo později stane ovce. A boháčům, co tam tak bydlí, to je docela vhod. Ze začátku je to sice něco stojí, aby mohli človíčkové lenošit, ale ovce se pak už pasou samy a zadarmo." "A kdo to jsou vlastně ti boháči?" zeptal se Neználek. "U nás žádní nejsou." "Boháči? No přece kdo má spoustu peněz a všeho." "A co z toho mají, když se jim človíčkové změní v ovce?" "Prosím tě, jako bys nevěděl! Nechávají ty ovce stříhat vlnu prodávají - na tom se dá pěkně vydělat." A jak to, že se nemění v ovce i ti boháči? Copak na ně ten škodlivý vzduch nepůsobí?" "Ale jakpak by ne, taky. Jenže kdo má peníze, tomu se špatně nežije ani na ostrově Hlupáků. Za peníze si takový boháč zařídí dům, kde se vzduch pořádně čistí, zaplatí si doktora, který mu předepíše pilulky, aby mu nerostla tak rychle srst, a kromě toho jsou tam přece pro bohaté salóny krásy. Když se takový boháč naloká škodlivého vzduchu, šup do salónu a hnedka všelijaké obklady a masáže - toť se ví, že ne lacino -, až se mu zase ovčí hlava zmenší na obyčejný obličej. Samo sebou, úplně tyhle obklady taky nepomůžou: z dálky vypadá takový boháč jako docela normální človíček, ale zblízka je to prachobyčejný beran. Jedině že má peníze, ale jinak hlupák jako hlupák, fakt. Ale teď už musíme jít spát. Najdu ti nějakou pryčnu," řekl nakonec Kozlík. Chodili mezi palandami a snažili se najít volné místo. Zčistajasna chytil někdo Neználka za rameno. Zdvihl hlavu a uviděl na horní pryčně černookého malíčka, který mu pomohl schovat se před policajty pod palandu. "Polez ke mně," zašeptal, "tady vedle je volná pryčna." Neználek rychle vyšplhal na palandu. "A drž se mě, já tě nedám, ty jsi asi vážně zdaleka a nevyznáš se tady." "Jak se jmenuješ?" zeptal se ho Neználek. "Juckes, ale klidně mi můžeš říkat Juks." Neználek se uložil na pryčnu a užuž usínal, když vtom si vzpomněl na Buchtíka. "Páni!" vykřikl poděšeně. "Vždyť Buchtík tam někde zůstal!" "Jaký Buchtík?" zeptal se nechápavě Juks. Neználek mu vyprávěl, jak přiletěli v raketě s Buchtíkem a jak to všecko bylo dál. Nakonec Juks řekl: "Slyšíš, zatím nikomu ani muk. Stejně ti to nikdo neuvěří, a ještě bys všecko pokazil. Na to se musí zchytra. Jak si tak myslím, tebe tady dlouho držet nebudou; dám ti dopis pro jednoho spolehlivého známého, a až tě pustí, půjdeš rovnou k němu. Pro první čas tě ubytuje, pak se spolu setkáme a dáme se do toho. Neměj strach, nějak to sfouknem: Buchtíka zachráníme a my taky nepřijdeme zkrátka. Už mám v hlavě plán ." Juks chtěl ještě něco říct, ale vtom se Neználkovi zavřely oči a usnul tak tvrdě, jako už dávno ne. Byla to jeho první noc na Měsíci.

*Kapitola 11
ZNOVU NA SVOBODĚ

Ráno Neználka probudil hrozitánský rámus. "Vstávat! Svlékat se! Nástup!" řval čísi protivný, huhňavý hlas. Neználek otevřel oči, trošku se probral, rozhlédl se a poznal policajta Riggla. Stál ve dveřích, v ruce držel malý přístroj, křičel přímo do aparátu a ten zesiloval jeho hlas do takové síly, až to nahánělo hrůzu. Juks si všiml, že Neználek je už vzhůru, a křikl: "Vstávej honem! A svlékej se!" "Proč?" zíval Neználek. "Neptej se, uvidíš. Ale koukej sebou hodit,

nebo zmokneš na kůži." Neřekl už ani slovo, rychle se svlékl, nechal šaty na pryčně a hup dolů. Neználek po něm. To už viděl, že všichni človíčkové stojí nahatí mezi palandami. V dvojstup nastoupit! Rrrruce k tělu!" řval Riggel dál. Přesvědčil se, že jsou palandy prázdné, a smáčkl jedno z tlačítek na chodbě u dveří; všechny palandy i s pryčnami se okamžitě začaly propadat do čtverhranných otvorů, které se otevřely v podlaze. Za necelou minutu byla místnost prázdná - jen svlečení malíčkové tam zůstali. Otvory v podlaze se zase neprodyšně uzavřely, Riggel zamkl dveře a smáčkl další tlačítko; z kulatých otvorů ve stěnách v tu ránu vychrstla voda. Malíčkové se rozprchli na všechny strany, ale voda je doháněla, podrážela jim nohy, a sotva někdo stačil vyskočit, hned se zas dostal do vodního proudu a znova se válel po zemi. Jak tak běhali sem a tam a padali, třeli se celým tělem o podlahu a o stěny, vráželi do sebe a otírali se volky nevolky jeden o druhého, až byli nakonec vydrhnutí jedna radost. Správa věznice zařídila tohle mytí přímo v base, jednak aby ušetřila za stavbu zvláštní umývárny, jednak aby nemusela vodit vězně do lázní; i to by bylo totiž stálo peníze - a navíc by při tom mohl snadno někdo uprchnout. Zatímco malíčci prodělávali vodní proceduru, jejich šaty i pryčny putovaly k dezinfekci: vykuřovaly se speciálními jedovatými plyny, které hubily štěnice, blechy a ostatní škodlivý hmyz. Ani to nedělala policie proto, že by se kdovíjak starala o blaho vězňů; policajtům bylo dočista jedno, jestli blechy vězně koušou, nebo ne, důvod téhle péče byl docela jednoduchý: kdyby se totiž blechy nebo štěnice v base rozmnožily, rozlezly by se po celém policejním komisařství a začaly by kousat taky policajty - a to už by jim tak jedno nebylo. Po koupeli se otvory v podlaze znovu otevřely a palandy s vydezinfikovanými šaty vyjely zase z podzemí do místnosti. Malíčkové roztřesení zimou se rychle oblékali. Ještě nebyli hotovi a dveře se rozletěly podruhé. Nástup!" zařval Riggel. Malíčkové se rychle postavili do řady. "Koho budu číst, krok vpřed!" přikázal a začal vyvolávat podle seznamu: "Kozlík, Bosák, Antikvář, Komár, Brumajzl, Virtuóz, Ámen, Flitr, Bolid, Neználek..." Každý vyvolaný okamžitě vystoupil o krok vpřed. Neználek taky. Vtom ho někdo zezadu chytil za rameno. Otočil se a viděl, že mu Juks podává klobouk. "Vem si ho," zašeptal, "naschvál jsem ho schoval před Pleškou. Kdo ví, jestli se sem ještě vrátíš. A v klobouku je dopis," dodal a položil si prst na ústa, jako že má Neználek držet jazyk za zuby. Riggel odvedl vybrané malíčky přes chodbu a zavřel je do malé místnůstky. "Sedět - a žádné řřeči!" zařval na ně. Maličká místnost byla úplně prázdná, jen čtyři holé stěny bez oken a s dvěma dveřmi proti sobě jako v přetlakové komoře. To je dobré!" zavrčel Kozlík a rozhlížel se. "Řekne: Sedět!, ale na čem?" A proč nás sem vůbec přivedli?" zeptal se Neználek. "Nejspíš k soudu," odpověděl Komár, který zřejmě věděl nejlíp ze všech, jak to na policejním komisařství chodí. "K soudu? Proč?" divil se Neználek. Komár nestačil odpovědět, dveře v protější stěně se otevřely, do místnosti nakoukl Riggel a zařval: Komár! Fit! Fit!" Komár si to nenechal dvakrát opakovat a zmizel za dveřmi. Za chvilku se otevřely znovu a Riggel houkl: "Brumajzl! Fit! Fit!" A pak to šlo dál: Ámen! Fit! Fit!" "Flitr! Fit! Fit!" "Bolid! Fit! Fit!" Za krátkou chvíli zůstali v místnosti jen Neználek a Kozlík. Soudce zřejmě soudil rychle a bez dlouhých průtahů. Nakonec zavolali taky Neználka. Vstoupil do velké nevlídné místnosti s šedivými stěnami, přímo před ním stál dlouhý stůl za stolem seděl na vysokém křesle policajt oblečený přesně jako ostatní, jen místo přílby měl na hlavě špičatou žlutou čepici s oranžovými knoflíky a oranžovým střapcem na špičičce. Byl to soudce Piggel. Kromě něho a policajta Riggla byl v místnosti ještě náš známý policajt Figgel. Stál vedle Piggla a držel v podpaží několik papírových desek s popisy zločinců a s otisky jejich prstů. "Tak co je tohle za ptáčka?" zeptal se Piggel. Figgel se k němu uctivě naklonil, něco mu rychle šeptal do ucha a úkosem pokukoval po Neználkovi. Piggel nenechal Figgla ani domluvit. "Ale, ale!" řekl rozhořčeně. "Tak tohle je podle tebe Hezounek?" "Přesně tak, pane Piggle," podlézavě se uklonil Figgel. "Račte se podívat . . ." A otevřel desky a strkal je Pigglovi pod nos. "Vy jste se dočista zbláznili!" vykřikl vztekle Piggel. "Kdo myslíš, že je pan Hezounek no? Pan Hezounek je známá osobnost. Pana Hezounka zná kdekdo. Pan Hezounek je milionář. Polovinu policie si pan Hezounek podplatil a když bude chtít, zítra si nás koupí všecky. A kdo je tohle?" křičel Piggel dál a ukazoval na Neználka. "Co je to zač, ptám se! Kdo ho zná? Co udělal? Najedl se a nezaplatil? Za tohle je tady? Vždyť o to mu právě jde, hlupáci zabednění, aby tu mohl být! Tady má teplo a světlo, blechy ho nekoušou - takový jen čeká, jak se co nejdřív dostat do basy a vyjídat policii. Jakýpak je tohle zločinec, holota to je, s jednou kapsou prázdnou a druhou vysypanou. Co si na něm vezmeš, když nemá ani na večeři. Přiveďte mi pořádného zločince a s takovouhle chamradí si to vyřiďte po svém. A neopovažujte se mi špinit tímhle smetím policejní komisařství!" "Já jsem si to s ním chtěl vyřídit po svém, ale pak jsem si řekl - co když je to doopravdy Hezounek?" rozpačitě brebtal Figgel. Piggel netrpělivě mávl rukou a obrátil se na Neználka: "Tak co, navečeřel ses?" "Navečeřel, prosím," přiznal se nesměle Neználek. "A chtěl bys ještě, co? Fit, fit, Riggle, vyřiďte to sám!" Riggel popadl Neználka za límec, postavil si ho proti dveřím a praštil ho s takovou silou pendrekem do hlavy, že se Neználkovi zajiskřilo v očích, přeletěl přes celou místnost, vrazil hlavou do dveří, až rozrazil obě křídla dokořán, a vypadl na ulici rovnou doprostřed jízdní dráhy. Chvilku ležel omráčený, pak se trochu vzpamatoval a užuž se chtěl postavit, když vtom se dveře otevřely znovu a vyletěl z nich Kozlík. Neználek vyskočil, přiběhl k němu a pomáhal mu vstát. Podvodníci! Mizerové! Lumpové! Darebáci! Já vám ukážu!" křičel se slzami v očích Kozlík. Vstal a pohrozil pěstí k zavřeným dveřím. Proč tě vyhodili?" zeptal se soucitně Neználek. "Copak já vím! Ten hlupák v čepici se mě zeptal: Už tě omrzelo sedět v base, milánku? A já jsem řekl: Omrzelo, milánku, ale co se dá dělat. - A nechceš zkrátit trest? - Chci, povídám já. - Proč ne, povídá on, to se dá zařídit. No tak, Riggle, zkraťte mu trest! No a Riggel mi dal takovou po hlavě tím svým pendrekem - však jsi viděl, jak jsem sebou praštil o dláždění." Neználek nevěděl, jak by ubohého Kozlíka potěšil. "Ještě dobře, že tu máte přitažlivou sílu šestkrát menší než na Zemi," řekl aspoň. "Švihnout sebou takhle u nás, jedna kost by v tobě nezůstala celá." Lumpové zlodějský!" sykl Kozlík a třel si naraženou hlavu. "Jedině že se s nimi nechci špinit, jinak bych jim ukázal! Správně nám měli dát ještě snídani, a pak nás teprv vyhodit!" "A proč jsi vůbec seděl?" zeptal se Neználek. "Proč? Že jsem si čuchl k preclíku," přiznal se Kozlík. "Nemysli si, že jsem zloděj. Zkrátka jsem se už moc dlouho potloukal bez práce. Všechny peníze jsem projedl, co se dalo, to jsem prodal, a začal jsem mít hlad. Onehda jsem dva dny nejedl. A takhle třetího dne jsem šel zrovna kolem pekaře. Myslím si: Zajdu se podívat, jak vlastně vypadají housky, třeba mě přejde chuť. A tak jsem tam zašel - a všude samé koláče a housky a koblihy a bochánky a sypánky a buchtičky a

všecko to voní, no prostě k zbláznění. A tuhle zrovna na polici leží preclíky. Jeden jsem si vzal, jen že si přičuchnu, ale pekař to viděl a hned čap! za ruku a pro policajty. Tenhle, povídá, mi chtěl zbaštit preclík. A tak mi ten preclík sebrali, nandali mi, co se do mě vešlo, a ještě mě na tři měsíce šoupli do basy." Utřel si rukávem slzy, trošku se uklidnil a zeptal se: "Kam teď půjdeš?" "Sám nevím," odpověděl Neználek. "A máš peníze?" "Kde bych je vzal." "Já nemám taky ani vindru. Do večera si musíme něco vydělat. Bez peněz to u nás nejde." Neználek zvedl klobouk, a tu si všiml, že z něho vypadla bílá obálka. "Hele!" vzpomněl si. "Vždyť to je ten dopis, jak říkal Juks. Ten mizera Riggel mi dal takovou šupu, až mi to paměť vyrazilo." Kozlík sebral obálku a četl: "Velevážený pan Lumpino, majitel obchodu všerážovým zbožím, Hrabillon-Hlavoseky, Na hasáku 6." V Hlavosekách to znám," řekl Kozlík, "dovedu tě tam, třeba nám dá ten Lumpino nějakou práci." Neználek schoval psaní zpátky do klobouku a narazil si ho pořádně na hlavu. Za půl hodinky už byli v Hlavosekách a zahnuli do úzké uličky. Domy po obou stranách stály tak blízko u sebe, že se světlo ztrácelo už kdesi v horních poschodích a obchody v přízemí tonuly v tajemném příšeří. Nad dveřmi jednoho obchodu našli firmu: PRODEJ VŠERÁŽOVÉHO ZBOŽÍ, vešli - a teprve teď pochopili, co se to tu vlastně prodává. První, na co člověku padl zrak, byly pušky nejrozmanitějších systémů a ráží vyrovnané ve zvláštních dřevěných stojanech. Na pultě byly vzorně seřazeny rozličné revolvery a pistole, zavíráky, nože, dýky, obušky a boxery. Podél stěn stály osvětlené vitríny, ve kterých se jako na výstavě skvěly soubory lupičských paklíčů, ocelové pilky, vrtáky, kleště, štípačky, hasáky, páčidla a autogenní agregáty na řezání nedobytných pokladen a ohnivzdorných skříní. Ve vitríně s nápisem: POTŘEBY PRO POLICISTY byly vystaveny gumové elektrické pendreky různých tvarů, ocelová pouta, okovy, páchnoucí a slzotvorné bomby a ostatní předměty policajtské denní potřeby. Další vitrína nabízela rozmanité masky: menší, s otvory pro oči, větší na horní část obličeje, i velké v podobě špičatých kápí, které se přetahují přes hlavu. Kromě masek tu byla líčidla, paruky, falešné nosy, plnovousy a kníry - zkrátka vše, co pomáhá měnit podobu. V pravém rohu stála figurína policisty v kompletní uniformě, s nablýskanou přilbou na hlavě a s pendrekem v ruce, v levém figurína lupiče plížícího se k nedobytné pokladně s obrovskou pistolí v jedné a zlodějskou svítilnou v druhé ruce. Kolem krku měl uvázaný pestře kostkovaný šátek, na hlavě kostkovanou čepici se širokým štítkem, nohy mu obepínaly úzké kostkované kalhoty, obličej zakrývala černá maska. Obě figuríny byly zhotoveny tak dovedně, že nebylo těžké splést si je s opravdovými člověky. Uprostřed tohoto podivného zboží Neználek a Kozlík nějak nepostřehli prodavače - od pasu dolů byl skryt za pultem, horní polovina těla vězela v šedivé kazajce splývající s pozadím šedé stěny. Dokud nebyla v obchodě ani noha, trčel nehybně za pultem jako pavouk, trpělivě vyčkávající, až se mu do pavučiny chytí moucha; ale sotva cvakly dveře, naklonil se celým tělem vpřed a opřel se rukama o pult, jenjen vyskočit. Viděl, že Neználek a Kozlík zůstali nerozhodně stát, a zahlaholil: "Pánové mají přání? Čím mohu sloužit? V mém závodě naleznete nejbohatší výběr bodných, sečných i palných zbraní. Mohu vám nabídnout nejnovější model velkorážné pušky se zdokonaleným optickým zaměřovačem. Neuvěřitelná přesnost střelby: na vzdálenost čtyř set kroků zasáhnete i mouchu na zdi." Obrátil se, sundal ze stojanu pušku s hladkou vyleštěnou pažbou a matně se lesknoucí, modravě černou kovovou hlavní, zalícil, cvakl spouští a řekl: Přejete-li si rychlopalnou pušku, doporučuji tento typ." Vyndal další pušku, něžně ji pohladil po pažbě a pokračoval: "Velice roztomilý kousek. Samočinné nabíjení. Prázdné nábojnice vyhazuje po výstřelu automaticky tlak plynu. Zásobník na šestatřicet nábojů. Přizpůsobena ke střelbě od boku a opatřena zařízením k palbě s podpěrou. Přejí-li si pánové, mám na skladě i typy bezhlučných pušek. Z pistolí mohu doporučit sedmirannou dalekonosnou pistoli systému Hromning, dvanáctiranný revolver Tajfun - jedním stiskem spouště možno vypálit všech dvanáct nábojů, miniaturní malorážnou pistoli Cvrček - lze nosit v kapsičce u vesty, velkorážný Wirwall - trhavé náboje, výjimečná přesnost střelby. Radím vám dobře, nebudete litovat." "Ale my přece nechceme nikoho střílet!" vykoktal Neználek, polekaný takovým množstvím smrtonosných zbraní. "Zajisté, chápu!" zahlaholil prodavač. "V takovém případě vám mohu nabídnout pár znamenitých obušků nebo boxerů pro tichou práci, ale obzvláště doporučuji tuto škrticí smyčku z nylonového vlákna." Shýbl se a vytáhl zpod pultu černou šňůru uvázanou do důmyslné kličky s dvěma dlouhými konci. "Připlížit, nahodit, utáhnout, lehce přidusit a volnými konci svázat ruce. Stačili jste sledovat?" Bleskurychle totiž hodil smyčku Neználkovi na krk, zručně mu provlékl oba volné konce podpažím a spoutal mu ruce za zády. A stejně to udělal i s Kozlíkem. "No?" zeptal se. "Nemůžete se ani pohnout, při sebemenším pohybu se vám oprátka na hrdle utahuje, není-liž pravda?" "A-ha-hano," zasípěl Neználek a cítil, že se užuž zadusí. "A aby oběť nemohla volat o pomoc, máme na skladě tyto zdokonalené roubíky." Vytáhl ze zásuvky dvě kulaté gumové zátky, jednu vrazil do úst Neználkovi druhou Kozlíkovi. "Prosím! A nejste schopni říci ani slovo, mám pravdu?" Neználek a Kozlík opravdu nebyli schopni říci ani slovo, a tak jen podivně zakdákali a horlivě přikývli. "Jak račte vidět, jde o způsob velice humánní," pokračoval prodavač. "Aniž zbavíte svou oběť života, můžete ji bez jakýchkoli překážek o cokoli obrat - a o to vám přece dozajista běží, není-liž pravda?" Viděl, že Neználek i Kozlík odmítavě vrtí hlavou, a zeptal se: Co potom tedy račte? Přejete si snad vstoupit do služeb policie? Ukážu vám zdokonalené elektropendreky, ocelové obušky na krocení stávkujících, pouta, okovy, slzotvorné bomby nebo přilby, uniformy, elektrické svítilny, protiplynové masky . . ." Poznal, že ani tohle není zákazníkům vhod, rozvázal jim tedy ruce a vytáhl roubíky z úst. "My - nic takového - nepotřebujeme!" vyrazil ze sebe Kozlík, sotva byl schopen slova. "Rádi bychom mluvili s majitelem obchodu panem Lumpinem. Máme tu pro něj dopis." Tak proč jste to neřekli hned? Lumpino jsem já." Neználek sundal klobouk, vytáhl obálku a už ji chtěl odevzdat, když vtom do obchodu vstoupil další zákazník. Měl kostkovanou čepici se širokým štítkem kostkovanou kazajku a kostkované kalhoty, tak úzké, že musel chodit široce rozkročený. Maličká černá očka zlodějsky běhala sem a tam a z celkového vzezření se daly na první pohled poznat jeho špatné úmysly. Neztrácel čas dlouhými rozhovory, koupil sedmiranný Hromning a celou krabičku nábojů, nasypal je do patrontašky, připevnil si pistoli do podpaždí a odešel s roztaženýma nohama, pokrčenýma v kolenou. Neználek se za ním vyjukaně podíval a nesměle poznamenal: "Tak si myslím, že jste mu tu zbraň neměl prodávat. Co když vystřelí a někoho zabije . . ." "Dovolte, prosím, u nás si každý může kupovat a prodávat, co je mu libo," ohradil se pan Lumpino. "Nikdo ho přece nenutí, aby z té pistole střílel. Ovšem zároveň mu také nikdo nemůže zakázat, aby z ní vystřelil. To by bylo

neodpustitelné omezování svobody podnikání. U nás má každý právo podnikat, co uzná za vhodné. Navíc jakýkoli zákaz v této oblasti by byl porušením výlučných práv policie. Ta přece existuje proto, aby bojovala proti zločincům. Kdyby zločinci přestali páchat zločiny, policie by ztratila svůj smysl, policajti by přišli o dobrá místa, byli by bez práce, vzrostla by nezaměstnanost a rovnováha naší společnosti by byla porušena. Jestli tohle nepochopíte, dostanete se nakonec sami policajtům do drápů - a ti už si to s vámi vyřídí po svém. A to vám neradím. Snažte se to pochopit." "Vynasnažíme se," odpověděl poslušně Kozlík. Pan Lumpino si vzal od Neználka obálku, roztrhl ji a začal číst. Neználek si zatím prohlížel jeho tvář; byla snědá, široká, s nevelkými, pečlivě navoskovanými černými knírky a krátkou špičatou bradkou. Na první pohled pan Lumpino něčím připomínal Jukse; když se však Neználek zadíval blíž, pochopil, že ta podoba není v obličeji, ale v očích - také panu Lumpinovi běhaly neklidně sem a tam a právě tak nepokojně se mu rozhořívaly, načež pokaždé rychle spustil víčka, jako by se pokoušel ten plamen uhasit. Konečně dočetl a řekl: "Hm, hm! No vida, tak Jukse přece jen čapli satrapčíci!" "Jací satrapčíci?" podivil se Neználek. "No přece policajti, ne?" vysvětlil mu Lumpino. Poodešel k telefonu, zdvihl sluchátko a křikl: "Haló, kdo tam? To je policejní komisařství? Spojte mě laskavě s vrchním komisařem. Tady Lumpino, člen Společnosti vzájemné pomoci. Je tam u vás ve vězení jistý Juckes. Ano, ano, pan Juckes . . . Společnost se za něho zaručuje. To je absolutně poctivá osoba, ale ovšem, pane vrchní komisaři, ujišťuji vás! Takového poctivce svět neviděl. Mohu přinést záruku? Děkuji vám. Za okamžik jsem tam." Zavěsil, otevřel nedobytnou pokladnu a vyndával z ní peníze. "Viděli jste," říkal při tom, "jaká výhoda je být členem Společnosti vzájemné pomoci? Přijímací poplatek všeho všudy dvacet shwindlingů, potom deset měsíčně - a můžete si dělat, co se vám zachce. A když se dostanete náhodou do vězení, Společnost za vás složí záruku a jste volný. Radím vám - vstupte, tisíckrát se vám to vyplatí." My bychom rádi," řekl Kozlík, "ale momentálně nemáme těch dvacet shwindlingů." "Nu, až budou, vstoupíte," milostivě souhlasil pan Lumpino. "Ale teď mi prominete, musím zavřít krám." Zamkl zvnitřku vchod, pak šel k vitrínce s parukami a smáčkl tam tlačítko ukryté v boční stěně. Vitrínka se okamžitě se skřípotem otočila a odkryla čtverhranný otvor ve zdi. Pan Lumpino pokynul a řekl: "Račte za mnou." Vlezli do otvoru a octli se ve skladišti. Police tu byly plné dřevěných bedýnek s puškami, samopaly, pistolemi, dýkami a podobným zbožím, u stěny stálo několik kulometů, a dokonce jedno malé dělo. Pan Lumpino došel k železným dveřím na konci skladu a smáčkl další tlačítko. Dveře se otevřely, všichni tři prošli úzkou tmavou chodbičkou a po maličkém točitém schodišti sestoupili do podzemní garáže. Pan Lumpino je dovedl ke svému jasně žlutému automobilu, odemkl dvířka a pozval své nové známé, aby nasedli. Sám sedl za volant, vyjel z garáže a rychle ujížděl podzemním tunelem. Neználek a Kozlík si vůbec nestačili všimnout, kde auto vyjelo na povrch. Než se ohlédli, byli znovu před policejním komisařstvím. "Chvilku tu na mne laskavě posečkejte," řekl pan Lumpino, vyskočil z auta a zmizel ve vratech.

*Kapitola 12
NOČNÍ DOBRODRUŽSTVÍ

Neuběhlo ani pět minut a pan Lumpino byl zpátky - i s Juksem. "Tak - a jsme zase pohromadě," oddechl si Juks a nasedl do auta. "Udělal jste všecko, jak jsem vás prosil, Neználku, a prokázal jste mi tím velkou službu. Teď je řada na mně, abych já pomohl vám. - Už jste se trochu seznámili?" obrátil se na Lumpina. "Ano, ovšem," přitakal pan Lumpino a nastartoval motor. "Ale všecko ještě určitě nevíte," pokračoval Juks. "Věc se má tak; Neználek k nám přiletěl z jiné planety s neocenitelným nákladem - přivezl semena obřích rostlin, které rodí obrovské plody. Chápete, jakou pomoc bychom mohli prokázat našim chuďasům? Vždyť většina z nich má jen tak maličký kousek půdy, že je sotva uživí. Kdyby si mohli vypěstovat plody desetkrát větší než teď, bylo by u nás po bídě," "Nu což, to není špatné," rozvážně řekl pan Lumpino. "Ať dá Neználek ta semena nám a my je rozprodáme chuďasům. Na tom by se dalo pěkně vydělat - a Neználek taky nepřijde zkrátka." "To je pravda," souhlasil Juks. "Jenže problém je v tom, že semena zůstala v raketě na povrchu Měsíce. A my zatím nemáme létací stroj, který by se vznesl do takové výšky. Nejdřív ho bude nutno zkonstruovat a postavit - a na to je potřeba spousta peněz." "A to bude kámen úrazu," řekl pan Lumpino. "Znám spoustu těch, kdo by nebyli proti tomu, nějaké získat, ale neznám namouduši nikoho, kdo by se s nimi dobrovolně rozloučil." "To je fakt," usmál se Juks, "ale já už přišel na znamenitý plán. Peníze na celý ten podnik nám dají sami chudáci - děláme to přece všecko pro ně." "Správně!" zaradoval se Lumpino. "Založíme akciovou společnost, vydáme akcie . . . Víte, co to jsou akcie?" zeptal se Neználka. "Ne, zatím jsem jaksi neměl příležitost . . .," přiznal Neználek. "Akcie, to jsou takové - zkrátka něco jako papírové peníze. Dáme si je natisknout a každou budeme prodávat dejme tomu po shwindlingu. Za získané peníze postavíme létací stroj, a až přivezeme semena, každý majitel akcie z nich dostane svůj díl. Samozřejmě: čím víc akcií, tím víc semen." Celý tenhle rozhovor probíhal ještě v autě, když se hnali ulicemi města. Juks uviděl cestou restauraci a řekl: "Navrhuji, abychom oslavili založení naší akciové společnosti dobrým obědem." Za pár minut už seděli za stolem a s chutí obědvali. Teď bude nejdůležitější přinutit chuďasy sáhnout do kapsy, aby kupovali naše akcie," prohlásil Juks. "Jenže jak? Sotva budou věřit, že někde na Měsíci leží nějaká zázračná semena. Potřebujeme důkazy," namítl Lumpino. Všecko jsem už promyslel," uklidnil ho Juks. "Začneme tím, že kolem toho uděláme pořádný rozruch. Nejdřív musíme oznámit v novinách, že k nám přiletěl človíček z jiné planety, a až tomu bude kdekdo věřit, otiskneme zprávu, jaká ten kosmický cestovatel přivezl znamenitá semena. A zároveň ohlásíme založení akciové společnosti." A když nám řeknou, že je to všecko podvod?" namítl Lumpino. "Jaké má Neználek důkazy, že je doopravdy z jiné planety? Na pohled je dočista stejný jako my." Zatraceně! To je pravda!" zvolal Juks. "Řekněte, Neználku, čím můžete dokázat, že jste návštěvník z vesmíru? Nezůstal vám třeba nějaký skafandr? Nemohl jste přece cestovat kosmickým prostorem jen tak." "Copak o to, skafandr jsem měl," přikývl Neználek, "jenže jsem ho po přistání někde schoval. V nějaké zahradě, pod keř." V zahradě? V jaké? Kde to bylo?" "To už si teď nevzpomenu, protože pak mě chytil nějaký bláznivý pan Schwabs a poštval na mě psy. Že jsem si utrhl pár jeho malin." "Á, pan Schwabs!" vykřikl radostně Juks. "Pak není ještě nic ztraceno. Hej, pane vrchní, přineste nám

telefonní seznam!" Číšník okamžitě splnil přání a Juks hbitě našel písmeno S. "Podívejte, tuhle: Schwabs, Velká buldočí 70. Jen co se setmí, koukneme se tomu panu Schwabsovi na zoubek. Vy, Kozlíku, pojedete s námi. Nějaká práce se už pro vás najde." Zanedlouho bylo možno spatřit žlutý automobil pana Lumpina v ulici Na hasáku před obchodem všerážovým zbožím a s prvním soumrakem se už hnal po Velké buldočí ulici. U domu číslo 70 zastavil. Vystoupili z něho čtyři policajti s baterkami a s gumovými pendreky v rukou. Nejdůvtipnější čtenáři už dozajista uhádli, že to nebyli opravdoví policajti, ale převlečený Lumpino, Juks, Neználek a Kozlík. Juks šel rovnou k brance, přitiskl oko ke štěrbině, uviděl v oknech domu světlo a hlasitě zabušil pendrekem na vrátka. Za chviličku se domovní dveře otevřely, vyšel Fix s puškou v ruce a zapleskal pantoflemi po cestičce. "Kdo je?" zeptal se, když došel k brance. "Policie!" oznámil Juks. "Okamžitě otevřte!" Když Fix uslyšel slovo policie, ztratil hlavu a bez meškání otevřel. Spatřil před sebou čtyři policajty v nablýskaných přílbách a tak hrozně se polekal, až se roztřásl a upustil pušku na zem. "Jste zatčen!" řekl Juks a namířil mu baterkou přímo do očí. Zezadu k němu přiskočil Lumpino, hodil mu na krk nylonovou smyčku a zručně mu svázal ruce za zády. P-p-proč mě zatýkáte?" vykoktal poděšený Fix. "Protože se tak idiotsky ptáte," vysvětlil mu Juks. "No dovolte . . .," chtěl začít Fix, ale víc už říci nestačil, protože Lumpino mu v tom okamžiku vrazil do úst gumový roubík. "Odpusťte, Neználku, že jsme to vyřídili s tímhle hlupákem poněkud bez cavyků," řekl Juks, "ale jinak to nešlo, mohl po nás vystřelit z té své bouchačky. Buďte tak laskav a hlídejte tady u branky. Kdyby bylo třeba, zavoláme vás . . . No, a ty - marš k domu! A bez rámusu, rozumíš!" přikázal Fixovi a popohnal ho pořádným štulcem. Fix poslušně ťapal po cestičce. V té chvíli vyběhl z domu druhý sluha pana Schwabse Fex. Nestačil ani muknout a už byl spoutaný také. Pan Schwabs seděl zatím doma a klidně popíjel kakao. Zčistajasna se rozlétly dveře, do pokoje vrazili tři policajti a s nimi Fix a Fex se svázanýma rukama a ucpanými ústy. Pan Schwabs leknutím otevřel pusu dokořán a převrhl si horké kakao rovnou do klína. "Ani hnout! Jste zatčen!" oznámil mu Juks. "Na policii došlo udání, že provozujete překupnictví kradených věcí a že u sebe skrýváte nebezpečné zločince." Co to povídáte!" zamával rukama pan Schwabs. "Zapírání nemá smysl," řekl Juks. "Jsme nuceni provést domovní prohlídku." Než to dořekl, Lumpino už omotal pana Schwabse provazem jako cikánskou pečínku, na sto uzlů ho přivázal ke křeslu a do úst mu vrazil roubík. Všiml si, že pořád ještě kope a pokouší se vstát, klepl ho proto elektrickým pendrekem, až se Schwabs i s křeslem poroučel na zem. Juks zatím postavil Fixe a Fexe vedle sebe, poručil jim, aby klidně stáli, přichystal si pendrek a pak každého pečlivě praštil, že se svalili i oni. Ležet a neplést se policii do práce, dokud nebude provedena zevrubná prohlídka domu a okolí!" poručil Juks. "A vy, pane strážníku," obrátil se na Kozlíka, "zde zůstanete na stráži. Jakmile se někdo pokusí vstát, jste povinen postupovat podle policejních předpisů a uvést v činnost svůj elektrický obušek." Podle rozkazu!" zasalutoval Kozlík. Juks a Lumpino vyšli na dvůr, zavolali Neználka a vydali se hledat skafandr. Kozlík zatím pozorně hlídal ležícího Schwabse, Fixe a Fexe, a jen se někdo z nich sebemíň pohnul, klepl ho vždycky po hlavě a poznamenal: To máš za to, že jsi poštval na Neználka psy. Podruhé si to rozmysli." Po půlhodinovém pátrání našli ti tři konečně skafandr přesně tam, kde ho Neználek schoval. Juks a Lumpino poprosili Neználka, aby ho odnesl do automobilu, a sami se vrátili k panu Schwabsovi. Tentokrát jsme nic nenašli, ale příště najdem určitě, na to vemte jed," prohlásil Juks. "A nyní, pane strážníku, je ještě naposledy prašťte pendrekem, ať si jednou provždy pamatují, co to je, začínat si něco s policií." Kozlík ochotně splnil rozkaz, bez rozloučení vyšli z domu a nasedli do auta kde je už čekal Neználek. Lumpino nastartoval, poodjel o dva tři bloky od domu pana Schwabse do tiché pusté uličky a zastavil u telefonní budky. Tam se naši hledači dobrodružství převlékli z policejních uniforem do svých obyčejných šatů, Juks požádal Neználka, aby si navrch oblékl kosmický skafandr, a zatelefonoval do hotelu: "Haló! Hotel Smaragd? Připravte, prosím, nejlepší pokoj pro kosmického cestovatele Neználka. Ano, ano, kos-mic-ké-ho! Co je na tom divného? Přiletěl přímo z vesmíru. Nejdéle za hodinu k vám s ním přijedeme. Přichystejte všecko k důstojnému uvítání." Zavěsil, vytočil další číslo a volal: "Haló! Kdo tam? To je televizní studio? Zajistěte okamžitě televizní přenos z hotelu Smaragd. Co nevidět tam přijede host z vesmíru, kosmický cestovatel Neználek . . . Jaký, jaký! Kos-mic-ký, mluvím jasně. Přiletěl k nám z jiné planety . . . Nikdo si z vás nedělá legraci! Jestli nevěříte - nejezděte, budete litovat. Pro každý případ si pamatujte: asi za hodinu jsme u vchodu do hotelu. Přijedeme žlutým autem, ne abyste to spletli. Pozor na padělky! Originál nefalšovaný kosmonaut pouze značky Lumpino a Juks!" Znovu zavěsil a vrátil se k autu. "Tak, a televizi máme v rukou," řekl spokojeně, "zatím tomu sice dvakrát nevěří, ale uvidíte, že neuběhne ani deset minut a začne v nich hlodat pochybnost. Za půl hodinky dojdou k rozhodnutí, že by pro jistotu přece jen měli poslat k hotelu televizní přenosový vůz - a máme vyhráno. A teď, přátelé, se musíme řádně připravit na setkání a přesně se o všem dohovořit. Času na to máme dost." Juksovy předpoklady se do písmene potvrdily. Televizní pracovníci opravdu nejdřív nevěřili prapodivnému sdělení, ale pak přece jen pro jistotu zatelefonovali do filmového týdeníku a vyptávali se, jestli tam vědí, že do Hrabillonu přibyl kosmický cestovatel. Filmaři samo sebou nevěděli, ale bylo jim hanba přiznat se k takové neinformovanosti, a tak řekli, jakpak by ne, toť se ví, že víme, a na všecko se pracovníků televize nenápadně vyptali. A hned volali do redakcí různých novin a časopisů, aby se dozvěděli aspoň nějaké podrobnosti. Redaktoři nevěděli samozřejmě taky nic; ale polekali se, že asi zase jako vždycky něco zaspali, nebo jak se po redakcích říká, prošvihli - a horempádem telefonovali do televize a vyptávali se, vědí-li tam něco o příjezdu kosmonauta. Pracovníci televize si pomysleli, že už o tom ví kdekdo a jenom oni že ještě pochybují, takže se nakonec k hotelu Smaragd v Blbsteinově ulici přihrnula nejen celá televizní technika, ale i kameramani filmového týdeníku s osvětlovacími lampami, mikrofony a kamerami a navíc spousta spolupracovníků nejrozmanitějších novin a časopisů: redaktoři, reportéři, fotografové, dopisovatelé, komentátoři i popularizátoři. Když se v Blbsteinově ulici objevil Neználek a jeho průvodci, uviděli už u hotelu obrovský zástup, osvětlený reflektory a omotaný kabely, několik filmových a televizních kameramanů a celou četu policajtů, připravených v případě potřeby roztočit gumové elektropendreky. Sotva kameramani zahlédli žluté auto, zamířili na ně všecky kamery a pustili se do práce. Zástupu před hotelem se zmocnilo vzrušení a v mžiku zaplavil jízdní dráhu. Policajti jako na povel vyrazili vpřed a tlačili zástup zpátky, aby uvolnili autu průjezd. Žlutý automobil zajel zvolna k hotelu a zastavil u vchodu. Jako první vystoupil Kozlík. Zástup ho přivítal radostným voláním. Všichni si mysleli, že je

to kosmonaut. Kozlík se rozpačitě usmál a fotoreportéři zacvakali spouštěmi. Hned za Kozlíkem vystoupil Juks. I ten byl přivítám jásotem a potleskem. Pak vystoupil Lumpino. Tentokrát bylo volání slabší, protože teď už nikdo nevěděl, kdo z nich je vlastně kosmonaut. Konečně měsíční človíčkové spatřili jak z automobilu začíná vylézat jakýsi podivný tvor, připomínající cosi mezi rytířem v brnění a potápěčem v plné výstroji. Teprve teď všichni pochopili, že až tohle je ten doopravdický kosmický cestovatel. Zástup vykřikl nadšením, človíčkové mávali, čapky vylétly do výše. Jedna z Měsíčanek hodila Neználkovi kytici květů. Fotografové se zahemžili kolem a cvakali jako o závod. K Neználkovi přiskočil televizní reportér, strčil mu pod nos mikrofon a zahlaholil: "Buďte tak laskav a povězte několik slov našim televizním divákům. Jak probíhal kosmicky let? Jak se cítíte po úspěšném přistání? Líbí se vám naše město?" Juks odstrčil reportéra stranou, vzal mu mikrofon a řekl: "Vážení televizní diváci, dámy a pánové! Kosmický cestovatel, který zavítal na naši planetu, sdělí vám dojmy v příštím přenosu. V této chvíli nesmírně touží po odpočinku, neboť je po kosmickém letu velmi unaven. První, kdo uviděli kosmonauta, jak se snáší na naši Malou Zemi, jsme byli já a pan Lumpino, majitel obchodu všerážovým zbožím, Hlavoseky, Na hasáku 6. S panem Lumpinem jsme se právě vraceli autem z mého venkovského sídla a spatřili jsme, jak pan kosmonaut klesá k zemi pomocí malého padáku, složeného, jak račte vidět, zde vzadu." Ukázal na padák a pokračoval: "S panem Lumpinem jsme váženému příchozímu z vesmíru nabídli své pohostinství a svou pomoc, převzali jsme všecky výdaje spojené s jeho pobytem zde, jakož i veškerou starost o něho včetně stravování a lékařské péče. Jel s námi rovněž pan Kozlík. Dovolte mi, vážení televizní diváci, abych vám představil i pana Kozlíka. Podrobnosti vám sdělíme v příští relaci. Děkuji za pozornost." Když si Juks všiml, že zástup kolem pořád roste, mrkl na Lumpina a Kozlíka, popadl Neználka za ruku a táhl ho do hotelu. Měsíčané shromáždění u vchodu provolávali slávu, tleskali a přívětivě se na Neználka usmívali. Každý si chtěl alespoň sáhnout na jeho skafandr. Za Neználkem však kráčel mohutný policajt a každého, kdo se pokoušel Neználka dotknout, přetáhl přes ruku gumovým pendrekem. Konečně se Neználek a jeho společníci prodrali zástupem a octli se v hotelovém vestibulu. První, co uviděli, byl kameraman s obrovskou televizní kamerou na podvozku. Od kamery se po podlaze táhl tlustý elektrický kabel v černé gumové izolaci a ztrácel se v hloubi chodby. A příchozím už běžel vstříc kulaťoučký malíček v elegantním modrém obleku s bílou vázankou. Byl to sám majitel hotelu pan Shmelling. Hluboce se hostům uklonil, stiskl jim ruce a vedl je dlouhou chodbou k jejich pokoji. Televizní kamera jela neustále před nimi a nespouštěla z nich své kulaté skleněné oko. A tak měli měsíční televizní diváci možnost vidět na svých obrazovkách nejen Neználkův příjezd, ale i jeho ubytování. Pan Shmelling se konečně zastavil a s poklonou ukázal do otevřených dveří: "Račte, prosím, a buďte tu jako doma. Přímo před vámi je hala, vlevo jídelna s malým salónkem, vpravo přijímací pokoj a pracovna, za nimi ložnice s koupelnou. Doufám, že se vám bude bydlet pohodlně." Neználek vešel do haly a strnul: zdálo se mu, jako by ani nebyl v hotelu, ale někde v televizním studiu. Uprostřed se tyčila další televizní kamera, v rozích jako tenkonohé hlavaté nestvůry stály čtyři reflektory a zalévaly halu oslňujícím světlem, po celé místnosti se táhly tlusté kabely, na podlaze ležely černé kovové mřížkované bedny transformátorů a reostatů, kolem všech přístrojů se hemžili pracovníci televize a filmaři. Jeden z nich držel v ruce mikrofon, ťukal do něho ohnutým prstem a huhňavě opakoval: "Jedna - dva - tři - čtyři! Jedna - dva - tři - čtyři! Jak mě slyšíte? Jak mě slyšíte?" Když uviděl Neználka, přestal s ťukáním a slavnostně spustil: "Právě vstoupil, vážení televizní diváci! Vidíte ho oblečeného do kosmického skafandru vyrobeného z kovu a jakéhosi na naší planetě neznámého plastického materiálu. Na hlavě má kovovou přílbu, vpředu zasklenou, což mu umožňuje výtečný rozhled. Jak se můžete sami přesvědčit, pan kosmický příchozí se objevil v doprovodu několika osob, mezi nimiž vidíme majitele hotelu Smaragd, všeobecně váženého pana Shmellinga. Páně Shmellingův hotel je prvotřídní podnik: prvotřídní pokoje se vším pohodlím, prvotřídní restaurace s prvotřídní fontánou, prvotřídní taneční parket s plaveckým bazénem první třídy. Celou noc hraje prvotřídní orchestr k tanci i poslechu. Páně Shmellingův hotel vám nabízí prvotřídní odpočinek, prvotřídní kuchyni a prvotřídní pobyt v prvotřídní společnosti. Prvotřídní pokoje v různé ceně . . ." Zatímco televizní reportér vychvaloval do aleluja hotel páně Shmellingův, kde se vzal tu se vzal, přiblížil se k Neználkovi malíček v bílém plášti a s malou koženou brašnou v ruce. Mé jméno je doktor Hrobnick," zadrmolil do kamery. "Předpokládám, že náš drahý host z kosmu potřebuje lékařskou péči, kterou jsem mu ochoten poskytnout okamžitě a zcela bezplatně. Bylo by velice užitečné vykonat přímo na místě alespoň předběžnou lékařskou prohlídku. V prvé řadě je nutno provést vyšetření srdeční činnosti." Doktor Hrobnick vytáhl z kapsy dřevěnou trubičku, přiložil ji Neználkovi k hrudi a nastavil k ní ucho: "Činnost srdce je výtečně slyšitelná i skrze skafandr," prohlásil spokojeně, "srdeční rytmus je poněkud zrychlen, což lze vysvětlit rozrušením z tohoto setkání a z mimořádné pozornosti, kterou kosmonautovi věnovali obyvatelé našeho města." S těmito slovy vytrhl doktor Hrobnick televizním reportérovi mikrofon a přistrčil ho k dřevěné trubičce, kterou pořád ještě držel Neználkovi na prsou. "Vážení diváci!" hlaholil dál. "Dámy a pánové! Hovoří k vám doktor Hrobnick! Slyšíte ty temné údery? Ťuk! Ťuk! Ťuk! To bije srdce kosmonauta, který zavítal na naši planetu. Pozor! Pozor! Hovoří doktor Hrobnick. Moje adresa: Morová ulice číslo 15. Ordinace denně od devíti do osmnácti hodin. Lékařská pomoc až do domu. Návštěvy na telefonickou výzvu. Ošetření v nočních hodinách se stoprocentní přirážkou. Slyšíte údery kosmického srdce! Zubařská ordinace k dispozici. Trhání, léčení a plombování zubů. Ceny mírné. Doktor Hrobnick, Morová 15. Slyšíte údery srdce . . ." Místnost se zatím naplnila novými příchozími: zpravodaji a zpravodajkami různých novin a časopisů. Obklopili Jukse, Lumpina a Kozlíka neproniknutelným kruhem a zasypávali je ze všech stran otázkami. Lumpino, kterému se jaksepatří rozvázal jazyk, jen když byla řeč o všerážovém zboží, se snažil mlčet, Kozlík toho také moc nenamluvil, proto na všecky otázky odpovídal Juks. A nutno přiznat, že velmi pohotově. Když mohl, odpověděl přímo, když nevěděl, co říci, odpovídal vyhýbavě, ale nikdy neřekl: Nevím. Tak třeba na otázku jednoho z dopisovatelů, jak dlouho pobude kosmonaut v jejich městě, okamžitě odvětil: "Jak uzná za vhodné." Na otázku, zda navštíví také jiná města, řekl bez rozmýšlení: "Zajisté navštíví, bude-li si přát." Na otázku, jestli má kosmonaut v úmyslu nakoupit v Hrabillonu nějaké zboží, pohotově prohlásil: "To bude záležet na tom, jaké zboží mu budeme moci nabídnout." Otázek bylo tolik, že ubohý Juks už začal ztrácet trpělivost a stěží se držel, aby někomu neřekl nějakou hrubost. Nakonec se

začala ptát dopisovatelka časopisu Miláček, obětavý rádce chovatelů domácích a dekorativních psíků. "Zastupuji časopis Miláček, obětavý rádce chovatelů domácích a dekorativních psíků," oznámila důstojně. "Prosím pana kosmonauta o odpověď na otázku, která může bezesporu zajímat naše milé čtenáře: Jest na oné planetě, odkud přibyl náš vážený kosmický cestovatel, také chovatelství domácích a dekorativních psíků?" "Nepochybně jest," prohlásil Juks. "Pak tedy: Jaké druhy dekorativních psíků nacházejí tam největší obliby?" "Všechny, madam." "Nuže kterým druhům se dává přednost?" "Těm nejhezčím a nejméně kousavým," odpověděl Juks a ze všech sil se snažil zachovat na tváři příjemný úsměv. V hale se zatím objevila zástupkyně jedné z reklamních firem. Měla úzké světle zelené šaty a na hlavě světle zelený módní baret, zpod kterého jí však trčely na všecky strany prameny vlasů - bylo zřejmé, že když se prodírala zástupem na ulici, prodělal její účes viditelné změny -, tvář měla přísnou a energickou, s rovným, špičatým a trochu zčervenalým nosem a maličkýma šedýma umíněnýma očima. V ruce držela několik překližkových cedulí, na prsou jí visel fotoaparát v koženém pouzdře. Přiběhla k Neználkovi a vrazila mu do ruky ceduli s nápisem:

CHCETE BÝT ČLOVÍČKY,
JIMŽ ZDRAVÍM KVETOU TVÁŘE?
CHROUSTEJTE PERNÍČKY
JEDINĚ ZNAČKY ZÁŘE!

Uskočila dva tři kroky zpátky, namířila na Neználka aparát a udělala snímek. Když to Juks spatřil, rozzuřil se už doopravdy. Přiskočil k Neználkovi, vyrval mu z ruky ceduli a vztekle jí mrštil o zem, načež se vrhl na zástupkyni reklamní firmy a docela neuctivě ji nakopl. Zástupkyně mu nezůstala pranic dlužna: na oplátku ho nakopla zas ona, praštila ho po hlavě cedulí a k dovršení všeho mu plivla na rukáv. Když Juks viděl takový odpor, zachvěl se zlostí. "A ven!" zařval dočista rozběsněný. "Odveďte ji, nebo za sebe neručím! A všichni! Okamžitě přestaňte vysílat! Uzavřete s námi smlouvu a pěkně zaplaťte! Nejsme povinni ukazovat vám našeho kosmonauta zadarmo." Protože se však nikdo nechtěl hnout, obořil se Juks na hoteliéra: Pane Shmellingu, to je neslýchané! Kdo vám dovolil pustit sem všecku tu pakáž? Bez prodlení odejdeme z vašeho podniku!" "Panstvo, račte laskavě opustit místnost!" zapištěl vylekaný pan Shmelling. "Všichni pryč, dámy a pánové! Přijdu kvůli vám o hosty. Audience je skončena." Nikdo ho však neposlouchal, a tak se obrátil na strážníky připravené u dveří. Ti popadli pendreky a okamžitě se pustili do práce. A tak mohli televizní diváci vidět, jak nebozí zpravodajové a zpravodajky mrštně uhýbají elektrickým pendrekům a prchají z místnosti, pracovníci televize tahají ze dveří své transformátory, reostaty, reflektory a ostatní aparáty a jak poslední ze všech vyjíždí televizní kameraman, sedící na kameře jako na koni. A tím také skončil televizní přenos z hotelu Smaragd.

*Kapitola 13
ZALOŽENÍ SPOLEČNOSTI OBŘÍCH ROSTLIN

Příštího dne přinesly ranní noviny podrobné zprávy o příjezdu kosmického cestovatele do měsíčního města Hrabillonu. Na prvních stránkách se objevily fotografie Neználka ve skafandru v okamžiku, kdy vystupuje z auta, v okamžiku, kdy je už na ulici, i v okamžiku, kdy se objevil v hotelu. Největší zájem vzbudila Neználkova fotografie s reklamním plakátem vyzývajícím Měsíčany, aby kupovali perníčky značky Záře. Toho dne prodali v cukrárnách tolik perníčků, kolik se jich předtím neprodalo za celý měsíc. V obchodech se zbavovali i toho nejtvrdšího zboží; a protože nikdo nechtěl jíst nic jiného než tyhle perníčky, majitel továrny několikanásobně zvýšil výrobu a vydělal peněz jako železo. V novinách byla i fotografie doktora Hrobnicka při lékařské prohlídce. Pod obrázkem stálo nejenom Hrobnickovo jméno, ale i přesná adresa. To mělo pochopitelně za následek, že všichni nemocní, kteří ještě byli schopní samostatného pohybu, se k němu ozlomvaz rozběhli, a ti, kteří už nemohli z domu, mu začali v tu ránu telefonovat - každý se chtěl léčit jedině u doktora Hrobnicka. Před jeho domem stála fronta po celé délce Morové ulice. Doktor Hrobnick nikoho neodmítl, ale okamžitě zvýšil ceny a peníze se mu jen hrnuly. Takové už byly mravy obyvatel Měsíce! Měsíční človíček ani za nic nebude jíst cukrovinky, perníčky, chléb, salám nebo zmrzlinu od firmy, která nemá v novinách spoustu reklam, a nepůjde se léčit k lékaři, který nevymyslel nějaký krkolomný reklamní trik k přilákání pacientů. Měsíčan obvykle kupuje jen to zboží, o kterém četl v novinách; a když vidí někde na zdi šikovnou reklamu, koupí i to, co vůbec nepotřebuje. V těch dnech bzučel Hrabillon jako podrážděný úl. Každý, sotva se ráno probudil, hned popadl noviny, jen aby se dověděl nějaké novinky o Neználkovi. Mnozí chodili k hotelu Smaragd, potloukali se celé dny kolem a doufali, že aspoň koutkem oka zahlédnou malička z hlubin vesmíru. Návštěvníci z jiných měst nechtěli bydlet jinde než v hotelu Smaragd, protože se tam mohli bez obtíží setkat s kosmonautem a prohlédnout si ho zblízka. Příjmy pana Shmellinga se rázem zdvojnásobily - bez meškání totiž zdražil pokoje; ale přesto měl hostů pořád dost. Ani Juks a Lumpino nezůstali pozadu: pohrozili panu Shmellingovi, že se s Neználkem přestěhují do jiného hotelu, načež jim pan Shmelling okamžitě poskytl ubytování zcela bezplatně. Mnoho Měsíčanů vysedávalo v jednom kuse u televizoru. Dívali se na celý program od a do zet, jen aby nepropásli nějaký pořad s Neználkem. Avšak k jejich nemalému překvapení - nikde nic. Vysvětlení bylo prosté: Juks a Lumpino zkrátka nesouhlasili, aby byl Neználek ukazován zadarmo, a majitel televizního studia nabízel zase tak směšnou částku, že to až Jukse urazilo. Prohlásil, že je zřejmě považuje za slabomyslné hlupáky, zatímco oni mají náhodou všech pět pohromadě, a že za tak směšnou částku by nedovolili ukazovat v televizi ani obyčejného čokla, natož návštěvníka z vesmíru. Dopadlo to tak, že rozzuření diváci začali majitele televizního studia bombardovat vyhrůžkami: přestanou prý okamžitě platit televizní poplatky, jestli nezařadí do programu zajímavosti ze života kosmonauta. To konečně zapůsobilo a majitel televizního studia byl donucen přistoupit na podmínky, které si stanovil Juks. V důsledku úspěšně zakončených jednání byl uspořádán velký televizní přenos kosmické konference. Účastnili se jí zástupci tisku a čelní učenci: matematici, fyzikové, chemici,

astronomové a lunologové. Sešli se ve velkém sále televizního studia, na pódiu za stolem seděli Neználek, Juks, Lumpino a Kozlík. Konferenci zahájil Neználek. Informoval přítomné o raketě, o její konstrukci a řídicím systému, poté následovaly dotazy. Novináři se zajímali hlavně o to, co Neználek v raketě jedl a pil, jaké měl sny a co soudí o obyvatelích Hrabillonu. Otázky učenců byly poněkud jiného druhu a týkaly se především toho, co Neználek viděl během svého letu, co zjistil na povrchu Měsíce a jak vypadá planeta Velká Země. Měsíční hvězdáři nazývají totiž naši planetu Velkou Zemí na rozdíl od své vlastní, které říkají Malá Země nebo prostě Země. Měsíční astronomy velice zajímalo, má-li také Velká Země vnější tvrdý obal, a byli nanejvýš udiveni, když je Neználek informoval, že kolem naší Země žádný tvrdý obal není a že pozemšťané žijí takříkajíc pod širým vesmírem. Kosmická konference skončila velmi pozdě a hned druhého dne byl uspořádán další přenos, tentokrát z Neználkovy besedy se dvěma učenci: profesorem astronomie Tangensem a profesorem lunologie Coctangensem. Tangens i Coctangens se Neználka zevrubně vyptali, jak vypadá ze Země noční nebe a jaké je na něm vidět hvězdy, souhvězdí a planety i jak se odtamtud jeví Slunce a Měsíc. Vyslechli Neználkovy odpovědi a obrátili se k televizním divákům s oficiálním prohlášením, že informace poskytnuté Neználkem určitě prokážou velikou službu měsíční astronomii a vědě vůbec. Pak se zas Neználek zeptal na oplátku profesorů Tangense a Coctangense, jak to, že měsíční učenci vědí o Velké Zemi a o ostatních planetách, jakož i o Slunci a hvězdách, když je jaktěživo neviděli. Profesor Tangens odpověděl, že třebas opravdu nejsou s to spatřit na vlastní oči Slunce ani Velkou Zemi, přece jen mohou na jejich existenci usuzovat z mnoha jevů. Tak třeba příliv a odliv v mořích Malé Země nepochybně svědčí o přítomnosti jakýchsi obrovských těles v určité vzdálenosti od povrchu Měsíce. Masy mořské vody jsou přitahovány jak Sluncem, tak Velkou Zemí, a z velikosti této přitažlivé síly je možno vypočítat rozměry těchto těles i jejich vzdálenost. Kromě toho mají měsíční učenci k dispozici vysoce citlivé přístroje, které zjišťují přitažlivost i takových vzdálených planet, jako jsou Merkur, Venuše, Mars anebo Saturn, takže je možno přesně určit i jejich polohu ve vesmíru. A to ještě není všecko: hvězdářské radioteleskopy, gravitonoskopy a neutronovizory pro něž není vnější obal Měsíce žádnou překážkou, dovolují zachytit signály nejen ze Slunce a z planet, ale dokonce i z dalekých hvězd, což umožnilo měsíčním hvězdářům sestavení poměrně podrobné a přesné mapy hvězdné oblohy. Neználka rovněž zajímalo, proč se na Měsíci, nebo přesněji řečeno na Malé Zemi, střídá noc a den. Vnější obal Měsíce zabraňuje přece přístupu slunečních paprsků, a na Malé Zemi by tedy měla být věčná tma. Profesor Coctangens Neználkovi vysvětlil, že Slunce zároveň se světelnými paprsky vyzařuje i množství paprsků neviditelných, nicméně obdařených obrovskou energií. Pronikají mohutnou vrstvou měsíčního pláště a způsobují, že jeho vnitřní povrch svítí a vysílá životodárné světelné a tepelné záření. Samozřejmě pouze v té polovině měsíčního obalu, která je právě obrácena k Slunci. Proto i světlo a teplo je jen na jedné polokouli Malé Země, zatímco na druhé je v té době tma a noc. Střídání dne a noci je pak způsobeno tím, že se Malá Země uvnitř obalu bez ustání otáčí. "Nepochybně je to pro Měsíčany štěstí, že hmota měsíčního pláště má, schopnost pod vlivem slunečního záření svítit. Jinak by na celé Malé Zemi skutečně panovala černočerná tma a život človíčků by tu byl nemyslitelný," dodal profesor Coctangens. Na závěr se Neználek zeptal, proč dosud nesestrojili létací stroj, na němž by bylo možno dosáhnout vnějšího povrchu Měsíce. Profesor Coctangens mu odpověděl, že stavba takového stroje je příliš nákladná a že měsíční učenci nemají potřebné prostředky. Peníze mají jen boháči. Jenomže kteréhopak boháče by napadlo, aby utrácel své jmění za něco, co neslibuje tučný výdělek? "Naše boháče nezajímají hvězdy," posteskl si profesor Tangens. "Boháči - stejně jako vepři - neradi zvedají hlavu od země, aby se podívali vzhůru. Ty zajímají jenom peníze." "Bohužel," přidal se profesor Coctangens. "Boháči říkají: Hvězdy, to nejsou shwindlingy - do kapsy je neuložíš, kaši za ně neuvaříš. Vidíte sami, jaká nevzdělanost! Pro ně má cenu jen to, co se dá sníst nebo strčit do měšce . . . Ale co, škoda slov!" Celou tuto besedu, jak bylo řečeno, vysílala televize a diváci byli tuze spokojeni, že viděli nejen hosta z vesmíru, ale že se při tom dozvěděli i ledacos zajímavého. Kromě smlouvy s televizí uzavřeli Juks a Lumpino také smlouvu s filmovým studiem na dokumentární snímek o přistání kosmonauta na Malé Zemi. Neználka znovu oblekli do skafandru, vylétli s ním balónem do nevelké výšky a shodili ho dolů. Kameramani nafilmovali, jak se snáší padákem k zemi, jak k němu přibíhají Juks a Lumpino, jak mu pomáhají na nohy, nasedají s ním do auta a vezou ho do města. Neználkův příjezd do hotelu, přivítání hrabillonskými občany a prohlídka doktorem Hrobnickem - to všecko už bylo natočeno, a tak filmařům zbývalo zvěčnit na filmový pás už jen to, jak se Neználek vysvlékl ze skafandru a objevil se před měsíčními diváky ve své přirozené podobě, to jest v obyčejných šatech. Ze všech těchto úryvků byl smontován celovečerní film, který pak běžel v mnoha kinech a samozřejmě i v televizi. Ve stejné době se v novinách začaly objevovat články o obří zelenině, ovoci, různých bobulích, obilí a jiných plodinách, které rostou na Velké Zemi. U článků byly i zajímavé obrázky - jednou to byl obrázek človíčků, jak vytahují ze země ohromnou cukrovku, červenou řepu nebo mrkev; podruhé zas obrázek záhonku, na kterém rostly okurky velikosti človíčka; jindy obrázek obrovitánské dýně, tykve nebo melounu vysokých jako jednopatrový dům. Na jednom obrázku byla vyobrazena sklizeň ovoce: každá meruňka, broskev, švestka nebo ryngle se stěží vešla na nákladní automobil. Když Juks a Lumpino vyburcovali obrazotvornost čtenářů, uveřejnili zprávu, že na povrchu Měsíce zůstala meziplanetární loď vrchovatě naložená semeny těchto obřích rostlin a že by se jich dalo výhodně použít, jen je odtamtud dopravit na Malou Zemi. A zároveň otiskli oznámení, že se zakládá akciová společnost, jež si vzala za úkol získat peníze na postavení létacího stroje, který by dosáhl vnějšího obalu Měsíce a ta drahocenná semena přivezl. Na konci oznámení stála adresa kanceláře, kde je možno získat nové akcie: Schwindlingová ulice číslo 3, kancelář 373. Dnes už vlastně nikdo přesně neví, proč má ta ulice právě tohle jméno. Někteří hrabillonští starousedlíci uvádějí, že kdysi prý tu bydlel malíček jménem Shwindling a ulice byla nazvána po něm; jiní to vysvětlují tak, že dřív se tu prý usazovali pouze bohatí človíčkové, kteří měli hodně shwindlingů. V době, kdy na Měsíc přiletěl Neználek, už ale boháči ve Shwindlingové ulici nebydleli, dávno před tím se přestěhovali do hezčích čtvrtí města, kde bylo víc světla a svěžího vzduchu. Ve Shwindlingové ulici stály teď velké domy, ve kterých se pronajímaly místnosti pro různé kanceláře. A v nich se usadili obchodně zdatní človíčkové, jejichž celá činnost spočívala ve vytahování shwindlingů z cizích kapes. A protože se ve všech těch kancelářích zabývali jen a jen tímhle, padlo ulici to jméno jako

ulité. Kancelář, kterou si najali Juks a Lumpino, byla ve druhém poschodí sedmnáctipatrového domu a sestávala ze dvou místností. V první stál velký psací stůl s leštěnou deskou, několik kožených křesel a stejně měkoučká pohovka, nad kterou visel obraz ve skvostném zlaceném rámu. V rohu byla zasklená skříň s Neználkovým skafandrem. Druhá místnost byla o něco menší. Stálo tam pět velkých ohnivzdorných skříní a mohutná nedobytná pokladna na peníze. V ohnivzdorných skříních byly uschovány akcie společnosti, v každé skříni milión, tedy celkem za pět miliónů shwindlingů. Jakmile dostali Juks a Lumpino z tiskárny všechny akcie a nacpali je do těch skříní, uspořádali první schůzi akciové společnosti. Na tomto zasedání předložil Juks návrh, aby dali do prodeje za dva milióny akcií a ostatní, za tři milióny, si mezi sebou rozdělili; až budou semena obřích rostlin přivezena, rozdělí se na pět stejných dílů, dva se rozdají člověčkům, kteří si koupili akcie, a o zbývající tři díly se podělí Neználek, Lumpino a Juks. Ale nač potřebujeme tolik semen?" zeptal se nechápavě Neználek. "Na prodej samozřejmě," řekl Juks. "Musíme na tom přece něco vydělat. A tobě přijdou peníze taky vhod." Neználek prohlásil, že bude úplně spokojený, když se podaří obstarat semena pro měsíční človíčky a zachránit Buchtíka, který zůstal na povrchu Měsíce. "No, když je to tak, a jestli tedy ty peníze nepotřebuješ, vezmem si je my," nabídl Lumpino. Na tom se také dohodli, načež přistoupili k rozdělení funkcí. Neználek byl za všeobecného souhlasu jmenován jednatelem, Juks. pokladníkem a Lumpino předsedou. Povinností jednatele bylo sedět v kanceláři, jednat se zákazníky a prodávat akcie; povinností pokladníka dbát o získané peníze; a.předseda měl za povinnost svolávat zasedání akciové společnosti k projednávání důležitých problémů. Když byly vyřešeny i tyto otázky, vzpomněl si Neználek na Kozlíka a poznamenal, že by bylo správné vymyslet nějakou funkci taky pro něho. Juks navrhl jmenovat Kozlíka vrátným. Lumpino byl proti a prohlásil, že bez vrátného se v kanceláři obejdou a že lepší by bylo jmenovat Kozlíka poslíčkem. Juks zase nesouhlasil s tím a trval na tom, že poslíček nebude mít v jejich kanceláři co na práci, protože ho nebude kam posílat, zatímco vrátný je naprosto nezbytný pro reprezentaci, to jest pro větší vznešenost a vážnost společnosti; aspoň bude na první pohled zřejmé, že jde o solidní podnik, a ne o nějaké šejdířství. Lumpino namítl, že i poslíček je nutný pro reprezentaci, protože co když třeba někdo náhodou zavolá do kanceláře telefonem a požádá o doručení akcií přímo do domu; a že i kdyby se to náhodou nestalo, mohou Kozlíka posílat aspoň pro noviny, pro limonádu nebo na všelijaké nákupy. Spor byl čím dál ostřejší. Lumpino třískal pěstí do stolu, křičel, že předsedou je tady on a že co řekne, to že taky platí, Juks se s ním hádal, že on je pokladník a že ho ani nenapadne vyhazovat peníze za zbytečné funkce, a jestli prý s ním někdo nesouhlasí, že z akciové společnosti klidně vystoupí i se svými akciemi. Neználek se je pokoušel uklidnit, ale marně. Nové společnosti hrozil rozvrat v samém zárodku. Těžko říci, jak by to bylo skončilo, kdyby se do toho nebyl vmísil Kozlík sám. Kamarádi," řekl smířlivě, "to nemá cenu, hádat se tu kvůli mně. Domluvme to tak: já budu dělat obojí, poslíčka i vrátného - a hotovo. A tak spor zase utichl, všichni rychle dospěli k dohodě a tím také první zasedání Akciové společnosti obřích rostlin úspěšně skončilo.

*Kapitola 14
PRVNÍ POTÍŽE

Právě toho dne, kdy se v novinách objevila zpráva o založení Akciové společnosti obřích rostlin, došlo v Hrabillonu k tuze vážné události: byla vyloupena banka patřící jednomu z největších spolků hrabillonských továrníků. Loupež byla spáchána ráno, pár minut po otevření, a za půl hodiny už o tom mluvilo celé město. Vyprávělo se, že se prý přepadení zúčastnilo dobře čtyřicet lupičů, kteří přijeli v obrněných autech a byli ozbrojeni nejen pistolemi a puškami, ale i kulomety a ručními granáty. Říkalo se, že při přepadení přišli o život všichni zaměstnanci banky kromě pokladníka, který se ukryl v nedobytné pokladně. Kolovaly pověsti, že prý během přestřelky mezi bandity a policií bylo zastřeleno několik policajtů, zatímco z banditů nebyl zraněn nikdo, jen vůdce bandy, kterému prý jeden z lupičů omylem ustřelil ucho. V celém městě o té události nevěděli všeho všudy tři človíčkové: Neználek, Juks a Kozlík. Od rána seděli v kanceláři a čekali na první zákazníky. Ale protože se zákazníci z neznámého důvodu nedostavili, neměli se od koho dozvědět, co se přihodilo. Zanedlouho však přiběhl Lumpino a vyprávěl jim všecko o té otřesné události. "S lupiči to už není k vydržení," řekl ustaraně. "Aby je tak napadlo vyloupit i naši kancelář!" "Toho se nebojím," řekl Juks, "mám spíš obavy, že teď bude kdekdo mluvit jen o té loupeži a po naší akciové společnosti ani pes neštěkne. Kdopak by teď myslel na nějaké akcie!" Juksovy obavy se bohužel potvrdily. Celý den nepřišla do kanceláře ani noha. A nazítří se všechny noviny hemžily zprávami o bankovní loupeži. V novinách vyvraceli pověsti, že by přepadení provedlo čtyřicet nebo padesát banditů; bylo oznámeno, že lupiči byli všeho všudy dva.. Vešli do banky jako obyčejní zákazníci, zamkli vchod, pohrozili zaměstnancům pistolemi, poručili jim aby si lehli na zem obličejem dolů, načež donutili pokladníka, aby otevřel nedobytnou pokladnu. Jakmile k smrti vylekaný pokladník uposlechl, vybrali všechny peníze a nacpali je do kufru, který si přinesli s sebou. Strčili pokladníka do pokladny, pohrozili mu, že ho odstřelí jako psa, jestli ho napadne strhnout poplach, popadli kufr a vyšli na ulici. To všechno viděla jedna z úřednic. Ležela jako ostatní na zemi, ale když se přesvědčila, že jí už nehrozí žádné nebezpečí, natáhla ruku ke stolu a stiskla tlačítko poplašného zařízení. Signál uslyšeli policisté, kteří podle svého zvyku seděli na strážnici a hráli domino. Okamžitě přerušili hru, vyběhli ven a viděli, jak dvojice lupičů nasedla do auta a ujela. Neprodleně naskákali do policejního vozu a pustili se do pronásledování prchajících banditů. Jakmile lupiči zpozorovali, že je policisté dohánějí, vytáhl jeden z nich pistoli a zahájil palbu - snažil se prostřelit policejnímu autu pneumatiku. To se mu posléze podařilo. Pneumatika na předním kole praskla, řidič ztratil vládu nad vozem a v plné jízdě vrazil do lucerny takže si čtyři policisté rozbili nos a pátý si udělal bouli na čele. Tím bandité samozřejmě neunikli trestající ruce zákona, jelikož pronásledovatelům přispěchaly na pomoc další dva vozy plné policistů. Lupič, který měl proklatě dobrou mušku, vyřídil i tuto posilu, avšak policie nasadila do akce obrněná auta vyzbrojená kulomety. Nakonec se podařilo bandity zadržet. Ale k všeobecnému údivu nebyly u nich uloupené peníze vůbec nalezeny. Automobil byl pečlivě prohledán, kufr s penězi však zmizel, jako by se do země propadl. Lupiči, předvedení na policejní komisařství, popírali jakoukoli vinu a tvrdili, že žádný kufr neviděli, žádnou banku nevyloupili a

ani vyloupit nehodlali. Na otázku policejního komisaře Priggla , proč tedy potom stříleli po policejním autě, drze prohlásili, že neměli ani tušení, že je pronásleduje policie, ale že si naopak mysleli, že se za nimi ženou banditi. Policejní komisař Priggel poznamenal, že to všecko jsou pouhé vytáčky, protože rozeznat policistu od bandity není snad tak těžké. Ten, který střílel z pistole, mu na to odpověděl, že dneska policajta od bandity takřka nerozeznáš, jelikož policajti jednají často jako banditi a banditi se zase co chvíli přestrojují za policajty, aby mohli lépe krást. A výsledek je ten, že čestný človíček už vůbec nepozná, kdo před ním vlastně stojí, jestli bandita, nebo policajt. O čem ještě hovořili policejní komisař Priggel a zadržení lupiči, to už noviny zamlčely. Stálo tam jen to, že uloupená částka je obrovská - dosahuje tří a půl miliónu shwindlingů, a dále že v důsledku srážky s bandity sedm policistů utrpělo různá zranění a jeden z nich, jménem Kwiggel, si roztrhl kalhoty a ztratil přílbu. Na závěr otiskly skoro všechny noviny výzvu ke čtenářům, aby napsali své názory na tuto událost. Každému, kdo jakkoli přispěje k vypátrání uloupených peněz, byla přislíbena značná odměna. Není třeba říkat, že čtenáři, takhle povzbuzení, nemeškali přispět svou troškou do mlýna. Druhého dne byla v novinách otištěna spousta dopisů. Tady je jeden z nich:

Předpokládám, že kufr s penězi vyhodili lupiči z auta v okamžiku, kdy seznali, že neuniknou svým čackým pronásledovatelům. Doporučuji P.T. policii prohlédnout všechny ohrady a dvory, kolem nichž banditi projížděli; kufr bude nepochybně nalezen na jednom z těchto mnou uvedených míst. Jestliže tam kufr nebude, znamená to, že ho už někdo našel, což by si naše tupohlavá policie mohla sama domyslet. S úctou čtenář Hopps

Anebo druhý:

Žádám, abyste vzali v patrnost, že banditi měli nejspíš společníky. Zatímco se naši moudří páni policajti s jazykem na vestě honili ve svých autech křížem krážem po městě, spolupachatelé dávno ukryli penízky na spolehlivém místě. A tam je taky hledejte! S vřelým čtenářským pozdravem Dattles

V jednom dopise podezírali čtenáři pokladníka:

Podle našeho mínění ukradl peníze pokladník a vymyslet ten celý tyjátr kolem, aby se vyhnul podezření. "Lupiči" přišli do banky, když už byla kasa prázdná. Samo sebou odešli s prázdným kufrem a jaksepatří vypekli ty pendrekové ťulpasy, k čemuž jim srdečně blahopřejeme! Čtenáři Troudt a Prha

Dopisy přišly i od čtenářek:

Spěchám vám oznámiti, že uloupené peníze jsou zakopány ve dvoře domu č. 47 v Křivé ulici. Přeji vám mnoho štěstí v pátrání i v osobním životě. Vaše horlivá čtenářka a ctitelka Pipla Durmanová
Zároveň dovoluji si vám oznámiti, že píšu velmi dobře na stroji, umím vařiti a hráti na saxofon.

Čtenář A.J.Scandall oznámil ve svém dopise vážné zjištění:
Myslím si, že se policajtská motovidla vůbec nehonila za skutečnými zloději. Naše udatná policie se zase jednou řácky bodla. Dobře jí tak! Vypsanou odměnu za uvedenou zprávu zašlete laskavě na adresu A. J. Scandall, Krysí hůrka č.16

A ještě jedno cenné sdělení:
Peníze uschovány v pneumatikách. Okamžitě prověřte. Obvyklá lupičská lest.
Váš upřímný příznivec Klewettson

A konečně přišel i takovýhle dopis:

Peníze šlohli sami policajti. Hotovka. Čtenář Sardanapal

Všechny tyto informace byly pro policii velice důležité. A policie samozřejmě učinila okamžitě řadu nezbytných opatření. Za prvé byl zatčen pokladník banky, a ať se jakkoli zapřísahal, že peníze neukradl, policejní komisař Priggel prohlásil, že ho nechá za mřížemi tak dlouho, dokud se peníze nenajdou. Za druhé byly prošťourány všecky ohrady a dvorky po trase pronásledování lupičů, avšak po kufru, jak se ostatně dalo čekat, jako by se slehla zem. Za třetí policajti rozryli dvorek domu č.47 v Křivé ulici. Výsledek byl takový: 1.kufr nalezen nebyl; 2.byl nalezen jeden zdechlý kocour; 3.uvolněním půdy se sesypala jedna stěna domu. Policisté se samo sebou chtěli především přesvědčit, nejsou-li peníze skutečně v pneumatikách auta. Tento úmysl však nemohl být uskutečněn, protože automobil, v němž banditi prchali, beze stopy zmizel. Po pohřešovaném autě bylo neprodleně zahájeno horečné pátrání, kterého se zúčastnilo div ne veškeré obyvatelstvo Hrabillonu. Sotva někde na ulici zastavil automobil, hned se k němu někdo vrhl a rozpáral mu nožem pneumatiky. Nikdo totiž přesně nevěděl, jaké značky byl hledaný vůz. Nakonec nezůstala jedna pneumatika celá a automobilová doprava ve městě se zastavila. Firma, která obchodovala s benzínem, utrpěla obrovské ztráty. Avšak největší pozornost policie vzbudil dopis, kterým jistý Sardanapal zasil do široké veřejnosti símě podezření, že peníze ukradli sami policajti. Toto sdělení se policejnímu komisaři Prigglovi zdálo krajně urážlivé a prohlásil, že nebude mít pokoj, dokud nevrazí toho zlolajného Sardanapala za mříže. Dal si přinést adresář, prohlédl ho od a do zet a byl na nejvyšší míru udiven, že v něm neobjevil ani jediného človíčka podobného jména. "Jméno je zřejmě vymyšlené," prohlásil nakonec, "to však nemůže být pro policii překážkou." Priggel se dostavil k šéfredaktorovi novin,

kde byl onen urážlivý hanopis zveřejněn, a dal si předložit jeho originál. Doufal, že podle poštovního razítka se mu podaří zjistit, odkud byl odeslán. Dopis sice okamžitě našli, ale razítko na obálce nebylo. Pracovník rubriky "Čtenáři nám píší" se rozpomněl, že dopis nepřišel poštou, ale že ho přinesl jakýsi neznámý človíček. Na Prigglovu otázku, jak vypadal, vzpomněl si pracovník pouze na to, že byl holohlavý. "No vida!" zvolal Priggel. "Tak tedy holohlavý? Nu což, tato informace policii zcela postačí. Neuběhnou ani tři dny a holohlavec bude za mřížemi." Začalo hromadné zatýkání holohlavých. Často bylo možno na ulici uvidět, jak policajti přistoupili k docela nevinnému malíčkovi, poručili mu, aby sundal klobouk, a vší silou ho zatahali za pačesy. Když malíček kvičel bolestí, zase ho propustili; jestliže však snášel bolest mlčky, policajti byli jati podezřením, že před nimi stojí holohlavý skrývající svou lysinu pod umnou parukou, a okamžitě ho předvedli k výslechu. V těch dnech se na policejním komisařství pracovalo od rána do noci. Policejní komisař Priggel se čtyřmi pomocníky Digglem, Gigglem, Spigglem a Cigglem nepřetržitě vyslýchali holohlavce ze všech koutů města. Když nemohl ubohý plešatec přesně uvést, kde byl v okamžiku loupeže, hned ho šoupli do basy. To byl ovšem holý nesmysl: holohlavé přece nepodezírali z vyloupení banky, ale pouze z toho, že někdo snad napsal ten zlolajný list. V této době začalo také několik velkých soudních procesů. První proces se konal na základě žaloby majitele domu č.47 v Křivé ulici pana Kackabuse. Pan Kackabus obvinil svou nájemnici paní Piplu Durmanovou, že si tu komedii s kufrem peněz zakopaným na dvoře u jeho domu vymyslela naschvál, v důsledku čehož byly provedeny výkopy vedoucí ke zřícení domovní zdi; a že to všechno učinila jen a jen proto, aby se mu pomstila za vysoké nájemné. Paní Pipla Durmanová se naproti tomu snažila dokázat, že žádný dopis nepsala, a vznesla žalobu proti šéfredaktorovi, který ve svých novinách otiskl psaní, s nímž údajně neměla pranic společného. Třetí soudní proces vyvolali obchodníci s benzínem. Žalovali majitele továrny na pneumatiky pana Doggana, že uveřejnil pod jménem Klewettson dopis, který ponoukl obyvatelstvo, aby si navzájem ničilo pneumatiky. Tím prý si továrník Doggan vynutil zvýšení odbytu svých vlastních výrobků, protože teď všichni potřebují nové duše a pláště, kdežto obchodníkům s benzínem způsobil nenahraditelnou škodu. Nepodařilo se jim však pana Doggana přinutit, aby jim nahradil ušlý zisk. V procesu totiž vystoupil jako svědek skutečný Klewettson a vypověděl, že poslat to psaní do novin ho nikdy nikdo nenutil a že podezření o lupu ukrytém v pneumatikách vyslovil jen proto, jelikož zrovna předtím viděl v televizi film o dobrodružstvích jedné proslulé zlodějské bandy, která rovněž ukrývala uloupené brilianty v automobilových pláštích. O tom všem se psalo v novinách a hovořilo v rozhlase a v televizi. Všichni mluvili jen o soudních procesech, o ukradených penězích, o zmizelých kufrech, o zdechlých kocourech, o pronásledování holohlavých a o podobných věcech. Po Neználkovi, po kosmické lodi a po obřích semenech teď nikdo ani nevzdechl. Všecko vytlačily čerstvější a zajímavější události. Když Juks viděl, že pro akcie nepřišla ještě ani živá duše, hrozně se rozčilil. Prohlásil, že jestli to tak půjde dál, jejich akciová společnost vybouchne a budou z nich žebráci. "To se může klidně stát," souhlasil Lumpino. "Tuhle psali v novinách, že u nás skoro denně vybouchne nějaká akciová společnost." "Jak to vybouchne?" zajímal se Neználek. "Tak třeba nějaký čiperný maliček si zamane zorganizovat výnosný podnik, vydá akcie, aby získal kapitál, zkrátka hotovost, prostě peníze na další podnikání, ale neprodá ani jednu. V takovém případě se říká, že společnost shořela, zařvala, položila se, zkrachovala, přestala existovat - jednoduše vybouchla a praskla jako bublina," vysvětloval Lumpino. "Anebo se sejde banda šejdířů," dodal Kozlík, "vydá akcie, rozprodá je a veme roha i s penězi. Tomu se pak taky říká krach." "A kvůli takovýmhle darebákům se teď u nás nevěří ani poctivcům," řekl Juks. "Příkladně my: založili jsme akciovou společnost, abychom pomohli chuďasům, chceme jim přivézt semena z Měsíce, a chudáci sami nám na to nechtějí dát peníze. Kde je potom jaká spravedlnost; ptám se vás!" "Třeba ty peníze nemají," hádal Neználek. "Když nemají, ať si seženou!" ušklíbl se pohrdavě Juks. "To je jasné, že nemají - totiž: že nemají dost. A když, tak pár ubohých grošů. Ale chudáků je přece spousta! Kdyby každý vyštrachal někde aspoň centig, sejde se nám fůra peněz a můžeme se pěkně napakovat - teda; co to říkám: přivézt semena těch obřích rostlin. Na takové věci se nesmí šetřit! Až si každý vypěstuje okurku velkou jako tuhle Kozlík nebo meloun jako jednopatrový dům - kdo z toho bude mít prospěch? My? Kdepak! Chudáci přece! Z jednoho takového melounu můžou získat tolik sladké šťávy, že to bude stačit na celý cukrovar. To je přece bohatství! Z každého chuďasa se u nás rázem stane boháč. A začne blahobyt." "Tak jim to řekni," zabručel Lumpino. "My to víme." "To je správná poznámka. Věnujeme příliš málo pozornosti reklamě," souhlasil Juks. "Jestli chceme, aby šly akcie na odbyt, musíme jim dělat řádnou reklamu - a hned." A začal běhat po městě a zadávat do novin reklamní inzeráty. V inzerátech se každému, kdo si koupí aspoň jednu akcii, slibovaly nevídané zisky. Kromě toho se Juks dohovořil s reklamním podnikem a výtvarníci této firmy navrhli obrovský plakát, který byl postaven na jednom z největších náměstí Hrabillonu. Na plakátě byl namalován Neználek ve skafandru a stálo tam velikánskými, písmeny:

CHCETE BÝT ČLOVÍČKY,
JIMŽ ŠTĚSTÍM KVETOU TVÁŘE?
PAK STAČÍ OBNOS MALIČKÝ!
SPOLEČNOST OBŘÍCH ROSTLIN
VÁS ZVE ZA AKCIONÁŘE.

*Kapitola 15
OBRAT K LEPŠÍMU

Zatímco Juks běhal po městě a zařizoval pro společnost reklamu, Lumpino zmizel ve svém obchodě všerážovým zbožím. Do kanceláře chodíval jen zřídkakdy. Pochyboval totiž čím dál víc o úspěchu jejich podniku a nechtěl ztratit jisté příjmy ze zaběhnutého obchodu. V kanceláři byli teď pořád jenom Neználek a Kozlík. Zpočátku Neználek přičinlivě

seděl za stolem a čekal na zákazníky. Před ním ležela tlustá kniha v tvrdých deskách s nápisem: HLAVNÍ KNIHA PŘÍJMŮ A VÝDAJŮ a plnicí pero. Jedna zásuvka psacího stolu byla napěchována akciemi na prodej, druhá čekala na stržené peníze. Byla zatím prázdná, a jak dny ubíhaly, zmenšovala se i naděje, že se v ní něco objeví. Také Kozlík v prvních dnech poctivě hlídkoval na chodbě u dveří, ale když viděl, že zákazníci veškeří žádní, přestěhoval se do kanceláře k Neználkovi a od rána do večera seděli na pohovce, hráli námořní bitvy a povídali si. Kozlík vzpomínal na staré časy, když ještě dělal u jednoho továrníka na mýdlo, nějakého Spindelese. "Nepracoval jsem v továrně, kdepak, ale u něho doma. Jako topič jsem tam sloužil. Jo, kamaráde, to jsem valil oči, jak si takoví boháči žijou! Dům měl Spindeles velikánský, pokojů nepočítaných, v pětadvaceti kamnech jsem musel topit, a to nepočítám krby. Ústřední topení pan Spindeles nechtěl, krby, říkal, vypadají vznešeněji. Auťáků měl deset. A obleků jako máku. Když se chystal na návštěvu, dobře dvě hodiny dumal, co si obléknout. Čestné slovo - všecko svatá pravda! A sluhů? Spousty. Jeden vaří, druhý nosí na stůl, třetí myje nádobí, čtvrtý luxuje koberce. Jenom šoférů měl rovných pět. Jeden jezdí s panem Spindelesem, čtyři hrajou v chodbě šachy. Sotva se ráno pan Spindeles probudí, hned zazvoní, aby ho přišli obléknout. Přinesou mu teda šaty, začnou s oblékáním a on jen nastavuje ruce, natahuje nohy . . . Pak ho usadí před zrcadlo a češou ho a mažou mu nos vazelínou, aby měl správnou barvu, a on nic, jen sedí a pomrkává - to je celá jeho práce! Dostane hlad, tak se hnedka před zrcadlem pěkně nasnídá, pak se chvíli válí na pohovce, jede někam na návštěvu nebo jen tak autem, a večer se k němu sjedou hosti - muzika, tanec, rozdovádějí se, že polámou nábytek, rozmlátí piáno a odjedou si zase domů a vzpomínají: To jsme se panečku pěkně pobavili!" "A proč, prosím tě, rozbíjejí nábytek?" divil se Neználek. "A proč by ne? Tak, pro zábavu. Nevědí, jak ubít čas, a tak hurá na nábytek! Napíšou to i do pozvánek: Dovolujeme si Vás uctivě pozvati na náš pravidelný večírek. K rozbití je přichystáno dvanáct křesel, čtyři plyšové pohovky, dva klavíry, rozkládací stůl a všechna okna. Začátek v šest hodin večer. Prosíme o dochvilnost." "A to tam potom sedí bez nábytku?" Prosím tě! Koupí nový." Tolik peněz! Kdyby to radši dali na chudé." "Určitě! Rozdávat chuďasům, to oni neradi, to není nic pro ně." "A to se ten Spindeles jen válel na pohovce a mlátil nábytek?" zajímal se Neználek. "A kdy vlastně řídil tu svou továrnu?" Proč by řídil? Na to má přece ředitele! V sobotu přijde s účty, a jak Spindeles vidí, že továrna vydělává míň, hned toho ředitele vyhodí a najde si nového. A nový se už postará, aby byl zisk větší: sníží dělníkům plat, zvýší ceny . . . A tak pan Spindeles nedělá nic a peníze se mu jen hrnou. Ten už nadělal pěkných pár miliónů!" "A na co vůbec potřebují boháči takovou spoustu peněz?" podivil se Neználek. "Copak je můžou projíst?" "Projíst!" ušklíbl se Kozlík. "Kdyby jenom jedli! Boháč si nacpe břicho a pak začne ukájet svou vlastní ješitnost." "Jakou ješitnost? Co to je?" nechápal Neználek. "No přece vytřít někomu zrak, přetrumfnout ho. Třeba si jeden boháč postaví velký dům, druhý se koukne a řekne si: Tak ty sis postavil dům, no dobrá, já si postavím dvakrát větší! Jeden si pořídí kuchaře nebo lokaje, a druhý hned: Tak to já si pořídím ještě navrch portýra! Jeden si najme deset sluhů, a druhý, že ho musí trumfnout, najme si jich dvacet, a navíc si na dvůr pod přístřešek postaví hasiče i se stříkačkou! Jeden si koupí tři auta, ten druhý hned pět, a ještě se chvástá: Já jsem stejně víc než on. On má jenom tři auťáky, a já už pět! Rozumíš, každý chce dokázat, že je lepší než ten druhý, a protože za rozum, za dobrotu a za čest nedá u nás nikdo ani zlámanou grešli, vytahuje se jeden před druhým jedině bohatstvím. A pořád dál a donekonečna. S ješitností je to zlé, tu jen tak nenasytíš. Sám jsem to, kamaráde, zkusil, co je to za divnou věc. Však jsem nebyl odjakživa chuďas. To se ví, boháč taky ne, prostě jsem měl stálou práci, dělal jsem tenkrát v továrně a slušně jsem si vydělal. Dokonce jsem si šetřil na zlé časy, zkrátka pro případ, že bych byl zase bez práce. Nejtěžší bylo se udržet a zas to neutratit. A tu mi začali všichni říkat, abych si prý koupil auto. Povídám jim, co já s autem, klidně můžu chodit pěšky. A oni prý, že ti není hanba, pěšky chodí jenom chudáci, a pak - můžeš si ho koupit na splátky: dáš zálohu, dostaneš vůz a potom platíš každý měsíc trošku, dokud všecko nezaplatíš. A jezdíš si jako pán. A tak jsem to nakonec udělal. Ať" tedy všichni vědí, že jsem taky boháč. Zaplatil jsem zálohu, dostal auto, nasedl jsem, rozjel jsem se - a rovnou do příkopu. Auto jsem rozbil, zlámal jsem si nohu a ještě čtyři žebra. Tři měsíce jsem se potom léčil. Všecky úspory praskly na doktory. Nakonec jsem se ale přece jen uzdravil." "A co auto, spravil sis ho?" zeptal se Neználek. "Prosím tebe! Když jsem stonal, propustili mě z práce. A zrovna jsem měl platit první splátku. Peníze žádné. Řekli mi: Tak ten automobil zkrátka vrať. Povídám jim: Ale prosím, račte si ho sebrat támhle v příkopu. Chtěli mě hnát k soudu, ale viděli, že si na mně tak jako tak houby vemou, a nechali to plavat. A tak jsem neměl ani auto, ani peníze." Jednou zase takhle seděli a povídali si jako obyčejně - a vtom se otevřely dveře. Mysleli si, že přišel Juks, ale do kanceláře vešel cizí človíček. Měl na sobě vetchou blůzu s prodřenými lokty, kdysi dávno asi modrou, ale dlouhým nošením už vybledlou, kalhoty nijaké šedé barvy jako bláto, dole roztřepené a s dvěma velkými; pečlivě přišitými záplatami z černé látky na kolenou. Hlavu mu zdobil starý polámaný slamák s dírou na nejviditelnějším místě a s pomačkaným, jakoby ohryzaným okrajem, zpod klobouku se mu draly šedivé vlasy. Neználek se mimoděk usmál, když uviděl tuhle maškarádu, ale jeho úsměv okamžitě zmizel, sotva se podíval příchozímu do tváře. Byla to hubená, vyschlá tvář, osmahlá, jako mívají človíčkové, kteří celé dny pracují pod širým nebem, a přísná. Ale ze všeho nejvíc zarážely oči: hleděly zpod šedivého obočí ostražitě, s nedůvěrou, ale zároveň důstojně, trochu s utajovanou bolestí, trochu s výčitkou. Ne, Neználek se nemohl smát, když se setkal s pohledem těch utrápených očí. Šedivý človíček pozdravil, postavil si do kouta sukovitou hůl, vytáhl z kapsy pečlivě složený útržek novin, rozložil ho, ukázal Neználkovi a Kozlíkovi, kteří z příchozího nespouštěli zrak, a zeptal se: "Jsem tady správně?" Neználek se podíval na zprávu o založení Akciové společnosti obřích rostlin a přikývl: "Správně, to je tady." Kozlík přistrčil návštěvníkovi měkké křeslo a uctivě pravil: "Posaďte se tuhle do křesílka, dědoušku." Příchozí poděkoval, sedl si na krajíček a pomaloučku řekl: "Tak teda je to přece pravda?" "Copak že je pravda?" nepochopil hned Neználek. "Inu, že jsou doopravdy ta zázračná semena." "Ale ovšem, samozřejmě," odpověděl Neználek. "Jenže jakápak zázračná, prostě obyčejná semena, nic zázračného na nich není." "Však vy byste takhle nemluvili, kdybyste věděli, co to pro nás pro chuďasy znamená," řekl šedivý človíček. "Já totiž . . . my totiž . . .," zadrhával vzrušením, " . . . zkrátka jsme se domluvili, celá vesnice, že chceme taky pomoct při tom velikánském díle, teda prostě, že chceme být taky akcionáři na ta semena. Sebrali jsme . . . všichni dohromady . . . tuhle peníze, každý dal, co

mohl . . ." Strčil ruku za košili a vytáhl kapesník, ve kterém měl do uzlíčku zavázané peníze. "Kolik akcií si budete přát?" zeptal se Neználek. "Jednu, panáčku, jenom jednu. Sebrali jsme všeho všudy shwindling, a i to je pro nás velká suma." "Ale to těch semen moc mít nebudete, za jednu akcii. To asi pro celou vesnici nevystačí," řekl Kozlík. "Milej zlatej, dejte nám třeba jen jedno zrníčko! Ať nám vyroste jedna jediná obří okurka. Copak ji sníme? I to to! Necháme ji na semeno. Celou úrodu necháme na semeno. A druhou taky, jestli se vyvede. Budem čekat rok, dva, třeba čtyři roky . . . Jen když budeme mít naději, že se jednou dostanem z té bídy. S nadějí se, holenku, žije líp." V té chvíli přišli do kanceláře Juks a Lumpino. Kozlík nenápadně zatahal Jukse za rukáv a zašeptal mu do ucha: "Zákazník přišel. Jednu akcii chce koupit." Juks okamžitě přiskočil k venkovanovi, stiskl mu ruku a zeptal se ho, jak se jmenuje. "Já . . . já jsem . . . Siváček mi u nás ve vsi říkají." "Pak tedy dovolte, abych vám gratuloval, pane Siváčku," řekl slavnostně Juks. "Lepší využití pro svůj kapitál jste sotva mohl zvolit. Je to nejspolehlivější a nejvýnosnější podnik, jaký kdy existoval. Jste první, kdo projevil přání získat naše akcie. Jistě nám proto dovolíte, abychom si vás vyfotografovali. Zítra bude váš obrázek v novinách." Juks odběhl k telefonu a objednal fotografa. Siváček zatím rozvázal uzlík a vysypal na stůl hromadu měděných mincí. Lumpino přikázal Neználkovi a Kozlíkovi, aby je spočítali. Pustili se do toho, ale ne a ne se dopočítat: samé centigy, sem tam dvoucentig nebo půlcentig, jediná větší mince byl jeden třícentigový měďák. Konečně byli hotovi a Lumpino dal Neználkovi pokyn, aby vydal prvnímu akcionáři jeho akcii. Siváček ji vzal opatrně do ruky a pozorně ji začal prohlížet. Na přední straně byl vyobrazen obrovský meloun obklopený malilinkatými človíčky, někteří se na něj pokoušeli vylézt po dřevěném žebříku, pět človíčků už stálo na vrcholku, drželi se za ruce a tancovali. V popředí zrály na záhoně obří okurky, každá jako človíček. V pozadí bylo vidět maličké vesnické domky nad nimiž se jako mohutný les tyčily klasy obří pšenice. Na rubu akcie byl obrázek kosmické rakety a Neználka ve skafandru a tady také byly uvedeny cíle společnosti. Nahoře se skvěl krásnými různobarevnými písmeny nápis; AKCIOVÁ SPOLEČNOST OBŘÍCH ROSTLIN - BRÁNA K BOHATSTVÍ A ROZKVĚTU. CENA 1 SHWINDLING. Zatímco si Siváček prohlížel akcii a štěstím zřejmě zapomněl na všecko kolem, Juks Lumpinovi něco pošeptal, načež odpočítal ještě deset akcií, podal je Siváčkovi a pravil: "Právě jsme se usnesli odevzdat našemu prvnímu zákazníku prémii ve výši deseti akcií. Přijměte, prosím, od nás tento dar. Jste teď také akcionář a musíte mít zájem na rychlejším rozprodeji akcií. Račte naše akcie doporučit všem svým přátelům a známým. Povězte jim, že každý majitel naší akcie bude v nejkratší době boháčem." Siváček vděčně přijal akcie, pečlivě si je zabalil do šátku a schoval za košili. A to se už taky objevil fotograf s aparátem a usadil Siváčka do křesla, nohu přes nohu. Tak prosím, takhle zakryjeme záplatečky na jednom kolínku," švitořil při tom, "a na druhou si laskavě položíte klobouček, ták . . . ne prosím, takhle, tak, áno, aby nebyla vidět dírečka na kloboučku . . . ták." "Ale to je nesmysl," vmísil se do toho Juks. "Na fotografii právě musejí být vidět všecky záplaty a díry. Jen ať je každému jasné, kam až u nás dovedla človíčky bída. Když veřejnost uvidí, že si dokonce i takovíhle chudáci kupují naše akcie, vtrhnou nám do kanceláře jako smečka hladových vlků . . . A vy milý příteli, se věru nemáte co stydět za své záplaty," obrátil se k Siváčkovi, "za ty ať se stydí ti, kdo vás takhle zbídačili. Boháčům ať je hanba. To oni vás oškubali jako slepici. Celý život jste se na ně dřeli a nevydělali jste si ani na pořádné oblečení." Juks řečnil, fotograf dokončil snímek a Siváček se chystal k odchodu. "Povězte nám ještě," zeptal se ho Juks, "jak jste se vlastně dověděl o naší společnosti? Co vás přivedlo na myšlenku koupit si akcii?" "Co?" odpověděl Siváček a zamyslel se. "Tak říkajíc náhoda. Tuhleten kousek novin. V naší vesnici, rozumíte, žijou samí chudáci, noviny neodbírá nikdo, knížky taky nikdo nekupuje, na to u nás nemáme. Ale sem tam se nám přece jenom poštěstí přečíst si něco v novinách. To když nám do nich někdy zabalí kupec něco v krámě. Všichni tyhle kousky schováváme, nejdřív si je přečtem sami a pak je půjčujeme dál. A zrovna tak to bylo s tímhle. Někdo si koupil kousek sýra, v krámě mu to zabalili do tohohle kousku novin - a tak si o těch zázračných semenech přečetla celá vesnice. No a potom jsme se rozhodli, že se složíme aspoň na tu jednu akcii. Tuze lákavá věc! Půdy máme každý zadvanic, úroda nestačí ani na obživu, a boháč má země ažaž. Nezbude než jít dělat k němu. Přidělí ti kus pozemku, ty tam vypěstuješ pšenku, řípu, dejme tomu, nebo brambory, polovičku úrody si necháš, s druhou hajdy k boháčovi, za to, že ti dovolil dřít na jeho polích. Toť se ví, pro boháče je to s výhodou. Rozdělí svou půdu, kus dá mně, kus tobě, třetí kus tomuhle - a tak všichni pracujeme a každý mu dá polovičku úrody. A pan boháč nemusí ani stýblo křížem přeložit a úrody má až pod střechu. Tak to je: jedni mají peněz jako železa, druzí pískají kudlu." "Ba, ba," přerušil ho Juks, "to všecko je tuze zajímavé, co tu povídáte, ale teď už bude brzo vší té vaší bídě konec. Na shledanou! Přejeme vám mnoho zdaru." Poplácal Siváčka po zádech, vyprovodil ho ze dveří a křikl za ním: Tak nezapomeňte! Jestli někdo u vás schrastí prachy, ať si přijde pro akcie!"

*Kapitola 16
PAN SKRBLING ZASAHUJE

Sotva Siváček zmizel za dveřmi, pleskl se Juks do čela: "Vidíte to, jak tady vyhazujem peníze oknem? Dáváme inzeráty do novin - a vesničani, jak se ukazuje, noviny skoro nečtou." Nejlepší by bylo postavit pár reklamních cedulí někde na silnicích za městem, aby je měli na očích človíčkové z venkova," navrhl Lumpino. Sedli do auta a uháněli do reklamního podniku. Vysvětlili výtvarníkům, kde a jaké cedule postavit, a když se vrátili do kanceláře, zastihli tam další tři zákazníky. Podle ošlehaných snědých tváří bylo lehko uhodnout, že to jsou také chuďasové z vesnice. Oblečení měli staré, záplatované, obuv obnošenou. Jeden neměl skoro vůbec žádnou, jen rozervané svršky bez podrážek. Neználek a Kozlík se skláněli nad stolem plným měďáků a pečlivě je počítali. Když byli hotovi, Neználek podal človíčkům jejich akcie. Vesničanům se třásly ruce vzrušením a ten bez podeství se až rozplakal. "Jestlipak víš, kamaráde," řekl Kozlíkovi, "že jsem si jel do města koupit boty - čestné slovo, boty. Ale dověděl jsem se tuhle o těch obřích fizulích a okurkách a zelí a hned si povídám - jářku, koupíš si místo bot tu obří akcii." "A správně jste udělal," schválil mu to Kozlík. "Střevíce si může koupit každý osel, ale kterýpak osel si koupí akcii!" "Pravda pravdoucí," pokýval hlavou človíček. "A moh bych vědět, dostanem ta semena už brzo?" "Samo sebou," vmísil se do hovoru Juks. "Jen co budeme mít

potřebnou sumu peněz, hned naženem do práce všelijaké ty odborníky a konstruktéry, natotata udělají plány létacího stroje a frrr! pro semena. Když jsou peníze, však to znáte, jde všecko jak namydlené." Človíčkové se chtěli na ledacos zeptat, ale Juks řekl: "Blahopřeji vám, drazí přátelé, u příležitosti vstupu do Společnosti obřích rostlin! Teď bude již záhy konec vaší bídě a budete si žít jako v ráji. Lepší využití pro svůj kapitál jste sotva mohli zvolit." Podal každému z nich ruku, všechny je vyprovodil z kanceláře a vrhl se Neználkovi kolem krku. "Sláva, kamarádi!" křičel na celé kolo. "Konečně se to hnulo!" A hnulo se to doopravdy. Pravda, toho dne nepřišel už nikdo, zato nazítří to začalo od samého rána. Před Neználka sázeli co chvíli zákazníci na stůl svoje penízky. Nebyli to už jen vesničané, ale i človíčkové z města. Jeden z obyvatel Hrabillonu se našim přátelům svěřil, že kdysi dávno odešel z vesnice, kde mu zůstal maličkatý kousek půdy. Chtěl si tehdy najít místo někde v továrně anebo v dílně a vydělat si ještě na kus pole, protože ten jeho ždibec dával pranepatrnou úrodu. Nakonec se mu poštěstilo dostat práci, ale ani za dlouhé roky dřiny nedokázal ušetřit třeba jen na záhonek. "Teď mám jedinou touhu," přiznal se. "Za úspory si koupím vaše akcie, a až dostanu semena, vrátím se zpátky do vesnice a budu hospodařit." "Rozhodl jste se pro správnou věc!" nadšeně zvolal Juks. "Hospodařit na vlastním kusu půdy, to musí být radost, řeknu vám! A kolikpak jste si, dovolte mi otázku, stačil našetřit?" "Nestojí to ani za řeč: patnáct shwindlingů." "Nu což, sem s nimi - a my vám dáme patnáct akcií! To bude skvělé, věřte mi. Kdybyste celý rok přemýšlel, lepší využití pro svůj kapitál byste sotva mohl zvolit." Malíček vytáhl z kapsy peníze, dostal akcie a odešel. "No vidíte," řekl Juks a celý se rozplýval, "zákazník určitě sáhne do měšce, jen s ním od srdce pohovořit. Není nad upřímnost." Zájemců denně přibývalo. Neználek s Kozlíkem od rána do večera prodávali a Juks nedělal nic jiného, než že jezdil do banky, měnil drobné za bankovky a ukládal je do pokladny. Leckteří zákazníci přicházeli už tuze časně a stáli na ulici a čekali, až kancelář otevře. To pochopitelně přilákalo pozornost kolemjdoucích. Zanedlouho se rozneslo, jaká je po akciích Společnosti obřích rostlin poptávka, a všichni vzpomínali na případ, kdy akcie jedné naftové společnosti, koupené po shwindlingu, stoupaly v kursu a prodávaly se nejdřív za dva, potom za tři, pak za pět shwindlingů, a v den, kdy bylo oznámeno, že na pozemku společnosti vytryskl konečně gejzír nafty, vyskočil kurs jedné akcie na deset shwindlingů. Kdo toho dne prodal své akcie, dostal desetkrát víc, než za ně při nákupu zaplatil. Jakýpak div, že každý, kdo si ušetřil na zlé časy nějakou tu stovku, pospíchal pro obří akcie, aby je mohl prodat, jen co stoupnou v ceně. A tak byly akcie ze dvou ohnivzdorných skříní natotata pryč. Když Juks a Lumpino viděli, že obchod tak úspěšně pokračuje, rozhodli se pustit do prodeje i akcie z ostatních skříní. "Kdo ví, jestli by se nám pak podařilo vyrazit nějaké prachy za semena," říkal Lumpino. "Lepší prodat akcie, dokud je o ně zájem." A zájem o akcie byl. Kupovali je už nejen obyvatelé z Hrabillonu, ale i z jiných měst. Jedině velcí boháči se o ně zatím nestarali. Byli přesvědčeni, že Společnost obřích rostlin je docela tuctová akciová společnost, která stejně zanedlouho shoří. Dobře věděli, že všecky takovéhle akciové společnosti se zakládají výhradně k tomu, aby vymámily cizí peníze, zkrátka na obalamucení důvěřivých chudáků. Brzy se však přece jenom objevil boháč, který se začal zajímat o obří akcie. Byl to pan Skrbling, jeden z nejbohatších obyvatel města Kraddelbergu. Zevnějškem se v ničem nelišil od ostatních kraddelberských boháčů: měl širokánský, trochu rozpláclý obličej, očka jako špendlíky a neobyčejně tenký nos zmáčknutý mezi ducaté tváře; zdálo se, že se neustále usmívá, což mu dodávalo tuze legračního vzezření. Nikoho však ani ve snu nenapadlo, aby se mu smál, protože žádný, kdo s panem Skrblingem mluvil, neuvažoval o jeho zevnějšku, ale jen a jen o jeho bohatství. Jmění pana Skrblinga obnášelo celou miliardu, byl tedy miliardář, nebo, jak říkali kraddelberští boháči, měl cenu jedné miliardy. Boháči totiž neoceňovali človíčky podle jejich vědomostí, dobroty, poctivosti a ostatních chvályhodných vlastností, ale pouze a jedině podle majetku. Jestli se nějakému človíčkovi podařilo nahromadit kapitál tisíc shwindlingů, říkali, že má cenu tisícovky; jestli měl někdo všeho všudy sto shwindlingů, říkali, že stojí za stovku; a když někdo neměl ani vindru, říkalo se o něm, že stojí leda za zlámanou grešli. Panu Skrblingovi patřila obrovská továrna vyrábějící nejrůznější tkaniny a známá pod názvem Skrblingovy tkalcovny, asi třicet cukrovarů a několik velkostatků. Na všech jeho pozemcích pracovalo tisíce človíčků; pěstovali bavlnu pro Skrblingovy tkalcovny, cukrovou řepu pro jeho cukrovary a obrovské množství žita a pšenice, protože pan Skrbling obchodoval také s obilím. Sotva se doslechl o úspěchu nové akciové společnosti, pozval si svého hlavního ředitele jménem Wesh a pravil: "Poslyšte, Weshi, copak to zas je za novou společnost? Jaké obří rostliny? Neslyšel jste o tom nic?" "Ale ovšem, slyšel," odpověděl Wesh. "Už dávno to vedu v patrnosti. V čele, té společnosti stojí dva nadmíru mazaní darebáci s pořádným majetečkem, nějaký Juks a Lumpino. Jeden z nich, jmenovitě ten Juks, už nejednou seděl za podvody. Jsem toho názoru, že je to všecko jen žvást, protože, jak se na to dívám, žádná kosmická loď neexistuje - a tudíž ani žádná obří semena." "Naše štěstí, jestli ne. Ale co když ano?" "Nu, pak si ti dva darebáci náramně pomohou a namastí si kapsy." Pan Skrbling netrpělivě mávl rukou: "O tom nemluvím! Žádné neštěstí, jestli nějací dva další darebáci zbohatnou. U nás přece není zakázáno obohatit se na cizí účet. Ale což jestli se tady doopravdy objeví ty obří rostliny?" "Hm," zamumlal pan Wesh, "přiznám se, o tom jsem neuvažoval." "Tak tedy uvažujte: jestli si začne kdejaký neotesaný žebrák sázet na svém mizerném políčku obří rostliny, uživí se, i když pro nás nebude pěstovat bavlnu, pšenici nebo cukrovku. Je to tak?" "Bohužel ano," souhlasil pan Wesh. "A komu se pak bude chtít pracovat v našich továrnách, hm?" pokračoval pan Skrbling. "Kdekdo pojede na venkov a bude si tam pěstovat obří rostliny sám pro sebe. A naše příjmy? Z koho budeme ždímat shwindlingy, když na nás nebude ochoten nikdo dřít?" "Ach, no to je katastrofa!" vykřikl pan Wesh. "Snad tedy rychle skoupit všechny ty zatracené akcie a zdržet tak stavbu létacího stroje." "To není řešení," odpověděl pan Skrbling. "Jakmile je začneme skupovat, okamžitě stoupnou v ceně a těžko potom seženeme tolik peněz. A pak: jestli jenom pozdržíme stavbu toho stroje, nakonec ho stejně někdo postaví a vypraví se pro semena sám. Podle mého názoru je nutné přemluvit ty dva lotry, aby koukali zmizet i s penězi. Pak teprve všichni poznají, že to byl jen docela obyčejný podvod, a přestanou mít zálusk na ta zatracená semena." "Geniální nápad!" zvolal pan Wesh. "S vaším dovolením okamžitě sednu do auta a pojedu si do Hrabillonu pohovořit s těmi dvěma ptáčky." "Jeďte, Weshi, spoléhám se na vás." A tak se druhého dne ráno objevil pan Wesh v kanceláři Společnosti obřích rostlin. Aby nebyl nápadný, koupil několik akcií, pak pozval Jukse a Lumpina stranou a řekl jim:

"Přijel jsem z Kraddelbergu z příkazu známého podnikatele pana Skrblinga. Mé jméno je Wesh. Chci si s vámi pohovořit. Nemohli bychom se večer někde sejít?" Jukse i Lumpina tuze zajímalo, co od nich proslulý továrník může chtít, a tak okamžitě souhlasili. Hned po úředních hodinách spěchali do hotelu, kde si domluvili schůzku. Pan Wesh je pozval na večeři a za chvilku už seděli v restauraci za prostřeným stolem. Podle svého zvyku začal pan Wesh hezky zeširoka. Nejdřív se jich zeptal, jestli už měli někdy příležitost navštívit Kraddelberg, a když zjistil, že ano, začal všemožně vychvalovat město a prohlašoval jeho obyvatele za ty nejchytřejší a nejlepší a nejčestnější človíčky. A že prý pan Skrbling, kraddelberský rodák, je právě tak moudrý a důstojný a čestný, navíc že vládne tak kolosálním jměním, o jakém se nikomu ani nesnilo. "Jistě jste už vytušili, o čem se mám z pověření pana Skrblinga s vámi dohovořit," řekl nakonec. "Nejspíš o nákupu velké partie obřích akcií," hádal Juks, ale když z výrazu pana Weshe poznal, že šlápl vedle, rychle dodal: "S politováním však musím konstatovat, že takřka všechny akcie jsou již rozprodány. Ne-li dnes, pak určitě zítra zavřeme prodejní kancelář a místo ní zahájí práci projekční středisko létacího stroje." "A to je právě to, o co panu Skrblingovi jde," odvětil pan Wesh. "Pan Skrbling je totiž toho názoru, že nemá smysl pouštět se do tak nebezpečné věci. Je to mimořádně nevýhodné, bude to znamenat obrovské výdaje. Utratíte všechny peníze, které jste s takovým úsilím vydělali, a zůstanete na dně." "Pan Skrbling se mýlí," namítl Juks. "Výdaje nebudou tak velké, neboť zároveň s nimi se objeví i pramen nových příjmů. Stavba takového neobvyklého přístroje vzbudí totiž nepochybně zájem veřejnosti. Všechny noviny budou ochotně uveřejňovat zprávy o postupu práce a o různých typech projektů. Ty nebudeme samozřejmě poskytovat zadarmo. Náš tisk je neobyčejně chtivý senzací všeho druhu a nebude litovat peněz za podobné informace. A televize? A film? Dovedete si představit, jak výhodnou smlouvu uzavřeme s televizním studiem na přenosy z příprav k tomuto nevídanému letu? A co se bude dít v okamžiku startu nebo až začnou první pokusy s pěstováním obřích rostlin? Tisíce televizních diváků budou sedět u televizorů jako přikované. A penízky se nám posypou jedna báseň." "Nebo snad by si pan Skrbling chtěl vzít sám na starost stavbu létacího stroje a něco na tom vydělat?" přeptal se Lumpino. "Ach ne, ne!" zvolal pan Wesh. "Pan Skrbling to považuje za velice nevýhodný, a dokonce mimořádné riskantní podnik. Víte vy vůbec, co se může stát, až se na naší planetě objeví ty obří rostliny? Přebytek potravin, všechno bude levné, zmizí bída - kdo pak bude chtít na nás i na vás pracovat? Podívejte, třeba vy: i z vás se teď stali boháči, všichni na vás hledí se závistí, můžete si dopřát, co vás napadne - najmout si šoféra, aby vás vozil v autě, přijmout sluhy, aby splnili každý váš příkaz, uklízeli vám byt, pečovali o vašeho psa, obouvali vám kamaše a kdovíco ještě. A kdo to má všechno dělat? Samo sebou chudáci, kteří potřebují pár mizerných centigů na živobytí. Jenže kterýpak chuďas k vám půjde do služby, když bude mít všeho dost? Vždyť si budete muset dělat všecko sami. K čemu vám pak bude celé vaše bohatství? Chápete už, jaké nebezpečí hrozí boháčům z těch obřích rostlin? Jestli skutečně přijde doba, že se kdekomu povede dobře, pak bohatým bude tuze, tuze zle, uvědomte si to!" Juks a Lumpino se zamysleli a v první chvíli nevěděli, co na to říct. Lumpino si třel čelo, jako by chtěl sebrat myšlenky, až konečně zlostně broukl: "A to se teda podle vás máme vzdát tak výhodného podniku?" "Ale pánové, vždyť musíte sami uznat, že je to podnik krajně nevýhodný," řekl Wesh. "Tak co máme dělat?" "Není třeba dělat vůbec nic," odvětil s veselým úsměvem pan Wesh. "Jen jedno jediné: zmizet!" "Jak to zmizet? Jen tak? Pro nic za nic?" rozkřikl se Juks. "Pročpak pro nic za nic?" klidně odpověděl pan Wesh. "Vezměte si s sebou těch pět miliónků, které jste si vydělali, pláchněte někam hodně daleko a pořádně si užijte." "Vřelé díky, že jste nám laskavě dovolil vzít si naše vlastní peníze!" zavrčel vztekle Juks. "Jenže my jsme se rozhodli vydělat o hodně víc." "Co ještě chcete? Vždyť je to pět miliónů!" "Ale pro dva!" odsekl Juks. Nu což pro každého dva a půl - to snad není málo " řekl rozvážně pan Wesh. "To je pravda, málo to není, ale když my bychom chtěli každý tři," odpověděl Juks. "A pak: je tady ještě Neználek a Kozlík, nemůžeme nechat jen tak na holičkách staré přátele. Každému musíme dát aspoň milión. Ačkoli Kozlíkovi by možná stačilo půl." "Vyloučeno!" vmísil se Lumpino. "Kozlíkovi patří také celý. Ještě by se mohl urazit." "Velmi chvályhodné, že se staráte i o své přátele," zvolal pan Wesh. "Je vidět, že máte dobré srdce. Prosím, o něco bych se pokusil: vyžádám pro vás u pana Skrblinga dva milióny shwindlingů. Musím ovšem předem upozornit, že to nebude nikterak lehké, pan Skrbling je hrozný skrblík a nepustí peníze jen tak z ruky. Budu se musit jaksepatří snažit, než se mi ho podaří přemluvit. Ale kdybyste mi z těch dvou miliónů dali takových . . . řekněme . . . sto tisíc, rád se pokusím." "Proč ne," řekl Juks. "Každá práce má být řádně zaplacena. Nikdo se na nikoho nemá dřít zadarmo. Vy nám opatříte dva milióny a my vám zaplatíme sto tisíc." "Inu, pak je vše v pořádku," zaradoval se pan Wesh. "Jsme domluveni, dávám se do práce."

*Kapitola 17
VELKÝ PINDAM

Před odjezdem z Kraddelbergu domluvil se pan Wesh s panem Skrblingem, že ve svých zprávách nebude nazývat Jukse a Lumpina pravými jmény, ale: ničemové, mizerové nebo osli. Kraddelberští boháči, jako ostatně boháči ve všech ostatních městech, se totiž dávali navzájem špehovat, odposlouchávali si telefonní rozhovory, podpláceli poštovní zaměstnance, kteří jim prozrazovali obsah cizích dopisů a telegramů, a to všecko jenom proto, aby mohli šikovně zařizovat všelijaké svoje obchůdky a řádně napalovat jeden druhého. Pan Skrbling moc dobře věděl: jestli se ostatní boháči dozvědí o jeho rozhovorech s Lumpinem a Juksem, určitě si domyslí, že má nějaký zájem na obřích akciích, a co se stane? Všichni se je vrhnou kupovat. A kdo na tom vydělá? Jedině Lumpino a Juks. Proto ta úzkostlivá snaha všecko utajit. A tak se ani trošku nepodivil, když mu pošta doručila tento telegram:
DVA OSLI ZADAJI DVA MILIONY STOP CO MAM DELAT STOP WESH

Uvážil ze všech stran obsah telegramu, zavolal sekretářku a nadiktoval jí tuto odpověď:

PROTAHOVAT STOP VODIT ZA NOS STOP SVOLAVAM VELKY PINDAM STOP SKRBLING

Co znamenaly věty: Protahovat! a Vodit za nos!, to doufejme chápou všichni; a slova: Svolávám Velký pindam znamenala, že se pan Skrbling rozhodl posoudit návrh Jukse a Lumpina v radě boháčů. Měsíční boháči se totiž sdružovali do takzvaných pindamů . Tak třeba členy sýrového pindamu byli majitelé všech sýrařských továren; cukrový pindam sdružoval všechny cukrovarníky; do uhelného pindamu patřili majitelé uhelných dolů, a tak dále. Na pindamech se boháči scházeli a domlouvali se, kolik platit dělníkům za práci, a chudáci, ať se pak snažili sebevíc, ne a ne si vybojovat lepší plat; kromě toho pindam stanovoval i ceny vyrobeného zboží, například cukru, chleba, sýra, látek nebo uhlí, a nikdo neměl právo prodávat levněji: ceny se udržovaly na stejné výši, a to bylo továrníkům také vhod. Kromě toho existoval ještě Velký pindam, složený ze zástupců malých pindamů. A jeho předsedou nebyl nikdo jiný než pan Skrbling. Na druhý den sešel se Velký pindam u kulatého stolu v jeho pracovně a pan Skrbling neprodleně oznámil důvod této mimořádné schůzky. Jakmile členové pindamu poznali, jaké jim hrozí v souvislosti s objevením obřích rostlin nebezpečí, velice se rozčilili a jako jeden muž se připojili k návrhu pana Skrblinga, který prohlásil, že celou tu záležitost je nutno udusit hned v zárodku, než se rozroste do plné síly. Po panu Skrblingovi se přihlásil o slovo majitel velkopil a továren na nábytek Dubbs, s hlavou jakoby vytesanou z dubového špalku a těžce se otáčející ze strany na stranu. Človíčkům podobného druhu se mezi Měsíčany říkávalo dubové palice nebo dubohlavci. Prohlásil, že ví o dvou velice schopných a svým způsobem talentovaných odbornících (přesně tak se pan Dubbs vyjádřil), kteří mohou vzít celou záležitost do ruky a bez dlouhých cavyků uklidit z cesty nejen Jukse a Lumpina, ale hned při jednom i Neználka s Kozlíkem. Za pár babek a bez zbytečných řečí je chytnou někde v tmavém koutě za krk, a abych to řek na rovinu, uškrtí je, ani nemrknou," upřesnil svou myšlenku pan Dubbs. Pan Skrbling namítl, že vážený pan Dubbs ho zřejmě nepochopil, neboť když hovořil o tom, že celou záležitost je nutno udusiti v zárodku, naprosto tím nemyslel kohokoli dusit v pravém slova smyslu. Metody podobného druhu se v tomto případě vskutku nehodí," pravil pan Skrbling. "Jelikož celá věc získala již značný ohlas, zájem o obří rostliny by spíše vzrostl, kdyby někdo promluvil s pány Juksem a Lumpinem takovýmto příliš energickým způsobem. Majitele akcií by to mohlo přimět, aby žádali urychlení dovozu obřích semen, a celé naše úsilí by vyšlo naprázdno. Udusit je třeba samu myšlenku o existenci obřích rostlin; aby už nikdo ani na okamžik nevěřil, že vůbec nějaká taková fantastická semena jsou. A toho je možno dosáhnout jedině tak, že Juks a Lumpino prchnou i s penězi, které za akcie utržili." "A proč to ještě neudělali? Jakýpak na tom mají zájem, aby se u nás objevila ta pitomá semena?" dotázal se boháč Tupps. Tuppse nebylo možno nikterak počítat k těm, jimž se říkalo dubové palice neboli dubohlavci, protože jeho hlava byla zcela normální a úplně volně se otáčela na libovolnou stranu. Avšak myšlení mu šlo zřejmě stejně ztuha jako panu Dubbsovi; patřil tedy spíše mezi tupohlavce. "Jsem přesvědčen, že Juks a Lumpino jsou příliš mazaní chytráci," odpověděl pan Skrbling. "Velice dobře vědí, že nám všem by přišlo neobyčejně vhod, kdyby zmizeli. Proto za to od nás požadují rovné tři milióny." Tři milióny čeho?" vyskočil ze svého místa majitel továrny na konzervy pan Pobertson, který ožil jedině tehdy, když se hovor stočil na peníze. "Inu - čeho!" odvětil netrpělivě pan Skrbling. "Samozřejmě že ne tři milióny starých bačkor, ale shwindlingů." "Ach ták!" zvolal pan Pobertson, jako by teprve teď pochopil, o čem byla řeč. "Tak tedy tři milióny shwindlingů jim máme dát?" "Zcela správně," potvrdil pan Skrbling. "A ne oni nám?" "Ne, my jim." "Ale to je přece pro nás nevýhodné," řekl pan Pobertson. "Kdyby ty tři milióny dali oni nám, prosím, ale když je máme dát my jim - výhoda veškerá žádná." "Proč by nám oni měli dávat ty tři milióny?" usmál se pan Skrbling. "To je pravda, proč, že ano?" souhlasil pan Pobertson a oči mu zase pohasly. Sedl si, ale vtom vyskočil znovu a energicky prohlásil: "Ale tím spíš to je . . . krajně nevýhodné!" vzápětí po panu Pobertsonovi -, se o slovo přihlásil obyvatel měsíčního města Mamonvillu milionář Schramst a prohlásil: "Pan Pobertson má pravdu. Je to těžké, dávat peníze, když je možnost nedávat; ale když už je nutno někdy dát, pak je lehčí vytáhnout je z cizí kapsy nežli z vlastní . . . Nemám pravdu? Cha-cha-cha!" Pan Schramst se úkosem podíval na boháče kolem stolu, hlasitě se zachechtal a potom pokračoval: "Tři milióny je zatraceně velká suma, to je bez debaty, ale když ji rozdělíme nejen mezi všechny zde přítomné pány, nejen mezi velké boháče, ale i mezi ty drobné - a těch je, jak známo, víc než nás velkých, protože všelijaké chamradi je na světě vždycky spousta, nemám pravdu, cha-cha-cha! -, pak už na každého z nás nepřipadne zdaleka tak moc. A dáme možná dohromady ne tři, ale čtyři milióny. A snad i víc. Ty tři milióny pošleme těm dvěma dobrodruhům, ať si táhnou k čertu, a zbytek si tu hezky rozdělíme. Za námahu. Nemám pravdu? Cha-cha-cha!" "Nemáte!" přerušil ho pan Skrbling. "Jakmile začneme vybírat od kdejaké chamradi, jak jste se ráčil vyjádřit, okamžitě bude jasné, na co ty peníze potřebujeme. Všichni pochopí, že nechceme, aby se objevily ty fantastické rostliny. A zkuste potom dokazovat, že žádné nejsou! Ne, pánové, peníze na tuhle věc musíme dát my sami. A nikdo, rozumíte, nikdo, ani živá duše, se nesmí dozvědět, o čem jsme tu dneska hovořili. A vy, pane Schramste, byste se měl stydět! Zde stojí otázka, jak zachránit všechno bohatství, a vy v takovém okamžiku vymýšlíte, jak na tom vydělat a nahrabat si nějakou tu stovku. Styďte se!" "No a co," zašermoval rukama pan Schramst, "stovka je stovka, nemám pravdu? Cha-cha-cha! Stovka se neválí na ulici. Copak vám by nepřišla vhod stovka? Jestli ne, tak mi ji dejte, tu stovku. Nemám pravdu?" Milionář Schramst ještě dlouho mumlal cosi o stovce shwindlingů, ale nakonec jen mávl rukou. Pan Skrbling prohlásil, že věc je tedy dohodnuta, ale vtom se o slovo přihlásil pan Scouperfieldl, majitel obrovské továrny na makaróny, špagety, nudle, flíčky, kolínka a jiné těstoviny, známé pod firmou Scouperfieldovy makarónové závody. Pan Scouperfield, právě tak jako pan Schramst, pocházel z Mamonvillu a byl proslavený nekonečnou skoupostí a lakotou. Hlavu měl lysou, obličej vyschlý, jen kost a kůže, rty tenké, bledé, bez krve, a navíc krajně nepříjemný hlas: ostrý, křaplavý a skřípavý, jako by někdo vyškraboval pekáč tupým nožem. Kromě toho tuze špatně slyšel. V jednom kuse se mu zdálo; že se ho někdo na něco ptá, a proto bez ustání točil hlavou sem a tam, dával si dlaň k uchu a protivně pištěl: "A? Co? Něco jste říkal? Nějak jsem vám nerozuměl!" ačkoli nikoho ani nenapadlo na něco se ho ptát. Kdo viděl pana Scouperfielda poprvé, za nic na světě by nevěřil, že před ním stojí milionář - tak byl vychrtlý a hubený jako lunt. Nehubl však proto, že by snad neměl co jíst, ale z vlastní lakoty. Pokaždé když musel vydat třeba jen shwindling, vztekal se a trápil, až ztrácel na váze. Aby si to

vynahradil, snědl denně čtyři snídaně, čtyři obědy a čtyři večeře - ale ani to mu nepomohlo, protože pak mu zase nedopřála klidu myšlenka, že utratil příliš mnoho za jídlo a pití. Zatímco ostatní boháči dokonale vládli svým jměním a užívali ho ke splnění všech svých choutek, v případě pana Scouperfielda peníze naprosto vládly jím: byl úplně v jejich moci, byl pokorným sluhou svého bohatství, starostlivě hýčkal, střehl a pěstoval svůj obrovitý majetek - a neměl z něho sebemenší užitek. Pan Scouperfield si tedy vyžádal slovo, vstal, nasadil si na nos brýle a začal si třít dlaní svou olezlou pleš, jako by se snažil rozehřát zastydlé myšlenky. A protože se mu zrovna v té chvíli zdálo, že někdo něco řekl, položil si podle svého zvyku k uchu dlaň, otáčel se na všecky strany a skřípal svým zrezavělým hlasem: "A? Co? Něco jste říkal? Nějak jsem vám nerozuměl. A?" Přesvědčil se, že všichni sedí mlčky, uklidnil se a prohlásil: "Pánové, žádám vás, abyste mě pozorně vyslechli. Pro hluché to nehodlám dvakrát opakovat. A? Nepřerušovat, prosím! Tak tedy, co jsem to vlastně chtěl říct? Hm, aha! Fuj! Úplně jsem zapomněl! Pánové, nevíte náhodou, co jsem to chtěl říct?" Začal se rozhlížet a mumlal: "Hm! Aha! Fuj! Tolik oslů kolem, a žádný neví, co jsem chtěl říct. O čem jsem to chtěl . . . aby to čert vzal! Aha!" vykřikl najednou a ťukl do podlahy holí s kostěným knoflíkem, kterou neustále držel v ruce. "Už vím: o penězích! O čem jiném! Samo sebou - o penězích! Fuj! O těch proklatých třech miliónech, aby je čert vzal! Kdo řekl, že musíme zaplatit ty tři milióny? A? Wesh? A kdopak to je, ten váš Wesh? Podvodník je ten váš Wesh! Copak ho neznám, toho Weshe? A? Moc dobře je všecky znám! Všichni jsou to podvodníci! Nepřerušovat, prosím! A kdyby ten Wesh řekl, že máme dát čtyři, dali byste čtyři? A? Říkali jste něco? Třeba nemusíme vůbec dát tři milióny! A? Nevíte? Ale já vím! Nepřerušovat, prosím! Pojedu do Hrabillonu a pohovořím si s tím Juksem a Lumpinem sám. Ať jdou k čertu bez placení! Nestačí jim, že si namazali kapsu na akciích? To ještě chtějí hrabat v kapsách nám? To Je loupež! A? Já jim ukážu! Takhle jim dám po palici!" A rozháněl se holí, mlátil jí do stolu a vstával, už aby byl v Hrabillonu. Boháči hned přiskočili a uklidňovali ho, ale Scouperfield zuřil dál a mával holí tak hrozivě, že sem tam některého přetáhl. Nakonec ho společnými silami usadili zpátky do křesla a dali mu na hlavu studený obklad. Teprv pak se trošku utišil. Když pan Skrbling viděl, že je konečně klid, rozhodl se pokračovat v zasedání. Řekl: "Domnívám se, pánové, že všichni chápete, o jak krajně choulostivou věc tu jde. Je nutné řešit ji okamžitě, jedním řezem. Kdyby se každý z nás rozjel do Hrabillonu a smlouval s těmi dvěma na vlastní pěst, mohlo by nám to jenom uškodit. Jakmile poznají, jak velice nám záleží na tom, abychom se jich zbavili budou chtít ještě víc. Řeknu vám otevřeně: ten Juks a Lumpino jsou vlastně hlupáci, když si řekli tak málo. Musíme toho rychle využít, dokud si to nerozmyslí. Navrhuji nehrdlit se tady o maličkosti a bez meškání se rozhodnout. Je nás tu jedenatřicet členů Velkého pindamu. Rozdělíme-li tři milióny na třicet jedna dílů, připadne na každého necelých sto tisíc. To je pakatel." "Pánové!" zařval Scouperfield a znovu vyskočil. "Pánové, proč dělit tři milióny na jednatřicet dílů? To je složité. Mnohem jednodušší je přece dělit ty tři milióny třiceti. Mě nepočítejte. A? Tři milióny děleno třiceti je rovných sto tisíc na osobu. A nemusíte ztrácet čas dlouhými výpočty. Čas je dražší než peníze, věřte mi. Peníze se dají vrátit, ale ztracený čas už za nic na světě ." Při tom se vyštrachal od stolu a prodíral se ke dveřím tak, jak byl, s obkladem na hlavě. Sotva pan Skrbling postřehl jeho manévr, vykřikl: "Držte ho! Nenechte ho utéct!" Několik boháčů se vrhlo za panem Scouperfieldem, ten však projevil neobvyklou hbitost, ranou hole srazil majitele nocleháren pana Bleshingal, který mu skočil do cesty, rozkopl dveře a pádil dolů po schodech. Pan Skrbling viděl, že Pobertson a Schramst už také vstali se zjevným úmyslem vzít roha, přikázal proto zamknout dveře a přísně řekl: "Pánové! Především jsme nuceni odsoudit tento nedůstojný čin a vyloučit Scouperfielda z Velkého pindamu. Od této chvíle s ním přerušujeme veškeré styky. Velice brzy pozná, že se ztrátou členství v našem pindamu ztratil mnohem víc, než si myslí . . . A teď, pánové, chce snad ještě někdo následovat pana Scouperfielda?" Obhlédl shromáždění, a když se přesvědčil, že nikdo se už nehodlá svévolně vzdálit, věcně dodal: "Jestliže tomu tak není, nebudeme zbytečně tratit čas a vybereme příslušnou částku. Prosím, pánové!" Boháči chtě nechtě vytáhli šekové knížky a plnicí pera. Je totiž všeobecně známo, že boháč nikdy neplatí hotově, ale šekem, který je možno kdykoli vyměnit v bance za peníze.

*Kapitola 18
SCOUPERFIELD V PASTI

Pan Skrbling zamkl šeky do nedobytné pokladny, rozloučil se s členy Velkého pindamu a nadiktoval sekretářce tento telegram:

PINDAM SE KONAL STOP DVEMA OSLUM JEDEN PRO OBA STOP POTVRDTE SOUHLAS STOP SKRBLING

Pan Wesh okamžitě pochopil, že pan Skrbling nabízí Juksovi a Lumpinovi ne dva, ale jenom jeden milión. Ani trochu ho to nepřekvapilo - příliš dobře věděl, že pan Skrbling jedná vždycky opatrně a nikdy nevyhazuje peníze jen tak do větru. Uspokojilo ho však, že pan Skrbling neodmítl vůbec; takhle byla pořád ještě naděje, že souhlasil-li rozloučit se s jedním miliónem, rozloučí se nakonec i s dvěma. Zevrubně posoudil novou situaci a rozhodl se nepovědět zatím Juksovi a Lumpinovi o tom telegramu ani slovo. Určitě by pochopili, že je všecko na dobré cestě, a mohli by chtít ještě víc. Oznámil jim, že od pana Skrblinga nemá dosud žádných zpráv, že ovšem naději na konečný úspěch zatím neztrácí. Lumpina však jeho sdělení přece jen rozladilo. Nemohl se už dočkat, až sebere všechny peníze a zmizí. "Velká škoda, že si pan Skrbling dává načas," řekl panu Weshovi. "Prodej akcií už končí a teď by byla nejvhodnější doba sbalit kufry a nenápadně zdrhnout." "Správně," řekl Wesh. "Pošlu panu Skrblingovi telegram a pokusím se to urychlit." Ve skutečnosti však Wesh toho dne žádný telegram neposlal. Místo toho šel do restaurace a pořádně se naobědval, pak se vrátil do hotelu, půlhodinku si zdřímł, vykoupal se v bazénu a znovu se sešel s oběma společníky. Povečeřeli, vydali se do nočního divadla, kde bylo za nevelký poplatek dovoleno házet po hercích shnilými rajčaty, a řádně si užili. Teprve druhého dne poslal panu Skrblingovi tento telegram:

DVA OSLI ZADAJI DVA STOP S JEDNIM NESOUHLASI STOP CO MAM DELAT STOP WESH

A pan Skrbling obratem odpověděl:

PREMLOUVEJTE STOP

Pan Wesh zase počkal, znovu se Juksovi a Lumpinovi o ničem nezmínil a nazítří telegrafoval:

PREMLOUVAL STOP NESOUHLASI STOP

Kdovíjak by to bylo skončilo, kdyby se byl příštího dne v hotelu, kde se pan Wesh ubytoval, neobjevil zčistajasna Scouperfield s holí v ruce a ve svém známém oblečení: v černém šosatém kabátě, v černých kalhotách a ve vysokém černém cylindru. Pan Scouperfield potkal pana Weshe, zrovna když vycházel z hotelu. Rozevřel náruč a vypískl svým odporným hlasem: "Aááá, zdravíčko, pane Wesh ! Jsem rád, že vás vidím, pane Wesh!" "Má poklona," řekl Wesh a snažil se o úsměv, třebas bylo znát, že mu to setkání nečiní pražádné potěšení. "Jak se vede, pane Wesh? A co zdraví, pane Wesh?" vyptával se Scouperfield se zjevnou snahou navázat rozhovor. "Děkuju za optání, zdravíčko slouží." "Já se taky cítím mizerně," vpadl hned Scouperfield. "Jaká šťastná náhoda, potkat známého v tomhle zatraceném Hrabillonu. A? Říkal jste něco? Kraddelberg je tisíckrát lepší, nemyslíte? A?" "Kraddelberg je hezké město, ale v Hrabillonu taky není špatně, ujišťuji vás." "Naprosto souhlasím," přikývl Scouperfield, "tak ohavné město, jsem jakživ neviděl, aby ho čert vzal! Chtěl jsem se vás zeptat: bydlíte, jak vidím, v tomhle hotelu. Jaké to tady je? Dobrý hotel? A?" "Výtečný," potvrdil Wesh. "Ale drahý, co?" "Inu, poněkud dražší." "Tak vidíte, aby ho čert vzal ! Mám návrh. Jestli budete souhlasit, nevezmu si pokoj, ale ubytuju se u vás. Tak nás to každého přijde o polovic laciněji. A?" Panu Weshovi se zrovna moc nelíbila vyhlídka na takového spolubydlícího, ale pak si uvědomil, že Scouperfield nepřijel asi do Hrabillonu jen tak, a řekl si, že se tedy uskrovní a využije blízkosti pana Scouperfielda k odhalení jeho plánů. Vrátil se s ním do svého pokoje a řekl: "Udělejte si, prosím, pohodlíčko. Místa je tu, jak račte vidět, dost a dost." Pan Scouperfield přelétl zrakem místnost, vykouzlil na tváři jakousi napodobeninu úsměvu, kterou bylo možno stejně považovat i za výraz hnusu, a odebral se přímo do koupelny. Tam smekl cylindr, vyndal z něho kartáček na zuby a zubní pastu, ručník, půl tuctu kapesníků, rezervní ponožky a dva staré hřebíky a kousek měděného drátu, sebrané kdesi na ulici. Bylo zřejmé, že cylindr páně Scouperfieldův neslouží jen jako pokrývka hlavy, ale i jako cestovní vak a sklad sběrných surovin. Pan Scouperfield uložil všechno do skříňky a vyndal z cylindru ještě kousek voňavého mýdla. Vtom si všiml na poličce u umývadla druhého, přesně takového kousku, který patřil panu Weshovi. Položil své mýdlo vedle, chvíli se na oba kousky díval, načež si začal pečlivě mydlit ruce i obličej. Ovšem nikoli svým mýdlem, ale tím vedle. Měl při tom upřímnou radost, že se mu podařilo takhle ušetřit. Když se jaksepatří umyl, rozhodl se, že si ještě vyčistí zuby. Ani pastu si však nevymačkal ze své tuby, ale z tuby pana Weshe. A ještě dlouho potom rozšroubovával hned tu, hned druhou tubu a snažil se zjistit, která pasta lépe voní. Nakonec zrovna v okamžiku, když strkal nos k tubě, mohutně kýchl a bezděky ji zmáčkl, že z ní vylezla polovina pasty jako dlouhatánský makarón. Při pohledu na takovou ztrátu zůstal pan Scouperfield jako zařezaný. Ale sotva zjistil, že nedržel v ruce svou pastu, ale pastu pana Weshe, v tu ránu se utěšil. Vymačkal si ještě trochu do zásoby na svůj kartáček a rázem se mu zlepšila nálada. Pak se vrátil do pokoje. "Velké štěstí, že jsem se tu s vámi setkal, pane Wesh. Chtěl jsem sice nejdřív mluvit s těmi slabomyslnými osly, s tím Juksem a Lumpinem - a? říkal jste něco? -, ale myslím, že nebude velký rozdíl, když promluvím s vámi. Dokonce bych řekl, že to bude lepší. Když se spolu dohodneme, můžeme sfouknout docela šikovný kšeftíček. A?" "Copak by to jako mělo být?" zajímal se Wesh. "Jak je vám už jistě známo, Velký pindam schválil pro ty dva lumpy celé tři milióny . . .," začal pan Scouperfield. Ačkoli pan Wesh neměl o těch třech miliónech ani zdání, tolik věděl, že Juks a Lumpino chtěli jen dva. Okamžitě pochopil, že pan Skrbling dostal zálusk přihřát si i svoji polívčičku, a zvýšil sumu, aby mu .ten miliónek navíc spadl do kapsy. Nedal najevo, že se teprve teď dozvěděl tak důležité tajemství, a řekl lhostejně: "Ano, ano, samozřejmě že vím." "No tak prosím, pak vás mohu ujistit, že Velký pindam je ochoten dát nejenom tři, ale čtyři a třeba i pět. Můžeme říct těm lumpům, aby chtěli pět, samosebou pod podmínkou, že jeden dají nám. To nebude špatné, pro každého půl miliónu, a? To není málo. Říkal jste něco? A?" Wesh poslouchal a v duchu vážil všechna pro i proti lákavého návrhu. Okamžitě rozpoznal, že pro něj je to podnik zhola nevýhodný. Postavit se proti Velkému pindamu znamenalo riskovat hněv všemocných boháčů: do smrti by mu neodpustili, že je napálil. Zároveň však viděl, že Scouperfield rozehrál nebezpečnou hru: Juks a Lumpino, povzbuzení úspěchem, by se nemuseli zastavit ani na těch pěti miliónech - a pak bůhsuď jak by to dopadlo. Šikovně vyzvěděl, že Scouperfield odmítl dát svůj podíl a utekl ze zasedání, a rozhodl se, že mu své plány zatím neprozradí. A tak jen řekl: "Jsem vám milerád k službám, pane Scouperfielde. Přejete-li si, vydáme se okamžitě k těm dvěma výtečníkům; bydlí ve svém letním sídle za městem. Mým vozem tam budeme za chviličku. A můžem u nich poobědvat." "Poobědvat, proč ne!" zaradoval se pan Scouperfield. "To by bylo znamenité, poobědvat u nich. Tady v restauraci by z člověka kůži sedřeli, jak je všechno drahé, aby je čert vzal! Na to by praskl celý kapitál. A? Říkal jste něco? Nějak jsem vám nerozuměl. Pročpak ne, poobědváme!" "Tedy ujednáno," řekl pan Wesh. "S vaším dovolením si jen na okamžik odskočím a potom pojedeme." Vyšel z pokoje, zavolal poslíčka a poslal ho na poštu s tímto telegramem:

S OSLY TREBA SKONCOVAT STOP V MESTE MAMONVILLSKY SCOUPERFIELD STOP ZA NASLEDKY NERUCIM STOP WESH

"Tak, to bychom měli," řekl pan Wesh, když se vrátil do pokoje, "a teď můžeme jet." Pan Scouperfield si nasadil cylindr

a za chvilku už uháněli v elegantním osmiválci pana Weshe městem. Náladu měl pan Scouperfield výtečnou: zadarmo se naobědvá - a ještě je tu možnost sfouknout, jak se vyjádřil, šikovný kšeftíček. Auto udělalo několik zatáček, projelo ulicemi, vyrazilo z města a hnalo se po asfaltové dálnici, rovné jako podle pravítka. Po obou stranách se táhla pole s kvetoucími měsíčními slunečnicemi, se žlutou řepkou, která voněla sladce jako med, nebo s metající pšenicí, vlnící se jako moře. Automobil míjel vesnice, sady, zahrady. Scouperfield ožil a otáčel se jako holub na báni. Pohled na přírodu ho uváděl do vytržení. Když spatřil na louce stádo ovcí nebo pasoucí se kozu na provaze, dloubal Weshe do žeber a rozjařeně volal: "Podívejte, podívejte, ovečky! Čestné slovo - ovečky, ať se na místě propadnu! Takové hezounké! A tuhle koza! Podívejte, koza! Proč se nedíváte?" Wesh se za volantem jenom mlčky usmíval. Zčistajasna se cesta zatočila do velkého oblouku a za zatáčkou se před nimi objevila zelená louka s velkým rybníkem, na kterém plavaly bílé husy. Klidná voda s kvetoucími lekníny a se sněhobílými ptáky, lehounce se kolébajícími na zrcadlivé hladině, zapůsobily na pana Scouperfielda tak silně, že zůstal okouzlením jako přimrazen. Nebyl schopen slova, pověsil se Weshovi na rukáv, chvilku mu mlčky lomcoval rukou, až mu nakonec zařval přímo do ucha: "Husy! Husy!" "Ale no tak, copak jste v životě neviděl husy?" podivil se Wesh. "Neviděl, aby je čert vzal, čestné slovo. Tedy, přesněji řečeno, už se nepamatuju, kdy jsem je viděl naposled. Vždyť já se vlastně nikdy nedostanu z města. A? Říkáte něco?" Vážně?" zeptal se nedůvěřivě Wesh. "Čestné slovo, pane Wesh, kdy taky? A? Říkal jste něco? Celý život se zabývám jen lovem peněz a nikdy jsem nebyl ani v zoologické zahradě. A proč taky? Ještě ke všemu tam vybírají vstupné. Nadobro by vás obrali o poslední groš. Řekněte, co si všecko nevymyslí! Copak jim ta jejich zvířata sním, když se na ně trošku kouknu? Za co ještě platit?" "Ale vždyť je musí taky něčím krmit, za co by kupovali žrádlo?" "To tak!" zavrčel pan Scouperfield. "Na žrádlo ať platí hlupáci, to není nic pro mou kapsu. A? Však ona se ta zvěř nějak uživí i beze mne." "Ale vy máte, jak vidím, zvířata tuze rád, co?" řekl pan Wesh. "Mám, aby je čert vzal. Uvidím nějaké zvířátko, a hned bych si to pohladil a pomazlil se s tím - nevěříte? Čestné slovo. A? Říkal jste něco? Jednou jsem na ulici potkal pejska, takového drobka roztomilého, že jsem se rozhodl koupit mu salám. Naštěstí jsem neměl drobné a měnit desetishwindling, to se mi přece jenom nechtělo. Peníze, víte, to je taková věc: dokud je desítka celá - je to desítka; ale utraťte z ní třeba jen pět centigů - a je po desítce. A? Aby to čert vzal !" "Až přijedeme k Juksovi a Lumpinovi, uvidíte všelijaká zvířátka," řekl pan Wesh. "Mají tam rybník a na rybníku husy a kachny a kačery, dokonce i labutě mají." "Neříkejte! Vážně? I labutě?" "No ano, a na zahradě jen tak volně žijou králíci a perličky a pávi - a navíc mají takového maličkého ochočeného medvídka, hrozně roztomilého." Pan Scouperfield se zavrtěl samou nedočkavostí. Užuž chtěl uvidět toho medvídka a pohladit si ho. Pan Wesh odbočil z dálnice a vjel na lesní cestu vroubenou měsíčními cedry duby a kaštany. Samozřejmě že i tyhle stromy byly nízké, malé, trpasličí, jako všechna zeleň na Měsíci. Sotva se dostali pořádně hluboko, Wesh zčistajasna zastavil, vystoupil, otevřel kapotu a začal se vrtat v motoru. Nepozorovaně rozpojil zapalování, znovu nasedl a šlapal na pedál startéru. Startér chrčel, skřípal, vrzal, ale motor ne a ne naskočit. "Porucha?" soucitně se zeptal pan Scouperfield. "Nejspíš," přikývl Wesh a znovu vystoupil, znovu se vrtal v motoru a znovu ho zkusil nastartovat. Nakonec řekl: "Asi se přehřál, nezbude než dojít pěšky. Je to už stejně jenom kousek." Pan Scouperfield neochotně vylezl z vozu, Wesh otevřel prostor na zavazadla, vytáhl odtamtud provaz stočený do smyčky a nenápadně ho schoval do kapsy. Pak přibouchl dvířka a vykročil přímo do lesní houštiny. Pan Scouperfield se vlekl za ním. Když pan Wesh zjistil, že jsou na sdostatek pustém místě, zastavil se a řekl: "Tak se mi zdá, že jsme zabloudili. Co vy na to?" "Co já, milý zlatý! Vedete přece vy mne, a ne já vás," řekl po pravdě pan Scouperfield. "Máte pravdu," zabručel pan Wesh. "No nic, vylezu na strom a podívám se, kudy dál. Pomozte mi třeba tuhle na ten cedr." Došli k prastarému cedru, který byl vyšší než ostatní a sahal jim hodně nad hlavu. Pan Wesh se podíval nahoru, opřel pana Scouperfielda zády o kmen a řekl: "Stůjte tady, vylezu si vám na ramena, abych dosáhl na větve. Moment, jen co si zuju boty." Shýbl se, ale nezouval si boty, nýbrž nepozorovaně vytáhl z kapsy provaz a bleskurychle přivázal pana Scouperfielda kolem břicha ke stromu. "Počkat, haló, co to děláte?" vykřikl pan Scouperfield. "Musím si vás trošku přivázat, abyste mi neupadl, až vám polezu na ramena," vysvětloval pan Wesh a začal běhat s provazem kolem stromu, až měl pan Scouperfield ruce i nohy přivázané pevně ke kmeni a byl omotaný jak uzená rolka. "Přestaňte už s těmi žerty!" křičel pan Scouperfield, když zjistil, že nemůže pohnout rukou ani nohou. "Okamžitě mě odvažte, nebo budu volat o pomoc!" "Pročpak?" namítl pan Wesh. "Pomohu vám sám, jestli něco potřebujete." S těmito slovy zvedl se země páně Scouperfieldův cylindr, narazil mu ho na hlavu a hůl, která mu vypadla z ruky, opřel o kmen stromu. "Tak vidíte, a je to," řekl spokojeně. "Rozvažte mě, nebo na vás plivnu!" úpěl Scouperfield. "To snad ne, to by nebylo moc slušné," usmál se pan Wesh. Ale Scouperfield po něm přece jen plivl, jenže netrefil. "No prosím, jak je to ošklivé," chladnokrevně poznamenal Wesh. "Ted' mi nezbude, než vám zacpat ústa." Vytáhl kus špinavého hadru na čištění auta a vrazil ho Scouperfieldovi do úst; aby ho nemohl vyplivnout, zavázal mu pusu ještě kapesníkem. Teď mohl pan Scouperfield jedině potichounku chrčet a kroutit hlavou. "Tááák," řekl Wesh a pozorně si ho prohlédl, "zdá se, že je všecko v pořádku. Dýchejte tu čerstvý vzdoušek, kochejte se přírodou, doufám, že se stačím do večera vrátit a osvobodit vás. Zatím vám radím, abyste zbytečně neplýtval silami a nesnažil se vyvléknout, stejně by to bylo marné." Zamával Scouperfieldovi na rozloučenou, vrátil se k autu a odjel zpátky do města.

*Kapitola 19
ÚTĚK

První, co pan Wesh našel po návratu do hotelu, byl telegram:

S OSLY SKONCOVAT STOP DVA MILIONY VYZVEDNETE V BANCE STOP SPLNENI TELEGRAFICKY POTVRDTE STOP SKRBLING

Okamžitě zatelefonoval Juksovi a Lumpinovi a pozval je k sobě. "Tak, to by bylo. Teď musíme jednat bez meškání. Kupte si pořádný kufr, napěchujte tam všecky peníze, co jste vydělali na akciích, a přijeďte sem. Tady na vás bude čekat druhý kufr s dvěma milióny, vyzvednu je pro vás v bance. Odtud odjedeme do Kraddelbergu a pak se můžete rozjet, kam vám bude libo. Kam vlastně pojedete?" "K moři, do San Komarina. Nějaký čas tam pobudeme, dokud nás to neomrzí, a potom se vydáme na cesty," odpověděl Juks. "To je znamenité!" přikývl Wesh. "V San Komarinu si můžete náramně vyhodit z kopejtka. Ačkoli - s penězi je všude dobře." "Tak si myslím, že bychom neměli zmizet všichni najednou," řekl Lumpino. "Mohlo by to vzbudit podezření. Juks a já pojedeme dnes a Neználek s Kozlíkem mohou odjet zítra. Koupíme jim lístek na vlak." "Správně, dejte se do toho, já pojedu do banky pro peníze. Rozloučil se s nimi, ale neodjel rovnou do banky, cestou se ještě zastavil v redakci Hrabillonských humoresek. Majitelem těchto novin nebyl nikdo jiný než pan Skrbling. Budova redakce, všechny tiskařské stroje a celé zařízení tiskárny patřily jemu, všichni spolupracovníci, od redaktora až po sazeče, byli placeni z jeho peněz, a ovšem také zisky z prodeje novin patřily do posledního centigu panu Skrblingovi. Nicméně je třeba říci, že zisk nebyl velký; často kryl jenom náklady. Ale v tomto případě se pan Skrbling nehonil za velkým výdělkem - nepotřeboval noviny kvůli příjmům, ale aby měl zadarmo reklamu na své zboží. Otiskovaly se v nich různé články a povídky. Když si v takové povídce sedl hrdina k čaji, autor určitě uvedl, že pil čaj slazený cukrem ze Skrblingových cukrovarů; hospodyně, která čaj nalévala, určitě pravila, že kupuje vždycky jen senzačně sladivý, vysoce výživný Skrblingův cukr; když autor popisoval hrdinův zevnějšek, pak vždycky jakoby mimochodem připomněl, že jeho kabát byl ušit z látky Skrblingových tkalcoven už před deseti lety, a přece vypadá pořád jako nový; všichni správní, bohatí a vážení člověčci v těchto povídkách určitě kupovali štrapáční i exkluzívní Skrblingovy látky a pili čaj se Skrblingovým cukrem - v tom bylo totiž tajemství jejich úspěchu. Látky jim dlouho vydržely, cukru dík jeho sladkosti nespotřebovali mnoho, což znamenalo úspory a posléze bohatství. Zato všechny záporné postavy nepochybně kupovaly látky jiných značek a pily čaj s jiným cukrem, za což je pronásledovaly všemožné neúspěchy a neustálé nemoce, a za živý svět nemohly vybřednout z bídy. Kromě povídek uveřejňovaly noviny i obvyklé reklamní inzeráty, vychvalující Skrblingův cukr a výrobky Skrblingových tkalcoven. Ale pochopitelně že jenom inzeráty a povídky nemohly upoutat zvláštní pozornost veřejnosti. Proto noviny přinášely i zprávy o zajímavých událostech a příhodách a rozmanité humoresky, to znamená kratičké zábavné povídečky nebo anekdoty, psané speciálně k rozesmání prostoduchých čtenářů. Kdo si koupil noviny, aby si přečetl tyto humoresky, shltal zároveň i reklamní povídky - a o to vlastně šlo. Pan Wesh vešel do pracovny redaktora Hrabillonských humoresek a za obrovským stolem zavaleným spoustou rukopisů spatřil človíčka na první pohled připomínajícího starou tlustou krysu oblečenou do šedivého kabátu. První, co na něm člověku padlo do oka, byl dlouhý, dopředu protažený obličej s měkkým čmuchavým nosíkem a úzkými ústy s krátkým horním rtem, zpod něhož čouhaly dva ostré sněhobílé zuby. Jakmile redaktor Kryssling spatřil pana Weshe, rozplynul se v úsměvu, až mu ty dva řezáky ještě víc povylezly a opřely se o maličkou bradu. "Něco naléhavého, pokud mohu hádat, a vážného?" zeptal se. "Důvtipný jako vždy!" rozesmál se pan Wesh. "To není těžké uhádnout, protože běžné příkazy dává pan Skrbling vždy jen písemně nebo telefonicky," odpověděl Kryssling. Pan Wesh se ohlédl ke dveřím, a když se ujistil, že jsou řádně zavřené, naklonil se těsně ke Krysslingovi, ztišil hlas a řekl: "Věc se týká obřích rostlin." "Copak - že by Společnost obřích rostlin měla shořet?" zpozorněl Kryssling a z ničeho nic začenichal nosem, jako by cosi ucítil. "Musí shořet!" odpověděl pan Wesh s důrazem na slovo musí. "Musí? Ach tak, musí!" usmál se Kryssling a zuby se mu znovu vtiskly do brady. "Nu, jestliže musí, pak tedy shoří, mohu vás ujistit. Cha-cha-cha!" zachechtal se a zvrátil svou krysí hlavu. Bude nutné otisknout nevelký článek, který by na Společnost vrhl neblahý stín," vysvětloval pan Wesh. "Majitelé obřích akcií musí mít pocit, že mají co dělat s podvodníky a že všechny jejich akcie jsou vlastně jen cáry papíru. Nic jednoznačného však zatím netvrďte, chce to jen zasít podezření." "Rozumím," přikývl Kryssling, "patřičně nevelké podezřeníčko, aby se všichni těch akcií začali zbavovat. Neuplynou ani dva dny a místo za shwindling se budou prodávat za pěťák. Pan Skrbling je chce patrně lacino skoupit, aby je s výdělkem prodal, až budou mít vyšší kurs, není-liž pravda?" "Ujišťuji vás, že pan Skrbling se mi ani v nejmenším nesvěřil se svými plány," řekl chladně pan Wesh. "Naším úkolem je, aby v zítřejším čísle byl ten článek, ostatní už není naše věc." "Rozumím," přikývl znovu Kryssling. "A ještě něco! Nikdo se o tom článku nesmí předem dovědět." "Rozumím. Zařídím všecko sám. Osobně." Sotva byl pan Wesh ze dveří, uchopil Kryssling plnicí pero, položil si před sebe čistý list papíru, naklonil hlavu a začal rychle psát. Písmena psal divně tlustá a přitom špičatá, s dlouhými svislými ocásky. Při pohledu ze strany se zdálo, že vlastně nepíše, ale pečlivě rozsazuje na řádky vypasené ocasaté krysy. Posázel krysami celou stránku a stiskl knoflík zvonku. "Okamžitě vysázet," řekl sekretářce. "Ale nikomu ani muk!" Sekretářka zmizela a Kryssling začal horečně uvažovat, kde narychlo vydělat nějaké peníze, aby si mohl nakoupit pořádný balík obřích akcií, jen co klesnou v ceně. Zatímco pan Wesh hovořil s redaktorem Krysslingem a pak spěchal do banky pro peníze, Juks a Lumpino vyřizovali svoje záležitosti: na nádraží koupili na zítřek dvě jízdenky do San Komarina, v obchodním domě si opatřili dostatečně skladný kufr z neprůstřelného fibrolitu a v biografu koupili dva lístky na film Tajemný cizinec aneb Sedm mrtvol a jedna navíc. Pak se vrátili do kanceláře a řekli: "Tak, kamarádi, dnes už toho máte dost, tady jsou lístky, můžete jít do kina, zastanem to tady sami. Pak se jděte někam najíst a do práce přijďte až zítra. Tuhle máte peníze na oběd." Neználek a Kozlík běželi do kina, Juks si sedl za stůl a prodával akcie, Lumpino odešel do druhé místnosti a začal cpát peníze do kufru. Když byla pokladna uklizená do posledního shwindlingu, vytrhl ze zápisníku lísteček, něco na něj naškrábal, položil ho i s jízdenkami do jedné přihrádky a přivřel dvířka. Pak mrkl na Jukse a nenápadně ukázal na kufr, nabitý penězi. Juks pochopil, vstal, vyprovodil z kanceláře zbylé zákazníky a požádal je, aby přišli zítra. Sotva odešel poslední, popadli oba přátelé kufr, zamkli kancelář a byli titam. Za deset minut už seděli v hotelu a počítali peníze od pana Weshe. Přepočítat dva milióny, to by trvalo! Ale protože bankovky byly složeny v balíčcích po deseti tisících, šlo jim to jedna radost. Namátkou přepočítali jen pár balíčků, a když se přesvědčili, že v kufru jsou opravdu rovné dva milióny, Lumpino odpočítal sto tisíc a podal je panu Weshovi: "Tady jsou vaše peníze, poctivě jste si je vydělal. Přeju vám, aby vám

přinesly užitek." "Díky, přátelé," řekl pan Wesh. "A teď musíme rychle zmizet, tím spíš, že cestou máme vyřídit ještě jednu velmi důležitou věc." "Copak?" zajímali se Juks a Lumpino. "Osvobodit veleváženého pana Scouperfielda. Byl zajat bandou lupičů, kteří za jeho propuštěni požadují velké výkupné. Náhodou jsem se dozvěděl, kde ho ukrývají, takže ho můžete osvobodit. Za patřičnou odměnu, samozřejmě. Myslím, že by se z něho dal vyrazit pořádně vysoký šek." "Kolik tak můžeme od toho skrblíka chtít?" zeptal se Lumpino. "Nu, milión určitě." "Milión?" vykřikl Lumpino. "Myslíte, že je to moc?" znepokojil se pan Wesh. "Naopak, málo!" odpověděl Lumpino. "Jestli to nevynese aspoň dva milióny, nestojí to za štrapáci." "I co, tak si řeknem o tři milióny - a hotovo," navrhl Juks. "Pro každého milión." "Výborný návrh!" pochválil Lumpino. "Jedeme!" Pan Scouperfield ztratil už zatím veškerou naději na vysvobození. Když ho Wesh připoutal ke stromu, byl tak překvapený, že si vůbec nedokázal vysvětlit, co se vlastně stalo. Považoval to za neslýchanou drzost. V životě ho ještě nikdo nepřivázal ke stromu - a navíc takhle nešetrným způsobem. Hadr, který mu proradný Wesh strčil do úst, nesnesitelně páchl benzínem. Cítil, že omdlí, a nebýt přivázaný ke stromu, opravdu by se byl skácel. Nakonec přece jen ztratil vědomí, a když se probral, začal zmítat celým tělem, aby zpřetrhal pouta. Avšak provazy se mu jen ještě víc zařízly do těla a působily mu nesnesitelnou bolest. Přesvědčil se, že pokusy o osvobození k ničemu nevedou, a tak se už radši nehýbal. Ruce a nohy mu zdřevěněly, necítil už vlastní tělo, bolest zmizela. Vál teplý, mírný větřík a ševelil listím stromů. Panu Scouperfieldovi se zdálo, že stromy na něho přívětivě mávají stovkami svých malých zelených ruček a že cosi potichounku šeptají svou lesní řečí. V trávě se pestřily růžové a bleďounce modré kvítky; Scouperfield nevěděl, jak se jim říká, ale díval se na ně a bylo mu to tuze příjemné. Nahoře ve větvích poletovali malí ptáčci s červenou hrudí a naplňovali vzduch veselým čiřikáním; sem tam slétali do trávy, cosi tam zobali a pak se zas vznesli vzhůru. Pan Scouperfield nikdy neviděl lesní ptáky tak zblízka a pohled na ně mu působil veliké potěšení. Když ptáčci viděli, že se pan Scouperfield nehýbá, tu a tam si některý dodal odvahy a přeletěl mu přímo před nosem. A jeden si mu dokonce sedl na rameno - považoval nejspíš pana Scouperfielda za nějaký starý, ohořelý kmen. Seděl mu na rameni, rozhlížel se kolem, nakláněl hlavičku hned na jednu, hned na druhou stranu, pak zatřepetal křídly a uletěl; při tom se dotkl Scouperfieldovy tváře krajíčkem křídla. Pan Scouperfield ucítil něžný dotek toho milého stvoření a dojalo ho to, až se rozplakal. Jak je ten svět krásný a jak hezký je život! pomyslel si. Jak to, že jsem si toho ještě nevšiml? Proč jsem nikdy nešel do lesa a neviděl všecku tu krásu? Namouduši: jestli zůstanu živ, jestli se odtud ještě někdy dostanu, určitě budu chodit den co den do lesa a dívat se na stromy a na květiny a poslouchat něžný třepot lístečků a štěbetání ptáků a veselý cvrkot cvrčků; i na motýly se budu dívat a na vážky a na pracovité mravence a na husy a kachny a na všecko na světě. Nikdy se toho nenabažím! Scouperfield si poplakal a trochu se uklidnil. Nálada se mu zlepšila. Jenom neztrácet naději! Nakonec přece jen někdo přijde a vysvobodí mě. A začal uvažovat, jak odměnit svého osvoboditele. Ničeho nebudu litovat, říkal si v duchu. Pět shwindlingů mu dám, tak. Ano . . . Aby mě čert vzal, jestli ne. Ačkoli, upřímně řečeno, pět shwindlingů je trochu moc. Tři shwindlingy stačí - nebo jeden. Jasně, jeden shwindling, to je ažaž. Vtom se pohnul a provaz se mu zařízl do boku, že zaúpěl bolestí. Ne, ne, radši dám pět. Na tomhle se nesmí šetřit. Však ono se to ušetří na něčem jiném. Čas ubíhal, ale zachránce nikde. A tak si řekl: Čert ho vem, dám teda deset. Jen ať už někdo přijde. Vždyť tu ještě duši vypustím. Uběhlo půl hodiny a pan Scouperfield zvýšil cenu za svoji záchranu na plných pětadvacet shwindlingů, pak na třicet, na čtyřicet, na padesát - a za hodinu vyšrouboval cenu na celou stovku. Hlupáci! Nadával v duchu svým budoucím zachráncům. Bůhvíkde chodí a chytají lelky a ani jeden hňup si sem nepřijde pro sto shwindlingů. Jako by se stovka válela jen tak na ulici! Jen mi řekněte, kde dostanu pro nic za nic stovku na dlaň, a já poběžím třeba na kraj světa. A ještě dál! Čestné slovo, i dál, aby to čert vzal! Chvilku se zatajeným dechem poslouchal, ale nezaslechl ani hlásek, ani větvička nezapraskala pod nohama kýženého osvoboditele. Hlupáci, osli, idioti! rozzuřil se. To je mi pořádek! Chtěl jsem dát stovku, ale teď vám nakašlu! Jen si tam zůstaňte! Takhle to je vždycky: prstem nehnou, aby si vydělali, a potom naříkají, že za všecko můžou boháči! Aby je čert vzal! Toto rozhodnutí mu vrátilo dobrou náladu. Jenže ne na dlouho. V té chvíli si totiž uvědomil, že má hlad. Z dlouhé chvíle si začal vymýšlet, co by si dal, kdyby se zčistajasna octl v restauraci. Obrazotvornost mu malovala nejchutnější jídla a za pět minut se rozparádil tak, že byl ochoten zaplatit za vysvobození třeba tisíc shwindlingů. Tisícovku! zaúpěl v duchu. Dva tisíce! Tři! Ještě málo? Tak teda deset tisíc, aby vás čert vzal! Pocit hladu však během času otupěl a Scouperfield už začal litovat, že nabídl tak velkou částku, když vtom zas dostal hroznou žízeň. Sto tisíc! prohlásil a až se podivil své vlastní štědrosti. Chvilku uvažoval, jestli nemá zvýšit cenu na milión, ale pak si řekl: Tak to tedy ne! To radši zajdu, než přijít o takové peníze! Jenže zrovinka v té chvíli na něj spadl nějaký kousavý brouk a bolestivě ho štípl do krku. Aúúú! vyjekl pan Scouperfield. Milión! Milión dám! Ale brouk si té nabídky ani nevšiml a kousl Scouperfielda podruhé. Dva milióny! A brouk ho hryzl do třetice. Necháš toho, potvoro! nadával v duchu pan Scouperfield. Nestačí ti dva milióny? Tak dám tři, aby tě čert vzal! A to už cítil, že mu brouk spadl za límec a začal ho kousat do zad. Pan Scouperfield poznal, že není schopen vypořádat se ani s tím ničemným hmyzem, a dočista se rozzuřil. No počkej, jen co se osvobodím! vyhrožoval. Pět miliónů za vysvobození! Celý majetek dám! K čemu jsou mi peníze, aby je čert vzal! A vtom, jakoby v odpověď na jeho prosby, ozvaly se v lese čísi kroky. Zdvihl hlavu a spatřil v dálce tři človíčky. Jeden byl, aspoň se mu zdálo, podobný panu Weshovi; nestačil si ho však jaksepatří prohlédnout, protože se okamžitě schoval za strom. Zatím už ostatní dva přišli blíž. Čtenáři dozajista uhádli, že to byli Lumpino a Juks. Zastavili se dva kroky před Scouperfieldem a pozorně si ho prohlíželi. Potom se Juks zeptal: "Pan Scouperfield, nemýlím-li se?" M-m-m!" radostně zamečel pan Scouperfield a zakýval hlavou. "Po městě se rozšířila zpráva, že jste padl do rukou lupičů. Žádají prý vysoké výkupné. Přišli jsme vás osvobodit," řekl Juks. M-m-m! M-m!" zamečel znovu pan Scouperfield. "Snad mu nejdřív rozvázat ústa," řekl Lumpino. "Jinak se s ním nedomluvíme." "Výtečný nápad!" souhlasil Juks a rozvázal mu šátek. Pan Scouperfield vyplivl hadr, odplivl si a prohlásil: Fe-f u-f u! Fa-f a-f e-f é fin-f o! Fuj! Fin-f o f a-f a-f e-f é! Sf in-f o za-f ra-f e-né!" "Ať je po mně, jestli mu slovo rozumím!" zvolal Juks. "Třeba chce říct: Svinstvo zatracené!" dohadoval se Lumpino. "Nejspíš mluví o tom hadru, co měl v puse." "Fa-fo!" rozradostněně kýval hlavou pan Scouperfield. "Finfo, sfin-sfo zafra-fe-né! Sfráfně. Fuj!" "No dobrá, dobrá,"

uklidňoval ho Juks. "To nic, to je docela přirozené ve vaší situaci. Zkuste se vzchopit! Trošku se procvičte. Až se vám kapánek rozhýbe jazyk, budete mluvit jako dřív." Pan Scouperfield začal říkat všelijaká slova na rozhýbání jazyka a za chviličku to už doopravdy bylo lepší, jenom l a r a ř mu ještě nešlo a vždycky z toho bylo v. "Nu co, to už není tak strašné," prohlásil Juks. "Domnívám se, že můžeme pokračovat v našem jednání. Vy, jako muž obchodu, jistě pochopíte, že by pro nás nemělo žádný smysl vysvobodit vás z neštěstí jen pro vaše krásné oči, prostě zadarmo. Správně?" "Spvávně, spvávně!" souhlasil pan Scouperfield. "Kovik chcete?" "Tři milióny," odpověděl Juks a ani brvou nehnul. "Cože! Tvi mivióny čeho?" "Ale no tak! Sedmikrásek přece ne. Shwindlingů samozřejmě." "Davší tvi mivióny shwindvingů! To je voupež, aby mě čevt vzav!" křičel pan Scouperfield. "Že vám není hanba! Jakápak loupež? Přece na vás nejdem s nožem v ruce. Hovoříme spolu čistě obchodně. Jak se říká: něco za něco. Jsme čestní obchodníci, a žádní lupiči." "Jak to, že ne vupiči?" zavrčel pan Scouperfield. "Tveba jste doopvavdy vupiči. Jak to můžu vědět?" "Měl byste se stydět, pane Scouperfielde. Proč nás takhle urážíte? To bychom mohli klidně říct, že lupič jste vy. Řádného človíčka přece nikdo jen tak pro nic za nic nepřiváže v lese ke stromu." "No dobvá," bručel Scouperfield. "Ave tvi mivióny, to je tvochu moc." "Tak kolik dáte?" "Kovik? No, dav bych vám tak, no . . . pět, ne, tvi shwindvingy." "Cože?" vykřikl teď zase Lumpino. "Tři shwindlingy? No dovolte, za koho nás máte? Copak jsme žebráci? Takovou almužnu! Zřejmě o to nestojíte, abychom vás zachránili. Nu což, násilím nikoho vysvobozovat nebudem." "Jak to, že nestojím o záchvanu?" namítl pan Scouperfield. "Pvo mě, věvte mi, to není žádný med, tady tvčet." "Tak proč nám tedy nabízíte mizerné tři shwindlingy? To je leda králíkům pro legraci!" "No dobvá, at' teda škoduju - pět shwindvingů! Pět shwindvingů, to jsou taky pěkné pvachy, ujišťuju vás." "Jdem pryč!" zavrčel vztekle Juks. "Když nechce, nechce. Prosit ho nebudem." Juks a Lumpino se otočili a odhodlaně vykročili. "Hej!" křičel pan Scouperfield. "Kam jdete? Chcete deset shwindvingů? Stůjte! Počkejte! Dvacet! Nechcete? Jak je vibo, čevt vás vem! Však on mě zachvání někdo jiný - a vaciněji!" Viděl, že Juks a Lumpino zmizeli z dohledu, vyděsil se a litoval, že nesouhlasil s tím, co chtěli. Ale vtom se kroky ozvaly znovu. Tak, teď je všecko v pořádku, pomyslel si. Když se vrátili, vemou zřejmě i těch dvacet. Čerta starýho dvacet, podvodníci, patnáct je pro vás ažaž! Těžko říci, z čeho měl pan Scouperfield větší radost - jestli z toho, že bude konečně na svobodě, nebo že ušetřil pět shwindlingů. Bylo mu však divné, že Juks s Lumpinem ho nijak nespěchají osvobodit. Přišli ke stromu, starostlivě chodili kolem a hledali něco v trávě. "Co to hvedáte?" zneklidněl, když už to trvalo moc dlouho. "Hadr," odpověděl Juks. "Musíme vás tady přece nechat přesně tak, jak jsme vás našli. Někdo se tu s vámi dřel, rozumíte, zacpával vám ústa hadrem - a my přišli a ten hadr vyhodili. Myslíte si, že to je správné? Cizí práci nutno ctít, milý pane. Přece byste nechtěl, abychom tu provedli takový nepěkný kousek." Vtom už Lumpino ten hadr našel a strčil ho zlehka panu Scouperfieldovi zpátky do úst. "No tak!" zařval pan Scouperfield. "Ffyč s fim sfinsfem! Fuj! Fejfe fo ffyč!" Dáte nám tři milióny?" zeptal se výhružně Lumpino. Scouperfield přikývl, Lumpino mu vytáhl hadr a pan Scouperfield začal odplivovat. Potom řekl:"Bohužel, ale nemám s sebou peníze." "Nevadí, dáte nám šek." "Jenže já nemám ani šekovou knížku." "Nesmysl!" řekl Juks. "Žádný boháč nejde z domu bez šekové knížky." "No tak dobře, rozvažte mě!" Juks a Lumpino okamžitě rozvázali provaz. Pan Scouperfield stál ještě chvilku u stromu, jako by k němu přirostl, a pak z ničeho nic padl jako špalek na zem. "Co je?" vrhli se k němu. "Nevím, nohy mi nesvouží - a vuce taky ne." "Nejspíš vám zdřevěněly," hádal Juks. Lumpino se dlouho nerozmýšlel a začal natahovat a skrčovat panu Scouperfieldovi ruce, jak se to dřív dělávalo při umělém dýchání. Juks mu současně dělal totéž s nohama. Po chvilce pan Scouperfield pocítil, že se mu vrátila schopnost vládnout končetinami, a řekl: "Počkejte, zkusím to sám." S funěním se postavil, udělal pár kroků a podřepů, pak si nasadil cylindr, který se válel na zemi, zvedl hůl s kostěným knoflíkem a - vší silou praštil Lumpina po hlavě. Samo sebou, tohle Lumpino nečekal a svalil se jako podťatý. Juks zahlédl, že jim pan Scouperfield bere roha, a vrhl se za ním. Vtom ale klopýtl o kořen a natáhl se jak široký, tak dlouhý. Než se zvedl, zmizel už pan Scouperfield v dálce mezi stromy. "No počkej, ty zmije!" zavrčel za ním vztekle. Když viděl, že Lumpino leží bez hnutí na zemi, zavolal Weshe, který se ukrýval za kmenem stromu, a rozběhli se k autu.

*Kapitola 20
KONEC SPOLEČNOSTI OBŘÍCH ROSTLIN

V noci spali Neználek a Kozlík špatně: oba měli hrozné sny. Neználkovi se zdálo, že ho v jednom kuse pronásledují lupiči, že se před nimi skrývá hned kdesi na zaprášené půdě, pak zas v tmavém sklepě, nakonec se schoval v prázdném sudu. Vtom se sud začal plnit kečupem. Neználek chtěl vylézt, něčí ruka ho však chytila za vlasy a nenechala ho ani hlavu vystrčit. Cítil, že se užuž zalkne tou hustou červenou tekutinou, zoufale napjal všechny síly - a probudil se. Když se přesvědčil, že není v žádném sudě, ale doma v posteli, chystal se znovu usnout. A tu najednou viděl, jak se potichounku otvírá okno a jak dovnitř lezou nějaké podezřelé postavy v kostkovaných čepicích a s pistolemi v rukou. Vyskočil a dal se na útěk. Aby se zachránil, doběhl na jakési nádraží. Stála tam řada cisteren, jedna byla prázdná, Neználek do ní zalezl, jenže vtom se začala plnit i ta. A zase kečupem. Nejdřív mu sahal do pasu, pak po prsa, nakonec až k bradě. Neználek plaval, ale hladina stoupala výš a výš, až ho přimáčkla ke stropu cisterny. Kečup mu tekl do úst a do nosu, zalepoval mu oči. Cítil, že se zalyká, vykřikl - a probudil se podruhé. Viděl, že leží v posteli jako dřív, pomalu se uklidnil a znova se chystal spát, když tu zaslechl, jak Kozlík sténá. Pusťte mě! Pusťte!" úpěl a zmítal se na posteli. Neználek ho popadl za rameno a zatřásl jím, ale Kozlík se ne a ne probrat. Pusťte mě!" křičel dál. "Co řveš? Nikdo tě nedrží!" domlouval mu Neználek. "Když mně se zdálo, že mě zajali lupiči a že mě škrtí nylonovou šňůrou," protíral si Kozlík oči. "A mně zas, že se topím v kečupu," přiznal se Neználek. "To je všecko z toho včerejšího filmu," řekl Kozlík. "Takhle je to vždycky: jak jdeš do biografu, celou noc tě potom tlačí můra." Trošku se upokojili a znovu usnuli, ale hrůzné sny je neopustily až do rána. Probudili se dřív než jindy, bez chuti se nasnídali a rozhodli se, že půjdou do

kanceláře pěšky, aby si drobátko provětrali mozky po té hrozné noci. Na ulici spatřili prodavače novin. Vyvolával na celé kolo: "Hrabillonské humoresky! Nejnovější zprávy! Moře smíchu za dva centigy. Zpráva o krachu Společnosti obřích rostlin! Z majitelů obřích akcií žebráci! Hrabillonské humoresky! Moře smíchu za dva centigy!" Neználek a Kozlík si koupili noviny a hledali zprávu o své Společnosti. Kde nic tu nic. Teprve když si prohlédli noviny podruhé, objevili malou poznámku:

V poslední době se na nás čtenáři častokráte obraceli s žádostí o bližší informace o obřích rostlinách. Avšak co možno říci o těchto smutně proslulých rostlinách, o nichž se teď skutečně šíří množství pověstí a smyšlenek? Lze o nich říci jen tolik, že o nich nelze říci nic, protože je o nich hodnověrně známo jen to, že o nich není hodnověrně známo nic. Mnozí lehkověrní človíčkové ve své lehkověrnosti dospěli až k tomu, že kupují akcie těchto legendárních rostlin. Nemáme v úmyslu vrhnout stín na Společnost obřích rostlin; nechceme ani říci, že získáním akcií človíčkové nezískali ničeho, neboť získáním akcií získali alespoň naději na zvýšení svého blahobytu. A naděje, jak známo, také něco stojí. Zadarmo, jak se říká, ani kuře nehrabe. Za všecko je třeba platit, a kdo zaplatí, může i snít. Při nejbližší příležitosti se k otázce obřích rostlin znovu vrátíme. Redaktor Kryssling

Kozlík dočetl, zkroušeně pokýval hlavou a řekl: "Jedna takováhle poznámka, a po našich akciích ani pes neštěkne. Nějaký boháč nám zřejmě začal závidět. No nic, teď nám to už tolik nevadí, akcie jsou tak jako tak skoro pryč. Pozdě jste si vzpomněli, milánkové." "A co je těm boháčům po tom, jestli se naše akcie kupují nebo ne?" zeptal se Neználek. "Jo, holenku, těm je po všem něco! Nejspíš nechtějí, aby se u nás ty obří rostliny vůbec objevily. Protože co je na prospěch chuďasům, to se nehodí do krámu boháčům, to je dávno známá věc." Zatím došli do Shwindlingové ulice. Už z dálky uviděli před budovou kanceláře velký zástup človíčků. Mávali nad hlavou obřími akciemi a křičeli: Vraťte nám peníze! Podvedli nás! Žádné obří rostliny nejsou!" "Rozejděte se!" volal na ně portýr. "V devět se otvírá, do té doby tady nemá nikdo co pohledávat. Tak šup, než na vás zavolám policajty!" Neználek s Kozlíkem se prodrali zástupem ke vchodu, Kozlík se obrátil a zakřičel: "Kamarádi, nevěřte novinám! Obří semena jsou! A kdo chce zpátky peníze, prosím, má je mít!" "Vidíte je, to jsou oni! Podvodníci!" vykřikl kdosi. "Na ně!" Několik akcionářů vyběhlo na schody, ale vtom se ve dveřích objevil policajt v nablýskané přilbě a zvedl elektrický obušek: "Slyšeli jste, v devět si přijďte, do té doby žádné řřřeči!" Zástup okamžitě couvl. Neználek s Kozlíkem popadli od vrátného klíč, vyběhli do druhého poschodí a zmizeli v kanceláři. "Nejrozumnější bude přece jen vracet peníze," prohlásil Kozlík. "Až se přesvědčí, že mohou dostat peníze kdykoli zpátky, bude po panice." Vešel do místnosti s nedobytnou pokladnou. Udivilo ho, že těžké ocelové dveře nejsou dovřené. Přiskočil blíž a kouká - pokladna je prázdná. "Neználku!" vykřikl zděšeně. "Peníze jsou pryč!" "Kam by se poděly?" přiběhl Neználek. "To nevím! Nejspíš nás vykradli." Vtom objevil kousek papíru a dvě jízdenky na vlak. "Počkej, tady je nějaký lístek," řekl a přečetl nahlas Lumpinova kostrbatá tiskací písmena:

MILÝ PŘÁTELÉ!
MUSELYSMESE ZA CHRÁNIT ÚTĚKEM. VEMTE SI LÝSTKY A SE DNĚTE NAVLAK A PŘI FRČTE BES MEŠKÁNÍ DOSAN KOMARINA, PŘÍDEM VÁM NA PROTI.
VAŠE DO BRODÍNCI JUKS A LUMPINO

"Tohle je mi nadělení!" vykřikl nakonec. "Tak vida, Juks a Lumpino pláchli i s penězi. Teď jsme tady jako v pasti." Skočil ke dveřím, zamkl je - a zrovna včas. Protože v tom okamžiku se ozval dupot mnoha nohou. To už se zástup akcionářů prodral do budovy a běžel nahoru. Majitelé obřích akcií doběhli ke kanceláři, začali bušit do dveří a křičet: "Hej, vy tam, otevřte, nebo bude zle! Vraťte nám naše peníze!" Kozlík se dlouho nerozmýšlel, otevřel okno a podíval se dolů. Viděl, že skočit z druhého patra by byl holý nesmysl, vyndal z ohnivzdorných skříní provazy, kterými byly původně převázány balíky akcií, a hbitě je začal navazovat. Rámus za dveřmi mezitím rostl. Dveře se třásly pod údery pěstí, ale nepovolily. Najednou všechno utichlo. Zástup jako by zmizel. Kozlík se vyklonil z okna, spustil provaz do dvora, přesvědčil se, že sahá až na zem, a přivázal horní konec k trubce ústředního topení. "Lez!" nakázal Neználkovi. Neználek se nenechal dvakrát prosit a rychle sešplhal po provaze dolů. Za dveřmi to v té chvíli zabouřilo znovu. "Tak a do toho, hej rup!" křikl někdo. Rozlehla se mohutná rána. "A ještě jednou!" Dveře se zatřásly pod druhým úderem. Kozlík viděl, že se Neználek dostal v pořádku na zem, chytil se provazu a už byl na dvoře. "Hej rup !" bylo slyšet z chodby. Tentokrát byl úder tak silný, že dveře zapraskaly, vyskočily z pantů a padly na podlahu. S nimi vpadlo do místnosti několik človíčků s obrovskou deskou od psacího stolu, kterou vyrazili dveře. Zástup okamžitě zaplnil celou kancelář. Část akcionářů běžela k nedobytné pokladně, ostatní se vrhli na ohnivzdorné skříně - ale našli jen kusy papíru, do kterého byly kdysi zabaleny akcie. Když poznali, že peníze jsou v tahu, rozzuřili se, rozbili zasklenou skříň, vytáhli Neználkův skafandr a roztrhali ho na tisíc kousků. Nakonec přiběhli k oknu a objevili provaz. "Utekli oknem!" dovtípil se kdosi. Několik človíčků se rychle spustilo na dvůr, ostatní vyběhli z kanceláře a pádili dolů po schodech. Ale kdepak! Po Neználkovi a Kozlíkovi jako by se slehla zem. Přeběhli totiž dvůr, který měl naštěstí druhý východ, octli se v sousední ulici, vmísili se mezi chodce a zanedlouho už byli daleko od místa činu. "Musíme do Hlavosek, možná že tam ještě zastihneme Lumpina," navrhl Kozlík. Doběhli do ulice Na hasáku, hledali Lumpinův krám, ale obchod nikde. "No tohle! Teď ke všemu zmizel i ten obchod!" řekl dopáleně Kozlík. Prozkoumali celou ulici od začátku do konce a zase zpátky, až se Kozlík zastavil před cukrárnou, která tu, jak se mu tak zdálo, předtím nebyla. "To jsou věci! Dřív se tady prodávaly náboje, a teď tu mají leda pralinky." Vešli dovnitř a zeptali se prodavačky, jestli neví, kam se poděl obchod všerážovým zbožím. Dověděli se, že jeho majitel neočekávaně zbohatl a odjel na cesty, a tak že tu byla otevřena cukrárna. "No vida: neočekávaně zbohatl a odjel na cesty!" zabručel Kozlík, když zas vyšli na ulici. Vytáhl z kapsy lístek s Lumpinovým vzkazem a znovu ho pečlivě četl. "Proč tady píšou, že se museli zachránit útěkem?" uvažoval nahlas. "Třeba se dověděli už předem, co bude v novinách, a rozhodli se zmizet včas i s penězi. V každém

případě tu zůstat nemůžeme, musíme za nimi do San Komarina. Náhodou to tam není špatné, kdysi jsem tam bydlel." Vlak do San Komarina odjížděl až večer, ale zpátky do hotelu se už neodvážili, aby náhodou nepadli do rukou oklamaných akcionářů. Do oběda se potloukali po městském parku, pak si našli nenápadnou restauraci, pořádně se naobědvali a utratili skoro všecky peníze. Za pár posledních centigů si koupili zmrzlinu a láhev limonády na cestu. Přišli na nádraží dlouho před odjezdem. Nastoupili do vagónu, průvodčí jim proštípl lístky a ukázal jim jejich místa; měli horní lůžka. "To je výborné," řekl Kozlík Neználkovi, "tady si nás nikdo nevšimne. Co kdyby s námi náhodou jel některý náš akcionář!" Pohodlně se uvelebili a úkosem si začali prohlížet spolucestující. Vagón se už trochu zaplnil. Dole, přímo pod Neználkovým lůžkem, se usadil jakýsi tlustý človíček. Zastrčil kufr pod lehátko, vytáhl z kapsy celý balík novin a pustil se do čtení. Přinesl si Obchodní triky a Hrabillonské humoresky, Svět tlouštíků a Čtení pro hubené, List pro chytré hlavy a Večerník hlupáků. Skutečně: Večerník hlupáků! Leckdo si třeba myslí, jaký je to nesmysl, nazvat noviny podobným jménem - kdopak by kupoval takový časopis a komupak by bylo vhod, aby ho ostatní považovali za hlupáka? Jenže obyvatelé Hrabillonu na takové malichernosti nedali. Odebírali Večerník hlupáků, ne že by se počítali mezi hlupáky, ale protože je zajímalo, o čem se tam vlastně může pro hlupáky psát. Po pravdě řečeno, vedly si tyhle noviny náramně chytře: všechno v nich bylo srozumitelné i pro skutečné dutohlavce - a důsledek? Večerník hlupáků vycházel v obrovském nákladu a prodával se nejen v Hrabillonu, ale i v mnoha jiných městech. A tak ani Svět tlouštíků nečetli jenom tlouštíci, ale i ti, kteří chtěli co nejdřív trochu ztloustnout, právě tak jako Čtení pro hubené četli nejen hubeňouři, ale i čtenáři hodlající se zbavit zbytečného tuku. Majitelé novin tuze dobře věděli, že už sám název musí vzbudit zájem čtenářů, jinak že by jejich noviny nikdo nekupoval. Po chvíli si Neználek všiml, že druhé spodní lůžko obsadil další cestující, úplný opak prvního, hubený jako vyschlý šindel. Vypadal, jako by se byl ještě před chvílí brodil bahnem: černé kalhoty měl zmačkané, celé od žlutohnědého bláta, a stejná skvrna se mu skvěla na cylindru, dočista jako by ho někdo trefil mazlavou hroudou. Záda černého kabátu zdobila velká trojúhelníková díra, jaké obyčejně vznikají, když se chytí látkou za suk nebo za hřebík čouhající ze zdi. Trochu níž se ke kabátu přichytil suchý plod lopuchu, jak se lidově říká žebrácká veš. Druhá veš mu visela u lokte a třetí trůnila vzadu na kalhotách. Když se hubený blátošlap usadil na sedadlo, smekl svůj černý cylindr a jako kouzelník z něho začal vytahovat nejrůznější věci: kartáček na zuby a zubní pastu, kousek voňavého mýdla, ručník, několik kapesníků, rezervní ponožky a nakonec dva rezavé hřebíky a kus měděného drátu. Neználek, zabraný do té podívané, si ani nevšiml, že se vlak rozjel.

*Kapitola 21
DOBRODRUŽSTVÍ PANA SCOUPERFIELDA

Zkušený čtenář už jistě dávno uhádl, že ten hubený cestující v černém cylindru nebyl nikdo jiný než pan Scouperfield. Od chvíle, kdy se mu podařilo zachránit se před svými "zachránci", neuběhlo sice ani čtyřiadvacet hodin, ale zažil toho za tu dobu jako za sto let. Nejdřív pádil lesem, sotva popadal dech, jen aby byl co nejdál od Jukse, který se za ním pustil. Když se konečně ohlédl a viděl, že ho nikdo nepronásleduje, zpomalil a kráčel jen co noha nohu mine. V duši mu všecko zpívalo a plesalo štěstím: získal dlouho želanou svobodu - a neutratil přitom ani centig. Chtěl k silnici, kde by ho snad kousek cesty svezlo nějaké auto, ale neměl tušení, kudy se dát. Rozhodl se tedy jít rovně za nosem. Doufal, že les jednou skončí a že vyjde u nějakého obydlí. Po prožitém vzrušení přestal mít i hlad. To není pranic divného, protože silnější pocit zpravidla vytlačí všechny slabší a pak klidně zapomeneme i na to, co se nám do té doby zdálo bůhvíjak důležité. To pana Scouperfielda přivedlo na velkolepou myšlenku: kdyby se například vždycky před snídaní nebo před obědem pořádně rozčilil, kdyby začal třeba nějaký nepříjemný rozhovor nebo se jednoduše s někým pohádal, ušetřil by spoustu peněz za jídlo. V duchu počítal, kolik to bude za týden a za rok, a tak postřehl, že se žaludek znovu hlásí, až když mu pořádně zakručelo v břiše. Zbloudilci v lese obvykle utišují hlad bobulemi, oříšky, houbami nebo jinými jedlými lesními plody, začal tedy pozorně pátrat kolem; ale nikde nic. Jak tak hledal něco k snědku, zašel do bažiny. Ucítil vratko pod nohama a rozhodl se, že radši to nebezpečné místo obejde, ale půda se houpala čím dál víc. Polekal se, běžel zpátky, udělal však jen pár kroků a zapadl přímo do bahniska; ze všech stran obklopen řídkým močálovitým bahnem, začal skákat z jednoho trsu trávy na druhý a jen s velkou námahou se mu podařilo dostat na pevnou půdu; ale tam se zase zapletl do houští lopuchu. Taktak že se vymotal, prodral se ostružiním a klesl do trávy, aby si aspoň trochu odpočinul. Dlouho si však neposeděl. Zaútočili na něj rezaví lesní mravenci - a jejich kousnutí pálí jako čert. Nevědomky si totiž sedl přímo do mraveniště. Nejdřív po mravencích dupal a mlátil do nich holí, ale nebylo jich o nic míň; rozhodl se opustit bitevní pole a ustoupil. Zatím se rychle zešeřilo. Uvědomil si, že den se chýlí k večeru, a přidal do kroku. Představa noci v lese ho přiváděla k zoufalství. Chvílemi se mu zdálo, že stromy začínají řídnout a že užuž vyjde na kraj lesa, ale bylo to jen zdání - les neměl konce a soumrak houstl čím dál víc. Pan Scouperfield tušil, že za chvíli se setmí dočista, a začal hledat, kde by přenocoval. V jednom z prastarých stromů objevil ve výšce své postavičky dutinu. Řekl si, že pohodlnější místo teď už nenajde, vlezl dovnitř a chystal se na noc. Dutina byla kupodivu prostorná: dalo se v ní docela dobře sedět s nohama pod bradou a se zády opřenými o stěnu. Dno bylo vystláno vrstvou suchého listí. Pan Scouperfield si sundal cylindr, položil si ho vedle hole a chystal se co nejdřív usnout, ovšem krutý hlad mu nedal spát. Ke všemu ho rozbolely nohy. Pomyslel si, že je to asi z nezvyku spát obutý, zul se, ale nohy ho bolely dál. Navíc ho rozbolel i hřbet a celé tělo. Věděl, že by ho bolest přešla, kdyby se mohl pořádně natáhnout, jenže to v dutině nešlo, tam mohl sedět jen takhle zkroucený. Se setměním se i ochladilo a pana Scouperfielda začala soužit zima. Mrzl čím dál víc, a tak se znovu obul, nasadil si cylindr, vyhrnul límec a přikryl se svou holí a šekovou knížkou. Ale kupodivu - nic to nepomohlo. Do téhle příhody slepě věřil, že jeho šeková knížka, od které se celý život neodloučil, ho dokáže vysvobodit z jakékoli svízele. Teď se však na vlastní kůži přesvědčil, že někdy ani bankovní šek, ani peníze v peněžence nemají žádnou cenu. Nadobro prokřehlý se vyhrabal ze svého úkrytu, chvíli

poskakoval kolem stromu, pak udělal v ostrém tempu několik prostocviků - a bylo mu líp. Ale na dlouho ne: sotva se vsoukal zpátky, znovu ho rozrazil chlad. Několikrát za noc vylezl, skákal jako kobylka, aby se aspoň trošku zahřál, a hryzal kůru ze stromů, aby utišil hlad. Za celou noc oka nezamhouřil a byl rozlámaný, jako by na něm dříví štípali. Noc se mu zdála nekonečná, a sotva začalo svítat, opustil svou nehostinnou skrýš a divil se, že zůstal vůbec naživu. Tím však jeho dobrodružství zdaleka nekončilo. Po bezesné noci mu mozek odmítal sloužit, a tak bloudil a ne a ne najít správnou cestu. Ke všemu bylo v lese pořád ještě příšeří. Napůl poslepu vrážel do stromů, div si nerozbil nos. Nakonec se přece jen z lesa vymotal a před ním se rozevřela zelená dolina, tu a tam pokrytá šedobílými skvrnami, které považoval za sníh. Sešel dolů a zjistil, že to není sníh, ale mlha, která houstne nad prochladlou zemí. Vrstva mlhy spadla tak nízko a byla tak hustá, že se v ní brodil, jako by šel po krk ve vodě, a nad dýmajícím mořem pokrývajícím celé údolí plula jen jeho hlava v černém cylindru. Když pohlédl dolů, viděl mlhavé obrysy svých ramen; a když se podíval vzhůru, rozkládala se nad ním stříbřitá měsíční nebesbáň, místy probleskující růžovými a modravými záblesky. Samo sebou, že se pan Scouperfield mohl i dříve po libosti kochat krásou jitřního nebe, ale v životě se mu ještě nepodařilo vstát tak časně. Pohroužen po krk v mlze, připadal si, jako by tu zůstal jenom on a ranní obloha, rozhořívající se čistými a jiskřivými barvami. Neznámý pohled ho naplňoval jakýmsi vznešeným a slavnostním pocitem. Toužil obejmout to nebe, které se nad ním klenulo, stačilo jen ruce rozpřáhnout. Rozpřáhl je tedy - ale vtom ztratil půdu pod nohama a svalil se do rokle. Udělal pár kotrmelců, skutálel se až na dno a zůstal ležet na břiše jak široký tak dlouhý. Kamínky a hroudy suché hlíny mu bubnovaly po zádech. Pan Scouperfield se pečlivě ohmatal, a když se přesvědčil, že je celý, šmátral kolem, aby našel cylindr, který mu spadl s hlavy. Naštěstí nebyl daleko. Vyndal z něho kamínky, usadil svou pokrývku hlavy na patřičné místo a začal se rozhlížet. Samo sebou bezvýsledně, protože pro mlhu nebylo vidět ani na krok. Oťukával holí cestu před sebou, až se dostal k protějšímu srázu rokle, a dal se do drápání vzhůru. Několikrát sklouzl a svalil se zpátky, nakonec se mu však přece jen podařilo vyškrábat se ven. Trochu si vydechl, a když si všiml, že mlha řídne, vydal se na další pouť. Brzo se vyjasnilo docela a pan Scouperfield objevil, že kráčí po poli s jakýmisi tmavozelenými křehkými keříčky. Vytrhl jeden a spatřil několik žlutavých bobulek přirostlých ke kořenům. Prohlédl si je jaksepatří a začal tušit, že to budou nejspíš docela obyčejné brambory. Ale nebyl si tím jist, protože do této chvíle vídal brambory jen opékané nebo vařené, a navíc se kdovíproč domníval, že rostou na stromech. Otřel s jedné hlízy hlínu, ukousl si a zkusil ji žvýkat. Syrová brambora mu připadala hrozně nedobrá. Pomyslel si však, že by přece nikdo nepěstoval úplně neužitečné plody, a tak strčil pět šest brambůrků do kapsy a šel dál. Jít po nesklizeném poli a bez ustání se zamotávat do bramborové nati, to nebyla žádná maličkost. Proklínal človíčky, kteří mu naschvál rozorali půdu pod nohama a nasázeli mu přímo do cesty ty zatracené keříčky. Konečně přece jen došel na konec bramboriště a ulehčeně si oddychl. Vtom ucítil odněkud z dálky kouř. Z vůně dýmu jako by na něho dýchlo teplem domova. Kde je kouř, tam je i oheň, a kde je oheň, tam se určitě chystá něco k snědku, pomyslel si a rozhlédl se kolem. V dálce spatřil husté vrboví a nad ním stužku kouře. Z posledních sil přidal do kroku, prodral se houštím a octl se na břehu řeky. Vyhlédl z vrbiček a uviděl, že zákrut tu tvoří nevelký poloostrov. Nad řekou se skláněly smuteční vrby s ohnutými kmeny a brouzdaly si ve vodě své dlouhé větve se stříbřitě zelenými lístky. Průzračné vlnky pleskaly v kořenech stromů. Nedaleko břehu plavali dva človíčkové a jako by něco hledali: střídavě se potápěli pod spletité kořeny, vynořovali se a hlasitě odfrkovali. Další dva seděli na břehu u ohníčku a přikládali do plamenů suché větvičky. Těsně u vody stál domek nebo spíš chýše, ba ani ne chýše, ale jakási pohádková chaloupka. Všechny její stěny se strakatily podivnými a nepochopitelnými obrázky: na jednom byl človíček v kostkované pláštěnce a s dýmkou v zubech; na druhém naprosto stejný človíček taky s dýmkou, jenže kdovíproč vzhůru nohama; nad tímto převráceným človíčkem byla čísi ohromná noha v nablýskaném střevíci; vedle láhev borůvek, zelené lusky hrachu, něčí vlasatá hlava s čepicí bílé husté pěny, jakási rozesmátá ústa s červenými rty a obrovskými sněhobílými zuby; potom znovu něčí namydlená hlava, tentokrát položená na bok, šálek s kouřící kávou, další sklenice borůvek, moucha nesmírné velikosti, znovu noha . . ., a to vše bez jakéhokoli smyslu a souvislosti, dočista jako by se nějaký malíř pomátl a namaloval svým bláznivým štětcem, co mu přišlo do cesty. Ale tohle všecko pana Scouperfielda ani tak neudivilo; dech se mu zatajil, když nad vchodem do chatrče spatřil ceduli s obrovskými písmeny:

SCOUPERFIELDOVY
MAKARÓNOVÉ ZÁVODY

"Co je tohle za nesmysl!" broukl nechápavě. "Jaképak makarónové závody, tahle ohavnost, aby mě čert vzal! Kdo jim to dovolil, dát si na tu bláznivou barabiznu moje jméno? Nebo se mi to všecko jen zdá?" Protřel si oči, ale ani řeka, ani stromy, ani chatrč s nápisem a človíčkové nezmizeli. "Tak když to není sen, co to tedy je? Výsměch? A?" rozzuřil se pan Scouperfield a pěsti se mu zaťaly zlostí. Byl přesvědčen, že mu to všechno udělal někdo naschvál, že ho donutil vláčet se lesem a bažinou, skákat po drnech trávy, padat do rokle - a jen a jen proto, aby ho dostal až sem a ukázal mu tu šerednou barabiznu s jeho jménem. "Uličnictví! Darebáctví! Urážka na cti! Hotová lumpárna a pitomost!" vrčel a snad podvacáté si četl ten otřesný nápis. Přitom si však začal uvědomovat, že už přece takovýhle nápis někde viděl, že ho vlastně velmi dobře zná. "No ovšem!" pleskl se najednou do čela. "Už to mám! To je přece na každé bedně makarónů z mé vlastní továrny, aby to čert vzal!" Podíval se líp a viděl, že nápis je opravdu na dlouhé překližce z bedýnky od makarónů a že vlastně celá chatrč je postavena z podobného materiálu; z beden od tabáku s obrázkem detektiva s dýmkou, od mýdla s obrázkem namydlené hlavy, od zubní pasty s obrázkem zubů svítících bělostí. Zatím ti dva človíčkové, kteří se potápěli, vylezli z vody a přisedli k těm dvěma u ohníčku. Pan Scouperfield k nim chtěl jít, ale bylo mu to trapné, protože žádný z nich nebyl jaksepatří oblečen: jeden měl jenom kalhoty a boty, druhý byl v kabátě, ale bez kalhot, třetímu chyběly boty a čtvrtý zas neměl čepici. Když ale viděl, že postavili na oheň velkou plechovku od

rajských jablíček a začali v ní vařit, rozhodl se odhodit své slušné vychování a vydal se k nim. "Buďte zdrávi, milí přátelé, neměli byste něco k snědku?" zeptal se žalostným hlasem. "Čestné slovo, celou noc jsem nejedl." Jeho slova vyvolala u človíčků hotovou bouři smíchu. Ten bez košile se smíchy svalil na záda a zatřepal ve vzduchu nohama a ten bez kalhot se plácal dlaněmi po holých kolenou a hýkal: "Cože? Celou noc že jsi nejedl? Cha-cha-cha! - Promiň, kamaráde, ale my žijeme podle hesla: Pět minut smíchu nahradí krajíc v břichu. Takže když se už vůbec někdy začnem smát, smějeme se aspoň těch pět minut." "Ale copak jsem řekl něco tak směšného?" namítl pan Scouperfield. "Aby ne, kamaráde! Kdopak by v noci jedl? Mysleli jsme, bůhvíco se ti nestalo, a ty řekneš: Celou noc jsem nejedl! Cha-cha-cha!" Znova se rozchechtali a pan Scouperfield pokračoval: "Kdyby jen v noci! Ale včera jsem dokonce ani neobědval! Ten prokletý Wesh mi slíbil oběd, a místo toho mě přivázal v lese ke stromu." Zase nový záchvat smíchu. "Cože?" křičeli. "Přivázal ke stromu? No to tě pěkně pohostil! Ten Wesh je asi podařená kopa!" A zas se smáli dobrých pět minut. Nakonec ten v kabátě řekl: "No nic, kamaráde. Ty jsi, koukám, správný chlapík, s tebou se jeden zasměje. Velká škoda, že tě nemáme čím uctít. Chtěli jsme si k snídani nachytat raky, ale dopadli jsme bledě: zalezli, neřádi, do takové hloubky, že tam na ně nedosáhneš. A voda je teď zrána jako led, to se nedá vydržet. Tak jestli chceš, vypij si s námi trochu čaje. Hej, Patičko," obrátil se na toho, co byl bos, "podej sem prázdný plecháček a začni servírovat, dneska jsi na řadě ty." Patička rychle donesl pět plechovek od konzerv, postavil je na stůl sbitý ze dvou velkých beden, pak sundal z ohně plechovku od rajčat a začal nalévat. "Tak račte, prosím," pozval ostatní, když byl hotov. Usadili se na bedny, které tady měli místo židlí, a když pan Scouperfield viděl, že si vzali plechovky a usrkávají z nich, vzal si taky. Napil se, a tu zjistil, že to není žádný čaj, ale obyčejná horká voda. "A kde je čaj?" zeptal se nechápavě. "No tady přece," vysvětlil mu Patička. "Sice bez čaje, ale to už je zkrátka takový druh. To je teď velká móda, pít čaj bez čaje." "Hm!" broukl pan Scouperfield. "Vlastně čaj je doopravdy předsudek, aby ho čert vzal! Organismus z něho stejně nemá žádný užitek. Ale kde je cukr?" Znovu zabouřil výbuch smíchu. Ten bez kalhot vyprskl, až mu horká voda šplíchla na nahatá kolena. A Patička vysvětloval dál: "Promiň, kamaráde, ale cukr taky nemáme. A koupit? Není za co. My pijeme čaj už dávno bez cukru." "A k čemu to je, pít jen čistou vodu?" broukl pan Scouperfield. "Takhle nemluv, kamaráde, k něčemu to přece jenom bude," řekl ten bez košile. "Například ty: v noci jsi pěkně promrz, potřebuješ se zahřát. Jak? Napiješ se, horká vodička proteče do každé tvé žilky a hned je ti teploučko. A ani v žaludku není tak prázdno. Voda je náhodou náramně užitečná." "Vědro horké vodičky nahradí šálek kávičky," poznamenal Patička. "To už věda dávno objevila." A všichni se zase rozchechtali. "A co vy jste vlastně zač? Co vůbec děláte?" zeptal se pan Scouperfield a srkal horkou vodu. "My jsme, kamaráde, takzvaní nezaměstnaní nicmajetníci. Slyšel jsi už někdy o takovém povolání?" odpověděl ten bez košile. "Taky jsme nebyli horší než ostatní, ale pak jsme ztratili práci, klesli jsme, jak se říká, dočista až na dno. Celé naše neštěstí je v tom, že každému z nás něco chybí. Vidíš, tuhle já nemám košili, tamhleten boty, tenhle čepici - a zkus se ukázat ve městě bez bot nebo třeba jenom bez čepice! Satrapčíci tě natotata lapnou a šup na Ostrov hlupáků." "Hm, nu ano, to je pravda, aby je čert vzal," potvrdil pan Scouperfield. Takže ve městě žít nemůžeme a bez města taky ne. Teď například si vezmu tuhle od Patičky košili a vydám se tam - třeba se mi poštěstí vydělat nějaký ten groš. A zejtra si zas Patička obuje moje boty a půjde zkusit štěstí on. Tak se protloukáme ze dne na den: dva sedí doma, dva chodí do roboty. Bída je to, kamaráde. Cejtím, že se už z toho těžko vymotáme." Pan Scouperfield vypil horkou vodu a opravdu se zahřál. Ale že by byl nějak zvlášť sytý, to tedy ne. A tak vytáhl z kapsy brambory a řekl: "Našel jsem tu takovouhle chamraď, nedá se to třeba jíst?" "Hele, brambory! No jak by ne! Můžem si je upéct." "A vy to dovedete?" "Žádná věda!" křikl Patička, popadl brambory a odnesl je k ohni. "Tak je tady zatím pečte, já přinesu další," řekl pan Scouperfield a vydal se k vrbovému houští. Rychle se prodral vrbinou, doběhl na bramboriště a začal vyškubávat keříky i s kořeny. Otrhal hlízy, nandal si jich plný cylindr a už se chtěl vydat nazpátek, když vtom ho někdo chytil za límec. Poznal, že padl do ruky hlídači, vší silou se mu vyškubl a vzal nohy na ramena. "Já ti dám!" křičel hlídač na celé kolo a mával sukovicí. Hnal se za panem Scouperfieldem, několikrát ho pořádně přetáhl po hřbetě a přestal ho pronásledovat, až když ho zahnal do nedaleké rokle. A tak se pan Scouperfield znovu octl ve známé roklině. Cestou poztrácel všecky brambory a teď uvažoval, kudy dál: roklí vzhůru, nebo dolů? Vylézt hned tady, to se mu nechtělo, aby nepadl hlídači znovu do rány. Nakonec se rozhodl, že nejlepší bude přece jen se dát roklí vzhůru, snad se z ní nějak dostane. A opravdu: po půlhodince rokle končila a v dálce spatřil silnici. Doufal, že se nad ním někdo ustrne a sveze ho do města. Stoupl si ke kraji silnice, a kdykoli se v dálce objevilo auto, zamával kloboukem. Zanedlouho mu to vyšlo: jeden řidič zastavil, otevřel dvířka a pozval ho, aby nasedl. "Kampak?" zeptal se a spustil motor. "Do Mamonvillu bych potřeboval," řekl pan Scouperfield. "Tak se mi zdá, že udělám nejlíp, když se vrátím domů." "Ale to musíte na opačnou stranu," řekl malíček za volantem. "Já přece jedu do Hrabillonu." "Nevadí! Svezu se tedy nejdříve tam a do Mamonvillu pojedu vlakem. Aspoň ještě zajdu za tím mizerou Weshem a vypořádám se s ním za tu lumpárnu. A taky si musím vzít věci, co jsem si nechal v hotelu." A začal novému známému podrobně vykládat o podlém činu pana Weshe, jen o tom se nešířil, za jakým cílem se vydali na společnou cestu. Všecko, co se týkalo finančních záležitostí, hleděl pan Scouperfield za všech okolností chovat v tajnosti a nikdy toto pravidlo neporušoval. Malíček se smál na celé kolo a byl tuze rád, že mu osud seslal tak legračního spolujezdce. Jenže zanedlouho přijeli do Hrabillonu a museli se rozloučit. Pan Scouperfield poděkoval řidiči za laskavost a zamířil přímo do hotelu. Tam se dozvěděl, že pan Wesh odcestoval již včera do Kraddelbergu. Vyžádal si tedy aspoň svoje věci z jeho pokoje, uložil si zpátky do cylindru mýdlo, ručník, kapesníky a ostatní předměty včetně hřebíků a kusu drátu, zašel do restaurace, objednal si čtyři obědy a jedl, jak se říká, za čtyři. Naobědval se, vypil pro dobré zažívání lahvičku minerálky a rozhodl, že teď mu už pranic nebrání vrátit se do rodného města. A jak už víme, náhoda tomu chtěla, že nasedl do stejného vlaku, a dokonce do stejného vagónu a kupé, ve kterém jeli Neználek a Kozlík. Mamonville leží totiž na stejné trati jako San Komarino.

*Kapitola 22

PŘÍJEZD DO SAN KOMARINA

Pan Scouperfield položil věci z cylindru na malý stolek u okna a pozorně si prohlížel svou pokrývku hlavy. Objevil skvrnu od bláta a začal ji pečlivě utírat rukávem. Uklidnil se, teprve když rozmazal bláto rovnoměrně po celém cylindru. Pak složil všecko zpátky do klobouku a strčil ho pod lehátko. Vtom uviděl průvodčího. Dozvěděl se, že vlak bude v Mamonvillu ve tři v noci, a požádal, aby ho vzbudil. "Dobře, dobře," broukl průvodčí. "Žádné dobře, dobře, vzbudit chci, ale určitě! A? Nepřerušovat, prosím!" zavrčel pan Scouperfield. "A račte vzít na vědomí, že spím tvrdě a že budu nadávat, abyste mě nechal spát. Na to nedejte, popadněte mě za límec a klidně mě vyneste z vagónu. A? Říkal jste něco?" Všiml si, že tlustý cestující proti němu čte noviny, a půjčil si Hrabillonské humoresky. Přečetl si zprávy o včerejších krádežích, únosech, loupežích a vraždách, žhářstvích a travičstvích a pak se pustil do anekdot. Jaksepatří ho rozveselily. Když byl hotov s anekdotami, chtěl si přečíst povídky. Tu však jeho pozornost upoutal známý článek o obřích akciích. Přečetl si ho a hluboce se zamyslel. Dobře věděl, že Hrabillonské humoresky patří panu Skrblingovi a že se tam proto tiskne jen to, co mu může přinést užitek. Tak vida, Skrblingovi by bylo zřejmě vhod, kdyby se přestaly kupovat obří akcie, řekl si. Možná že by dokonce chtěl, aby klesly v ceně. Já hlupák, že jsem na to nepřišel hned! Jasně, pro nic za nic by se Skrbling nestaral, aby Juks a Lumpino utekli i s penězi. Jen co zmizí, kurs obřích akcií řádně klesne, a pak je pan Skrbling skoupí za pár babek. A až zas stoupnou, prodá je a namastí si kapsy jedna radost. Nu, což, musíme panu Skrblingovi zkřížit cestu a skoupit obří akcie dřív než on. To bude, panečku, obchůdek! Měl radost, že vymyslel tak dobrý obchod, na kterém se dá ohromně vydělat spokojeně si mnul ruce, a dokonce si začal potichounku prozpěvovat. Ale pak si všiml, že už je noc a nejvyšší čas jít spát - tím spíš, že minulou noc ani oka nezamhouřil. Odestlal si lůžko, pohodlně se natáhl a řekl si: Kdepak, vážení, spát ve vlaku, nebo v dutém stromě, to se nedá srovnat, aby to čert vzal! Už se chystal usnout, ale ještě ho napadlo se přesvědčit, jestli mu náhodou někdo nevyfoukl zpod lehátka cylindr. Sáhl pod sedadlo a ujistil se, že cylindr je na svém místě. To ho uklidnilo. Vtom si však vzpomněl na svou hůl. Zašmátral rukou po podlaze, ale hůl nikde. Hledal tedy na svém lůžku, pak na lůžku u tlouštíka, který už dávno chrápal přikrytý novinami, nakoukl i nahoru, kde spal Neználek a Kozlík - po holi ani památky. Že bych už nastoupil bez ní? mihlo se mu hlavou. Abych ji tak někde ztratil! Rozpomněl se, že už doopravdy dávno neviděl svou hůl, a čím dál víc mu bylo jasné, že ji nechal buď v hotelu, když si byl pro svoje věci, nebo v autě, kterým se svezl, nebo u člověčků, co ho pohostili horkou vodou. Anebo jsem ji nechal v lese! div nevykřikl a už chtěl zatáhnout za záchrannou brzdu, aby zastavil vlak a vydal se zpátky. Ale ještě včas si vypočítal, že by ho to přišlo mnohem dráž než nová hůl, a tak položil hlavu znovu na polštář a pokoušel se usnout. Jenže pomyšlení na výdaje za novou hůl mu nedalo spát. Usilovně přemýšlel kde ji mohl nechat, ale vzpomněl si jen na to, že ji držel v ruce, když s ní praštil Lumpina. Ale že jsem mu ji švihnul, holedbal se v duchu. Ovšem ani tahle vzpomínka mu nepřinesla klid. Vztek ho trápil v jednom kuse. A kdoví jak dlouho by se byl ještě soužil, kdyby se byla nestala dočista neočekávaná věc. Než si Neználek a Kozlík lehli, rozhodli se, že se napijí. Otevřeli limonádu, půl jí vyzunkli a zbytek si nechali na noc. Aby se láhev náhodou nepřevrhla, postavil si ji Kozlík pěkně ke stěně a přimáčkl ji polštářkem. V noci se však poduška smekla trošku stranou, lahvička se naklonila a limonáda začala odkapávat. Pan Scouperfield okamžitě postřehl, že shora na něj něco kape. Nastavil, dlaň, chytil pár kapek, slízl je a poznal limonádu. Považoval za nemoudré nechat kapat tento užitečný nápoj nadarmo a nastavil ústa. Láhev se nahýbala víc a víc a limonáda z ní už tekla tenkým pramínkem. Spokojeně polykal tu sladkou, příjemně štiplavou tekutinu a v duchu počítal, na kolik by ho přišla láhev limonády, muset ji tak koupit. Odečetl tento obnos od sumy, kterou vydal za ztracenou hůl, a tuze ho potěšilo, že se výše ztráty trochu zmenšila. Limonáda proudila a s ní proudily panu Scouperfieldovi hlavou i další myšlenky: jaká by to byla výhoda, kdyby se mu při každé cestě vlakem podařilo vypít aspoň jednu láhev limonády zdarma. Dělil cenu ztracené hole cenou láhve limonády a vyšlo mu množství železničních jízd, které by musel vykonat, aby se mu vrátily peníze za nákup hole. Při těchto příjemných propočtech pomalu zapomněl na své roztrpčení a vrátila se mu dobrá nálada. Vtom se však láhev převrhla úplně, spadla dolů a břinkla pana Scouperfielda rovnou do hlavy. "Takhle je to vždycky!" zabručel a zamačkával si bouli. "Všecko má svůj rub: sotva přijde něco příjemného, hned za to musíš nějak zaplatit. Zatracený život, aby ho čert vzal!" Podrbal si naraženou hlavu a zjistil, že ho to tentokrát stálo jen docela malou bouli, bolest pomaloučku přestávala, a tak se uklidnil a konečně usnul. Vlak zatím uháněl dál a dál, kola poťukávala a ubíhal i čas. Když pan Scouperfield usnul, bylo už dlouho po půlnoci. Netrvalo ani dvě hodinky a vpředu se objevila světla Mamonvillu. Kola zarachotila po výhybkách, vlak pomalu přibrzďoval a za chvíli se zastavil. Avšak pan Scouperfield spal dál. Průvodčí na něj zapomněl jako na smrt a přišel, když už vlak vyjel ze stanice. No nazdar! vzpomněl si. Tak se mi zdá, že tenhle podivín chtěl vystupovat v Mamonvillu! Už je to tak. I co, vysadím ho na příští zastávce, může se vrátit lokálkou. Teď už je stejně pozdě. Rozhodl se, že ho zatím budit nebude, aby nebyly zbytečné řeči, a začal jím lomcovat, až když vlak zastavil na další stanici. Bylo to v městě Panoptiklu. "Vstávejte honem, vystupovat!" křičel a třásl panem Scouperfieldem. Ale ten se jen oháněl a spal dál, jako by se nechumelilo. Průvodčí viděl, že se vlak užuž rozjede, rozzlobil se doopravdy a zařval Scouperfieldovi přímo do ucha: "Slyšíte, vážený pane, přestaňte dělat hlouposti, nebo zaplatíte pokutu za jízdu načerno. Váš lístek platil jen do Mamonvillu!" Sotva pan Scouperfield zaslechl, že má něco platit, ale neví co, na okamžik se probral, vyskočil z lůžka a ospale koukal kolem. Průvodčí toho využil, chytil ho za límec, dotáhl ke dvířkům a vysadil na perón. Vrátil se do kupé, sebral ze země noviny, zpod sedadla vytáhl cylindr napěchovaný vším možným a strčil to všecko rozespalému panu Scouperfieldovi do ruky. Ten se chtěl ještě na něco zeptat a už otvíral ústa, jenže vtom se vlak rozjel a pan Scouperfield zůstal na nástupišti s pusou dokořán. Neználek a Kozlík vůbec neslyšeli, co se v noci dělo. Spali jako dudci, protože včera tomu kvůli biografu a zlým snům moc nedali. Už se dávno rozednilo, ale oni spali dál a určitě by byli zaspali i San Komarino; ještě že je průvodčí včas probudil. "Hej, vy," křikl na ně, "chcete taky zaspat svoji stanici? No tak, vstávejte honem!" Vlak už vjížděl do nádraží. Cestující popadli kufry a rance a tlačili se ven. Neználek a Kozlík celí rozespalí za nimi. San Komarino bylo velké město.

Vystupovalo tu spousta lidí. Široké nástupiště se okamžitě zaplnilo. Neználek a Kozlík zůstali stát na peróně a vyhlíželi, jestli v tom davu nezahlédnou Jukse nebo Lumpina. Míhalo se před nimi množství tváří, ale ti dva nikde. Třeba nás čekají u jiného vozů," poznamenal Neználek, stoupl si na špičky a přes hlavy ostatních se snažil podívat o kus dál. "Počkáme," řekl Kozlík, "času dost. Za chvíli bude perón prázdný a pak nás uvidí." "Nebo my je," dodal Neználek. Zástup těch, co přijeli a co jim přišli naproti, se rozptýlil, a když vlak odjel, odešli i ti, co byli vyprovázet. Nástupiště se vyprázdnilo a na pustém peróně zůstali jen Neználek a Kozlík. "To je divné," vrtěl hlavou Kozlík. "Abych pravdu řekl, ve mně ti dva nikdy nebudili velkou důvěru. Celou dobu jsem čekal, že nám něco provedou. Ale možná že se někde zdrželi a budou nás čekat u dalšího vlaku." Vtom k nim přišel železniční zřízenec v úřední čepici, a co prý tu dělají. "Měli nám přijít naproti, ale nikde nikdo," vysvětloval Kozlík. "Nepřišli teď, přijdou jindy, ale stát tady nemůžete. To je úředně zakázáno!" řekl zřízenec. "A kdy přijede nejbližší vlak z Hrabillonu?" zeptal se Kozlík. "Zítra v tuhle dobu," odpověděl zřízenec a odešel. "I co, tak přijdeme zítra, třeba si spletli datum," řekl Kozlík. Vyšli z nádraží a kráčeli po ulici. "Co teď?" zeptal se Neználek. Nejdřív si musíme někde něco vydělat, nemáme ani na oběd. A taky nocleh si musíme najít." "Ale kde si co vyděláme?" "Inu, budem hledat práci. Už jsi někdy dělal v restauraci?" "V životě ne," přiznal se Neználek. "To je totiž nejlepší," řekl Kozlík, "dělat někde v restauraci číšníka. Nebo kuchaře. Zkrátka, kde se dá něco sníst. Jednou jsem dělal v restauraci vrátného a viděl jsem, že takový číšník, to není žádná věda. Jenom najít místo bude problém, všecko bývá obsazeno." V první restauraci kurážně otevřel dveře a vešli. Na snídani bylo už pozdě, na oběd brzo, a tak byla jídelna prázdná. Uviděli majitele, který starostlivě cinkal kontrolní pokladnou a počítal tržbu. "Nepotřebujete kuchaře nebo číšníky?" zeptal se Kozlík. Restauratér si je prohlédl od hlavy k patě a broukl: "Který z vás je kuchař?" "Já," ozval se Kozlík. "A tohle je číšník." "Pěkný kuchař!" ušklíbl se restauratér. "Kuchaři bývají tlustí, a ty - podívej se, jaký jsi hubeňour!" "Jen mě vemte, určitě ztloustnu," odpověděl Kozlík. "Koukej nejdřív ztloustnout a pak tě přijmu!" odsekl nakvašeně restauratér. "Tak nemohl byste vzít za kuchaře tohohle?" ukázal Kozlík na Neználka. "Ten se zdá tlustší." "Ale říkals přece, že to je číšník, a ne kuchař," namítl majitel. "To nevadí, kuchaře dovede taky." "Doopravdy umíš vařit?" obrátil se restauratér přímo na Neználka. "Úplně spolehlivě to říct nemohu, v životě jsem to nezkoušel," odpověděl po pravdě Neználek. "Tak to ne," řekl restauratér. "A vůbec - kuchaře už mám." "Vemte ho teda za kuchtíka," navrhl Kozlík. "Nepotřebuju, mám." "Tak nás vemte oba za číšníky." "Nepotřebuju, mám taky." "Tak aspoň na mytí nádobí." "Na to mám umývačku," mávl rukou restauratér. "Hlupák!" nadával Kozlík, když zas byli na ulici. "No řekni, co mu na tom záleží, který z nás je kuchař, když stejně žádného nepotřebuje. Jen jsme těmi řečičkami promarnili čas." Ve druhé restauraci to dopadlo vcelku stejně: když se majitel dozvěděl, že jsou ochotni dělat kuchaře, číšníky, výčepníky, pekaře, pokladní, umývače nádobí nebo podlah, ředitele, noční hlídače nebo vrátné, zeptal se jich: "A to všecko dovedete?" "Všecko," potvrdil Kozlík. "A předpovídat budoucnost náhodou neumíte?" "Bohužel," rozhodil Kozlík rukama, "to prosím ne." "Tak vám ji předpovím já," řekl restauratér. "Za chviličku vyletíte ze dveří a už mi sem do smrti nepáchnete." "A proč to?" zeptal se Kozlík. "Protože jsem to řekl!" "Taky hlupák!" vyjádřil se Kozlík, když se restauratérova věštba do písmene vyplnila. "Na jeho místě bych taky nepředpovídal o nic hůř než on." V dalším hostinci byl rozhovor ještě kratší. Dřív než stačil Kozlík otevřít pusu, praštil hostinský do stolu a zařval: "Marš! A ať už vás tu nevidím!" "Stručné, ale zrovna ne moc slušné," poznamenal Kozlík, samo sebou že až na ulici. První neúspěchy Kozlíka neodradily. Ještě dlouho chodili od restaurace k restauraci, ale odevšad je vyhazovali a tropili si z nich šašky. A tak se vydali po obchodech a nabízeli se za prodavače - se stejným výsledkem. Majitele obchodů zajímali spíš zákazníci než prodavači. Nastal večer. Na všech stranách se rozzářily reklamy. Hlavní ulice města kam se v té době Neználek s Kozlíkem dostali, byly plné světel, hudby, procházejících se a tancujících človíčků, skřípání houpaček, roztočených kolotočů, čertových kol a ostatních zařízení kultury a oddechu. V tomto směru se San Komarino ničím nelišilo od jiných měsíčních velkoměst. Neználek s Kozlíkem závistivě hleděli na človíčky, kteří seděli v restauracích za stolky a pochutnávali si na nejrozmanitějších pochoutkách. Dívat se na to všecko a nemít možnost utišit hlad - to nebylo jen tak. "Na to je nejlepší koukat do křivých zrcadel," poradil Kozlík. "Já osobně to aspoň vždycky dělám, smích totiž náramně zahání hlad." Začali se procházet kolem křivých zrcadel při okraji chodníku a prohlíželi se v nich; jedno je změnilo tak hrozně legračně, že i když jim nebylo zrovna moc hej, přece jen se nemohli udržet smíchy. Když se Neználek dosyta nasmál, opravdu se mu už nechtělo tolik jíst. Vtom uviděli zástup človíčků před nevelkým dřevěným pódiem, nad kterým se skvěl nápis:

VESELÁ STŘELNICE

Na pódiu za oponou z obyčejného prostěradla stál jakýsi legrační človíček: prostrčil hlavu kulatým otvorem, diváci se mu strefovali gumovými míčky rovnou do obličeje a on se všelijak směšně pitvořil, nemotorně uhýbal před zásahy a obecenstvo se mohlo strhat smíchy. Neználek a Kozlík přišli blíž a hned se taky začali chechtat při pohledu na toho zábavného človíčka. "Proč to dělá?" zeptal se Neználek a dusil se smíchem. "Copak to tím míčkem nebolí?" "Aby ne, ale nějak si musí vydělávat na živobytí. Majitel mu za to platí." Teprve teď si Neználek všiml majitele Veselé střelnice. Stál u velikého bílého koše plného gumových míčků, a kdo si chtěl hodit po tom legračním človíčkovi, zaplatil centig. Jeden z diváků chtěl zřejmě pobavit sebe i ostatní, a tak zaplatil hned za pět míčků a začal je pálit tomu človíčkovi do obličeje. Ten před čtyřmi míčky uhnul, zato pátý ho udeřil rovnou do oka, až mu opuchlo víčko, oko se mu zavřelo a ubožák přestal vidět. Celý vylekaný prohlásil, že dnes už dál nemůže, a šel domů. Majitele Veselé střelnice to nikterak nepřivedlo z míry. Stoupl si na pódium a křikl: "Tak račte, panstvo, kdo si chce vydělat tři shwindlingy? Tři shwindlingy tomu, kdo vydrží až do zavření!" "Postav se tam sám!" vykřikl někdo z diváků. "No, nastav tu svou tlustou papulu!" Kozlík se rychle prodral zástupem, vyskočil na pódium a křikl: "Tady! Já to zkusím!" "Správně! Jen to zkus. Ale ne abys pištěl, až dostaneš míčkem do nosu!" ozvalo se ze zástupu. Kolem se rozesmáli. Kozlík si jich

nevšímal, schoval se za oponu a prostrčil hlavu otvorem. Okamžitě pochopil, že opona nedovoluje příliš uhýbat a že tedy musí jednat co nejhbitěji. Ani se nestačil rozhlédnout a hra začala. Jaksepatří prudký míček ho trefil do čela. Na okamžik ho to omráčilo a připomnělo mu to, že si bude muset dávat sakramentsky pozor. Následovala salva úderů do tváří, a jeden míček ho dokonce trefil přímo do nosu. Ale nejsilnější ránu dostal do ucha. Bolelo to, až mu slzy vyhrkly. Vyhýbal se nebezpečným míčkům, mrskal hlavou sem a tam, pevně mhouřil oči, aby si je chránil před úrazem, takže dělal tak legrační obličeje, že se diváci mohli strhat smíchy. Kolemjdoucí to slyšeli, zastavovali se také u té podívané a obchody šly výtečně. Majitel sotva stačil vybírat. Ale Neználkovi tentokrát do smíchu nebylo. Srdce mu trnulo, když se díval na zoufalé pohyby svého kamaráda, a zdálo se mu, jako by ty rány nedostával Kozlík, ale on sám. Nejraději by byl uprošoval človíčky, aby ubohému Kozlíkovi neubližovali, nejradši by se byl vrhl na každého, kdo vzal do ruky míč, a ze všeho nejdřív na majitele střelnice, který si vymyslel tuhle hloupou zábavu jen pro svůj špinavý zisk. Čas ale ubíhal, ochladilo se a zástup začal pomalu řídnout, až se rozešel docela. Majitel vysázel Kozlíkovi tři shwindlingy v těch nejdrobnějších mincích a zavřel svůj zábavní podnik. Za pět minut seděli už oba přátelé v teplé jídelně a pochutnávali si na výtečné jaternicové polévce s houskami a na krupicové kaši s máslem. Po přestálých útrapách jim chutnalo náramně.

*Kapitola 23
V ZAPADÁKU

Hotel U levného bydla, kam se Neználek s Kozlíkem vypravili na nocleh, daleko široko slynul svou lácí. Pohodlné pokoje za padesát centigů byly dobře o polovinu levnější než jinde. Tím se také vysvětlovalo, proč hotel U levného bydla nikdy netrpěl nedostatkem hostů. Kdokoli si přečetl na vývěsce u vchodu:

NEJLEVNĚJŠÍ POKOJE SVĚTA
- dlouho se nerozmýšlel a vešel. Neználek a Kozlík zaplatili padesát centigů, dostali klíč, našli si svůj pokoj, rozsvítili a octli se v nevelké čisťounké místnosti se stolkem, několika židlemi, skříní, umývadlem a zrcadlem na stěně, a dokonce s televizorem v rohu pokoje. "Jen se podívej," řekl nadšeně Kozlík, "kde jinde bys dostal za padesát centigů takovýhle pokoj! Ujišťuju tě, že nikde. Ne nadarmo se ten hotel jmenuje U levného bydla." Otevřeli skříň, uložili tam klobouky a chtěli si chvilku oddechnout, když vtom se rozdrnčel zvonek a na místě, kde obvykle bývá vypínač, zablikalo červené světýlko. Ohlédli se po tom světelném signálu a všimli si, že se ze štěrbiny ve stěně vysunul plochý kovový jazýček s prohlubeninkou na konci a pod ním zablikal světelný nápis: Centig! A hele!" vykřikl Kozlík a dopáleně si drbal hlavu. "Já už vím, co to je. Dostali jsme se do hotelu, kde se platí zvlášť za elektrický proud. Vidíš ten jazýček? Když na něj nepoložíš centig, tak světlo zhasne a zůstaneš potmě." Ani to nedořekl a lampa u stropu zhasla. Pokoj se ponořil do tmy. Kozlík sáhl do kapsy, vyndal centigovou minci a položil ji do prohlubně na konci jazýčku. Jazýček okamžitě zmizel v otvoru i s centigem a lampa se znovu rozsvítila. "Tak, a všecko je zase v pořádku," oddechl si Kozlík ulehčeně. Vtom si Neználek všiml, že v pokoji nejsou postele. A na čem vlastně budeme spát?" zeptal se nechápavě. "Tady jsou zřejmě zaklápěčky," vysvětlil mu Kozlík. "To v levnějších hotelích bývá. Přes den postel stejně nikdo nepotřebuje, zaklapne se ke stěně a na noc se znovu sklopí." Přistoupil k jedné z poliček a zatáhl za rukojeť přišroubovanou ze strany. Ale postel se nesklopila. Místo toho se ze stěny vysunul další kovový jazýček a pod ním se opět rozblikal nápis: CENTIG! "No tohle!" dopálil se Kozlík. "Tak tady se zřejmě musí platit zvlášť i za postele." Položil na jazýček centig, postel se okamžitě sklopila, ale ze stěny se vysunuly další tři jazýčky a zamrkaly další tři nápisy: PROSTĚRADLO - 1 CENTIG, PŘIKRÝVKA - 1 CENTIG, POLŠTÁŘ - 2 CENTIGY. "Páni!" vykřikl Kozlík. "Ted' už chápu, proč se tenhle hotel jmenuje U levného bydla! Tady se dá bydlet doopravdy skoro zadarmo. Nemáš centig, nedáš - vyspíš se bez prostěradla a bez přikrývky. Za dva centigy se můžeš vyspat bez polštáře a o celý pětník to máš levnější, když se vyspíš jen tak na zemi. Úžasná výhoda!" Vytáhl hrst drobných a sázel je na jeden vyplazený jazýček za druhým. Jazýčky postupně mizely, jako by ty mince polykaly, a z otvorů ve stěně vypadávaly jako z automatu pečlivě složené prostěradlo, polštář a přikrývka. Kozlík si ustlal, šel ke druhé polici a stejným způsobem připravil postel i pro Neználka. Spát se jim však ještě nechtělo, a tak se rozhodli, že si pustí televizi. Kozlík otočil knoflíkem, ale televizor nic. Zato se nahoře nad obrazovkou vysoukal známý jazýček a žádal hned celých pět centigů najednou. "To je přece zlodějna!" dopálil se Kozlík. "Takové peníze za trošku pokoukání!" Chvíli sice bručel, ale potom přece jen vytáhl pěticenting a položil ho na jazýček. Penízek zmizel v útrobách televizoru, obrazovka se okamžitě rozjasnila a objevily se scény z jakéhosi divokého filmu: celé hejno policajtů a detektivů chytalo tlupu zločinců, kteří uloupili jakési drahocennosti. Policajti co chvíli číhali v záloze, pořádali zátahy a bleskové přepady, ale zločincům se je pokaždé podařilo nějak šikovně oklamat a zbavit se tak svých pronásledovatelů. Neználek a Kozlík se dívali na film zprostředka a ne a ne pochopit, kde a jaké drahocennosti zločinci vlastně uloupili. A hrozně moc se to chtěli dovědět. A samozřejmě i to, jestli je nakonec dopadnou, nebo ne. Film byl čím dál napínavější. Šílené honičky, hromadné rvačky a ohlušující přestřelky se střídaly jedna za druhou. V nejnapínavějším okamžiku, když měli detektivové užuž lapit šéfa celé bandy, televizor zhasl, znovu se vyplázl jazýček a znovu zablikal nápis: 5 CENTIGŮ! "Nažer se!" utrousil vztekle Kozlík a rychle strčil do televizoru další pětník. Obrazovka se zase rozsvítila a banditi se vrhli šéfovi na pomoc. Policajti na ně začali házet bomby se slzotvorným plynem, povolali na pomoc obrněné automobily, znovu se pustili do pronásledování a bořili a lámali, co jim přišlo do cesty. Ale našim přátelům se přece jen nepodařilo uvidět ten napínavý film až do konce. Když se jazýček vysunul popáté, Kozlík prohlásil: "A dost! Nejsme žádní Scouperfieldové, abychom mohli vyhazovat peníze do větru! A pak - nejvyšší čas jít spát." Chtěl se před spaním umýt a šel k umývadlu, ale i tady musel vysázet po centigu za vodu, za mýdlo i za ručník. Hned po Kozlíkovi se myl Neználek. Sotva si však namydlil obličej, cosi cvaklo a voda přestala téct.

Neználek točil kohoutkem, bušil do něho pěstí, všecko nadarmo. Mýdlo ho štípalo do očí a nebylo, čím je opláchnout. Zoufale volal o pomoc. Když Kozlík viděl, co se stalo, běžel k vodovodu, ale vtom znovu zhaslo světlo a v pokoji bylo zase tma jak v ranci. Jediné, co se dalo v té tmě vidět, bylo naléhavé blikající červené světýlko na stěně a pod ním blýskavý kovový jazýček. Kozlík poznal, že nezbude než znovu zaplatit za elektřinu, skočil k jazýčku a ještě v běhu vytáhl z kapsy centig. Jazýček ho v mžiku slízl, zajel zpátky do stěny a žárovka se zase rozsvítila. Světlo bylo tedy v pořádku, a tak Kozlík běžel k umývadlu a i tady ho přivítal vyplazený jazýček žádající poplatek za vodu. "Ach ty nenasyto nenasytná!" nadával Kozlík. "Vždyť jsem ti už platil, ne? Tak tumáš, nažer se, když je ti to málo!" I tentokrát spolkl jazýček centig jako malinu, voda začala zase téci a Neználek si mohl konečně spláchnout z očí štípající mydlinky. S těžkým povzdechem spočítal Kozlík zbývající peníze a prohlásil, že je nejvyšší čas jít spát, protože jsou na mizině. Ulehli - ale jejich trápení tím zdaleka neskončilo. Brzy pocítili, že se v pokoji ochladilo. Ať se balili do pokrývky sebevíc, zima jim pronikala až do morku kostí. Nakonec Kozlík vyskočil, že požádá o jiný, teplejší pokoj. Přiběhl ke dveřím a uviděl na stěně řádku tlačítek s nápisy: RECEPCE - POSLÍČEK - POKOJSKÁ - ČÍŠNÍK. Začal je vší silou mačkat, ale odpověděly mu jen jazýčky, které se vysoukaly ze stěny a žádaly každý zvlášť: CENTIG! - CENTIG! - CENTIG! - CENTIG! "Všichni jste se zbláznili!" rozhořčil se Kozlík. "Kde bych vzal tolik peněz?" To už Neználek objevil na stěně další dvě tlačítka s nápisy: VYTÁPĚNÍ a VĚTRÁNÍ. "Počkej," řekl Kozlíkovi, "zřejmě jsme zapomněli zapnout topení." Stiskl knoflík, ale ze stěny se okamžitě vysunul jazýček a oznámil jim své přání pochutnat si na centigu. "Tak, ale už naposled!" zavrčel Kozlík a vyndal z kapsy penízek. Centig projevil svou magickou sílu: ozvalo se přitlumené hučení a z otvoru pod umývadlem začal do místnosti proudit teplý vzduch. Sotva se v pokoji oteplilo, zavrtali se do pokrývek, zahřáli se a usnuli. Ráno se probudili, jen se rozbřesklo, a rozhodli se co nejrychleji zmizet z hotelu, aby zachránili aspoň to málo, co jim ještě zbylo. Ale i na odchodu je čekala překážka v podobě zavřené skříně, kam si včera odložili klobouky. Ať Kozlík cloumal dveřmi sebevíc, vysunul se z nich jen mlsný jazýček a žádal poplatek za ohlídání věcí. Kozlík viděl, že není jiné pomoci, a sáhl do kapsy pro peníze. "Aby vás čert vzal!" zuřil. "To je peleš lotrovská, a ne hotel. Tady bydlet, tak nepřijdeš jenom o klobouk, za chvíli by z tebe stáhli i kalhoty. Pomalu by se tu nedalo ani kýchnout zadarmo." Zaskočili do bufetu, rychle se nasnídali a spěchali na nádraží; doufali, že Juks a Lumpino přijdou k hrabillonskému vlaku aspoň dnes. Vlak přijel, ale po Juksovi a Lumpinovi ani památky. "Teď už je to jasné, že nás vypekli a pláchli s penězi sami," řekl Kozlík. A tak se znovu vydali hledat práci. I tentokrát nadarmo. Kozlík prohlásil, že co nevidět bude otevírat Veselá střelnice a že to zkusí zas. Došli ke známému zábavnímu podniku a viděli, že človíček ze včerejška se už uzdravil a že stojí na pódiu a uhýbá létajícím míčkům. Pravda, pod okem se mu skvěl velikánský modrý monokl, ale človíček byl zřejmě zvyklý nevšímat si takovýchle maličkostí. "Nevadí," řekl Kozlík, "za chvilku ho stejně někdo praští, až se svalí, a pak nastoupím já." Kozlíkovy plány vyšly do puntíku. Opravdu, zanedlouho hodil kdosi takovou silou, že se človíček nestačil uhnout a míček ho trefil do druhého oka. Ubožák se chytil za obličej a s očima plnýma slz běžel domů. Kozlíkovi bylo sice toho nešťastníka líto, ale zároveň byl i rád, že si bude moci vydělat aspoň trochu peněz. Jenže dřív než stačil nabídnout majiteli střelnice své služby, skočil na pódium jiný človíček a křikl: "A teď já! Házejte!" Prostrčil hlavu prostěradlem a už se na něj sypaly míčky. Nový človíček byl výtečný herec. Šikovně uhýbal, ale protože věděl, že se obecenstvu líbí, když míčky trefují do cíle, čas od času sklonil hlavu a naschvál nastavil čelo do rány. Míček se odrazil, nijak zvlášť mu neublížil, ale človíček se zatvářil, jako by byl úder kdovíjak silný, padl na podlahu a třepal nohama, což diváky pokaždé náramně rozesmálo a přilákalo další kolemjdoucí. A majitel byl spokojený, že našel tak dobrého pracovníka. Kozlík doufal, že se ani tenhle odvážlivec dlouho neudrží, jenže človíček vydržel až do konce. "Tak to dneska půjdeme spát bez večeře," řekl dopáleně. "Copak ti už nezůstalo vůbec nic?" zeptal se Neználek. "Všeho všudy dvacet centigů. Ale to potřebujeme na nocleh." "A co je projíst a vyspat se jen tak někde v parku?" "To tak!" polekaně mávl rukou Kozlík. "Zapomněl jsi, co jsem ti říkal o Ostrově hlupáků? Lepší mít hlad než padnout do drápů policajtům." "Jenže až ti bude kručet v břiše, nebude ti vadit ani Ostrov hlupáků," broukl Neználek. "Nu co, stát se může i to," přikývl mu Kozlík. Zabrali se do hovoru a kráčeli večerním městem. Čím dál od středu, tím méně bylo osvětlených výkladů a zářivých světel reklam. Domy byly nižší, okna špinavější. Asfaltové chodníky končily a pokračovala jen dlažba plná výmolů, děr a hromad smetí. Pohled na to vše působil na Neználka skličujícím dojmem. Už jen jména ulic vyvolávala nepříjemné pocity. Zatímco v bohatých čtvrtích města četli názvy Světlá ulice, Na štěstí nebo třída Radosti, tady je vystřídala jména, jako ulice Bídy, Temná ulička, Na špinavci či Blátivá nebo Shnilá ulice. Když si Neználek všiml, že zabředli do hotového Zapadákova, zeptal se: "A to dnes nepůjdeme k Levnému bydlu?" "Kdepak, kamaráde. Levné bydlo je dneska pro naši kapsu trošku moc drahé. Každý máme už jen deset centigů, a za těch pár grošů můžeme přenocovat jedině u Bleshinga V zapadáku. To je takový jeden moc šikovný hotel, rozumíš?" vysvětlil mu Kozlík. Prošli Velkou zapadlou ulicí, pak zahnuli do Malé zapadlé, minuli ulice V zapadlině, Na ztracené vartě a Na holičkách a zabočili do uzoučké slepé uličky, která se jmenovala V zapadáku. Na jejím konci stál velký šedivý dům připomínající obrovskou bednu na odpadky. Nad vchodem visel štít s nápisem:

LEVNÝ LIDOVÝ HOTEL ZAPADÁK

Dnes už není přesně známo, jestli se tak hotel jmenoval proto, že stál v ulici V zapadáku, nebo jestli se tak jmenovala ulice, protože tu stál hotel toho jména. Neználek a Kozlík vstoupili a octli se před okénkem malé kanceláře. Kozlík nakoukl dovnitř a zeptal se: "Byla by dvě místa za deset?" Kdosi neviditelný za okénkem broukl: "Proč ne, minus druhé, dvě stě patnáct a dvě stě šestnáct." Kozlík podal do okénka peníze a dostal dvě kovové známky s vyraženými čísly: 215 a 216. "A co to vůbec je, to minus druhé?" zajímalo Neználka. "Abys rozuměl, tenhle hotel nemá jen patra nahoru, ale i pod zem," vysvětloval Kozlík. "Poschodí nahoru jsou plus, dolů minus. Minus druhé znamená prostě podzemní poschodí, druhý suterén." "A proč nemůžeme být nahoře?" "Jo, kamaráde, tam je to dražší," odpověděl Kozlík. "Až si vyděláme, přestěhujeme se nahoru." Sešli po špinavých dřevěných schodech o dvě patra níž a vešli do

dveří obrovské místnosti s nízkým prohnutým a začouzeným stropem. První Neználkův dojem byl, že se dostal znova do basy: stejné vysoké palandy a na pryčnách človíčkové, stejná litinová kamna s dlouhou rourou táhnoucí se přes celou místnost, stejná blikavá žárovka u stropu. Jediný rozdíl spočíval v tom, že tady bylo mnohem méně místa a mnohem víc špíny. Pryčny nebyly z umělé hmoty jako v base, ale z hrubých čternalých nehoblovaných prken a stály tak blízko u sebe, že se mezi človíčky nedal prostrčit snad ani prst. Na rozdíl od vězňů v base měli zdejší obyvatelé o mnoho větší svobodu, každý měl právo dělat, co ho napadlo. Někteří pekli brambory v popelu, jiní si dokonce vařili v plechovkách od konzerv chlebovou polívku a opékali si dlouhé, neforemné placky připlesknuté na rozpálených rourách od kamen. Hned mezi plackami se tam sušily i něčí ponožky, vyprané prádlo, hadry roztrhané do poslední nitky, které byly kdysi oděvem, a navíc čísi boty. A jak se tak všecko peklo, vařilo, pálilo, čmoudilo a sušilo, byl v místnosti takový dusivý zápach, že to Neználkovi vyrazilo dech a před očima se mu zatmělo. Hlava se mu zatočila, až zavrávoral a opřel se rukama o stěnu. Kozlík si všiml, jak Neználek z ničeho nic zbledl, chytil ho v podpaží a utěšoval ho, že to nic, že to je z nezvyku a že to časem přejde. "Hlavně koukej nedýchat nosem," radil mu. Neználek si pečlivé stiskl nos a jakžtakž se vzpamatoval. Musíš si teď na chviličku lehnout a všecko bude v pořádku," těšil ho Kozlík. Podpíral Neználka a vedl ho mezi palandami jako bludištěm. Když našel cedulky s čísly 215 a 216, zastavil se a řekl: "Tak, tady jsou naše místa." Neználek dlouho neuvažoval a zalezl na pryčnu. Tu si všiml, že tam není ani matrace, a místo polštáře objevil obyčejný dřevěný špalek. "Jak to? Na tomhle mám spát?" "Spi a nestarej se," ozval se človíček ze sousední pryčny. Když jsi ospalý, usneš i na holém prkně, a když ne, neusneš ani v peřině." "To máš pravdu, kamaráde," přidal se druhý. "Dřív byly i tady matrace a polštáře, ale dopadlo to tak, že nikdo ani oko nezamhouřil. "Proč to?" zajímal se Neználek. "Inu, v matracích se rozmnožily štěnice a všelijaká jiná havěť - a jen to zkus usnout v takové společnosti. Jenže když se pak staré matrace roztrhaly, rozhodl moudře pan Bleshing, ať je hodně dlouho zdráv!, že nové nekoupí a staré nechal spálit. I s těmi štěnicemi. Hotové dobrodiní! Od těch dob je tady hej." "Nám je dobře, a panu Bleshingovi ještě líp: aspoň moc neutratil," vmísil se do hovoru třetí človíček. "Hele, na pana Bleshinga mi nesahej, jo," řekl první. "To je náhodou moc správný pán. Hotový dobrodinec! I v novinách to o něm píšou. Nebýt pana Bleshinga, kolik človíčků by bylo bez noclehu. V kterémpak hotelu bys sehnal postel za desetník! Ty mlč, však ti nadarmo neříkají Runca." A tobě zase Patoliz," odsekl Runca. "Myslíš si, že ten tvůj pan Bleshing postavil tuhle barabiznu jen pro naše krásné oči? Určitě! Pro peníze, abys věděl." "Prosím tě, co to je za peníze - deset centigů! Kdyby se hnal za penězi, postaví si hotel, kde bude stát pokoj shwindling nebo dva. A on se zatím stará tuhle o chudáky, co ten shwindling nemají. Však to taky psali v novinách." "Ty jsi přece jelimánek, kamaráde! V novinách toho napíšou! Postavit pořádný hotel, to stojí fůru peněz. V pořádném hotelu dostane sice za pokoj celý shwindling, ale tady - jen se koukni, co se nás tu mačká!, a od každého bere pěkně deset centigů. To si přijde na víc," vysvětloval mu třetí nocležník. "Bleshing prý skoupil v každém městě na předměstí za babku pozemek a nastavěl tam takovéhle bedny," řekl Runca. "To věřím, obchod je to spolehlivý, chudáků je všude dost." "Neposlouchej ho, kamaráde," zašeptal Patoliz Neználkovi. "A radši spi. Máš dobré místo, na prostřední pryčně. Na horní je dusno, teplý vzduch jde vždycky · nahoru, a na dolní je to zas nebezpečné, tam tě kousne krysa jedna dvě." "Krysy, to je v noclehárnách u Bleshingů nejhorší," řekl Kozlík. "Loni jsem bydlel v Bleshingově noclehárně v Hrabillonu. Jednoho človíčka tam kousla krysa do krku - no hrůza, co se natrápil. Udělala se mu táákováhle boule, jako dvě pěsti, nelžu vám, čestné slovo. Od té doby se krys bojím. Pořád se mi zdá, že mě nějaká ta potvora hryzne jako toho ubožáka," ukázal si Kozlík prstem na krk. A může kousnout i na prostřední pryčně?" zeptal se Neználek. "Krysa dokáže všecko," řekl Runca. "Samo sebou, nejdřív začne tím, co leží dole. Ale někdy, když se vztekne, to pak běží jako divá a kouše, co jí přijde do cesty. A nekouká, na které pryčně ležíš." "Sakra, to musíte mluvit zrovna o krysách? Nemůžete si vybrat něco jinačího?" křikl na ně človíček z horní pryčny. "Že slezu a zacpu vám ty vaše řečňovadla!" Človíčkové ztichli. Odporný smrad už Neználka tolik nesužoval, ale bylo mu nesnesitelně horko. Rozhodl se, že bude spát, a začal si svlékat košili. Ale Runca řekl: "Tak tohle ti neradím, kamaráde. Pokoušou tě." "Kdo zas?" vyděsil se Neználek. "Však uvidíš," ušklíbl se Runca. Neználek poslechl a uvelebil se na pryčně oblečený. Za chviličku na něho zaútočila jakási maličká zvířátka a nemilosrdně ho začala kousat. Drbal se a rozškrábal si tělo div ne do krve, ale nic naplat. "Radši se moc neškrab, kamaráde," radil mu Patoliz. "Rozškrábeš se - a budou kousat ještě víc. Štěnice cítí krev už z dálky." "Ale vždyť jsi přece říkal, že štěnice spálili se starými matracemi," zavrčel Neználek. "No a? Staré spálili, tyhle jsou nové. Aspoň jich je míň. Nedovedeš si představit, co jich tady bylo. Teď je to hotové dobrodiní! Ze začátku to musíš chvilku vydržet, pak se nacucají a jdou spát." Ale Neználkovi se nechtělo čekat, až se štěnice nacucají jeho krve. Chvíli to sice vydržel, pak ale seskočil na podlahu a setřásl ze sebe ten odporný hmyz. Dole nebylo tak dusno, a tak se rozhodl, že přečká noc na podlaze - snad štěnice nenapadne hledat ho na zemi. Opřel se zády o dřevěný sloupek palandy a začal dřímat. Vtom se něco dotklo jeho nohy. Otevřel oči a spatřil před sebou vypasenou šedou krysu s protáhlým špičatým čumákem, jak mu očichává botu. "Fuj! Jedeš!" vylekal se Neználek a ucukl. Krysa bez velkého spěchu odběhla, zastavila se kousek dál a upřela na něj oči blýskavé jako korálky. Neználek se poplašeně rozhlédl a viděl, jak zpod palandy vylézá druhá a taky začíná čenichat. Pochopil, že spát ve společnosti štěnic je přece jenom bezpečnější nežli s krysami, a vlezl zpátky na pryčnu. Tentokrát se však rozhodl, že poslechne Patoliza, a dobrovolně se vydal hmyzu napospas - ležel, ani se nepohnul. "Jen si cucejte, potvory! Vycucejte si mě třeba celého!" brumlal dopáleně. "Stejně je mi to fuk, takovéhohle života žádná škoda." Kolem už všichni spali; spousta človíčků bylo nastydlých a zalykali se dusivým kašlem, některé zřejmě trápily zlé sny. Z jejich sténání, úpění a výkřiků se Neználek pokaždé zachvěl. Jenže zase - když viděl, že ani ostatním človíčkům není hej, přestal si všímat svého trápení, okolního šumu, zápachu, dusna i kousání štěnic; navíc si ještě nějak vzpomněl na Buchtíka a začal počítat, jak dlouho mu asi vystačí zásoby v raketě. Byly plánovány na deset dní pro čtyřicet osm kosmonautů; násobil čtyřicet osm deseti, aby zjistil, na kolik dní zásoby stačí, když místo osmačtyřiceti kosmonautů je bude pořádat jen jeden, a vyšlo mu čtyři sta osmdesát. A protože věděl, že rok má zhruba tři sta šedesát dní a měsíc třicet vypočítal že jídlo v kosmické lodi musí Buchtíkovi vystačit na rok a čtyři měsíce a že

smrt hladem mu zatím nehrozí. To ho uklidnilo. A složité aritmetické výpočty ho natolik vyčerpaly, že se mu oči samy zavřely a v mžiku spal jako dudek.

*Kapitola 24
BUCHTÍKŮV VZESTUP A PÁD

No ano, co bylo vlastně s Buchtíkem? Dočista jsme na něj zapomněli. Rozloučili jsme se s ním v okamžiku, kdy šel s Neználkem do měsíční jeskyně a ztratil tam kosmickou botu. Čtenáři si jistě vzpomenou, že se Neználek právě v té chvíli propadl měsíčním obalem. Buchtík na Neználka několikrát zavolal, a když poznal, že je tentam, hrozně se vylekal. Ale místo aby se ho vydal hledat, rozhodl se co nejrychleji vrátit do rakety. Vylezl z jeskyně a belhal se po cestičce ke kosmické lodi. Slunce však pálilo tak hrozně, že to nemohl vydržet a dal se do běhu. Ztratil přitom druhou botu, ale nechal ji být a za necelých dvacet minut doběhl k raketě. Smáčkl tlačítko, dvířka přetlakové komory se pohostinně otevřela a Buchtík bez dlouhého rozmýšlení vlezl dovnitř. Tady byl v bezpečí. Nic mu teď nehrozilo, přece ho však trápil nepříjemný pocit, že vzal do zaječích a nechal tam Neználka bez pomoci. Věděl ovšem z vlastní zkušenosti, že každý nepříjemný pocit se dá zahnat příjemným, a rozhodl se zajít do zásobovacího úseku a kapánek se zasytit. Zapadl tam a nemilosrdně se pustil do obsahu celofánových kosmických tub, tubiček, sáčků a balíčků, které vyndával z ohřívačů, ledniček a vzduchotěsných skříní. Buchtík byl, jak známo, na jídlo přeborník a dokázal na názorném příkladě, jak velký může být rozpor mezi teoretickými počty a životní praxí. Neználkovi vyšlo, že Buchtík je zabezpečen zásobami jídla na víc než rok, protože všechny své výpočty prováděl vzhledem k normálnímu jedlíkovi a nebral v úvahu osobité stravovací vlastnosti jednotlivce. Kdežto celý problém byl v tom, že osobité stravovací vlastnosti Buchtíka tkvěly v jeho mimořádné nekázni: mohl jíst cokoli, kdekoli, kdykoli a v jakémkoli množství. A tak to, co podle Neználkových výpočtů mělo vystačit na rok a čtyři měsíce, stačilo Buchtíkovi ve skutečnosti jen na čtyři a půl dne. Když spotřeboval v této rekordně krátké lhůtě zásoby potravin v celém zásobovacím úseku, odebral se do zádi rakety a zkusil žvýkat semena pozemských rostlin uložená v obrovském množství ve skladovacím úseku rakety. Příliš mu nechutnala, a tak si zase vzpomněl na Neználka. Určitě by se byl vrátil do rakety, kdyby byl někde neobjevil něco dobrého k jídlu, uvažoval Buchtík. A protože se nevrátil, zřejmě jídlo našel. A pak nemá pražádnou cenu sedět v raketě, nýbrž je nutné neprodleně zahájit po Neználkovi pátrání. Natáhl si znovu kosmický skafandr, vybral si nové boty, vyskočil z rakety a ozlomvaz pádil k známé jeskyni. Sestoupil do podzemní rampouchové síně a odtamtud do tunelu s ledovým dnem. Tady uklouzl stejně jako Neználek, po břiše sjel až do svislé šachty, chvilku padal, najednou se kolem rozjasnilo oteplilo - a už klesal z obrovské výše s rozevřeným padákem na jakési přímořské město. Silný vítr ho unášel stranou, přeletěl nad pobřežními městy Los Pivos a Los Vinos a zamířil nad město Los Kabanos. Vítr však náhle změnil směr a zanesl ho nad moře. Že by se utopil, toho se Buchtík nebál, tlusťoučcí človíčkové se jen tak neutopí; měl strach jedině z toho, aby ho náhodou nekousl žralok. Plácl sebou do vody, okamžitě začal hrabat rukama i nohama a za hodinku byl u břehu. Příboj byl toho dne obzvláště prudký a Buchtíkovi se ne a ne podařit přistát. V těžkopádném kosmickém skafandru byl tuze nepohyblivý a nemohl v rozbouřeném moři dost obratně manévrovat. Sotva pod sebou našmátral dno a pokusil se pevně postavit, přivalila se vždycky zezadu vlna, porazila ho, obrátila na záda a vlekla ho zpátky do moře. Plácal se tak u břehu dobrých dvacet minut, až konečně pochopil, že ve skafandru to zřejmě nepůjde a že se ho musí rychle zbavit. Nechal se houpat vlnami jako delfín, dokud se mu nepodařilo sundat kosmické boty, potom vzduchotěsnou přilbu a nakonec i samotný skafandr; sotva to všechno odhodil, okamžitě byl pohyblivější, unikl valící se vlně - a skočil na pevný břeh. Po tomto hrdinském boji potřeboval trochu odpočinku. Svlékl si promáčené šaty, rozložil je po břehu schnout a sám si lehl vedle. Teplý mírný větřík ho příjemně ovíval, mořské vlny šuměly a ukolébávaly ho až k spánku. Rozhodl se však, že spát nebude - v neznámém prostředí by to byl holý nerozum a začal prozkoumávat okolí. Úzký povlovný pás pobřeží táhnoucí se podél moře byl z druhé strany ohraničen strmými svahy, na úpatí podemletými příbojem a nahoře porostlými zelenou trávou a drobnými keříky. Břeh pokrýval oslnivě bílý písek a zvláštní průzračné kameny připomínající úlomky ledu nebo skleněných balvanů. Buchtík si jich několik pozorně prohlédl, k jednomu lízl a poznal, že to není ani led, ani sklo, ale krystaly obyčejné kuchyňské soli. Našel si dva větší krystaly, položil mezi ně pár menších a začal je rozemílat. Získal tak jemnou stolní sůl, vhodnou do pokrmů. Protože Buchtík byl človíček praktický a tuze nerad se loučil s tím, co mu jednou padlo do ruky, namlel si ještě a nacpal si soli plné kapsy. Šaty mu už zatím uschly, a tak se oblékl a šel podél svahů tím směrem, kde tušil město. A skutečně: došel na konec srázu a spatřil, že moře tu vytváří prostorný záliv, na jehož březích se terasovitě rozkládá překrásné město. Byl to Los Kabanos, vyhledávaný boháči z ostatních měsíčních měst pro překrásné podnebí a spoustu možností zábavy. Největší a nejkrásnější třída Los Kabanosu se táhla podél pobřeží. Po jedné straně téhle široké ulice bylo množství obchodů, restaurací a kaváren, cukráren a bister, hotelů, biografů a atrakcí a podzemních garáží a benzínových čerpacích stanic. Po druhé straně této třídy, přímo na břehu moře, se táhly pláže plné človíčků, plováren, skokanských věží, přístavišť loděk a parníků, plovoucích restaurací, mořských houpaček a kolotočů, vodních čertových kol- a paraboloidů a jiných zábavních podniků. Buchtík se prošel po nábřeží, okukoval koupající se človíčky a konečně se zastavil u nevelké budovy, nad jejímž vchodem stálo:

JÍDELNÍ ČERPACÍ STANICE
Na pohled se tento podnik nijak nelišil od obyčejné restaurace. I tady byla otevřená veranda se stolky, za nimiž obědvali hosté; rozdíl byl jen v tom, že se tu dalo posnídat, poobědvat nebo povečeřet i přímo v autě, což bylo pro milovníky automobilismu tuze pohodlné; stačilo zastavit u vchodu, zahoukat a z restaurace vyběhl číšník a naservíroval jídlo přímo do vozu. Buchtík si chtěl dát taky něco k obědu, ale mátl ho nápis nad vchodem:

VÍTÁME VÁS!
VÝTEČNÁ KUCHYNĚ!!

DNESKA ZA PENÍZE, ZÍTRA NA DLUH

Hlavně tu poslední větu nemohl Buchtík pochopit - a jak by ne, když přece v životě neviděl peníze a neměl tušení, co to je. Nebudu spěchat a nejdřív se tu trošku porozhlédnu, řekl si rozumně, usadil se na lavičku nedaleko verandy a pozoroval hosty. Neuniklo mu, že každý dává před odchodem číšníkovi jakési papírky nebo kovová kolečka. Že by ty peníze byly tyhle papírky a kolečka? pomyslel si. Pro jistotu šel k číšníkovi a vyzvídal: "Máte tady napsáno: Dneska za peníze, zítra na dluh. A co kdyby to bylo obráceně?" Číšník řekl: "Račte tamhle k šéfové, ta vám to vysvětlí, já jsem jenom číšník." Buchtík se tedy vydal za majitelkou restaurace, která stála za pultem a počítala peníze, a zeptal se jí. "Co to je talíř bramboračky, doufám, víš?" odpověděla mu. "Aby ne!" souhlasil Buchtík. "Tak pojď za mnou." Vedla Buchtíka přes kuchyň, kde u ohromné plotny pracovali celí uřícení kuchaři a kuchařky, otevřela dveře na dvůr a řekla: "Vidíš tamhle u kůlny to dříví? Když ho rozštípeš, dostaneš buď bramboračku, nebo pět centigů." Buchtík si stoupl k hromadě dříví a pustil se do práce. Hromada byla pořádná a Buchtík se s ní nevypořádal dřív než za dvě hodiny. "Tak copak chceš - peníze, nebo radši polévku?" zeptala se majitelka. "Bramboračku," odpověděl Buchtík po pravdě. Ale pak si vzpomněl, že se chtěl přece podívat, co to jsou vlastně ty peníze, a rychle dodal: "Nebo radši ne." Majitelka mu tedy vysázela pět centigů, Buchtík je převrátil v dlani, prohlédl si je ze všech stran a řekl: "A kdybych chtěl přece jen polívku?" "Tak mi vrať peníze!" Majitelka restaurace byla ráda, že se jí centigy zase vrátily. Buchtík si sedl ke stolku, dostal talíř bramboračky, vyzbrojil se lžící a dal se do jídla. Polévka byla výborná, s houbami, ale Buchtíkovi se přece jenom zdálo, že jí něco schází. Poznal hned, že je neslaná, a hledal slánku. Jenže slánka nikde. A tak sáhl do kapsy, vyndal špetku soli a osolil si. Samo sebou, že to upoutalo pozornost ostatních hostů. Když viděli, že si ten tlustý človíček nasypal do polévky nějaký bílý prášek a pak ji začal s chutí jíst, zvědavě na něj koukali, a jeden, co seděl hned vedle, se ho uctivě zeptal: "Řekněte mi laskavě, copak to je za prášek, který jste si sypal do polévky? Snad nějaký nový lék?" "Ale kdepak, obyčejná sůl," řekl Buchtík. "Jaká sůl?" nechápal malíček. "No prostě sůl. Stolní sůl," vysvětlil Buchtík. "Copak jste nikdy v životě neviděli kuchyňskou sůl?" Malíček nechápavě pokrčil rameny: "Nechápu, o jaké soli to mluvíte?" "Vy tady jíte zřejmě nesolená jídla," řekl Buchtík. "To u nás si solíme. Právě tímhle práškem, solí, rozumíte? Jestli chcete, prosím, račte ochutnat." A podal malíčkovi špetku soli. "Jak se to jí?" zeptal se nedůvěřivě človíček. "Nasypte si to do polévky, zamíchejte - uvidíte, jak vám to bude chutnat." Malíček si osolil, zamíchal a opatrně, zrovna jako by se bál, že se spálí, ochutnal. Nejdřív seděl bez hnutí a jen mrkal, jako by čekal, co to udělá, ale pak se mu obličej pomalu roztáhl k úsměvu, polkl ještě jednu lžíci a vykřikl: "No to je úžasné! Úplně jiná chuť!" Naklonil se nad talíř a začal polykat lžíci za lžící, spokojené funěl, pomlaskával a vychvaloval jídlo do alelujá. A právě v té chvíli mu číšník přinesl omáčku. "A povězte mi, prosím, omáčka se může také osolit?" zeptal se. "Samozřejmě, všecko," odpověděl Buchtík. "Polévka, omáčky, makaróny, špagety, salát, brambory . . . Dokonce i obyčejný chleba se může osolit, to je teprv něco." Podal človíčkovi ještě špetku soli, ten si osolil i omáčku a dal se do jídla s takovou chutí, že mu Buchtík, který se už dávno vypořádal se svou porcí bramboračky, až záviděl. "Prosím vás, nemohl byste mi laskavě dát také trošku?" obrátil se na něj človíček, který seděl proti nim a se zájmem to všechno pozoroval. Buchtík už chtěl sáhnout do kapsy, ale protože se v něm současně se závistí probudila i lakota, přeptal se: "Hm! A co dáte vy mně?" "Co bych vám tak dal?" rozhodil malíček rukama. "Jestli chcete, dám vám centig." "Dobrá, centig sem," souhlasil Buchtík. Dostal centig a přenechal malíčkovi špetku soli. A to už k němu začali chodit i ostatní hosté. Každý dostal za centig špetku soli a Buchtík spokojeně pozoroval, jak před ním na stole roste hromada mincí. Neobešlo se to ani bez nedorozumění. Jeden Měsíčan nepochopil co a jak a zkusil jíst sůl samotnou - ale hned ji zas s odporem vyplivl. Jiný koupil od Buchtíka za deset centigů deset špetek najednou a všecko si to nasypal do polévky. Samo sebou že nemohl spolknout ani lžičku. Buchtík jim vysvětlil, že soli stačí docela maloučko, jinak že chuť jídel kazí, a že se v žádném případě nedá jíst jen tak. Človíčky to tuze zajímalo, nedovedli si totiž vůbec představit, že by se jídlo mohlo solit. Každý si chtěl vyzkoušet ten nový způsob. Ti, co se už najedli bez soli, dali si oběd znovu, tentokrát osolený. Kdo snědli osolenou polévku nebo kaši, hned zas zkoušeli, nakolik se solí zlepší chuť omáčky nebo makarónů, nudlí, brambor, karbanátků a ostatních pokrmů. Vždycky když si Buchtík vydělal dost peněz, okamžitě volal číšníka a objednával si hned zelňačku, hned omáčku a hned zas kaši a názorně předváděl novým hostům přednosti osolených jídel. Majitelka restaurace viděla, že se obchod rázem zlepšil, a byla spokojená. Kvečeru Buchtík vyprodal celou zásobu soli a odešel s kapsami nabitými penězi. Druhého dne ráno zaběhl na mořský břeh, rychle si nastrouhal sůl a znovu se objevil v jídelní čerpací stanici. Majitelka mu dala připravit zvláštní stolek s nápisem: PRODEJ SOLI. Tam teď seděl, obchodoval a v jednom kuse si objednával nejrozmanitější jídla. To bylo něco pro Buchtíka! Zpráva o tom, že v jídelní čerpací stanici servírují senzační jídla s jakousi zázračnou solí, se za pár dní roznesla po celém městě. Těch, kdo chtěli okusit novomódních pokrmů, bylo tolik, že majitelka restaurace nechala zvětšit verandu i kuchyň, ze strany zřídila přístavek a podél nábřeží dala napnout plátěnou stříšku a postavit pod ni dalších dvacet stolků. Když poznala, že se chuť jídel zlepší ještě víc, solí-li se hned při vaření, domluvila se s Buchtíkem, že od něho bude kupovat celou denní dávku soli, potřebnou pro její jídelnu. Teď už Buchtík nemusel celé dny vysedávat v restauraci a začal si lámat hlavu, jak na svém obchodě vydělat ještě víc. Protože se na něj obraceli i majitelé ostatních restaurací, aby obstaral sůl i jim, rozhodl se zvýšit cenu tohoto cenného potravinářského produktu a založil závod na těžbu a zpracování soli. Najal si u moře stařičkou kůlnu, kde se dřív vysmolovaly loďky, koupil půl tuctu velkých mosazných moždířů - a továrna byla hotová. Šest dělníků roztloukalo v moždířích sůl, tři nosili z mořského břehu krystaly a konečně poslední tři roznášeli v pytlích

hotový výrobek po jídelnách a restauracích. Buchtík sám teď nedělal nic a jenom vydělával. Každému dělníkovi platil shwindling denně, takže celková vydání na výplatu činila pouhých dvanáct shwindlingů. Celodenní těžbu prodával však za dvě stě čtyřicet, dvě stě padesát shwindlingů. Z čehož vyplývá, že mu šlo do kapsy div ne dvacetkrát víc, než vyplácel dělníkům, takže bohatl ne po dnech, ale po hodinách. Dřív musel roztloukat sůl sám a tahat ji do restaurace na vlastním hřbetě, teď to za něj dělali jiní a vydělával mnohem víc. Vypočítal si, že každý dělník mu denně vynáší průměrně dvacet shwindlingů a že zisk bude tím větší, čím víc bude mít dělníků. Zvýšil jejich počet na osmnáct a chtěl přibrat další, jenže do chatrné kůlny se víc člověčků nevměstnalo. Rozhodl se proto, že postaví novou, prostornější budovu. Žil si teď nadmíru spokojeně, jako všichni měsíční boháči, a dokonce si už neříkal jako dřív Buchtík, ale Buchting. Z hotelu se přestěhoval do vlastního domu, najal si sluhy, kteří ho oblékali, svlékali, uklízeli mu v jeho pokojích a pečovali o celý dům. Z dlouhé chvíle vysedával od rána do večera v restauracích, dával si v nich jen ty nejvybranější lahůdky a v době mezi jídlem se potloukal po nábřeží a točil se na vodních čertových kolech nebo na mořských paraboloidech. Většina čtenářů dozajista ví, jak vypadá obyčejné čertovo kolo - že to je veliký dřevěný kruh nasazený na svislé ose. Člověčci toužící po zábavě se sesednou kolem středu, kruh se začne točit a točí se rychleji a rychleji; otáčením vzniká odstředivá síla a odhazuje člověčky jednoho za druhým s kola na zem. Vítězem je ten, kdo se nejdéle ze všech udrží na roztočeném kruhu. Vodní čertovo kolo je sestrojeno stejně jako obyčejné, jen s tím rozdílem, že nestojí na zemi, ale na vodě. A že tedy odstředivá síla odhazuje člověčky rovnou do vody, což je samozřejmě mnohem veselejší a příjemnější, zvláště v teplém letním období. Pokud jde o mořský paraboloid, má stejnou konstrukci jako vodní čertovo kolo. Rozdíl spočívá jen ve tvaru otáčejícího se disku, který se podobá velikánské misce se zdviženými okraji. Člověček, kterého odstředivá síla tlačí čím dál víc k okraji, skulí se ke kraji misky, prudce vyletí do výše a opíše křivku zvanou parabola, načež sebou plácne do vody. Na těchto paraboloidech, kterých bylo na pobřeží habaděj, se velice rádi vozili boháči přijíždějící do Los Kabanosu na zotavenou nebo za zábavou. Účinky odstředivé síly, letu vzduchem a vodních koupelí na organismus povzbuzovaly totiž chuť k jídlu, což si boháči velmi libovali, neboť tuze rádi jedli. Tím se možná dalo také vysvětlit, proč se i Buchtík vozil raději na paraboloidech než na obyčejném čertově kole. Buchtíkův bezstarostný život netrval dlouho. Mnoha Měsíčanům se brzo podařilo zjistit, kde bere krystaly soli pro svůj závod, a po pobřeží začaly vznikat jako houby po dešti malé solné mlýny. Každý, kdo ušetřil potřebných pár stovek, zařídil si za ně solný mlýn a začal rozmnožovat své jmění. Soli se teď dobývalo mnohem víc, prodávala se čím dál laciněji a už nevynášela zdaleka tolik co dřív. Zatímco zpočátku vydával Buchtík za mzdu dělníkovi shwindling a vydělával dvacet, teď se na jednom dělníkovi nedalo vydělat víc než shwindling. I to však bylo velice výhodné a solný průmysl se rozvíjel a vzkvétal. Situace se však podstatně zhoršila, když se do Los Kabanosu vrátil z cest velkostatkář Drack, kterému patřilo celé mořské pobřeží od Los Kabanosu až po Los Pivos. Jakmile zjistil, že jakési podezřelé osoby sbírají na jeho břehu krystaly a zpracovávají je ve svých solných mlýnech, přikázal obehnat pobřeží plotem a krystaly vydávat jen těm, kdo za ně zaplatí. Od té chvíle polovina zisku majitelů solných mlýnů začala proudit do kapes statkáře Dracka. Ani to by však bylo příliš nevadilo, kdyby nebyl začal sám pan Drack a majitelé ostatních částí mořského pobřeží, kde byly zásoby surové soli, stavět na svých pozemcích obrovské solné závody. V nich se už nedrtila sůl ručně, ale dokonalými stroji. Soli se teď vyráběla taková spousta, že její cena neuvěřitelně klesla a zisky z malých solných mlýnů se znovu zmenšily. Majitelé velkomlýnů soudili, že nadbytek soli vznikl tím, že se objevilo příliš mnoho malých závodů, a drobní majitelé solných mlýnů spatřovali příčinu všeho zla zase v konkurenci velkých závodů, vyrábějících nepředstavitelné množství soli. Nakonec se majitelé solných velkomlýnů, kterých bylo míň a mohli se proto lépe domluvit, spojili v pindam. Na prvním zasedání novopečeného solného pindamu došli k závěru, že s malými závody je třeba co nejdřív zatočit. Pan Drack, kterého zvolili předsedou, prohlásil: "Nejschůdnější východisko z této neblahé situace je začít prodávat sůl ještě laciněji. Ti malí žabaři budou donuceni dávat sůl za tak nízkou cenu, že se jim ty jejich krcálky přestanou vyplácet - a co jim zbude? Sbalit fidlátka a jít od válu. A my pak znovu zvýšíme ceny a nikdo se nám už nebude do ničeho plést. A bude peněz jako železa." A tak to také udělali. Sůl se prodávala tak levně, že Buchtík a ostatní výrobci museli platit za solné krystaly a na mzdy dělníkům mnohem víc, než vůbec vydělali. Malé solné mlýny se jeden po druhém zavíraly. Buchtík se držel nejdéle. Aby aspoň nějak vyšel, prodal dům i novou budovu mlýna, kterou stačil sotva dostavět, ale nakonec i jemu přišel den, kdy mu v kapse nezbyl ani centig. Neměl už ani na výplatu. Ještě dobře, že majitel přímořských lunaparků přijal Buchtíka za obyčejného vrtikola k čertovu kolu. Jinak by se byl snad neuživil.

*Kapitola 25
PANIKA NA HRABILLONSKÉ KURZE

Opustili jsme pana Scouperfielda právě v okamžiku, kdy ho průvodčí vysadil z vlaku v městě Panoptiklu. Chvilku stál na peróně a ospale mžoural za odjíždějícím vlakem, ale sotva zmizel poslední vagón, poodešel k lavičce na kraji nástupiště, natáhl se na ni, pod hlavu si položil cylindr a přikryl se novinami. Bylo časně, ještě se nerozednilo, a nikdo panu Scouperfieldovi nebránil, aby se dospal. Zanedlouho se rozbřesklo. Na peróně se objevil železniční zřízenec, vzbudil pana Scouperfielda a napomenul ho, že tady se spát nesmí. Vtom také přijel vlak a perón se rychle naplnil cestujícími. Pan Scouperfield vstal, narazil si cylindr a vydal se za ostatními do města. Všiml si novin, které pořád ještě držel v ruce, a vzpomněl si, že se chystal skoupit obří akcie, jen co klesnou v kursu. Hned si začal rovnat v hlavě, kolik by mohl na tomhle obchodě vydělat. Nakonec si uvědomil, že k tak složitému peněžnímu tahu by měl být ne ve svém rodném Mamonvillu, ale v Hrabillonu, v Kraddelbergu nebo aspoň v San Komarinu; jedině v těchto městech byly totiž speciální trhy s akciemi. Nutno říci, že trh, na kterém se obchodovalo s akciemi, se notně lišil od obyčejného trhu, kde se prodávají jablka, rajčata, brambory nebo zelí. Prodavači ovoce a zeleniny stačí totiž rozložit své zboží na pult a každý hned pozná, s čím to vlastně obchoduje. Prodavač akcií nosí své zboží v kapse a jediné, co může dělat, je vykřikovat

název akcií a cenu, za kterou je hodlá prodat. A tomu, kdo kupuje, zas nezbude než vykřikovat názvy akcií, které by rád koupil. Od té doby, co vznikly trhy s akciemi, kupovali někteří Měsíčané akcie už nejen proto, aby si zajistili podíl z výnosu některé akciové společnosti, ale hlavně, aby je ve vhodnou chvíli výhodně prodali za co možná nejvyšší cenu. Objevili se obchodníci, kteří kupovali a prodávali akcie ve velkém a vydělávali na tom obrovské peníze. Samozřejmě že už nechodili na trh sami, ale najímali si k tomu zvláštní křiklouny, takzvané vyvolávače. A vyvolávači zas nepracovali jen pro jednoho, ale třeba pro několik pánů najednou. Pro jednoho šéfa kupovali jedny akcie, pro druhého jiné, pro třetího třeba nekupovali vůbec, ale naopak prodávali. Není těžké si představit, jak to vypadalo, když se takový vyvolávač objevil na trhu a začal vyvolávat ze všech sil: "Beru Pobertsonovy Uhelné po pětasedmdesáti! Beru hrabillonské Cukerné po devadesáti! Dávám Naftové po čtyřiceti třech!" Ale těžko si kdo umí představit, jaký to byl ohlušující rámus a řev, když se sešli všichni vyvolávači, spustili jeden přes druhého a snažili se navzájem překřičet. V dávných dobách bylo pro prodavače akcií vyhrazeno v Hrabillonu celé jedno náměstí. Avšak obyvatelé přilehlých ulic si začali stěžovat, že ten křik není k vydržení, a když proti tomu městské úřady nic nepodnikly, pokoušeli se obyvatelé, ozbrojení sukovicemi a kameny, rozehnat dotěrné vyvolávače sami. Křiklouni se samozřejmě nechtěli dát a skoro denně se strhla nějaká bitka. Městské úřady byly bezradné, a tak přemístily ten rozeřvaný trh na jiné náměstí. Jenže brzo začaly krvavé bitky i tam. Nakonec ztratily městské úřady všechnu trpělivost, obehnaly trh vysokou zdí, zakryly pořádnou střechou - a hotovo. Vyvolávači měli možnost křičet do úpadu - teď už to nikomu nevadilo. Ráno co ráno přicházeli do budovy, které se začalo říkat kurza, a vyvolávali tam kursy svých akcií až pozdě do večera. Brzy boháči zřídili podobnou kurzu i v Kraddelbergu a pak v San Komarinu. Když se objevil telefon, byly všechny tři kurzy propojeny a vyvolávači z kurzy v Hrabillonu se teď mohli kdykoli dovědět o situaci na kraddelberské nebo sankomarinské kurze. Jako každý milionář, měl i pan Scouperfield na každé z těchto kurz své vyvolávače; kterým mohl v kterémkoli okamžiku telefonicky přikázat, aby kupovali ty nebo ony akcie. Ovšem vždycky bylo třeba vědět, kdy začít, jinak hrozilo nebezpečí, že by nabízeli víc, než bylo nutné. Aby pan Scouperfield zjistil co a jak a aby zbytečně netratil, rozhodl se zajet zpátky do Hrabillonu a na tamější kurze vyčenichat, za kolik se prodávají obří akcie. Nezamířil však zpátky na nádraží, chtěl si nejdřív zajít domů a do svých makarónových závodů. Začal se tedy rozhlížet, kudy se nejlíp dát - když vtom zjistil, že kráčí jakousi neznámou ulicí. Že bych byl omylem zahnul jinam? uvažoval dopáleně. Ale přesto šel dál, snad přijde někam, kde to už bude znát. Ulice však skončila a pan Scouperfield viděl, že je za městem a stojí v širém poli. To jsou věci! Zabloudím až někam na kraj světa! ušklíbl se. Zabral jsem se do těch akcií, že jsem ztratil hlavu i směr, aby to čert vzal! Vydal se zpátky, došel na druhý konec ulice, zahnul na jakousi širokou třídu, přešel ji a znova se octl v docela neznámé končině. Hotové divy! bručel si pod vousy. Koukám, že jsou v Mamonvillu místa, kde jsem jakživ nebyl. A to jsem si myslel, že znám město jako své boty. Celou hodinu chodil neznámými uličkami, až došel k závěru, že zabloudil nadobro. Vyptával se, kudy se dostane do Křivé ulice, kde bydlel, a jeden z chodců mu vysvětlil, že to je docela na opačném konci města. Sedl si tedy na autobus a konečně dorazil do Křivé ulice. Udivilo ho však, že to tu je nějaké jiné než dřív, jako by se všecko k nepoznání změnilo. A když přišel k domu číslo 14, zůstal stát s pusou dokořán - místo jeho nevelkého přízemního domku s železnými mřížemi na oknech stála před ním jakási velká jednopatrová vila s krásným balkónem a s dvěma kamennými lvy u vchodu. Co má tohle znamenat? Nechápal už vůbec nic a protíral si oči. Byl přesvědčen, že mu přeskočilo. Copak to jsou nějaká kouzla či co? Uviděl na balkóně paní domu a zavolal na ni: "Prosím vás, velectěná, je tohle Scouperfieldův dům?" "No dovolte, jakýpak Scouperfieldův?" odsekla majitelka. "To je můj dům." "A . . . a . . .," zakoktal pan Scouperfield a zalapal po dechu, " . . . a . . . a kam jste dali můj, aby ho čert vzal?" Majitelka se k němu otočila zády a práskla za sebou dveřmi. Pan Scouperfield chvíli nerozhodně přešlapoval a pak se belhal dál. "Nu co,"- bručel si a ani si neuvědomoval, že mluví nahlas, "když se mi ztratil dům, musím najít aspoň továrnu. A? Nemůže se přece jen tak z ničeho nic ztratit celý makarónový závod s dvanácti obrovskými budovami a s pěti tisíci dělníků!" Zastavil prvního kolemjdoucího a zeptal se, jestli náhodou neví, kde jsou tady Scouperfieldovy makarónové závody. "Ale jděte!" zasmál se malíček. "Copak ty jsou tady? Scouperfieldovy makarónové závody jsou, pokud vím, v Mamonvillu, to si můžete přečíst na každé krabici." "A to my nejsme v Mamonvillu?" zeptal se zaraženě Scouperfield. "V jakém Mamonvillu!" podivil se malíček. "V Panoptiklu přece." "V Panoptiklu? Co to je?" "Město, jestli dovolíte.Nikdy jste to jméno neslyšel?" "Ááá! Panoptikl!" vykřikl pan Scouperfield, když konečně pochopil co a jak. "To jsem tedy vystoupil na nesprávné stanici, aby to čert vzal! Však taky koukám, že je to tu docela jinačí než u nás. A? Říkal jste něco?" Rychle se vrátil na nádraží a dozvěděl se, že do večera už žádný vlak do Hrabillonu nejede a že se tam tedy nedostane dřív než zítra ráno. To pana Scouperfielda jaksepatří vyvedlo z míry - příliš dobře totiž věděl, jak rychle se mění kursy akcií. A opravdu. Jen se v Hrabillonských humoreskách objevil onen známý článek, kdekdo běžel prodat obří akcie. Na hrabillonské kurze se nabízely nejdřív za osmdesát centigů, pak za šedesát, padesát a třicet, potom za dvacet a deset, ale žádný je nechtěl ani za tuhletu směšnou cenu. A příštího dne, v době, kdy pan Scouperfield bloudil po Panoptiklu, slétla cena akcií až na pět centigů za kus, a stejně je nikdo nekupoval. Majitelé obřích akcií byli zoufalí. Uvědomili si, že vlastně vyhodili peníze oknem a že je už zpátky nedostanou. Avšak tři boháči, Brutton, Netton a Grazzel, kteří nakoupili kvůli zisku velké množství obřích akcií, okamžitě vymysleli, co podniknout. Pořádně zaplatili majiteli několika hrabillonských novin panu Hadkinsovi, aby uveřejnil ve svých listech řadu článků na záchranu situace. A skutečně, ještě téhož dne se objevil ve večerních Hrabillonských báchorkách, které patřily panu Hadkinsovi, nevelký článek:

PANIKA NA HRABILLONSKE KURZE

Od včerejšího dne panuje na hrabillonské kurze nebývalá panika. Majitelé obřích akcií spěchají zbavit se svého zboží. Jako vždy, když je mnoho prodávajících a málo kupců, kursy akcií znatelně klesají. V čem tkví příčina této paniky, která zachvátila hrabillonskou kurzu? Příčinou je odporný článek otištěný na prodejných stránkách hnusného plátku

Hrabillonské humoresky. Majitelům obřích akcií není patrně známo, že tento špinavý a ničemný plátek je vydáván za mrzké peníze boháče Skrblinga a otiskuje jen to, co se tomuto darebáku hodí do krámu. Nemůže být nejmenších pochybností, že špinavé prsty nenasytného Skrblinga sahají po obřích akciích. Jakmile akcie patřičně klesnou, objeví se ve špinavých prstech páně Skrblingových, takže se stane jediným majitelem tohoto výnosného podniku. Rádi bychom řekli všem bláhovým důvěřivcům: Nepodléhejte panice! Panu Skrblingovi se tenhle kousek nepodaří!

Druhého dne byl v Listě milovníků čtení vleže, který rovněž patřil panu Hadkinsovi, uveřejněn článek: POZOR NA KAPSY! Hovořilo se v něm o tom, že je nutno si bedlivě střežit kapsy před panem Skrblingem, jenž se chystá oblafnout majitele obřích akcií a již po těchto velice cenných papírech natahuje své špinavé prsty. Žádný z těch článků neprošel ovšem bez povšimnutí a kurs obřích akcií okamžitě stoupl. V době otevření hrabillonské kurzy se prodávaly už ne za pět, ale za padesát centigů. Panu Scouperfieldovi, který toho rána dorazil na hrabillonskou kurzu a nevěděl ani o tom, že akcie už neklesají, ale stoupají, ani o Hadkinsových článcích, zdála se ta cena příliš vysoká a rozhodl se počkat ještě tak den dva, protože byl přesvědčen, že rychle klesne. Druhého dne otiskly další Hadkinsovy noviny článek s titulkem: KAM AŽ SAHAJÍ ŠPINAVÉ PRSTY PÁNĚ SKRBLINGOVY? Čtenáři se dověděli, že špinavé prsty pana Skrblinga sahají už přímo do kapes majitelů obřích akcií s úmyslem je vyprázdnit. I tento článek vykonal své a akcie se začaly prodávat po šedesáti za kus. Pan Scouperfield se polekal a dal příkaz svým křiklounům skoupit je za tuto cenu. Vyvolávači jich nakoupili na všech třech kurzách obrovské množství. Prodávající se brzo přesvědčili, že obří akcie jdou rychle na odbyt, a zvyšovali cenu. Příštího dne byly už po sedmdesáti a den na to za osmdesát centigů. Brutton, Netton a Grazzel už nevěřili, že cena ještě stoupne, naopak se obávali, aby nezačala klesat; prodali proto rychle své akcie panu Scouperfieldovi po osmdesáti za kus. Pravda, hned litovali, že neměli trpělivost ještě chvilku počkat, protože pan Hadkins pokračoval ve svém díle a téhož dne otiskl článek s titulkem: PROČ MLČÍ SKRBLING? Poukazoval v něm na to, že Skrbling neodpověděl ani slovem na všecka obvinění, a že když mlčí, znamená to, že všechno je pravda pravdoucí; a jestliže je to pravda, pak se Skrbling opravdu odhodlal podkopat důvěru ve Společnost obřích rostlin a zmocnit se lacino jejích akcií. Kdo si přečetl i tenhle článek, dospěl k přesvědčení, že příštího dne se budou akcie prodávat ještě dráž a určitě dosáhnou své původní ceny. Pan Scouperfield byl obzvlášť rád; i když vydal skoro všecku svou hotovost, přece jen stačil výhodně skoupit obrovské množství akcií, a teď už jen zbývalo je ještě výhodněji prodat. Celý večer seděl u telefonu a volal svým hrabillonským, kraddelberským a sankomarinským vyvolávačům, aby hned ráno běželi na kurzu a zahájili prodej po shwindlingu za kus. A celou noc probděl nad výpočty, kolik vydělá, jestli všecky akcie prodá za tuhle cenu. Nebylo to jen tak, nekoupil přece všecky za stejný obnos - část jich získal po šedesáti, část po sedmdesáti a část dokonce za osmdesát centigů za kus. Avšak veškeré naděje pana Scouperfielda praskly jako mýdlová bublina. Ráno, ještě před otevřením hrabillonské kurzy, vyšel totiž v Hrabillonských humoreskách článek, ve kterém se vysvětlovaly důvody páně Skrblingova mlčení. Skrbling prý mlčel, protože mu bylo trapné odpovídat na tak nejapná a nesmyslná obvinění. Jak mohl pan Skrbling podrývat důvěru ve Společnost obřích rostlin, když už dávno žádná není? Od okamžiku, kdy povedení zakladatelé této Společnosti zmizeli i s penězi, přestala přece existovat, neboť jak by také mohla existovat bez patřičné hotovosti? A jakou cenu mohou pak mít akcie, když peníze jsou už bůhvíkde? Samo sebou že naprosto žádnou, a lze se jen divit, že se ještě najdou takoví bláhovci, kteří tratí peníze za nákup bezcenného papíru vhodného leda na tapety někde ve spíži. Není těžké si představit, co se dělo, když vyvolávači pana Scouperfielda začali nabízet obří akcie po celém shwindlingu: nic kromě smíchu nemohla jejich nabídka vyvolat. Pan Scouperfield vydal tedy příkaz prodávat akcie za devadesát, potom za osmdesát, a dokonce i za sedmdesát centigů . . . Snažil se už jen o to, aby dostal zpátky svoje peníze, ale marně. Akcie nikdo nechtěl, ani když snížil cenu na padesát za kus. Toho dne se pan Scouperfield rozhodl, že už níž nepůjde a počká do zítřka. Avšak nazítří byly všecky noviny plné podrobných zpráv o útěku Jukse a Lumpina a fotografií, jak rozzuřený zástup vtrhl do kanceláře Společnosti obřích rostlin; aby žádal zpět své peníze. Na snímcích bylo vidět prázdné ohnivzdorné skříně, prázdnou nedobytnou pokladnu s dveřmi dokořán i okno s provazem, po kterém prchli Neználek a Kozlík. Nikdo samozřejmě netušil, že pan Skrbling podplatil majitele novin, aby až do příhodného okamžiku neuveřejňovali sebemenší zprávu o útěku obou výtečníků. Teď se však tyto zprávy rozjely naplno a panu Scouperfieldovi nezbylo než všecky akcie vyhodit - nikdo je nechtěl ani zadarmo. Pan Scouperfield přišel o všecky své peníze a byl na mizině. Potřeboval nakoupit mouku, měl platit dělníkům mzdy, ale protože už neměl ani vindru, rozhodl se snížit jim plat: místo shwindlingu za den začal dělníkům dávat jen padesát centigů. Toť se ví, že to dělníky pobouřilo, i za shwindling denně sotva živořili. Prohlásili, že přeruší práci, jestli jim pan Scouperfield okamžitě nepřidá. Scouperfield si řekl, že ho dělníci chtějí jen postrašit, a platy nezvýšil. A tak tedy dělníci opravdu přestali pracovat. Továrna se zastavila a pan Scouperfield zůstal bez příjmů. Ale ani potom neustoupil. Věděl totiž, že když dělníci nebudou pracovat a nedostanou žádnou mzdu, zajdou jednoduše hlady, a to že si přece jen rozmyslí. Dělníkům se doopravdy vedlo zle, pomáhali jim však kamarádi z druhých továren; uměli si spočítat, že jestli Scouperfield vyhraje, začnou i ostatní továrníci snižovat mzdy - a pak že už nebude s boháči žádná řeč. Pan Scouperfield chtěl přijmout jiné dělníky, ale v Mamonvillu věděli i nezaměstnaní, co se u Scouperfielda děje, a neměli nejmenší chuť dát se najmout k takovému krkounovi. Když pan Scouperfield viděl, že už není jiné pomoci, rozhodl se naverbovat dělníky v nějakém jiném městě. V jedněch novinách se dočetl, že nejmíň ze všech platí továrníci dělníkům v San Komarinu a že je tam i nejvíc nezaměstnaných. Byl rád, že se mu podařilo najít místo, kde se dělníkům vede tak zle, všeho nechal a bez meškání se tam vypravil.

*Kapitola 26
NEZNÁLEK PRACUJE

Neználkovi a Kozlíkovi se vedlo víc než zle. Ne a ne najít práci, a tak živořili ze dne na den. Jako všichni nezaměstnaní se potloukali od rána do večera kolem přepychových obchodů, a jakmile uviděli, že se před některým zastavuje automobil bohatého zákazníka, ozlomvaz pádili, aby mu otevřeli dvířka a pomohli z vozu; a když se vracel z nákupu, pomáhali mu nést balíčky a skládat je do auta. Boháči jim za to někdy dali nějaký ten groš. Když si takhle něco vydělali, dali stranou deset centigů na nocleh a za zbytek se někde v laciné jídelně navečeřeli. Snídat nebo obědvat se jim v té době podařilo málokdy. Kozlík prohlásil, že je-li nutné přejít jen na jedno jídlo denně, pak že je nejlepší najíst se večer před spaním; když projíš svých pár grošů přes den nebo ráno, do večera stejně zase vyhládneš a v noci nemůžeš spát. V Bleshingově Zapadáku nebydleli už v minus druhém, ale v minus čtvrtém patře - tam stála jedna pryčna ne deset, ale všeho všudy pět centigů. A přitom se život v minus čtvrtém ani moc nelišil od života v minus druhém. Bylo tam zkrátka jen víc špíny, víc rámusu, víc smradu, víc tlačenice a víc štěnic. Jediné, čeho tam bylo míň, byl čerstvý vzduch. Pokud jde o krysy, těch tam bylo tolik, že se v noci ani nedalo slézt z palandy, aby se nějaké nešláplo na ocásek. Kozlík měl z těch hnusných zvířat tuze velký strach. Na nic jiného než na krysy už nedokázal myslet a mluvil v jednom kuse jenom o nich. V noci se mu často zdálo, že ho krysa kousla do krku, a budil se hrůzou. Všude kolem sebe viděl krysy, dokonce i tam, kde nebyly. Dopadlo to tak, že ho jednou jedna kousla doopravdy - a jako z udělání rovnou do krku. Strašnou bolestí se probudil, vykřikl a setřásl se sebe tu ohavnou bestii. Krk mu vzadu okamžitě napuchl, že nemohl ani hlavu otočit. K ránu mu stoupla teplota a od toho dne už nebyl schopen vstát. Teď chodil za prací Neználek sám a hleděl vydělat co nejvíc, aby uživil i nemocného přítele. Ostatní obyvatelé noclehárny se taky snažili ulehčit Kozlíkovo strádání: sem tam ho pohostili pečenými bramborami, a když měl Neználek smůlu, platili za Kozlíka i místo na palandě. Předháněli se v radách, jen aby ho uzdravili. Jedni říkali, že na opuchlý krk se má dávat obklad ze syrových brambor; druzí radili obklad z kyselého zelí; třetí tvrdili, že nejlepší je strouhaný křen; čtvrtí doporučovali mazat ránu hlínou. Všechno vyzkoušeli, ale nemocnému bylo čím dál hůř. Nikdo neměl bohužel dost peněz, aby mohli pozvat doktora, a žádný doktor by zas nešel léčit zadarmo. Nakonec se však Neználkovi přece jenom podařilo sehnat stálou práci. A dokonce byla naděje, že vydělá i Kozlíkovi na léčení. Šel zas takhle jednou po ulici, a tu si najednou všiml vývěsky:

ZPROSTŘEDKOVATELNA PRÁCE:
PSÍ CHŮVY VŠECH DRUHŮ A CEN

Sebral odvahu a vstoupil. Na konci místnosti za dřevěnou přepážkou seděl úředník a s někým telefonoval, dlouhou lavici podél stěny obsadilo několik človíčků. Neználek si přisedl a přeptal se človíčka vedle, kdo to jsou psí chůvy a co vlastně dělají. "To máš tak: boháči mají tuze rádi psy. Ale protože se o ně sami nechtějí starat, najímají si psí chůvy, aby jim o ně pečovaly. Někdy si boháči pošlou pro psí chůvu, aby si pohrála s jejich pejskem, když jdou do divadla nebo do kina - takové práci se říká na výzvu. Ale často přijmou psí chůvu do nějakého bohatého domu nastálo, a to je samo sebou mnohem výhodnější." "A je to těžké, dělat takovou psí chůvu?" zeptal se Neználek. "To záleží na psu. Hodný pes moc práce nedá; včas ho nakrmíš, včas vyvedeš na procházku - a to je všecko. Ale jsou i všelijaké rozmazlené potvory, které si zvykly koupat se třeba pětkrát denně, a to je potom perný chlebíček. Ráno abys ji koupal v teplé vodě, protože studenou nesnáší, potom dosucha utřel a rozčesal hřebenem, aby se jí nezcuchala srst, dal jí snídani, oblékl ji do vestičky nebo do dečky, aby se po koupání nenastydla, a šel s ní na procházku. A na procházce máš taky práce nad hlavu: dávat pozor jako policajt, aby ta potvora nerafla někoho za nohu - a ona zrovna jenom číhá, jak někoho kousnout nebo se porvat s cizím psem; a pak abys ji vedl ke kadeřníkovi, kde jí udělají manikýru, přistřihnou srst, naondulují, postříkají hubu kolínskou, že to z ní táhne na tři míle, dočista jako od nějaké slečinky . . ." "Ale copak pustí psa do kadeřnictví?" podivil se Neználek. "Aby nepustili! Jsou přece zvláštní kadeřnictví pro psy. A nejen to! Taky prodejny psích lahůdek a restaurace pro psy a bufety a pekařství a cukrárny psí tělocvičny a hřiště, bazény, a dokonce i stadióny. Máš psy, že ze všeho nejradši běhají na takových stadiónech o závod, dostávají za to medaile a všelijaké ceny. Anebo jsou milovníci vodních sportů, chodí na plavecké závody nebo hrají vodní pólo. A jiné psy zas sportování nebaví a radši se dívají na různé psí soutěže. Slyšel jsem, že v Hrabillonu prý dokonce postavili psí divadlo." "Tak, tak," vmísil se druhý malíček. "Jednou jsem tam byl. Tuze zajímavá podívaná! Psy prý nejvíc baví všelijaké detektivky, když tam vystupují policejní psi. Jeden známý mi říkal takovouhle věc: lékařské výzkumy prý dokázaly, že když pes navštíví psí divadlo nebo se dívá na závody ve psí tělocvičně, zlepšuje to jeho celkový stav. Ale prý i tady platí: všeho s mírou! Některé psy prý totiž tak hrozně rozrušuje pohled na psí závody, že pak špatně spí, házejí sebou, a dokonce ztratí i chuť k jídlu." "Taky jsem měl jednou na starosti bohatého psa," vmísil se do hovoru třetí malíček. "Měl zvláštního doktora, pečoval o jeho psí zdraví a léčil ho z otylosti. Pes si zvykl celé dny chrápat, a protože to pro něj bylo nezdravé, doktor mi poručil, abych toho psího spáče v jednom kuse budil a nenechal ho tolik spát. Co chvíli jsem ho musel tahat z postele. To se ví, měl na mě vztek a kousal mě jak mohl. A představte si: doktor shledal, že mu to náramně prospívá, nutí ho to prý dělat aspoň nějaký ten pohyb, a že snad přece jenom zhubne. Jenže pes kdepak, nehubl, spíš jsem hubl já, a navíc jsem byl pořád pokousaný. Nakonec stejně pošel z té své tloušťky, bez ohledu na trvalou lékařskou péči." Vtom se otevřely dveře a do zprostředkovatelny vešel velký bílý pudl s hřívou do copánků a s chlupatou štětičkou na konci ocasu. Na řetízku za sebou táhl dámu v přepychové róbě a ve velikánském módním klobouku připomínajícím květinový koš. Hned za dámou vešla komorná a nesla v náručí malinkatého pejska s ohrnutým čenichem a nazrzlými kudrlinkami od hlavy až k ocásku. "Potřebuji spolehlivou chůvu pro mé dva rozkošné drobečky," zašvitořila dáma ke človíčkovi za přepážkou, který, sotva uviděl bohatou zákaznici, okamžitě ji běžel uvítat. "Ó prosím, milostivá!" zaklokotal a rozplýval se v úsměvech. "Náš závod má neustále na skladě bohatý výběr obsluhujícího personálu pro psíky nejrozmanitějších a nejušlechtilejších druhů a ras. Račte je vidět přímo zde! Každého z nich lze nazvat skutečným přítelem zvířat, specialistou své psí profese, tak říkajíc nadšencem chovu pokojových a

dekorativních psíků. Všichni ovládají pravidla slušného chování, oplývají vybranými způsoby a dobrým vychováním . . . Vstaňte, neotesanci!" zasyčel na človíčky. Všichni poslušně vstali. "Pokloňte se dámě!" Všichni se poklonili. Neználek také. "Zbývá, milostivá, jen si vybrat toho, který se vám nejvíce líbí." "To nezáleží na mně," pravila dáma. "Chtěla bych, aby se chůva líbila hlavně mým rozkošným drobečkům. Nu, Rolande," obrátila se na pudla, "ukaž nám, miláčku, kteréhopak by sis přál." Odepjala pudlovi řetízek, pudl se pomaloučku loudal k človíčkům a jednoho po druhém očichával. Když došel k Neználkovi, z nepochopitelného důvodu se začal zajímat o jeho boty - dlouho je očichával, potom zvedl hlavu, olízl Neználkovi tvář a sedl si před něj na podlahu. "Nespletl ses, Rolandku?" zeptala se dáma. "Opravdu se ti líbí tenhleten? Nu, podíváme se, co tomu řekne Miminka." Komorná se sklonila a opatrně postavila maličkého pejska na zem. Pejsek se odkutálel na svých kraťoučkých nožkách přímo k Neználkovi a taky se mu usadil u nohou. "Podívejte, i Mimi si ho vybrala," usmála se komorná. Neználek si přičapl a hladil oba pejsky. "Řekněte, drahoušku," zeptala se dáma, "opravdu máte rád zvířátka?" "Duši bych za ně dal!" přiznal se Neználek. "Nu, pak vás přijímám." Úředník si zapsal Neználkovo jméno i adresu té dámy, která se jmenovala Mimóza, a pravil, že Neználek je povinen zaplatit za službu zprostředkovatelny jeden shwindling. A že jestli momentálně nemá tu sumu při sobě, aby ji přinesl hned, jak dostane první plat. Tím byly formality vyřízeny a Neználek odešel v doprovodu dvou psů, komorné a paní Mimózy. V domě, kde měl teď Neználek žít, ho ubytovali v prostorném a světlém pokoji se stěnami vyzdobenými portréty Rolanda a Miminky a jakýchsi dalších psů. Uprostřed místnosti stála tři lůžka, dvě větší, na nich spal Roland a Neználek, třetí maličké, tam spala Miminka. U stěny stála zrcadlová skříň, kde byly uloženy rozmanité psí kamizolky, kožíšky, dečky, vestičky, noční kabátky a Miminčiny večerní kalhotky. Nejodpovědnější Neználkovou povinností bylo koupání psů. Na to měli v domě zvláštní místnost s dvěma vanami: větší pro Rolanda, menší pro Mimi. Miminku bylo třeba koupat ráno, v poledne a večer. Roland se koupal jen ráno, protože před koupelí se mu musely rozplést copánky, a to zabralo mnoho času. Kdyby se cůpky nerozpletly, namočily by se, zplihly by a pejsek by ztratil svůj elegantní zjev. Po ranní koupeli musel Neználek oba psíky okamžitě odvést do psího kadeřnictví, kde Rolandovi znovu zapletli copánky, přistřihli srst na čumáčku a na ocásku a poopravili mu povadlé půvaby; Mimince zatím kadeřili želízky kudrlinky, natírali srst brilantinou, aby se jí pěkně leskla, přibarvovali černou barvou řasy a podmalovávali oči, aby se zdály větší a výraznější. Z kadeřnictví doprovázel Neználek oba pejsky domů a odváděl je přímo do ložnice paní Mimózy, která tou dobou právě vstávala. Popřála pejskům dobrého jitra, dala jim po hubičce na čumáčky a vyptala se Neználka, jaká byla noc, načež je propustila k snídani a Neználkovi přikázala, aby na ně dával přebedlivý pozor. Po snídani se Neználek s Rolandem a s Miminkou vydali podle vžitého pořádku do psího parku, kde byli v té době na procházce i ostatní psi se svými chůvami. Po procházce byl čas vykoupat Miminku podruhé a Roland se zatím rozptyloval tím, že chytal na zahradě cvrčky a kobylky. Potom všichni tři odešli do psí restaurace na oběd. Po jídle si pejsci tak půldruhé hodinky zdřímli a Neználek po celou dobu hlídal, aby je neštípaly mouchy. Po odpočinku vykonali odpolední procházku. Oba byli velcí milovníci toulek po městě, zejména v centru: hlasy chodců, hukot automobilů a všelijaké pachy, které zachycoval jejich jemný čich - to všecko jim poskytovalo náramné psí potěšení. Když se vrátili z procházky, měli psí tělocvik: běhali za Neználkem po zahradě, skákali přes keře a květinové záhony. Takováto cvičení byla považována za velice prospěšná pro duševní stav psů. Po tělocviku následoval odpočinek, během něhož Neználek vyplňoval takzvaný PSÍ DENÍK. Tam se zaznamenávaly všecky sebeméně důležité, a dokonce i vůbec nedůležité události ze života Rolanda a Miminky. Poté se koupala Miminka potřetí. Konečně nadešla doba večeře, po níž byl program různý. Měla-li paní Mimóza společnost, přiváděl Neználek Mimi a Rolanda do salónu, aby se hosté mohli pokochat roztomilými pejsky; když šla paní Mimóza do divadla, brávala s sebou pravidelně Mimi, protože v té době panovala mezi měsíčními malenkami móda tahat po divadlech pokojové psíky. Kdo se objevil v divadle nebo na koncertě bez pejska, byl považován za nuzného chudáka a kdekdo se mu smál. V takových dnech měl Neználek večer na starosti jenom Rolanda, a tak spolu chodívali do psí sportovní haly nebo na psí plavecký stadión a dívali se na všelijaká psí utkání. Anebo se vydali do Bleshingova Zapadáku na návštěvu k nemocnému Kozlíkovi. Neználek ani na okamžik nezapomněl na svého chorého přítele. Nebylo dne, aby za ním nezaběhl aspoň na minutku; obvykle se to podařilo v době odpolední procházky. Nikdy, když byl s pejsky na obědě, nesnědl celou porci a pokaždé schoval něco do kapsy: tu buchtu, tu karbanátek, tu třeba jen krajíček chleba, a všecko to donesl hladovému Kozlíkovi. Hned prvního dne požádal paní Mimózu, aby mu zaplatila aspoň na týden dopředu, protože musí vypomoci nemocnému příteli, který leží v Bleshingově noclehárně. Paní Mimóza prohlásila, že Neználek teď žije ve vznešeném domě, ve společnosti dobře vychovaných psů, a že se nesluší, aby se přátelil s nějakým Kozlíkem, který ke všemu nemá ani vlastní dům. "O žádných Kozlících si už nepřeji nic slyšet!" řekla přísně. "A vyslovíte-li v mé přítomnosti nebo před Miminkou či Rolandem podobné neslušné slovo jako noclehárna, okamžitě vás propustím. A pokud jde o plat, budete ho dostávat jednou týdně, ale v žádném případě ne předem." Když uběhl týden, vyplatila paní Mimóza Neználkovi rovných pět shwindlingů. Byla to pro něj veliká radost. Hned příštího dne v době odpolední procházky zaplatil dluh ve zprostředkovatelně práce a zašel do nemocnice a pozval ke Kozlíkovi doktora. Doktor Kozlíka pozorně prohlédl a prohlásil, že nejlepší by bylo převézt pacienta do nemocnice, jelikož nemoc je už trestuhodně zanedbána. Když se však Neználek dověděl, že léčení v nemocnici stojí dvacet shwindlingů, hned měl po náladě. Přiznal, že vydělává všeho všudy pět shwindlingů týdně a že by to trvalo nejméně celý měsíc, než by ušetřil potřebnou částku. "Za měsíc už nebude pacient potřebovat nemocnici vůbec," prohlásil doktor. "Jedině okamžité léčení ho může zachránit." Vyndal tužku a kousek papíru a začal cosi počítat. "Tak," řekl nakonec, "budu sem chodit dvakrát týdně dávat nemocnému injekce. Za každou návštěvu mi dáte půldruhého shwindlingu. Zbytek padne na léky. Doufám, že tak za tři neděle postavíme pacienta na nohy." Léčení skutečně pokračovalo úspěšně: za čtrnáct dní dovolil doktor Kozlíkovi vstát a za další týden prohlásil, že jeho návštěvy už nejsou nutné, protože se pacient dokonale uzdravil; musí teď hlavně dobře jíst, aby brzo nabyl ztracených sil. Byl to radostný den. Kozlík i Neználek seděli na pryčně v Bleshingově Zapadáku a dělali si plány. "Teď už nebudeme muset dávat peníze na doktora a na léky," říkal Neználek, "budeš pořádně jíst, a až

se ti vrátí síly, najdeš si taky nějakou šikovnou stálou práci." "Ba," usmíval se šťastně Kozlík, "to by bylo něco!" U nohou jim leželi Roland a Miminka, jako by poslouchali, co si ti dva povídají. Ve skutečnosti ovšem vůbec neposlouchali, ale číhali na krysu, která se jim schovala pod palandu. Roland byl rozený lovec krys, proto nesmírně rád chodil s Neználkem do Bleshingovy noclehárny; pokaždé si tam chytil krysu, ale nezakousl ji, jen ji zlehka přidusil a nechal ji Mimince na hraní. Miminka pištěla a běhala s krysou v zoubcích, vždycky ji na okamžik pustila a tvářila se, jako že se dívá jinam, ale sotva se krysa pokusila uklouznout, chňapla ji znovu. Obyvatelé noclehárny z toho mívali náramnou švandu a dennodenně netrpělivé čekali, kdy se objeví Neználek se svými pejsky. Avšak radost Neználka a Kozlíka netrvala dlouho. Paní Mimóza si už dávno všimla, že její milovaná Mimi začala kdovíproč páchnout krysami. Pojala podezření, že něco není v pořádku, zatelefonovala do detektivní kanceláře a najala si detektiva, aby vypátral, kde bývá Neználek a její pejsci v době procházek. Šéf detektivní kanceláře pověřil tímto případem zkušeného detektiva Psiggla, který sledoval Neználka celé tři dny krok za krokem, načež předložil podrobné hlášení o každém jeho pohybu. Šéf hlášení prostudoval a oznámil paní Mimóze přesnou adresu Bleshingova hotelu i přesný čas, kdy tam Neználek pobývá se svěřenými psy. Paní Mimóza po tomto sdělení div nepadla do mdlob. Když jí komorná prozradila, že Neználek právě před chvílí odešel na procházku, okamžitě povolala detektiva Psiggla a přikázala mu, aby ji společně s komornou odvedl tam, kde viděl Neználka s jejími miláčky. A tak právě v okamžiku, kdy se Neználek a Kozlík oddávali svým snům a Miminka si hrála s krysou, rozlétly se dveře a na prahu noclehárny se objevila paní Mimóza v doprovodu komorné a detektiva Psiggla. Sotva uviděla Rolanda nataženého na špinavé podlaze a svou milovanou Mimi s odpornou krysou v zoubkách, zaúpěla, obrátila oči v sloup a zhroutila se na zem. Detektiv Psiggel se polekal, vzal paní Mimózu kolem pasu a vší silou jí začal třást, zatímco komorná jí stříkala do tváře kolínskou vodu. Konečně se paní Mimóza probrala z mrákot, a když spatřila, že Miminka si hraje s krysou dál, vykřikla: "Oh, vezměte jí tu odpornou, hnusnou krysu! Podejte mi ji! Okamžitě mi ji přineste!" Detektiv Psiggel bleskurychle přiskočil k Mimince, sebral jí polomrtvou krysu a uctivě ji podal paní Mimóze. "Co to je! Dejte to pryč!" zapištěla paní Mimóza a třásla se po celém těle. "Proč mi strkáte to ohavné zvíře? Dejte to pryč, říkám vám!" "Ale vždyť jste sama chtěla, abych vám ji podal! Myslel jsem, že si račte přát tu krysu," rozpačitě breptal Psiggel. "Co bych dělala s krysou? Řekla jsem, abyste mi podal Mimi, hlupáku zabedněný!" Detektiv mrskl krysou na zem, popadl Mimi a podal ji paní Mimóze. "Ach ty moje ubohá tlapičko! Och ty moje Miminko! Ach ty má krasotinko!" hořekovala paní Mimóza, tiskla si Miminku k hrudi a líbala ji na čumáček. "Kdo ti dal tu odpornou krysu? To on?" vykřikla a ukázala na Neználka. "To on tě přivedl do tohohle hrozného doupěte? Rolande! Proč ležíš na té špinavé zemi! Copak nevidíš, co je tu špíny? Okamžitě ke mně!" Komorná popadla Rolanda za obojek a táhla ho ke své paní. Pojďme neprodleně pryč!" ječela paní Mimóza. "Je zde špína! A mikróbi! Ještě mi pejskové onemocní! A vy, odporný tvore, jste na hodinu propuštěn!" zapištěla a obrátila se na Neználka. "Neopovažujte se mi přijít na oči! Nestrpím, abyste vodil mé drahoušky po všelijakých lupičských doupatech! Poženu vás k soudu, darebáku!" Pištěla a křičela, dokud nezmizela za dveřmi i se svými chlupatými miláčky. Neználek se nezmohl ani na slovo. A co také mohl říct?

*Kapitola 27
POD MOSTEM

Kozlíka tahle událost hrozně rozrušila. "To všecko kvůli mně!" opakoval bez ustání. "Kdybych byl nestonal, nic by se bylo nestalo." "Žádné neštěstí," utěšoval ho Neználek. "Já toho vůbec nelituju, že se už nesetkám s tou protivnou Mimózou. A nějakou práci si už najdem. Nic si z toho nedělej." Kozlík se trošku rozveselil, a navíc se kvečeru po noclehárně rozšířily pověsti, že zítra má přijet do San Komarina známý boháč Scouperfield najímat dělníky pro své makarónové závod v Mamonvillu. Všichni obyvatelé Bleshingova Zapadáku měli ohromnou radost: většina už dávno ztratila naději že by ještě kdy dostali práci v továrně. "Konečně se usmálo štěstí i na nás. Konec bídy - a sbohem, špinavá noclehárno! Ať si tady s těmi svými krysami bydlí Bleshing sám!" Vyrojily se řeči, že Scouperfield zvyšuje výrobu a potřebuje nové dělníky. A protože bylo známo, že v počtu nezaměstnaných je San Komarino na prvním místě, přijel samozřejmě sem. Bůhvíjak se v noclehárně vzaly tyhle zprávy, ale druhého dne se Scouperfield skutečně objevil a s ním i sto dvacet sedm oranžových nákladních aut určených k rozvozu makarónových výrobků. Teď měla převézt naverbované dělníky do Scouperfieldových závodů v Mamonvillu. Celá ulička V zapadáku i se všemi postranními ulicemi byla zaplněna těmi makarónovými nákladáky. Dva z nich zajely do dvora Bleshingova hotelu. Jeden byl vlastně pojízdná prodejna, tentokrát však nepřivezl žádné těstoviny, nýbrž teplé párky pro nově přijaté dělníky. Ve druhém autě přijel sám pan Scouperfield se svým ředitelem. Sotva vystoupili, složil šofér z vozu dřevěný stolek a dvě židle a postavil je doprostřed dvora. Ředitel vytáhl z aktovky silný sešit s nápisem: MAKARÓNOVÝ DENÍK, položil ho na stůl vedle aktovky a nábor dělníků mohl začít. Kdo chtěl nastoupit do práce, přišel ke stolku a pan Scouperfield si ho osobně prohlédl, aby náhodou nepřijal nějakého kulhavého, beznohého, bezrukého nebo slabého a nemocného malíčka. "Nehodlám platit kdejakým padavkám," prohlašoval svým protivným písklavým hlasem. "V mé továrně musí všichni makat, až se z nich kouří. Žádné flákání. A? Říkali jste něco? Uvědomte si, že nejedete někam do lázní, ale do makarónové továrny. Jasné?" Když si malíčka prohlédl ze všech stran, vší silou ho plácl po zádech, jako by ho chtěl porazit, potřásl mu rukou, div mu ji neutrhl, a bodře řekl: "Blahopřeji vám, příteli, k nástupu do práce. A? Jděte si pro párek." Prodavačka z pojízdné prodejny okamžitě vydala malíčkovi chléb s máslem a párek, ředitel zanesl malíčkovo jméno do MAKARÓNOVÉHO DENÍKU a nechal si potvrdit, že nový zaměstnanec obdržel pohoštění. Celou tuhle komedii s párky si pan Scouperfield vymyslel jen proto, aby novým dělníkům ukázal, jaký je pašák, a aby pro něj lépe pracovali. Není třeba říkat, že nerozdával párky zadarmo: počítal, že při první výplatě za ně dělníkům strhne dvojnásobnou cenu a ještě na tom tedy jen tak mimochodem vydělá. Při prohlídce malíčků se pan Scouperfield dal sem tam s někým do řeči, aby poznal jejich názory. Když uviděl Neználka, přísně se zeptal: "Pobuřovat nebudeš?" "Jak to,

pobuřovat?" nechápal Neználek. "A copak ty jsi zač, že si dovoluješ dávat otázky? A? Něco jsi říkal? Hm?" vybuchl pan Scouperfield. "To je moje starost, ptát se, a tvoje povinnost je odpovídat. Když se tě někdo na něco zeptá, máš říct krátce: Ano, pane - ne, pane. A už ani slovo. Rozuměls? A?" "Ano, pane - ne, pane," odpověděl poslušně Neználek. "Hm," zavrčel pan Scouperfield, "nejsi ty náhodou hlupák, co?" "Ano, pane - ne, pane." "Hm! Nu což, to je dobře, že jsi hlupák. Aspoň nebudeš pobuřovat dělníky a navádět je, aby přestali pracovat. A? Mám pravdu?" "Ano, pane - ne, pane." "No dobrá," řekl pan Scouperfield. "Jdi si pro párek!" Když nábor skončil, naložili nové dělníky na nákladní auta a vyjeli ze San Komarina. Byla pozdní noc, když se kolona sto dvaceti sedmi aut objevila v ulicích Mamonvillu. Pan Scouperfield už předem vypracoval plán: nákladní auta měla vjet rovnou na tovární dvůr a všichni noví dělníci měli okamžitě zaujmout svá místa u míchaček těsta, lisů, kotlů, pecí a sušiček makarónů, špagetů, nudlí, flíčků, kolínek a ostatních těstovin a bez meškání se pustit do práce. Staří dělníci se však o tom plánu dověděli - někdo jim dal ze San Komarina hlášku, že Scouperfield najímá v noclehárně nové síly. Nechtěli samozřejmě přenechat svou práci cizím, okamžitě obsadili tovární dvůr, zatarasili vrata a připravili se na uvítání. Sotva se auta objevila u továrních vrat, človíčkové ze dvora začali volat: "Kamarádi! Oklamali vás! Nepracujte pro ně! Chtějí z vás udělat zrádce! To je naše továrna! Neberte nám práci!" Sankomarinští vylezli a rozpačitě zůstali stát. Vystoupil i pan Scouperfield. "Nevěřte jim!" křičel. "Jsou to lenoši, nechce se jim dělat! Chtěli by brát peníze zadarmo, aby je čert vzal!" "Žádní lenoši!" nedali se jen tak dělníci. "To Scouperfield chce, abychom se na něj dřeli za pár centigů. Snížil nám plat. My chceme jen to, co nám patří. A obere i vás, jestli u něho začnete pracovat." "Tak zavřete jim ty huby nevymáchané! Co je posloucháte! Otevřte vrata, k čertu, nebo vás propustím!" zařval pan Scouperfield a skočil k bráně. Za ním se vrhlo ke vchodu několik sankomarinských malíčků. Človíčkové ze dvora je uvítali klacky a kamením. Sankomarinští se zalekli a couvli. Vtom se tovární vrata rozlétla, dělníci z továrny se vyřítili ven a začali mlátit Sankomarinské vším, co jim padlo do ruky. Sankomarinští se v hrůze rozprchli. "Stůjte!" křičel pan Scouperfield. "Co si to dovolujete! Do práce! Myslíte, že jsem vás krmil jen tak pro nic za nic? Stůjte! Aspoň ten párek si musíte odpracovat!" Nikdo ho samozřejmě neposlouchal. Sankomarinští se nevyznali v ulicích Mamonvillu, pobíhali zmateně ve tmě a Mamonvillští na ně útočili hned z té, hned zas z druhé strany. Několik malíčků chytilo Neználka a Kozlíka, odtáhli je k řece a hodili do vody. "Jen se vykoupejte, studená vodička vám prospěje. Aspoň poznáte, co to je, pomáhat tomu lakotovi!" volali na ně. Neználek a Kozlík se div neutopili. A když vylezli na břeh, zjistili, že Neználkovi uplavaly boty a Kozlíkovi chybí čepice. "Tohle je mi nadělení," naříkal Kozlík a třásl se zimou. "Teď už jen padnout do ruky policajtům - a šup na Ostrov hlupáků!" Rozhodli se, že zůstanou sedět na břehu až do rána, a až se rozední, pokusí se vylovit ztracené věci. Sotva se rozbřesklo, vlezli do vody a potápěli se, dokud nezmodrali zimou. Ale ani boty, ani čepici už nenašli. Zřejmě je odnesl proud. Město se brzo probudilo, na nábřeží se objevili chodci. Aby nebyli moc na ráně, vydali se Neználek s Kozlíkem po břehu řeky a zalezli pod nejbližší most. "V takovémhle stavu do města nemůžem," řekl Kozlík, "první policajt by nás sebral. Nejlíp, když mi dáš svůj klobouk a počkáš tady, dokud nevydělám na něco k snědku." "Radši mi dej svoje boty a počkej tady ty," namítl Neználek. "Po takové nemoci nemůžeš ještě moc chodit." Kozlík na to, že proč by ne, ale Neználek trval na svém. Jenže Kozlíkovy boty mu byly stejně malé, a tak se za výdělkem musel vydat Kozlík sám. Neználek zůstal pod mostem bos a bez klobouku. Seděl, mlčel, koukal do vody - a za chvilku mu byla dlouhá chvíle. Úporně vymýšlel, jak si zkrátit čekání. Nejdřív přezpíval všecky písničky, co znal, potom si dával všechny známé hádanky, pak si začal vzpomínat na nejrůznější přísloví, jako třeba: Chudák se postí, boháč se hostí; Dobrý chléb, když koláčů není; nebo: Mlsný jen když olízne, hladový jen když se nají. To všecko mu samozřejmě na dlouho nevydrželo, a tak začal probírat v paměti nejrůznější příhody ze života a vzpomínat na své kamarády a známé. Přitom se mu v hlavě znovu vynořila vzpomínka na Buchtíka. Byl přesvědčen, že Buchtík pořád ještě sedí v raketě, a tuze litoval, že mu nemůže nějak pomoci. Takový jedlík! Jen aby ho to nepřivedlo do neštěstí, pomyslel si - aby nesnědl všecky zásoby dřív, než mu přijdem na pomoc. Po nějaké chvíli však dostal takový hlad, že už nebyl schopen ani přemýšlet. Jedna jediná myšlenka mu teď vířila hlavou: Kam se ztratil Kozlík? Proč se nevrací? A kvečeru byla jeho trpělivost u konce. Už se rozhodl vylézt ze svého úkrytu a jít Kozlíka hledat, když si všiml, že pod most leze nějaký človíček. Nejdřív si myslel, že je to konečně jeho kamarád, ale pak se podíval líp a zklamaně vzdychl. Človíček zatím přišel blíž, spatřil Neználka a zeptal se: "Hele, co tady děláš?" "Sedím," řekl Neználek. "A že jsem tě tu ještě neviděl?" "Nejspíš proto, že jsem tu dřív neseděl," vysvětlil mu Neználek. "Ty jsi nováček, co?" "Jak to, nováček?" "No přece nový, nocuješ pod mostem ponejprv, ne?" "Copak tady nocuju?" divil se Neználek. "Tak proč jsi sem vlezl? Na nocleh, ne?" "Ani nápad!" Neználek mu chtěl vysvětlit, jak se to všecko zběhlo, ale vtom se znova ozvaly kroky a pod mostem se objevilo několik dalších malíčků. "Hej, Bajko, Kopiste, Buráku!" zavolal první človíček. "Koukněte se, nějaký podivín: vleze si pod most a říká, že sem nepřišel spát." Malíčkové obklopili Neználka. "Nějaký podezřelý ptáček!" řekl ten, kterému říkali Bajka. "Určitě převlečený satrapčík!" zavrčel Kopist. "Nejlíp ho hodit do vody," prohlásil Burák. "Kamarádi, já přece nejsem policajt," začal je přesvědčovat Neználek. "Pusťte mě! Musím jít hledat Kozlíka." "Jakého Kozlíka?" zeptal se podezíravě Kopist. "Nepouštějte ho, nebo to půjde píchnout satrapčíkům, že tady nocujeme." Neználek jim všecko vypověděl, co se jim s Kozlíkem stalo, a malíčkové poznali, že mluví pravdu. "No dobrá," řekl Bajka. "Stejně takhle nikam nemůžeš. Bez bot a bez klobouku tě policajti lapnou natotata. Zítra ti seženu nějaké to obutí a čepici - a pak si jdi. Ale ten tvůj Kozlík, ten tě určitě vypek." "Jak to, vypek?" podivil se Neználek. "Inu, sebral ti klobouk a vzal roha. Bez klobouku by do města nesměl," vysvětlil Neználkovi Burák. "Ba ne, to by Kozlík neudělal. Vždyť je to můj kamarád." Takovéhle kamarádíčky my známe!" broukl Kopist. Nastal večer, na mostě i po nábřeží se rozsvítily lucerny. Světlo se odráželo od říční hladiny a padalo pod most, takže tam nebylo tak docela tma. Malíčkové se začali připravovat k spánku. Nahoře pod svahem, kde se ocelové mostní oblouky opíraly o kamenné pilíře, byla spousta úkrytů. Každý malíček si odtamtud vytáhl nějaké ubohé cáry a chystal si z nich lůžko. Jeden, kterému říkali Prachmilión, byl dokonce majitelem dvou starých matrací; na jedné spal, druhou se přikrýval. Malíček jménem Puchejř měl gumový nafukovací polštářek. Vytáhl ho odněkud ze štěrbiny mezi kameny, pečlivě ho nafoukl, dal si ho pod hlavu a řekl: "Náramná věc, panstvo! Aspoň pro toho, kdo z toho má pojem."

Malíček, který první objevil Neználka a kterému říkali Kolpík, poznamenal: "A co ty? Tumáš, pro dnešek." A hodil Neználkovi náruč hadrů. Když viděl, jak si je Neználek neuměle rozestýlá na zem, řekl mu: "Uč se, kamaráde, uč! Taky si časem zvykneš. A spát na čerstvém povětří, to je tuze zdravá věc. A má to ještě jednu přednost: žádné štěnice. Hrůza, jak já si ošklivím tu žoužel. Vůbec by to tu nebylo tak zlé, nebýt satrapčíků. Nenechají jednoho vyspat ani pod mostem." Konečně všichni ulehli a Puchejř na svém nafukovacím polštářku začal dokonce chrápat. "Tady vidíte, co to je, spinkat v pohodlí!" ušklíbl se Bajka. Zčistajasna se poblíž ozval šramot. Někdo opatrně lezl se svahu. "Ticho!" šeptl Burák a nadzdvihl se. "Někdo sem leze." "Že by satrapčík?" hádal Bajka. Všichni zneklidněli, jenom Puchejř ne, ten spal. "Zdrhnem?" zeptal se Prachmilión a lezl zpod matrace. "Chytnem ho a uvidíme," rozhodl Bajka. Malíčkové ani nedutali a přikrčili se k zemi. Jakási černá postava se vynořila na pozadí řeky a zamířila pod most. Sotva se přiblížila, Kopist a Bajka vyskočili, povalili ji a hodili na ni matraci. "A co dál?" zeptal se Prachmilión a lehl si na matraci. "Namlátit - a do vody!" přimlouval se Burák. "Počkejte, třeba to ani není policajt," řekl Bajka. Prachmilión bouchl pěstí do matrace a zeptal se: "Přiznej se, jsi satrapčík, nebo ne?" Zpod matrace se ozval žalostný pískot: "Já jsem Kozlík!" "Kamarádi, to je přece Kozlík, vrátil se!" vykřikl šťastně Neználek. Sundali matraci a Neználek se vrhl Kozlíkovi kolem krku. Kde jsi byl tak dlouho, Kozlíku?" "Ale, celou tu dobu jsem se točil kolem obchodů, myslel jsem si, že tam třeba něco splašim, ale nevydělal jsem ani centig. Sám mám hlad a tobě nenesu taky nic." "No vida, a my si mysleli, že zdrhnul!" radovali se malíčkové. A Kopist řekl: "Tak co, kamarádi, nikde by se tady nenašel kousek chleba? Mělo by se jim dát něco k snědku." Puchejř, který se zrovna probral a nechápavě koukal kolem, vytáhl zpod košile krajíc chleba. Rozlomil ho na dvě půlky a podal je Neználkovi a Kozlíkovi. Pustili se s chutí do jídla, malíčkové seděli kolem a s úsměvem se na ně dívali. "Vidíte to, kamarádi," řekl Bajka, "přece je ještě na světě přátelství." A všem bylo z těch slov tak dobře, že se nikomu už ani nechtělo spát. Jen Puchejř si zase položil hlavu na svou milovanou podušku a znovu začal chrápat. Chleba zmizel, a teprv pak si všichni lehli a usnuli. Na nábřeží zhasla světla a pod mostem bylo tma jako v ranci. Po mostě jezdilo pořád méně a méně aut, až přejelo poslední a byl klid. Ale sotva uběhla půlhodinka, zajel k mostu černý policejní automobil se silnými železnými mřížemi v maličkých okénkách a z auta vyskákalo deset policajtů pod velením vrchního strážmistra Miggla. "Pět tudy, pět tam! Všichni pod most - a žádné cavyky!" zachrčel Miggel a zahrozil policajtům elektrickým pendrekem. Strážníci se mlčky rozdělili na dva oddíly. První slézal pod most z levé strany, druhý z pravé. Sotva byli dole, Miggel rozsvítil baterku a zachraptěl: "Kupředu!" Policajti taky rozsvítili baterky a vykročili k mostu. "Stát!" sykl Miggel, když uviděl na zemi spící človíčky. "Obklíčit! Připravit obušky! Vpřed - a pochytat! A žádné řřřeči!" První se probudil Bajka. Viděl, že je v rukou policajtů, a zařval ze všech sil: "Kamarádi, zachraňte se! Satrapčíci!" Ale vtom už dostal takovou ránu elektrickým pendrekem, že ztratil vědomí. Ostatní se začali policajtům vyškubávat, ale elektrické pendreky je v mžiku uklidnily. Jen Puchejř neztratil hlavu. Vyrval strážníkovi Drigglovi pendrek z ruky a strčil mu ho pod nos. Ozvalo se suché zapraskání a mezi policajtovým nosem a pendrekem přeskočila zelenavá jiskra. Driggel se svalil jako podťatý, Puchejř mrskl elektrickým pendrekem po policajtovi Wrigglovi, který se na něj sápal, popadl svůj nafukovací polštářek, jedním skokem byl u břehu a hup do vody! Vyjevení policajti jen koukali, jak plave přes řeku a rychle se vzdaluje. "Čert ho vem!" zavrčel Miggel. "Podruhé ho chytnem taky. A teď - marš! A žádné řřřeči!" Policajti táhli nahoru po svahu slabě se vzpouzející malíčky a s nimi i policajta Driggla, který se ne a ne vzpamatovat z té zelenavé jiskry, co ho práskla do nosu. Za pět minut bylo po všem. Policejní auto odjelo a pod mostem zůstala jen hromada hadrů a dvě vetché matrace.

*Kapitola 28
ZÁHADNÉ ZMIZENÍ RAKETY

Veliké bylo Všeználkovo překvapení, když se v den startu probudil podíval se z okna - a kosmická loď nikde. Obvykle ji vídal nad střechami domů jako obrovský doutník nebo vzducholoď postavenou špičkou nahoru a pokaždé se kochal jejím krásným tvarem; bylo v něm cosi nespoutaného, deroucího se vzhůru, do neznáma. Naschvál vstával ráno dřív, aby mu nikdo nepřekážel při vychutnávání té nádherné podívané. Založil si ruce na hrudi, upřel smělý pohled do vesmírného prostoru a snil. Ocelové boky rakety se třpytily, jako by se koupala ve zlatých paprscích vycházejícího slunce. Svěží ranní větřík mu vál přímo do tváře a Všeználek se cítil silný a statečný, zdálo se mu, že je jako pírko, jako by mu křídla narostla. V takových chvílích mu bylo do zpěvu, chtělo se mu vykřiknout, učinit nějaký velký vědecký objev nebo vyskočit a vznést se a letět rovnou k Měsíci. To, že tentokrát nespatřil ten známý obrys, zapůsobilo na něj prapodivně: jako by se všecko, co se do té chvíle událo - nález měsíčního kamene, objev beztíže, stavba meziplanetární lodě - stalo jen ve snu a teď, když přišlo probuzení, zase nenávratně zmizelo. Tenhle pocit však Všeználka ovládl jen na jediný krátký okamžik. Přesvědčil se, že ho neklame zrak, a napadlo ho, že raketu nejspíš povalil vítr nebo náhlý otřes půdy. Vyběhl z pokoje, bleskurychle seběhl se schodů a hnal se k brance. Takové neštěstí! bědoval v duchu. Co jestli se v raketě něco rozbilo nebo polámalo . Proběhl vrátky a řítil se po ulici. Za pět minut byl v Kosmickém městečku, za další minutu dorazil ke kruhové startovací plošině - a zůstal jako zkamenělý. Do posledního okamžiku byl přesvědčen, že uvidí raketu na betonové plošině, jasně si představoval, jak tam leží, a proto ho pohled, který se mu naskytl, dočista vyvedl z míry; po raketě ani stopy, nestála tam ani neležela, ani celá, ani rozbitá, byla dočista a nenávratně pryč. Všeználkovi doslova zdřevěněly nohy a jen stěží vkročil na startovací plošinu. Pečlivě ji prohlédl. Betonová plocha byla naprosto nepoškozená, všecko kolem bylo v pořádku, na zemi nenašel ani škrábnutí, ani sebemenší trhlinku, v které by mohla raketa zmizet. Nevěděl, co si o tom myslet, a rozhlížel se kolem. Vtom spatřil, že k němu běží Petúnka s Ančovičkou; byly rozčilené, oči navrch hlavy. Přiběhly, chtěly se ho na něco zeptat, ale nemohly ze sebe vypravit ani slovo. Všeználek nejdřív taky jenom mlčky koukal, ale pak se mu přece jen prvnímu vrátila řeč. "Kde je raketa?" vykřikl sevřeným hlasem; nečekal na odpověď, popadl Ančovičku za ramena a vší silou s ní třásl. "Kde je raketa, ptám se vás, vy zahaleči!" "My nejsme žádní za-za-zahaleči!" zakoktala div ne plačky. "No tak zahalečky!" opravil se Všeználek.

Ančovička nemohla snést takovouhle hrubost, mlčky mu střásla ruce s ramen, hrdě zdvihla hlavu a zamířila pryč. Petúnka za ní. Všeználek v rozpacích koukal, jak mizí ve svém domku na pokraji plošiny. Teprve teď si uvědomil, co vyvedl, a rozběhl se za nimi. "Odpusťte mi to, prosím vás!" volal a vběhl dovnitř. "Musíte mi to prominout, snad jsem z toho rozčilení přišel o rozum. Mohly byste mi laskavě povědět, kam se poděla raketa?" "Nevíme o tom o nic víc než vy," odpověděla Petúnka. "Na totéž jsme se chtěly zeptat vás." "Ale já to přece taky nevím," rozhodil Všeználek rukama. "Vím jen to, že ji nevidím. Dřív jsem ji viděl, ale teď vidím, že nevidím nic, jako by nám ji někdo sebral rovnou před nosem." "Co to povídáte! Jak by nám ji mohl někdo sebrat?" řekla Petúnka. "Raketa je přece jaksepatří těžká." "Mýlíte se," namítl Všeználek. "Zapomínáte na beztíži. Jakmile zapojíte detěžkátor, raketa ztratí váhu a můžete ji odnést jako nic." "Jenže, kdybyste to udělal, budete v pásmu beztíže i vy a taky ztratíte svou váhu - a jak chcete v beztížném stavu odnést raketu?" "Opět zapomínáte, že hned za pásmem beztíže existuje pásmo tíže," pokračoval Všeználek. "Když budete stát v pásmu tíže, můžete odtáhnout raketu, třeba na laně, kam budete chtít. Musíme bezodkladně zahájit pátrání mezi obyvateli a zjistit, jestli někdo v noci neslyšel nějaký podezřelý hluk, nebo dokonce nebyl svědkem krádeže kosmické lodi!" Zatím už ke Kosmickému městečku začali proudit obyvatelé města, kteří se přišli podívat na slavnostní start. Když viděli, že je raketa tatam, pomysleli si, že už odstartovala a že Všeználek se svými přáteli už letí na měsíc. Tuze je to dopálilo - a nejvíc profesora Hvězdoslava, který přijel speciálně kvůli tomu ze Slunečního města. "Jasné darebáctví!" křičel. "Start byl stanoven na osm hodin - a ještě není ani sedm. To mi Všeználek udělal naschvál!" Přicházeli stále noví a noví človíčkové. "Ten ničema! To nám asi nepřál, abychom se podívali!" křičel Hvězdoslav. "Mít ho po ruce, udělám z něho fašírku!" "No tohle!" zlobili se človíčkové. "Copak tohle se dělá?" Kdopak by si pomyslel, že je ten Všeználek takový sobec, zmije falešná!" Právě v té chvíli však spatřili Všeználka s Petúnkou a Ančovičkou, jak vycházejí z domku u startovací plošiny. "Podívejte, Všeználek!" vykřikl kdosi. Všichni se k němu rozběhli. Když Všeználek viděl, jak se na něj řítí tlupa človíčků, zůstal stát; zato Petúnka s Ančovičkou se polekaly a utíkaly zpátky. Ale už bylo pozdě, zástup je obklopil. "Jak to, že jste neuletěli? Kde je raketa? My jsme si mysleli, že jste uletěli!" ozývalo se kolem. "Kdo řekl, že jsme uletěli?" zeptal se přísně Všeználek. "Kdo mohl říct takový nesmysl?" "Nu, kdo . . . my jsme si to řekli, protože raketa . . . no, kde je raketa? Pryč!" vysvětlovali človíčkové. "Když je raketa pryč, to ještě neznamená, že jsme pryč i my," řekl rozvážně Všeználek. "Je to buď nějaký hloupý žert, nebo něčí drzé darebáctví. Prostě to nechápu. Všichni nám musíte pomoci. Navrhujeme, abyste se pokusili zjistit jestli někdo neviděl dnes v noci něco podezřelého anebo náhodou neví, kde by ta raketa mohla být. O výsledcích dotazů podávejte neprodleně zprávy do štábu pátrání, který bude umístěn v domku Petúnky a Ančovičky." Celé ráno nedělali človíčkové nic jiného, než že chodili po městě a navzájem se vyptávali, jestli někdo v noci neviděl něco podezřelého. Ale protože všichni spali, neviděl ani neslyšel nikdo nic. K polednímu se však objevila důležitá novinka: zmizel Neználek. Ať ho hledali sebevíc, nebylo po něm ani stopy. Dodatečně bylo zjištěno, že zmizel i Buchtík. Všeználek se v tu ránu dovtípil co se stalo. "To je jasné!" zaúpěl a chytil se za hlavu. "Docela určitě vlezli ti dva darmošlapové do rakety a svévolně odstartovali!" Do štábu pátrání se dostavil hvězdář Okulárek a oznámil, že v noci vylezl jako obvykle na střechu svého domku, aby pozoroval dalekohledem hvězdy a náhodou objevil na obloze jakési kosmické těleso, které rychle zmizelo za obzorem. Stačil si však všimnout, že to byla - raketa. Nejdřív si myslel, že nějaká cizí, proto nikomu nic neřekl, ale teď si všecko rozmyslil a došel k závěru, že to byla ta, ve které se chystali Všeználek a jeho přátelé letět na Měsíc. Vzápětí za Okulárkem přišel do štábu malíček jménem Roháček a sdělil, že se v noci probudil a náhodou oknem uviděl, jak se ty dvě osoby, to znamená Neználek a Buchtík, plíží ulicí směrem ke Kosmickému městečku. Teď už nikdo nepochyboval, že Neználek a Buchtík odletěli na Měsíc sami. Všeználek si div nerval vlasy zlostí. "Kdo to mohl tušit!" trápil se. "Pravda, od Neználka se dala čekat kdejaká ničemnost, ale do Buchtíka bych něco takového nikdy neřekl." "A co když to třeba neudělali naschvál?" řekla Ančovička. "Jak to, že ne naschvál?" ušklíbl se jízlivě Všeználek. "Podle vás tedy v noci jen tak vstali a docela náhodou vlezli do rakety, co?" "Ne, do rakety vlezli bezpochyby schválně," souhlasila Ančovička, "ale tlačítko třeba smáčkli opravdu jen náhodou anebo v žertu. Stačilo přece stisknout jeden jediný knoflík." "To je teď už těžko říci, jak to provedli, ale za takovéhle žerty by zasloužili nevím co!" zuřil Všeználek. "Co s nimi teď bude?" ptali se človíčkové. "To je jasné: poletí na Měsíc!" řekl vztekle Všeználek. "Nebo si snad myslíte, že se raketa kvůli nim vrátí? To tedy ne!" "A co tam budou dělat? Není tam vzduch," obávali se človíčkové. "To je jejich věc!" odsekl Všeználek. "Neměli lézt, kam je nikdo nezval." Že vám není hanba!" řekla vyčítavě Petúnka. "Udělali chybu a dostali se do neštěstí, nesmíme je v tom nechat, musíme jim pomoci." "Co můžeme dělat?" zeptal se Všeználek. "Letět za nimi? Ale v čem, mohu-li se ptát?" "Inu, musíme rychle postavit novou raketu," řekla Ančovička. "Jenže to není jen tak," namítl Všeználek, "teď už nemáme přístroj beztíže. Můžeme postavit leda vícestupňovou, aby byla schopna překonat přitažlivou sílu Země." Měl pravdu. K překonání zemské přitažlivosti musela raketa dosáhnout počáteční rychlosti kolem dvanácti kilometrů za vteřinu. A k takové obrovské rychlosti bylo potřeba tolik pohonného paliva, že by mnohonásobně převyšovalo váhu celé rakety. Proto by bylo nutno postavit kosmickou loď sestavenou z několika spojených raket. První, největší, by byla celá naplněná palivem, k ní by byla připojena druhá, také vrchovatá pohonnou směsí, k té by byla přimontována třetí a teprv pak by přišla na řadu raketa, ve které by byli kromě zásoby paliva i rozličné přístroje, řídicí zařízení, zásoby potravin a samozřejmě kosmonauté. Při startu takové několikastupňové kosmické lodi se uváděla v činnost nejdřív nejspodnější část. Jakmile se v ní spotřebovalo všechno palivo, oddělila se a začal pracovat druhý stupeň. Kosmická loď byla lehčí a rychlost stoupala prudčeji. Sotva spotřebovala palivo i druhá raketa, oddělila se také. Kosmická loď byla ještě lehčí a rychlost se znovu zvýšila. Pak přišel na řadu třetí stupeň. Tak se postupně dosáhlo dostatečné rychlosti a poslední stupeň doletěl na Měsíc už jenom vlastní setrvačností s vypnutými motory. Dostatečná zásoba paliva v posledním stupni byla nutná k manévrování a pak k brzdění při měkkém přistání na měsíčním povrchu a k návratu k Zemi. Ať tomu bylo jakkoli, ať to byl úkol sebeobtížnější, Všeználek, Petúnka, Ančovička a profesor Hvězdoslav se dali okamžitě do práce. Měli už zkušenosti z projektu první rakety, s kterou se před časem dostali ponejprv na Měsíc Petúnka s Ančovičkou a s Všeználkem, i z druhé, ve které teď letěli k

Měsíci Neználek a Buchtík, ale přesto pracovali celou noc a teprve k ránu byl projekt hotov, samo sebou že jenom nanečisto, v náčrtku. Podle návrhu profesora Hvězdoslava byla raketa propočítána na dvanáct kosmonautů. Vícečlenná posádka by byla příliš zatížila poslední stupeň, kde muselo zbýt místo nejen pro záchrannou výpravu, ale i pro zachráněné, to jest pro Neználka a Buchtíka, kdyby byla jejich raketa poškozená a nešla opravit. Ale hlavně na zásoby lunitu, jež bylo nutné z Měsíce přivézt. Podle Všeználkova návrhu měl mít poslední stupeň rakety dvojí zařízení: jedno pro let ve stavu tíže a druhé pro stav beztíže. Všeználek doufal, že po příletu na Měsíc objeví v některé jeskyni ložisko měsíčního kamene, a když ho získají aspoň kousíček, bude už maličkost sestrojit detežkátor, který pak nesmírně ulehčí oblety kolem Měsíce a pátrání po obou nezvěstných. Jakmile skončila práce na prvním náčrtu, Petúnka a Ančovička se okamžitě vydaly do Vědeckého městečka ve Slunečním městě. Tam se zapojila do práce celá skupina konstruktérů a pustila se do podrobných výkresů jednotlivých částí rakety. Výkresy byly urychleně rozesílány do různých továren k zhotovení příslušných odlitků, výkovků a výlisků a k výrobě rozmanitých přístrojů pro řízení kosmické lodi. Hlavní dozor nad průběhem výroby všech součástí svěřily Petúnka a Ančovička inženýru Špuntíkovi. Na svém rychloběžném skákajícím, plovoucím, létajícím a potápěcím autě rejdil po celém Slunečním městě jako splašený a vždycky byl v pravý čas tam, kde bylo třeba. V tomhle směru byl Špuntík k nezaplacení. Avšak přes všecka opatření nepokračovala práce zdaleka tak rychle, jak bylo potřeba, a Všeználek doslova chřadl netrpělivostí. Zabývat se rozpracováváním jednotlivých částí rakety ho už nebavilo, a kromě toho tuto práci zastali konstruktéři mnohem líp a rychleji než on. Z dlouhé chvíle začal tedy promýšlet svůj objev beztíže. Se svými myšlenkami se obvykle svěřoval profesoru Hvězdoslavovi, se kterým se poslední dobou velice spřátelil. To se u človíčků stává často: nejdříve se pohádají, někdy dokonce i poperou, ale pak se skamarádí, že je nerozdělí, jak se říká, ani zubatá. A tak byli Všeználek s profesorem Hvězdoslavem pořád pospolu a posuzovali nejrůznější vědecké problémy. Samozřejmě že se přeli i teď, ale nikdy při tom nezapomněli na vzájemnou úctu; chápali totiž, že bez sporů se ve vědě nelze obejít. Pravda, jak rád říkával profesor Hvězdoslav, se rodí ve sporech a diskusích. Profesora Hvězdoslava velice zajímal Měsíc a všecko, co s tím souviselo, včetně měsíčního kamene a objevu jeho podivuhodných vlastností, které daly Všeználkovi možnost přemoci dosud zdánlivě nepřemožitelnou přitažlivou sílu. Protože jediný vzorek lunitu, který byl k pokusům k dispozici, odvezli vinou své neopatrnosti Neználek s Buchtíkem zpátky na Měsíc, byl profesor Hvězdoslav zbaven možnosti zkoumat vlastnosti lunitu tak říkajíc bezprostředně. A tak se Všeználka alespoň podrobně vyptával na výsledky všech jeho pozorování této zvláštní látky. Když se dozvěděl to nejpodstatnější, provedl několik výpočtů a došel k závěru, že lunit je látka, která se vyskytuje všude na Měsíci, a její zásoby tam mohou být velmi značné. To Všeználka tuze potěšilo; doufal totiž, že jí bude možno využít k mnoha účelům na Zemi i přímo na Měsíci. Není třeba připomínat, s jakou netrpělivostí tam už oba toužili odletět a co nejdřív si ověřit své vědecké domněnky, nemluvě už o nutnosti bezodkladné pomoci Neználkovi a Buchtíkovi. Uběhly však celé dva měsíce, než začaly docházet do Kosmického městečka první hotové součástky. Další dva měsíce trvalo jejich smontování, vybavení rakety nejrůznějšími přístroji a provedení potřebných zkoušek. Oba poslední měsíce uběhly už Všeználkovi a profesoru Hvězdoslavovi mnohem rychleji, protože se nepřetržitě účastnili montáže rakety i zkoušek všech jejích částí. A každý ví, že při práci utíká čas jako voda. Konečně se mohl Všeználek znovu pokochat z okna svého pokoje pohledem na raketu třpytící se v slunci - opět se hrdě zdvíhala nad startovací plošinou Kosmického městečka. První a druhý stupeň se podobaly protáhlým ocelovým válcům postaveným na sebe; stejný válec se zkoseným vrcholkem tvořil třetí stupeň; a dlouhé hrdlo jako od láhve byl vlastně už čtvrtý, poslední stupeň rakety, ve kterém byla kabina pro kosmonauty, zásoby potravin a všechny řídicí přístroje. Každému teď bylo jasné, že už není daleko chvíle, kdy se raketa konečně vznese do výše, překoná přitažlivost Země a pronikne do kosmického prostoru.

*Kapitola 29
VŠEZNÁLEK SPĚCHÁ NA POMOC

Když pan Skrbling zničil Společnost obřích rostlin, spadl mu kámen ze srdce. Byl přesvědčen, že teď, když obří semena zůstanou navždycky v raketě na povrchu Měsíce, se chudáci hned tak nevymaní z područí boháčů. Jenže zanedlouho si uvědomil, že jestli obyvatelé planety Země poslali na Měsíc jednu kosmickou loď, mohou klidně poslat i druhou. Zapřisáhl se, že na Měsíc nepustí ani jednoho pozemského přivadrovalce, ani jediné prokleté semínko, a sezval si nejvěhlasnější měsíční astronomy a učence. Položil jim jednu jedinou otázku: Jsou-li schopni pomocí hvězdářských přístrojů zjistit kosmickou loď blížící se k Měsíci. Hvězdáři prohlásili, že jakékoli, dokonce i nepatrné kosmické těleso, jako třeba meteor nebo meziplanetární loď, mohou objevit pomocí gravitonového dalekohledu. Jiným přístrojem, takzvaným gravitonovým lokátorem, dokážou změřit vzdálenost kosmické lodi od Měsíce, její rychlost i směr letu. A to naprosto stačí, aby mohli včas předpovědět, kdy, jak a na kterém místě měsíčního povrchu dojde k přistání. Pan Skrbling jim slíbil velkou odměnu a přikázal, aby prováděli nepřetržitá pozorování Země, a bude-li v meziplanetárním prostoru objeveno nějaké podezřelé těleso, okamžitě mu o tom podali hlášení. Od té chvíle byl nejdokonalejší gravitonový dalekohled hrabillonské hvězdárny trvale namířen k nejbližší planetě, to jest k Zemi. Gravitonový dalekohled se nikterak nepodobá obyčejným optickým teleskopům, kterými pozorujeme hvězdy nebo planety vlastníma očima. Je to složité zařízení připomínající televizor opatřený velkou, na konci rozšířenou trubicí jež se dá namířit do kterékoli části měsíční oblohy. Toto naslouchadlo ze síťky tenoučkých kovových drátků tvoří vlastně jakousi anténu zachycující vlny přitažlivosti neboli gravitace, takzvané gravitony, které se šíří na všecky strany od každého kosmického tělesa. Jakmile tato naslouchadlová anténa zachytí vlny přitažlivosti, televizní obrazovka se rozzáří a utvoří se na ní obraz křivky. Podle její polohy a stupně zakřivení je možno stanovit velikost pozorovaného kosmického tělesa. Zapojením gravitonového radaru lze získat přesné údaje o vzdálenosti tohoto tělesa i o rychlosti jeho pohybu. Zpočátku se bedlivým hvězdářům podařilo objevit několik malých kosmických těles; podle rozměrů, rychlosti i směru

pohybu v nich rozpoznali obyčejné meteory. Brzo však bylo v blízkosti Země zjištěno další kosmické těleso, jehož chování se hvězdářům zdálo krajné podivné: vzdalovalo se sice od Země, ale jeho rychlost se z neznámých důvodů nesnižovala, nýbrž rostla. To bylo v rozporu se všemi zákony nebeské mechaniky, podle nichž se rychlost tělesa pohybujícího se poblíž planety může zvyšovat pouze v tom případě, když se k ní toto těleso blíží; jenže tohle se od Země vzdalovalo, jeho rychlost se tedy měla zmenšovat. Zrychlení by se dalo vysvětlit jedině přitažlivostí nějaké jiné velké planety. V blízkosti Země však žádná jiná velká planeta nebyla, a tak nezbývalo nežli předpokládat, že objevené těleso získalo zrychlení vlivem jakési vlastní síly, například reaktivního motoru - a pak že to nemůže být nic jiného než kosmická loď. Hrabillonští hvězdáři pokračovali ve svých pozorováních a zjistili, že kosmický předmět, který upoutal jejich pozornost, postupně získal rychlost potřebnou k překonání zemské přitažlivosti. Vypočetli dráhu jeho letu a přesvědčili se, že míří k Měsíci. Neprodleně to oznámili panu Skrblingovi. Pan Skrbling vydal příkaz bedlivě sledovat podezřelé těleso, načež zatelefonoval vrchnímu policejnímu komisaři Trigglovi a oznámil mu, že se očekává přistání kosmické lodi s Pozemšťany na palubě. Prohlásil, že s nezvanými hosty je nutno bez milosti zatočit, protože se chystají zasít na Malé Zemi semena obřích rostlin a podněcovat chudinu k neposlušnosti vůči boháčům. Vrchní policejní komisař Triggel prohlásil, že budou podniknuta veškerá potřebná opatření, avšak požádal o sdělení přesné doby přistání údajné kosmické lodi, místa předpokládaného výsadku kosmonautů a jejich přibližného počtu. "Všechny tyto údaje jsou nezbytné," řekl Triggel, "k řádné přípravě na setkání s vesmírnými vetřelci i k ráznému úderu proti nim." "Zařídím, abyste dostal všechny potřebné informace včas," slíbil mu pan Skrbling. Zatím měsíční hvězdáři zjistili, že kosmické těleso opustilo oblast přitažlivosti Země; pokračovalo po ne zcela přesné dráze, a jednu chvíli se dokonce zdálo, že kolem Měsíce jenom proletí, potom však poněkud zpomalilo svůj let, provedlo nevelký obrat a zpřesnilo kurs. Takový manévr mohlo ve vesmíru vykonat pouze řízené těleso a hrabillonští hvězdáři už vůbec nepochybovali, že mají co činit s opravdickou kosmickou raketou, a nikoli s kometou nebo meteorem. Tou dobou se už raketa octla v bezprostřední blízkosti Měsíce a podle údajů gravitonových přístrojů bylo možno přesně určit její váhu a objem. Hrabillonští hvězdáři došli k závěru, že v raketě může být deset až dvacet, ne-li třicet členů posádky; přibližné místo přistání kosmické lodi nebylo zatím možné stanovit, protože jakmile se přiblížila na dostatečnou vzdálenost k měsíčnímu povrchu, zahájila kruhový oblet Měsíce a hvězdáři se okamžitě dovtípili, že kosmonauti hledají nejpříhodnější místo k přistání. Domněnka měsíčních astronomů se do puntíku potvrdila. Všeználek, Petúnka a Ančovička se už předem domluvili, že nepřistanou, dokud nenajdou kosmickou loď, kterou přiletěli Neználek a Buchtík. Věděli, že ji musí hledat v oblasti měsíčního Moře jasu, ale přesto museli vykonat skoro dvacet obletů, než se jim podařilo objevit raketu, osamoceně trčící na břehu zkamenělého moře. Určili její přesnou polohu, provedli nezbytné výpočty a teprve potom zapojili samočinný elektronický řídicí operátor, který ve vhodném okamžiku spustil brzdicí motory. Přistání bylo provedeno s obdivuhodnou přesností: kosmická loď dosedla na povrch Měsíce kousíček od první rakety. Kromě Všeználka, Petúnky a Ančovičky tvořili posádku kosmické lodi ještě mechanici Šroubek působí přitažlivá síla až do vzdálenosti přibližně dvou set čtyřiceti kroků. Přivázali k raketě dlouhatánské lano a Všeználek vyjádřil přání osobně ji odtáhnout k jeskyni. Popadl konec lana, poodešel od rakety na dvě stě čtyřicet kroků a radiotelefonem dal rozkaz zapojit přístroj beztíže. Petúnka stiskla tlačítko, raketa ztratila váhu a zvolna se odlepila od povrchu Měsíce. Jak je nyní všeobecně známo, stoupají všechny předměty v beztížném stavu vzhůru, pokud ovšem nejsou připevněny. V normálním stavu se totiž každý předmět svou vlastní váhou jakoby stlačuje, i když třeba jen docela malilinko; a jakmile svou váhu ztratí, trochu se roztáhne a tím se vlastně odrazí jako pružina od plochy, na které spočíval. Všeználek počkal, až se raketa vznese do potřebné výše, zatáhl za lano a pomaloučku vykročil po měsíční stezce. Raketa se převrátila do vodorovné polohy a poslušně plula nad měsíčním povrchem. Tu a tam sice klesla, ale sotva se dotkla půdy, odrazila se a vznesla se znovu. Človíčkové koukali průzory ven a tuze se jim líbilo, že mrňavý Všeználek bez sebemenší námahy táhne na provázku obrovskou raketu. Ale jejich radost byla předčasná. Všeználek došel už docela blízko k jeskyni a byl přesvědčen, že svůj úkol úspěšně splnil, když vtom raketa znovu klesla. Tentokrát však viděl, že se neodrazila, a pocítil, že ji stěží utáhne. Po několika krocích jí už ani nepohnul, ať dělal co dělal. Pomyslel si, že si z něho človíčkové v raketě zřejmě chtějí ztropit žert, a dopáleně křikl: "Hej! Co je to tam za vtipy! Proč jste vypnuli detěžkátor?" "Jaképak vtipy? Přístroj je zapnutý," odpověděla mu radiotelefonem Petúnka. "Počkejte, půjdu se na to podívat sám." Rychle se vrátil k raketě a začal kontrolovat přístroj beztíže. Ale ať ho vypojoval nebo zapojoval, beztížný stav se neobjevil. "Co se to mohlo stát?" brumlal Všeználek rozpačitě. "Buď se energie lunitu vyčerpala . . ." "Nebo co?" zeptal se netrpělivě profesor Hvězdoslav. Místo odpovědi popadl Všeználek přístroj, vylezl z rakety a rozběhl se zpátky k místu, kde stála raketa dřív. "Chyťte ho! Nejspíš z toho přišel o rozum!" vykřikla Ančovička. Špuntík a Hvězdoslav vyskočili z rakety a vrhli se za Všeználkem. Všeználek odběhl asi na sto kroků, zastavil se a zapojil detěžkátor. Okamžitě ucítil, že tíže zmizela. A v téže chvíli spatřil, jak se Špuntík s profesorem Hvězdoslavem odlepili od povrchu Měsíce a vylétli vzhůru. Když viděl ten fantastický skok, vypjal detěžkátor, Špuntík i Hvězdoslav znovu získali svou váhu, žuchli dolů a rozplácli se jako žáby. Stát se to na Zemi, byli by si určitě polámali všecky kosti, tady to odnesli, jak se říká, pouze menším leknutím. Když se Všeználek přesvědčil, že zase vyskočili, jako by se nechumelilo, pustil se nazpátek. Všichni vylezli z rakety a čekali, co řekne. Ale Všeználek neřekl nic. Proběhl kolem rakety, doběhl až k hoře a znovu zapojil detěžkátor. Tentokrát se stav beztíže neobjevil. "Tak co je, Všeználku?" vyptávali se človíčkové a rozběhli se k němu. "Jak si to vysvětluješ?" "Jaképak vysvětlování?" rozhodil Všeználek rukama. "Sami jste viděli, že tam, na starém místě, se beztíže objevila. To tedy znamená, že energie lunitu nezmizela. Ale tady beztížný stav nevzniká. Zřejmě je tu někde nějaká látka, která energii lunitu pohlcuje." Profesor Hvězdoslav ani nečekal, až Všeználek domluví, přiskočil k němu a začal ho objímat. "Nepochybně je to tak, drahý příteli!" vykřikoval. "Vy jste skutečně velký učenec! Náleží vám čest nejen za objev lunitu, ale i antilunitu - takový totiž navrhuji název pro tuto novou látku." "Ovšem ještě jsem ji neobjevil," namítl Všeználek. "Ale ano, můj milý, objevil!" zvolal Hvězdoslav. "Objevil jste antilunit takříkajíc teoreticky. Zbývá nám už jen prakticky dokázat jeho existenci. Tak bylo přece učiněno ve vědě mnoho objevů. Teorie

vždycky ozařuje cestu praxi, bez toho by neměla žádnou cenu." "Kde by tak mohl být?" zeptal se Krychlička. "Možná někde tady pod námi. Nebo v horninách téhle hory. Ne nadarmo zmizela beztíže poblíž ní," řekl Všeználek. "Tak honem lopaty a kopat!" vykřikl Špuntík. "Musím bohužel zchladit vaše nadšení," řekla Ančovička. "Prosím vás, proč ten spěch? Nač to bude, pustit se z ničeho nic do kopání?" "Nač! Přece abychom ten antilunit našli, ne?" řekl Špuntík. A proč ho máme hledat?" "To je otázka! Abychom překonali beztížný stav." "Jenže my, můj milý, nepotřebujeme beztížný stav překonat, ale vyvolat," řekla Ančovička. "Bez beztíže nepohneme raketou z místa a z pátrání po Neználkovi a po Buchtíkovi nebude nic." "Budou zkrátka muset počkat," prohlásil profesor Hvězdoslav. "I když zatím nevíme, jaký nám přinese antilunit užitek, musíme tu podivuhodnou látku stůj co stůj najít. Je třeba jednat především v zájmu vědy. A věda si žádá oběti." "Jaképak oběti!" vmísila se do hovoru Petúnka. "Podle vás máme přinést Neználka za oběť vědě? Tak to tedy ne! Nejdřív se vydáme pátrat po našich ztracených přátelích, a pak si můžete hledat ten váš antilunit, jak vám bude libo." "Podívejte na ni!" křičel profesor Hvězdoslav a ukazoval na Petúnku. "Jakýpak náš! Vy snad máte na antilunitu stejný zájem jako my. Takhle mluvit, to je nekulturnost!" "Nekulturnost je ukazovat na druhého prstem," řekla Ančovička. Kdo ví, jak by byl tenhle spor skončil, kdyby se do toho nebyl vmísil doktor Pilulkin. "Přátelé," řekl přísně, "čas oběda je už dávno pryč, a to nepočítám, že jsme promeškali i večeři. Já kategoricky protestuji proti takovémuto porušování programu. Na Měsíci stejně jako na Zemi je nutné přísně dodržovat denní řád, protože nepravidelnost v jídle a odpočinku vede k nejrůznějším onemocněním. A to je v kosmických podmínkách obzvlášť nežádoucí. Konec nepořádku, nedbalosti a nekázně! Okamžitě a bez řeči k večeři - a pak hajdy spát!" "Správně!" přidal se Všeználek. "Konec řečí! Na Měsíci kázeň především! Všichni do řady! No tak, rychle, rychle. Ty taky, Pilulkine, zařaď se taky! Tak. Hotovo? A teď pochodem v chod do rakety a k jídlu!"

*Kapitola 30
BOJ ZAČÍNÁ

Tak skončil první den. Ne ten měsíční, který trvá kolem čtrnácti pozemských dnů a nocí, ale náš obyčejný, od slunka do slunka. Jakmile se kosmonauti navečeřeli, přešli do rakety NAB. Doktor Pilulkin totiž prohlásil, že tam jsou mnohem příznivější životní podmínky, jelikož tam každý může spát ve zvláštní kajutě. Pravda, doktor Pilulkin by byl snáz uhlídal dodržování denního řádu, kdyby měl všechny pohromadě v jedné kabině, v zájmu obecného blaha se však rozhodl obětovat vlastní pohodlí. "Ale pamatujte si," hrozil jim, "že se budu stejně čas od času probouzet a konat noční obchůzky. Sebemenší nekázeň neunikne mé pozornosti, to vám říkám. A doktor Pilulkin nemluví do větru!" Po tomto varování odešel do své kajuty a usnul tak tvrdě, že se za celých osm hodin ani jednou neprobudil. Sotva človíčkové uslyšeli z Pilulkinovy kajuty jeho bohatýrské chrápání, vylezli z postelí a každý se pustil do nějaké práce. Tubička maloval měsíční krajiny; už dlouho se nemohl dočkat, až shodí skafandr a zachytí v barvách vše, co za celý den viděl. Strunka vzal flétnu a popiskával si jakési podivné melodie, které se mu rojily v hlavě. Cítil, že mu unikají, vzal proto list notového papíru, nahoru nadepsal: KOSMICKÁ SYMFONIE a začal ho pokrývat notami. Nejdřív si vždycky kousek přehrál a pak to zapsal. Ten by to byl schytal, kdyby se byl Pilulkin probudil a slyšel jeho noční koncert! Krychlička se dlouho nerozmýšlel, sehnal stoh papíru a pustil se do architektonického řešení obyvatelnosti měsíčních jeskyní. Uzavřel vchod uvažované jeskyně vzduchotěsnou stěnou s přetlakovou komorou, napustil dovnitř vzduch a stěny a strop obložil žulou. Venku postavil sluneční baterie vyrábějící elektřinu k osvětlování a vytápění příbytků. Nitro jeskyně postupně přebudoval: na plánech se objevily pokoje, chodby, sály, sklepy, výtahy, telefonní budky, skladiště, fotolaboratoře, vědeckovýzkumné ústavy, a dokonce podměsíční dráha. Projekt se rychle doplňoval o další a další podrobnosti. Šroubek s Vroubkem spekulovali, jak dostat raketu do jeskyně a spustit ji do nitra Měsíce. Výsledkem dlouhých úvah byl návrh přimontovat k ní kola a kormidla, aby se mohla pohybovat na způsob tryskového turboletu. Jediný problém byl v tom, kde vzít na Měsíci kolečka. Inženýr Špuntík, který se vydal z posledních sil, když skákal po Měsíci ve skafandru jako blecha, se nezabýval žádnými projekty a plány a místo toho se snažil zjistit, jaké výhody přináší pobyt na Měsíci obyčejnému pozemskému človíčkovi a jakým je naopak vystaven nepříjemnostem. Když si všecko jaksepatří promyslel a sečetl všecka pro a proti, došel k závěru, že kosmonaut získá čtyřiadvacet výhod, za něž však musí zaplatit dvěma sty padesáti šesti nevýhodami nejrůznějšího druhu. Všeználek a profesor Hvězdoslav zatím řešili jiný problém: jaké vlastnosti musí mít nově objevený antilunit. Vyšli z předpokladu, že zřejmě opačné než lunit, a usoudili, že tedy antilunit je spíš průzračný než neprůzračný, spíš nafialovělý nebo namodralý než nažloutlý či nazelenalý; tepelná vodivost že je spíš horší než lepší, vodivost elektřiny spíše dobrá než špatná, jeho specifická váha spíš nízká než vysoká a že leží v nitru Měsíce spíš nehluboko než hluboko; z nerostů v jeho okolí že je spíše možno jmenovat lunit než nějaký jiný nerost, neboť ložiska čistého lunitu by mohla ve vzájemném působení s kosmickým magnetismem vytvářet stav beztíže a porušovat tak rovnováhu vrchních vrstev Měsíce, což se však ve skutečnosti spíš nepozoruje než pozoruje. Jak Petúnku, tak i Ančovičku nejvíc ze všeho zajímala otázka, co je třeba dělat, aby přístroj beztíže začal zase fungovat i v nových podmínkách. Prodiskutovaly tuto otázku ze všech stran a zjistily, že překonat rušivé síly antilunitu by bylo možno jedině zvětšením rozměrů detěžkátoru, k tomu že je však nezbytné nalézt dostatečně velký krystal lunitu a použít dostatečně silného magnetu. Druhého dne se Všeználkovi a jeho přátelům podařilo odkrýt v hloubi měsíční jeskyně mohutná ložiska měsíčního kamene. Vybrali největší krystal, vzali nejsilnější magnet, jaký v raketě našli, a zkoušeli hned v jeskyni sestavit nový detěžkátor. Jak Petúnka a Ančovička předpokládaly, stav beztíže vznikl okamžitě, sotva přiblížili krystal lunitu a magnet na patřičnou vzdálenost. Človíčkové se odlepili ode dna jeskyně a vznesli se vzhůru. Plavali pod stropem v nejrůznějších polohách a marně se snažili dostat dolů - v neforemných skafandrech si nedovedli přesně vypočítat pohyby a správně využít reaktivní síly k manévrování v prostoru. Všeobecný podiv vzbudila skutečnost, že na Všeználka a profesora Hvězdoslava z jakýchsi neznámých příčin účinek beztíže nepůsobil a že pokračovali v práci jakoby nic. Přenášeli detěžkátor z místa na místo, vzdalovali se

od něho do odlehlých koutů jeskyně a měřili pomocí pružinových vah změny přitažlivé síly. Na všechny otázky se jen mlčky usmívali a tvářili se, že neslyší. Když človíčky jaksepatří pozlobili, přiznali se, že už dávno našli antilunit, který jim umožňuje ubránit se stavu beztíže. Všeználek vypjal detěžkátor a všichni se okamžitě snesli dolů. Pak vysypal z tlumoku několik drobných kamínků a človíčkové si je pozorně prohlížely; byly tvrdé, jadrné, na pohled připomínaly křemen, nebyly však tmavošedé, ale jasně fialové. A navíc byly obdařeny zvláštní energií, která způsobovala, že se vzájemně přitahovaly jako zelektrizované předměty nebo zmagnetizované železo. Všeználek prohlásil, že dalo velikou práci odštípnout tyhle kousky od ohromného balvanu, který našli v hloubi jeskyně - antilunit je totiž neobyčejně tvrdý. "A čím si vysvětlujete působení antilunitu? Proč při stavu beztíže zachovává tíži?" vyptávali se zvědavě človíčkové. "Energie vyzařovaná antilunitem vytváří zřejmě v beztížném stavu jakési pásmo, kde účinek beztíže nepůsobí," vysvětloval jim Všeználek. "Stačí mít u sebe maličký kousek antilunitu - a beztíže se už nemusíte bát. Dávejte pozor, provedu pokus." Rozdal kousky antilunitu a zapojil detěžkátor. Všichni zůstali stát a nikdo nepocítil sebemenší stopy beztíže; jen Všeználek, kterému nezbyl ani kamínek, se bezmocně klimbal v bezvzdušném prostoru. "Vidíte to!" volal na ně dolů radiotelefonem. "Antilunit vás teď chrání od účinku lunitu v detěžkátoru. Ale když se k někomu přiblížím, octnu se v chráněném pásmu i já." Přesně si vypočítal pohyby, mávl rukama a doletěl k Pilulkinovi, který stál opodál. Okamžitě ho přitažlivá síla doslova stáhla za nohy k zemi. "Viděli jste? Teď stojím taky pevně. Ale jen kousek poodejdu ." Udělal krok stranou, vyšel z pásma tíže kolem Pilulkina a v mžiku zas vyletěl ke stropu jeskyně. Zbytku dne využili kosmonauti k těžbě lunitu a antilunitu. Část nechali v jeskyni, část naložili do rakety PAV, kam také přenesli semena pozemských rostlin. Na ráno příštího dne byl stanoven sestup rakety PAV do nitra Měsíce. Teď už to byla maličkost. Na palubě umístili detěžkátor, sami se zabezpečili před stavem beztíže antilunitem a bez velké námahy dopravili raketu do rampouchové síně a do ledového tunelu. Postavili ji na ledový svah, všichni zaujali svá místa a sestup započal. Všeználek rozsvítil v přídi hlavní reflektor, vypjal detěžkátor a raketa se vlastní váhou rozjela po ledovém dně tunelu a svítila si na cestu. Nečekal, až se rychlost příliš zvětší, a znovu zapjal přístroj beztíže. Raketa ztratila váhu a pouhou setrvačností klouzala dál. Třením o ledové stěny se však její pohyb postupně zpomaloval, Všeználek opět zrušil beztížný stav a kosmická loď zase zrychlila chod. Sklon tunelu byl stále prudší. Zanedlouho se už raketa doslova řítila do propasti. Nakonec prolétla obalem Měsíce a vyplula do volného prostoru. Všeználek zapsal do palubního deníku na vteřinu přesný čas výjezdu z tunelu a zhasl reflektor - kolem už bylo světlo i tak. Výhled dolů zakrývala hustá oblaka. Raketa jimi prolétla a kosmonauté spatřili zemi se zelenými rovinami a kopci, jež přetínaly přímé cesty a klikatá stuha řeky. Okulárek přitiskl oko ke svému dalekohledu a oznámil, že na obzoru vidí město. Nebyl to však Hrabillon, kam se dostal Neználek, ani Los Kabanos, kam slétl Buchtík, ale měsíční město Fantomas. Všeználek se svými přáteli pronikl sice do vnitřní dutiny Měsíce stejným otvorem jako Neználek a Buchtík, ale protože se Malá Země neustále otáčela, objevil se každý z nich nad jejím povrchem na jiném místě. Všeználek zapojil manévrovací motory, obrátil raketu do vodorovné polohy, spustil hlavní motor a zamířil ke vzdálenému městu. Za několik minut už raketa kroužila nad Fantomasem. Všeználek se ani na okamžik nevzdálil od řídicího pultu a jen čas od času se podíval do velkého triedru. Docela zřetelně viděl domy, auta, tramvaje, autobusy, a dokonce i jednotlivé chodce; vypadali všichni neobyčejně malilinkatí, každý človíček jen jako zrnko máku. Ale Všeználek měl tuze ostrý zrak a dokázal rozeznat i z té výšky jak človíčkové vybíhají z domů, obracejí vzhůru své mrňavé hlavičky a přívětivě mávají ručičkama. "Vidí raketu!" vykřikl rozradostněně. "Vítají nás!" Zanedlouho zaplnili človíčkové všechny chodníky a jízdní dráhy. Teď už se dalo v tom množství těžko něco rozeznat a Všeználkovi se zdálo, jako by se celá ulice vlnila, klokotala a vřela. "Nemohu rozpoznat, co to tam dělají!" křičel na Okulárka. "Vypadá to, jako by se prali," odpověděl Okulárek. Ve svém silném dalekohledu viděl, jak se na ulicích objevily oddíly človíčků v nablýskaných přílbách, sevřely zástup na ulicích, čímsi ho mlátily a honily zpátky do domů. "Ano, ano!" potvrdil vzrušeně Okulárek. "Vypadá to, že jedni mlátí druhé." Všeználek s raketou sestoupil trochu níž a Okulárek spatřil na střechách domů zase ty Měsíčany v přílbách a s jakýmisi hůlkami. Nejdřív si myslel, že drží v rukou obyčejné hole, ale pak si všiml, že z těch hůlek vyrážejí ohníčky záblesků s bílými obláčky kouře. "Vždyť to jsou pušky!" pochopil konečně. "Na někoho střílejí!" "Na někoho!" usmál se hořce Všeználek. "Pálí do nás!" Vtom se jednomu policajtovi podařilo trefit raketu. Ozval se zvonivý úder kosmická loď se zachvěla a začala se ve vzduchu otáčet. Kulka sice nemohla prorazit ocelový plášť, ale pro raketu ve stavu beztíže byl úder citelný. Nečekaná změna kursu srazila kosmonauty na podlahu. Nastal zmatek. Všeználek se vzpamatoval první; skočil k řídicímu pultu, zapojil manévrovací motor, zastavil otáčení rakety a ustálil její let. Když se přesvědčil, že palba zdola pokračuje, zvýšil rychlost a odlétl z dostřelu. Objevení kosmické lodi nad městem Fantomasem nebylo pro měsíční hvězdáře žádným překvapením. Včas a přesně určili místo, kde raketa na povrchu Měsíce přistála, a od té chvíle sledovaly desítky gravitonových dalekohledů v různých měsíčních městech tento bod měsíční nebesbáně. Jakmile se to dozvěděl pan Skrbling, neprodleně vydal příkaz zesílit policejní oddíly v těch městech, v jejichž blízkosti bylo možno očekávat výsadek kosmonautů. V důsledku těchto opatření si fantomaská policie neuřízla ostudu, ale byla na nohou přesně v okamžiku, kdy se kosmická loď objevila nad městem. Všeználek přeletěl město a začal hledat vhodné místo k přistání. Shora viděl nevelké čtverečky obdělaných polí a trpasličí chaloupky venkovanů stopené v zeleni zahrad. Pak letěla kosmická loď nad lesem. Na jeho pokraji objevil Všeználek mezi kopci příhodnou rovinku. "To je výborné místo, tady přistaneme," prohlásil. "Široko daleko žádné stavení, aspoň neuděláme nikomu škodu." Zakroužil nad planinkou, brzdicím motorem snížil rychlost a obrátil raketu zádí k zemi. Jakmile se kosmická loď dotkla pevné půdy, vypjal detěžkátor. Raketa se spolehla zádí o zem a zůstala stát. Přistání se podařilo. Kosmonauti vystoupili, vzali se za ruce a provolali třikrát: Sláva! Jak bylo příjemné stanout zas po tak dlouhé době bez skafandrů na svěžím vzdoušku! Nohy se bořily do zelené trávy, všude plno pestrých květů. Cestovatele udivilo, že tráva i květy jsou překvapivě maličké, vůbec ne takové, na jaké byli zvyklí z daleké Země. Když si chtěli prohlédnout kvítek zblízka, museli si čapnout na bobek. Připadalo jim to tuze legrační. Rozhlédli se kolem a uviděli, že i stromy v lese jsou neuvěřitelně malé: žádný nebyl větší než rybářský prut. Až na své nicotné rozměry se však ničím nelišily od našich pozemských - a to právě bylo

to nejpodivuhodnější. Človíčkové běhali po lese, smáli se a volali: "Koukněte se, podívejte, břízka!" "A tadyhleta borovice! Vidíte ji vůbec? A to jehličí! Pro legraci!" Šroubek našel pod měsíční osikou trpasličího křemenáčka. Dlouho koumal co to vlastně našel, a ne a ne pochopit, že drží v ruce houbu; nakonec to poznal a dal se do smíchu. "Kamarádi! Houba!" křičel. "No nazdar! To tedy těm Měsíčanům vůbec nezávidím, jestli jim tu rostou takovéhle houbičky." A Všeználek řekl: "Tedy já vám řeknu, kamarádi, že jsou-li tady na Měsíci všechny rostliny takhle nanicovaté, pak naše semena, která jsme přivezli ze Země, budou pro Měsíčany hotový poklad." "Aby ne!" připojil se doktor Pilulkin. "Ještě nám za ně budou muset náramně poděkovat." "Jenže zatím nám zrovna moc neděkují. Místo díků po nás pálí z pušek," zabručel Vroubek. "To nic, všecko jim vysvětlíme, však oni přestanou," řekla Ančovička. Po obědě Všeználek přikázal zatlouci kolem rakety několik kůlů a připoutat ji k nim. "Místo je to pro nás naprosto neznámé," vysvětloval, "co když tu bývají silné větry - mohly by raketu převrhnout." "Podle všeho tu příliš velký vítr nebude," namítl inženýr Špuntík. "Ze všech stran nás chrání kopce, jsme tady jak v důlku." "Opatrnost nikdy neškodí," odpověděl Všeználek. "Nebo může přijít zemětřesení, vlastně lunotřesení - a co pak!" Potom dal poblíž rakety postavit seismograf na zjišťování otřesů půdy, gravitometr na měření přitažlivé síly, magnetometr na měření magnetismu, termohydrometr, sledující teplotu a vlhkost vzduchu, větrníčkový anemometr k zjišťování síly a směru větru a fotometr na měření světla, barometr na měření tlaku vzduchu, dešťoměr a ostatní meteorologické přístroje. Človíčkové porazili několik stromů a postavili všechny přístroje na podstavce; pro větroměr vztyčili vysoký stožár. Práce byla v plném proudu a doktor Pilulkin se už chystal vytáhnout mikroskop, aby se pustil do výzkumu drobnohledného světa Měsíce a odhalil případné choroboplodné mikroby, když vtom Tubička zpozoroval na vrcholku jednoho kopce oddíl človíčků v modrých uniformách a s nablýskanými přílbami. Za oddílem jel otevřený automobil s obrovskou televizní kamerou. "Koukněte se! Měsíčani!" vykřikl a ukazoval na policajty. "Tak vida, už nás vyslídili," podivil se Všeználek. "I co, snad to bude k něčemu dobré. Aspoň se s nimi můžem domluvit a pokusit se něco vyzvědět o Neználkovi a Buchtíkovi." To už velitel policejního oddílu Friggel přiložil ruce k ústům jako hlásnou troubu a křičel: "Hej, vy tam! Co tady chcete? Táhněte k čertu - a žádné řříreči!" "Nejdřív musíme najít Neználka a Buchtíka!" zavolal Všeználek. "Žádné vaše hloupé Neználky a Buchtíky tady nemáme!" "Pomozte nám je najít a my vám dáme semena našich rostlin," navrhl Všeználek. "Koukejte mazat i s tím vaším hloupým smetím!" zařval Friggel. "Bez Neználka a Buchtíka neodletíme!" odpověděl Všeználek. "Jestli okamžitě nevypadnete i s tou vaší hloupou raketou, dám rozkaz k palbě!" zasípěl rozzuřený Friggel. "Tak pozor, počítám do tří: jedna - dvě -" Všeználek viděl, že si policajti připravili pušky, a křikl: "Všichni do rakety! Petúnka s Ančovičkou první!" Človíčkové jeden za druhým lezli rychle do rakety. "- tři. Pal!" zařval zatím Friggel a mávl pendrekem. Ozvaly se výstřely, kolem hvízdly kulky. Špuntík býval zpravidla vždycky všude první, tentokrát však zůstal pozadu. Cítil, jak ho kousek nad loktem cosi štíplo do ruky. Všeználek, který šel jako správný velitel až nakonec, uviděl, že se Špuntíkovi zkřivil obličej bolestí a na bílém rukávu košile se mu objevila rudá skvrna. Popadl ho, vtáhl do rakety a bez meškání za sebou přibouchl dveře. Doktor Pilulkin se okamžitě vrhl se svou příruční lékárničkou k raněnému Špuntíkovi. Prohlédl mu ránu a zjistil, že kulka prolétla jen svalem a naštěstí nezasáhla kost. Rychle zastavil krvácení a ovázal mu ruku. Špuntík trpělivě snášel bolest a ani nemrkl. Když Všeználek zaslechl, jak kulky bubnují po ocelovém plášti rakety, nakoukl do průzoru; policajti pokračovali ve zmatené střelbě. Friggel poznal, že střely raketě nikterak neublíží, znovu mávl pendrekem a houkl: "Kupředu!" Za nepřetržité palby vyrazili policajti vpřed. Doběhli k raketě, zuřivě se vrhli na přístroje kolem a začali je rozbíjet. Rozbili barometr, rozlámali seismograf provrtali kulemi dešťoměr a nakonec vylezli na stožár a rozmlátili anemometr. "Co je tohle za barbarství!" vzkypěl hněvem Všeználek. "Ale počkejte, já vám ukážu!" A zapojil přístroj beztíže. Nic netušícím policajtům jako by ujela půda pod nohama. Nebyli s to pochopit, co se vlastně stalo, a jen se bezmocně plácali ve vzduchu, zmateně mávali rukama, klimbali nohama a klátili celým tělem. K ničemu to samozřejmě nebylo - sráželi se a rozlétali, stoupali vzhůru a zase klesali, ale sotva se dotkli země, hned zas odskočili jako gumové míče. Automobil měsíční televize se taky vznesl do výše, kameraman vypadl, držel se kamery a dělal ve vzduchu kotrmelce i s ní. Právě v té chvíli přijela prvnímu oddílu na pomoc posila. Přiřítila se čtyři nákladní auta, v každém po pětadvaceti policajtech. Jakmile se však auta dostala do pásma beztíže, odlepila se od země a plavala vzduchem, obracela se vzhůru nohama, policajti kvičeli strachy a jako klíšťata se drželi za korby vozů. Jedni měli strach, aby nevypadli, jiní naopak horempádem vyskákali a teď se zoufale zmítali v povětří. Nikdo nechápal, co se to děje. Všechny zachvátila panika. Teď už jsme ty protivné Měsíčany vyděsili dost, snad už bychom mohli detěžkátor zase vypojit," řekla Ančovička. "To by bylo příliš nebezpečné," namítl Všeználek. "Když zrušíme beztížný stav, Měsíčani spadnou, seshora na ně žuchnou auta a někdo by mohl náramně snadno přijít k úrazu. Radši ještě počkáme. Za chvíli vyletí z pásma beztíže a nějak se už na zem dostanou." Stalo se, jak Všeználek řekl. Zdvihl se vítr a pomalu odvál zmítající se policajty, až zmizeli za lesem.

*Kapitola 31
KTERAK DOSTAL KLÁSEK PRVNÍ SEMENA

Útok policajtů byl odražen, nastal večer, přišla noc a kosmonauti si konečně mohli volně vydechnout. Z bezpečnostních důvodů nechali detěžkátor v činnosti, spali však přesto dobře, protože všichni byli chráněni před účinky beztíže krystalkem antilunitu. Sotva ráno vstali a nasnídali se, svolal Všeználek mimořádnou poradu. "Drazí přátelé," pravil vážně, "situace vyžaduje nejvyšší opatrnosti. Zdejší obyvatelstvo nás z neznámých důvodů přijalo nepřátelsky. Předpokládám, že je to důsledek nějaké idiotské činnosti Neználka a Buchtíka - ale zřejmě především Neználka. Dorazili sem před námi a stačili se tu nepochybně představit z té nejhorší stránky. Domnívám se, že nám zatím nezbude než zůstat zde a nepodnikat další lety. Mohlo by to Měsíčany podráždit ještě víc. Zahájíme nyní stavbu prvního Kosmického městečka na Měsíci. Postavíme si obydlí vybudujeme hangár pro raketu, zasadíme pozemské rostliny, abychom si zajistili dostatek potravin, protože kdo ví, jak dlouho tu budeme muset zůstat. Až Měsíčani

poznají, že nemáme nepřátelské úmysly, začnou se k nám jistě chovat přátelštěji. Pak se snad od nich dozvíme i vše potřebné o Neználkovi a Buchtíkovi a zjistíme, kde se zdržují." Návrh byl jednomyslně schválen a človíčkové se pod vedením architekta Krychličky pustili do práce. Šroubek a Vroubek smontovali ze všeho nejdřív univerzální kombinovaný kolopásový všudychod, jehož součásti byly uloženy ve speciálním úseku rakety. Hodil se nejen k jízdě jakýmkoli terénem, ale poskytoval i další mnohostranné využití: byl v něm kotlík na vaření vody, vrták na vrtání děr, pračka na praní prádla, pluh na orání země, pumpa s rozprašovačem na zavlažování rostlin, přístroj na čištění a stlačování vzduchu, dynamo na výrobu elektřiny, krátkovlnná vysílačka, hloubič příkopů a vysavač prachu; kromě toho bylo možno vyměnit přední kolo za cirkulárku a s její pomocí porážet stromy, ořezávat větve, rozřezávat kmeny a řezat prkna. Jakmile se Šroubek a Vroubek dostali se svým všudychodem do lesa, začaly se na staveniště nepřetržitým proudem hrnout klády, trámy, prkna, fošny, latě, lišty, tralářky a ostatní řezivo. Samozřejmě že celá stavba probíhala ve stavu beztíže; ohromně to ulehčovalo práci človíčků, chráněných kousky antilunitu, a zrychlovalo pracovní tempo. Když Všeználek viděl, že Šroubek a Vroubek zavalili stavebním dřívím div ne celé staveniště, přikázal jim, aby prozatím zastavili práci a pustili se do opravy přístrojů zničených Měsíčany. Všeználek s Petúnkou a s Ančovičkou byli zaměstnáni zkoumáním vlastností lunitu a antilunitu. Vyměňovali v detěžkátoru krystaly lunitu a objevili, že čím větší krystal, tím větší i beztížné pásmo. Petúnka umístila krystal lunitu mezi póly podkovovitého magnetu a zjistila, že pásmo beztíže se přestalo šířit na všecky strany a šíří se jen jedním směrem jako světelný paprsek. To byl významný vědecký objev a Všeználek prohlásil, že napříště bude možno sestrojovat řiditelné detěžkátory a přenášet beztíži na velké vzdálenosti. Provedli řadu pokusů i s antilunitem a objevili, že na jeho schopnost rušit beztíži nemá velikost krystalu podstatný vliv: i docela maličké fungují stejně, ovšem jen v bezprostřední blízkosti. Ančovička to vysvětlovala tím, že energie antilunitu je sice nesmírně velká, ale její účinnost je omezena na nevelký prostor. Byli tak zabráni do svých pokusů, že si ani nevšimli, jak se na kopci objevil Měsíčan, rychle se k nim blížil a mával v ruce jakýmsi papírem. Seběhl s kopce, dostal se do pásma beztíže, z ničeho nic vylétl do výše a vykřikl leknutím. Ohlédli se a uviděli neznámého človíčka, legračně se třepetajícího ve vzduchu. "Snažte se nedělat zbytečné pohyby!" zavolal na něj Všeználek. "Hned vám pomůžeme!" Měsíčan zatím letěl setrvačností směrem k raketě uprostřed planinky. Teď ho zahlédli i človíčkové, kteří stavěli dům. "Zruším beztíži a vy ho chytněte, aby si neublížil!" křikl Všeználek a vypjal detěžkátor. Měsíčan okamžitě klesl k zemi - přímo do rukou Tubičky a Pilulkina, kteří doběhli první. Pilulkin viděl, že Měsíčan sotva dýchá, opatrně ho usadil na zem, opřel ho zády o sloupek s barometrem a strčil mu pod nos lahvičku čpavku. Človíček se nadýchl a zaškaredil se. Tvář mu trochu ožila. Užuž chtěl něco říci, ale cítil, že ho jazyk neposlouchá, a mlčky podal Pilulkinovi akcii Společnosti obřích rostlin, kterou svíral v ruce. Všichni si začali prohlížet vyobrazení obrovských okurek, melounů a pozemské pšenice. Pilulkin obrátil akcii, a tu spatřili obrázek kosmické lodi a Neználka ve skafandru. "Kamarádi! Vždyť to je náš Neználek!" vykřikl Tubička. "Počkat, a tady je něco napsáno," řekl Pilulkin a začal číst, co bylo natištěno na rubu akcie. Mezitím se už Měsíčan docela vzpamatoval. Vysvětlil kosmonautům, že se jmenuje Klásek a že je z vesnice Nejedlinky nedaleko odtud. Potom je poprosil o skleničku vody a řekl: "Teda to bylo tak: jednou jsem četl v novinách, že k nám přiletěla z nějaké daleké planety Země ta, jak se to . . . kosmická loď. A plná semen obřích rostlin. A taky tam stálo, že kdo si koupí akcii, tak semena dostane. Naše vesnice je chudá, ale nějak jsme ten shwindling dali dohromady a jednu jsme si koupili. Spousta chuďasů si tenkrát koupila akcie takhle společně. To se ví, boháčům se to moc nelíbilo, že budou chudáci pěstovat obří rostliny, že skoncují se svou bídou a přestanou se na ně dřít. A v novinách hned, že prý žádné obří rostliny nejsou a kosmická loď taky ne a že prý si to všecko vymysleli nějací podvodníci, aby obrali důvěřivé chudáky. A tak všichni ty akcie honem zase prodávali. Ale pár nás pořád ještě věří, že to přece jenom byla pravda, a pořád ještě jsme neztratili naději, že nějaké to obří semeno dostanem." Človíčkové poslouchali, ale ničemu nerozuměli; nevěděli totiž, ani co to jsou akcie nebo shwindling, ani co to je kupovat nebo prodávat. Jedině Všeználek okamžitě pochopil a řekl: "A udělali jste správně, že jste nepřestali věřit. My jsme ta semena opravdu přivezli." Klásek se rozzářil. "Když jsem viděl na nebi raketu," řekl šťastně, "hnedka jsem si pomyslel, že k nám letí s těmi semeny." Všeználek přikázal, aby pro Kláska připravili pytel semen, a začal se ho vyptávat, jestli něco neslyšel o Neználkovi nebo o Buchtíkovi. "Jakpak by ne!" zvolal Klásek. "O Neználkovi jsem toho slyšel habaděj. Nejdřív říkali, že to je statečný hrdina, který přiletěl z vesmíru, dokonce i v televizi ho ukazovali. A v biografu taky. A povídali, že nám přivezl semena obřích rostlin. A že je tuze hodný a že chce, aby se nám dobře vedlo. Ale pak začali najednou povídat, že to není vůbec žádný hrdina a že není vůbec hodný a že vůbec odnikud nepřiletěl, že je to zkrátka darebák, který si celou tu povídačku o semenech vymyslel, aby oblafl chudáky a připravil je o poslední groš. A že prý ho musí dopadnout, pořádně s ním zatočit a šoupnout ho do basy." "No a co, dopadli ho?" zeptal se Všeználek. "I to to!" mávl rukou Klásek. "Někam jim upláchl. Poslední dobou už o něm není slyšet. Ale možná že ho boháči přece jen dostali za mříže. Copak jim může jít pod fousy, aby chodil a vykládal o obřích rostlinách? Nedávno psali v novinách, že i přemýšlet o těch obřích semenech je prý trestné, protože u nás se prý žije náramně i bez nich. A kdo prý na ně myslí, ten že prý je nespokojený a patří do basy." "A kde tady máte tu vaši basu?" zeptal se Všeználek. "Kdyby jenom jednu! Těch je tady spousta. V každém městě." To už človíčkové přivlekli velký ranec plný všelijakých semen a Všeználek Kláskovi vysvětlil, jak ta pozemská semena vysévat a jak pečovat o vzešlé rostlinky. Nakonec si šťastný Klásek hodil ranec na záda a vydal se na zpáteční cestu. A řekněte človíčkům z ostatních vesnic, ať si taky přijdou," rozloučil se s ním Všeználek. Klásek odešel a prozpěvoval si samou radostí. "Teď si k nám budou Měsíčani chodit pro semena a my se jich aspoň můžem zeptat na ty dva naše nešťastníky. Třeba se nakonec přece jen dovíme, kde je hledat," pochvaloval si Pilulkin. "Nebo přijdou sami," řekl Všeználek. "Až se doslechnou, že přiletěla raketa - a to se tady rozkřikne natotata - určitě pochopí, že jsme to my." "Přijít ovšem mohou, jen jestli jsou ještě na svobodě," řekla Ančovička. "Co když je ti hnusní boháči doopravdy zavřeli?" "Nu což, pak budou muset počkat, dokud je nenajdeme." Vtom se ozvaly výstřely. Človíčkové se otočili a uviděli Kláska, jak pádí nazpátek. A to už za ním vyběhlo na kopec pět policajtů, seběhli dolů, jako na povel se zastavili, zalícili a chystali se znovu vypálit. Všeználek nemeškal a zapjal

detěžkátor. Ozvala se salva. Policajty, kteří neměli ani tušení o stavu beztíže, reaktivní síla v tu ránu odmrštila zpátky - letěli vzduchem takovou rychlostí, že se v okamžiku změnili v sotva viditelné tečky a zmizeli za obzorem. "Aspoň si budou pamatovat, co to je, střílet do človíčků!" zabručel rozzlobeně Všeználek a honem zrušil beztížný stav. Klásek, který se zase bezmocně mrskal vzduchem, slétl k zemi, a jen se vzpamatoval, hlava nehlava začal nadávat policajtům do hrdlořezů, pirátů, banditů, příživníků a vypasených lotrasů. "Ještě jsem nedošel do lesa, když policajti vyskočili z křoví. Štěstí že jsem je viděl včas a vzal nohy na ramena, jináč bych už seděl v base." "A kdo to vlastně jsou ti policajti?" zeptala se Ančovička. "Banditi!" řekl Klásek vztekle. "Čestné slovo - banditi! Správně mají za povinnost chránit obyvatelstvo před lupiči, ale ve skutečnosti chrání jenom boháče. To jsou ti praví lupiči! V jednom kuse nás okrádají a pak se schovávají za zákony, co si sami vymýšlejí. No řekněte, jaký je v tom rozdíl, jestli mě boháč okrade podle zákona, nebo proti němu? Pro mě je to prašť jako uhoď." "Máte to tady nějaké divné," řekl Šroubek. "Proč je tedy posloucháte, ty policajty i ty . . . no, jak jim říkáte . . . ty boháče?" "Jen to zkuste, neposlechnout, když mají všecko: půdu, továrny, peníze - a navíc pendreky a flinty! Teď přijdu domů," řekl sklesle, "policajti mě čapnou a šup do basy. A semena si vezmou, to je jasná věc. Boháči nedovolí, aby někdo zasel obří rostliny. Jak je vidět, není nám souzeno zbavit se té zatracené bídy." "To nic," řekl Všeználek. "Dáme vám přístroj beztíže - a pak ať si to zkusí, hnát se na vás s těmi svými puškami! Viděl jste, jak těch pět policajtů letělo!" Šroubek a Vroubek okamžitě smontovali pro Kláska detěžkátor a naučili ho s ním zacházet. "A to se mám v jednom kuse plácat v tom beztížném stavu?" řekl nechápavě Klásek. "I kdepak!" zasmál se Všeználek. "Vezmete si krystal antilunitu a můžete pracovat, jako by se nechumelilo." A dal Kláskovi hrst antilunitových krystalků. "Komu dáte tenhle kamínek, bude mít svou normální váhu i v pásmu beztíže," vysvětlil mu. "Ale buďte opatrný! Ani jeden krystalek nesmí padnout do rukou těch vašich boháčů nebo policajtů! Dokud se nezmocní tajemství beztíže, nemůžou vám ublížit." Klásek na sobě vyzkoušel účinek antilunitu a hned se rozveselil. "Tak, a teď teprve uvidíme, kdo s koho! Ať boháči chtějí, nebo ne - obří rostliny budou. Jen abych se dostal šťastně domů." "Sedněte si tuhle na všudychod," nabídl mu Šroubek. "My vás tam s Vroubkem dovezeme." Klásek jim vysvětlil cestu a všichni tři nasedli; vpředu u řízení seděl Šroubek, za ním Vroubek s detěžkátorem a za Vroubkem Klásek s rancem drahocenných semen, který tiskl k hrudi. Šroubek sešlápl startér, motor zahučel a všudychod se rozjel. V mžiku přejel planinku, přehoupl se přes kopec, vyjel na silnici a hnal se k lesu. Užuž dojížděli k prvním stromům, když vtom se najednou znova ozvaly výstřely. "Policajti!" vykřikl Klásek, leknutím se svalil ze sedadla a natáhl se i s rancem jak široký tak dlouhý uprostřed silnice. Šroubek to postřehl, prudce otočil a jel zpátky. "Zapoj rychle detěžkátor, na co čekáš!" křikl na Vroubka. Vroubek se vzpamatoval a smáčkl tlačítko přístroje. Výstřely v mžiku utichly. Šroubek zastavil, seskočil a běžel ke Kláskovi. "Je ti něco?" "M-m-myslím, že ne," leknutím koktal Klásek. Za Šroubkem přiběhl i Vroubek, společně pomohli Kláskovi na nohy a posadili ho zpátky na všudychod. Když Klásek viděl, že Šroubek chce jet dál, vykoktal zděšeně: "K-k-kampak? V lese jsou p-p-přece p-p-policajti!" "Klid! Policajti teď mají jiné starosti, copak neslyšíš?" Klásek poslouchal. Z lesa bylo slyšet úpění a nářek. "Hned se mrknem, co se děje," řekl Šroubek a spustil motor. Zajeli do lesa a spatřili mezi stromy několik policajtů; bezmocně se plácali ve vzduchu, zoufale křičeli a chytali se za větve a haluzky. "Musíme je setřást, ať je vítr odfoukne dál," řekl Šroubek. "Správně!" přisvědčil Vroubek. "Co tady s nimi." Přiskočil k jednomu stromu, chytil za kmen a začal třást. "Pomóóóc!" zaúpěl policajt nahoře a mlátil sebou ještě víc. "Já ti pomůžu!" zavrčel Vroubek a zatřásl, až policajt odletěl stranou, vznesl se do výše a plul nad lesem jako mýdlová bublina nesená větrem. Stejný osud stihl i několik dalších policajtů. Nejdéle se držel nejtlustší, jménem Hniggel. Šroubek ho ne a ne setřást, a tak popadl pušku, která tu nedaleko plavala vzduchem, vyšplhal na strom a hlavní začal šťouchat Hniggla do tlustého břicha. "Aúúú!" křičel vyděšený policajt. "Opatrně! Vždyť je to puška!" "No a co?" zeptal se Šroubek. "Jak to? Může přece vystřelit!" "To by se toho stalo!" ušklíbl se Šroubek. "Střílet do druhých, to vám nevadí, co?" Když tlustý policajt viděl, že už neunikne, využil příhodného okamžiku a kopl Šroubka přímo do čela. "Tak ty takhle!" rozvzteklil se Šroubek. A píchl Hniggla tak prudce, že se větvička ulomila, tlouštík v tu ránu vyletěl vzhůru a vznášel se nad lesem za ostatními. Pomaloučku se převracel, pištěl strachy a pořád ještě se vší silou držel ulomené větve. "Já ti dám kopat!" křičel za ním Šroubek. Zbytek cesty už uběhl klidně a bez dobrodružství. Netrvalo ani deset minut a naši cestovatelé vyjeli z lesa a dorazili k vesnici Nejedlince; tvořilo ji několik polorozpadlých chatrčí. Vesničané zaslechli hukot motoru, vyběhli z chýší, ale když spatřili, že se k nim blíží nějaký podivný stroj, ztratili strachy odvahu. "Nebojte se, kamarádi!" volal na ně Klásek. "To jsem já, koukněte se, a vezu semena!" Človíčkové poznali Kláska a radostně obklopili všudychod. "Jaká semena? Kde je máš?" volal jeden přes druhého. "Tuhle přece! Podívejte, obří semena!" Co teď vypuklo, nelze popsat. Všichni křičeli radostí, skákali, tancovali - a jeden človíček si bůhvíproč sedl na zem, chytil se za hlavu a rozplakal se. "Pročpak pláčete," zeptal se ho Šroubek, "stalo se vám něco?" "I to to, kamarádíčku, copak by! Radostí pláču. Kdepak bych si byl pomyslel, že se ještě dožijeme takového štěstí!" Když radost trošku opadla, přišel ke Kláskovi človíček, kterému říkali Houštík, a potichounku řekl: "Ráno tu byli policajti." "Ba, ba," posmutněli človíčkové. "Spousta jich sem vtrhla. A jestli jsme prý neviděli raketu. A když jsme se přiznali, že viděli, a řekli jim, žes ji šel hledat, hrozně se rozzuřili, a ať prý sedíme doma a neopovažujeme se vystrčit ani nos." "Já si myslím, že nám stejně nedovolí zasít ta obří semena," řekl Houštík. "Jenomže my se jich nebudem ptát," prohlásil Klásek. "Teď už si na nás policajti netroufnou. Máme beztížnost." "Jakou beztížnost?" zajímali se kolem. "Prostě takovou sílu, rozumíte," řekl Klásek a ukázal jim svůj detěžkátor. "Smáčknu knoflík, síla vyskočí a odfoukne všecky policajty k čertu. Stůjte teďka klidně, uvidíte sami." A Klásek smáčkl tlačítko přístroje. Človíčkům v tu ránu bylo, jako by se jim země propadla pod nohama, octli se ve vzduchu a zoufale mávali rukama, škubali nohama a snažili se dostat na zem, ale marně. Když viděli, že už je země nenese, začali křičet strachy a prosili, ať už Klásek nechá těch svých kouzel. Ale Klásek křikl: "A teď si představte, že byste byli policajti a chtěli byste mě chytit! Jen si to zkuste. Tak pročpak mě nechytíte, no? Cha-cha-cha!" Když ale viděl, že človíčkům není vůbec do smíchu, protože leckteří už dočista úpí hrůzou, rychle zase přístroj vypnul. Človíčkové se svalili na zem a zůstali sedět v trávě. Nechápavě se rozhlíželi a nebyli s to pochopit, co se vlastně stalo. Konečně se Houštík zvedl, zavrtěl hlavou a

řekl: "Tak to jo, kamarádi, beztíže je hrozná síla. Ta našim policajtům pod fousy nepůjde!"

*Kapitola 32
BEZTÍŽE ÚTOČÍ

Od chvíle, kdy se nad Fantomasem objevila kosmická loď, nedělaly televizní stanice v měsíčních městech nic jiného, než že vysílaly zprávy o této senzační události. Neuběhla ani půlhodinka a na obrazovkách se už objevil dokonale sestříhaný, otitulkovaný a komentovaný televizní film, v němž se kameramanům podařilo zachytit nejen let kosmické lodi, ale i zástupy fantomaských obyvatel na ulicích města a neočekávaný zásah policie, která bez příčiny mlátila Měsíčany elektrickými pendreky, stříkala do nich ledovou vodou z hasičských stříkaček a házela mezi ně bomby slzotvorného plynu. Kvečeru byl hotov další televizní film, který ukazoval útok policejního oddílu proti kosmonautům, vyloděným v lesnatém prostoru nedaleko města. Diváci mohli sledovat, jak policajti zahájili na kosmonauty palbu, a když je zahnali do rakety, pustili se do rozbíjení vědeckých přístrojů rozmístěných kolem. Ale to co se stalo pak, diváky doslova vyděsilo: byli svědky, jak se policajti pod vlivem jakési neznámé síly zčistajasna vznesli do výšky, bezmocně se kouleli vzduchem, jako by se jim propadla země pod nohama, a všelijak se zmítali a třepotali v těch nejtrapnějších pozicích. Diváci byli dokonale ohromeni při pohledu na to, jak se ve vzduchu převracejí i mohutné nákladní automobily s dalšími policajty. Druhého dne vysílala televize vědeckou konferenci, na kterou byli pozváni účastníci včerejší události. Nikdo z policajtů však nedovedl za nic na světě vysvětlit, co se s nimi vlastně stalo. Jeden vyprávěl, že jakmile dostal rozkaz zaútočit na přístroje kolem kosmické lodi, rozbil pažbou pušky jakousi vědeckou mašinu a už se rozmáchl, aby jaksepatří praštil do druhé, když vtom se vznesl do výšky jako signální raketa a přes všechny pokusy se už nemohl dostat dolů. Jiný policajt vykládal, že znenadání pocítil jakoby ránu do prsou, ale tak silnou, že vyletěl do vzduchu vzhůru nohama a začal poletovat jako balón. Třetí prohlásil, že v prvním okamžiku nemohl popadnout dech a měl pocit, jako by mu někdo strčil roubík do úst; když se vzpamatoval, viděl, že plachtí nad zemí společně s ostatními. Čtvrtý sdělil, že on sice pocit roubíku v ústech neměl, zato však cítil, jako by mu vstaly vlasy na hlavě; lekl se, aby mu nespadla přilba, zdvihl ruce, ale vtom se převrátil naznak, jenže místo aby upadl na zem, klouzal po zádech vzduchem jako po ledu. Pátý se přiznal, že naprosto nechápe, co se s ním dělo, a že si pamatuje jen to, že letěl v povětří a že mu přitom bylo tak hrozně zle od žaludku, div že neomdlel. Někteří se přiznali, že jim bylo strachy zrovna tak, a jeden si vzpomněl, že pociťoval v celém těle jakousi zvláštní lehkost: ruce a nohy jako by ani nebyly jeho a vůbec nic nevážily, takže vlastně ani necítil, že je má. Ostatní policajti potvrdili, že měli nachlup stejné pocity. V průběhu besedy se v televizním studiu objevili ještě čtyři další policajti. Na první pohled na nich bylo vidět, že se dostali do pěkné mely. Uniformy měli na cáry a samé bláto, jednomu visela na šátku přes rameno ruka zafačovaná až k lokti, druhý měl ovázanou nohu, botu si musel zout a navléknout velkou bačkoru, všichni čtyři měli hlavy v obvazech, takže jim přílby sotva držely na šošolkách, a kromě toho byli polepeni křížem krážem náplastmi. Televizní hlasatel je neprodleně vyzval, aby vyprávěli, co se jim přihodilo. Služebně nejstarší policajt Smiggel sdělil, že byl s ostatními odvelen do policejního oddílu, jehož úkolem bylo zabrániti místnímu obyvatelstvu ve styku s kosmonauty a v hovoru s nimi; vtom došlo hlášení, že jistý venkovan jménem Klásek se už vypravil k vetřelcům z vesmíru, jelikož doufal získati od nich semena obřích rostlin; v souvislosti s tím dostal Smiggel rozkaz vzíti si na povel policisty Kliggla, Briggla, Niggla a Griggla a číhati s nimi na cestě, po které se měl Klásek vraceti nazpět do vesnice. "Předpoklad se splnil," pokračoval Smiggel. "Zanedlouho se na cestě objevil výše uvedený Klásek s rancem, v němž se nepochybně nalézala zmíněná již semena. Nechali jsme dotyčného přijíti blíže a provedli výskok z úkrytu, avšak ničemný zločinec dal se na útěk a běžel zpátky. Jali jsme se ho pronásledovati, dokavad jsme v dálce nespatřili raketu. Jelikož se jakékoli přiblížení k raketě jevilo nebezpečným, nařídil jsem zastavení pronásledování a vydal rozkaz k palbě. Avšak po vypálení první salvy odhodila nás blíže nezjištěná síla zpátečním směrem a unášela nás vzduchem naprosto nedovolenou rychlostí, takže se nám rozžhavily přílby. V několika vteřinách jsme se přiřítili do prostoru města Fantomasu, v mžiku jsme je přelétli, dosáhli jakéhosi pustého místa a padli do bažiny. Výsledek akce: popáleniny od rozžhavených přílb, Kliggel - zraněná ruka, Briggel - odřený hřbet, Niggel - otřes vnitřností a já, jak račte vidět, lehká pohmožděnina nohy; pokud jde o Briggla, musel býti v důsledku silných popálenin dopraven k ošetřování do místní nemocnice." Jako poslední promluvil doktor fyzikálních věd profesor Omega: "Vážení televizní diváci! Vše, co jsme slyšeli, svědčí o tom, že příchozí z daleké planety Země vládnou tajemstvím beztíže. Sami jste byli svědky, jak strašná je to síla. Policisté se v beztížném stavu stanou zcela bezmocnými. Nejsou pány svých údů a nezbude jim, než se nechat unášet větrem, kam se mu zlíbí. Při použití střelné zbraně mohou uškodit jen sami sobě. Konečně, drazí přátelé, nastala vytoužená chvíle, kdy můžeme svobodně vydechnout. Od nynějška nás už policajti nemohou ohrozit: nebudou nás už honit pendreky, střílet do nás, zavírat nás do vězení . . ." Vtom se ozvalo řízné: "Fit! Fit!" Byl to vrchní policejní inspektor Wriggel, který se rovněž účastnil vysílání. Vyskočil a velitelsky kývl prstem na dva policajty, kteří měli službu u dveří. Bez dlouhých řečí se vrhli na profesora Omegu, zkroutili mu ruce za zády a odvlekli ho pryč. Když bylo po všem, vrchní policejní inspektor Wriggel přistoupil k mikrofónu, obrátil se k posluchačům a pravil: "Vážení televizní diváci, dámy a pánové! Klid prosím! Nic se nestalo. Doktor fyzikálních věd profesor Omega byl pouze zatčen za šíření nebezpečných myšlenek a podrývání autority naší neohrožené policie. Nyní se mu za mřížemi dostane veškerých možností po libosti svobodně vydechnout. Nechť je to pro vás výstražným příkladem. A mlčet, žádné řříčeti! Děkuji za pozornost!" To byl poslední příspěvek na vědecké konferenci. Dále bylo na pořadu opakování filmu o útoku policistů na kosmonauty a po něm pravidelná reportáž. Na obrazovce se objevil známý televizní reportér Keckinsl s mikrofonem v ruce. "Vážení diváci! Dámy a pánové! Naše kamera je umístěna nedaleko vesnice Nejedlinky, jejímž obyvatelům se podařilo navázat styky s kosmonauty a získat od nich dnes již legendární semena obřích rostlin. Tyto svévolné činy vesnické chátry však vzbudily ostrý nesouhlas ze strany superintendenta policie Zliggla, podle jehož mínění nám není žádných obřích

rostlin zapotřebí, jelikož boháčům . . . tedy vlastně - prosím za prominutí, vážení diváci! - jelikož nejen boháčům, ale vůbec všem se u nás žije výtečně i bez třeba těch největších rostlin . . ." Televizní reportér Keckins si zakryl ústa rukou, tichounce si odkašlal, rozhlédl se a pokračoval: "Prosím o pozornost, dámy a pánové! Nyní uvidíte vesničany . . . Ano, to jsou oni. Vidíte je zajisté také, ano, tam v dálce. Ukazujeme vám je pomocí teleobjektivu. Ryjí rýči zemi a sejí do ní semena, ano, vážení diváci, jsou to bezpochyby semena obřích rostlin . . . A nyní vidíte velký oddíl policie pod vedením policejního nadšerifa Mstiggla. Ano, vážení diváci, to je on. Vidíte ho zajisté i na svých obrazovkách. Policejní nadšerif Mstiggel dává svým pomocníkům rozkaz rozdělit policejní oddíl na skupiny a připravit se k útoku. Vidíte, jak se jednotlivé skupiny policistů mistrně skrývají za stromy a keře, takže je nevidíte, a zaujímají výchozí postavení kolem vesnice. Zanedlouho budeme očitými svědky toho, jak budou tato zhoubná semena, přivlečená k nám z cizí planety, zničena a vesničané dopraveni na policejní komisařství . . . Teď bude dán signál raketou a policisté se vrhnou v boj . . . Sledujte, prosím, jak se vesničané hrabou v zemi. Netuší, že jim nad hlavami visí hrozba . . . A to už je signální raketa, vidíte ji jistě na svých obrazovkách jako neviditelnou skvrnu, ano, vznesla se vysoko na oblohu a jasně vzplála. Policisté se ze všech stran vrhají k vesnici s puškami v rukou. Všimněte si laskavě: vesničané teprve nyní postřehli přibíhající policisty, jsou vylekaní, pochopitelně vesničané, začínají pobíhat, někam běží . . . Ale co to? Co se to děje s policisty? Z ničeho nic se vznesli do výše a poletují vzduchem! Prosím za prominutí, vážení diváci . . . nechápu, co se to se mnou děje! Pokud mohu soudit, nejsem už na zemi, ale rovněž jsem vyletěl do vzduchu! Jakási nepochopitelná síla mne udržuje ve výšce. Beze vší pochybnosti jsme se stali hříčkou beztíže, o níž hovořil v předešlém pořadu profesor Omega . . . Znovu vás prosím o prominutí, dámy a pánové! Ta síla mne zcela ovládla a převrátila vzhůru nohama! Cítím příznaky nevolnosti . . . Kameraman Shott nedaleko mne opisuje ve vzduchu kotrmelce i se svou kamerou . . . Na svých obrazovkách vidíte nejspíš pouze neorganizovaný zmatek . . ." Televizní diváci opravdu viděli v té chvíli na svých obrazovkách jen zmatené klikyháky. Před očima se jim z ničeho nic objevovala hned vesnice s chalupami, hned oblačná obloha, hned zas rozpláclá postava policajta s obličejem vyjeveným hrůzou. "Dámy a pánové," pokračoval zatím reportér Keckins, "než náš vážený kameraman Shott obnoví kvalitu obrazu, dovolte mi, abych alespoň slovy popsal vše to, co se zde odehrává. Před sebou vidím množství policajtů poletujících vzduchem. Zatímco jedni zaujímají vodorovnou či nakloněnou polohu, jiní visí ve vzduchu hlavou dolů nebo vzhůru nohama . . . Všichni mají strachem vytřeštěné oči . . . Mnozí dělají rukama i nohama trhavé pohyby a kroutí celým tělem jako žížaly na udici . . . Někteří naopak zůstali trčet bez hnutí s roztaženýma nohama a rozpřaženýma rukama. Připomínají žáby v policejních uniformách . . . Část policistů odvál už vítr stranou, ale většina jich je ještě nad vesnicí. . . Zvláštní věc Vidím, že beztíže vůbec nepůsobí na vesničany. Stojí na zemi a se smíchem hledí za rojícími se policisty . . . Co by to mohlo znamenat? To může znamenat jedině to, že totiž kosmonauti přibylí na Malou Zemi neobdařili vesničany jen kosmickými semeny, ale podělili se s nimi i o tajemství beztíže a jejího řízení! Pro policii může mít tento fakt zcela nedozírné následky, protože teď už nebude schopna někomu zakazovat pěstování obřích rostlin." Reportér Keckins si znovu odkašlal a po chvíli pokračoval: "Prosím o pozornost, dámy a pánové! Slyšíte čísi křik. To je policejní nadšerif Mstiggel, žádá od policistů bezpodmínečnou poslušnost a nazývá je tupohlavými mezky, protože odhodili své zbraně, které se nyní bez užitku vznášejí vzduchem. Nadšerif Mstiggel dává policistům rozkaz neprodleně pochytat pušky a pálit po vesničanech. Vidím, jak se pan nadšerif Mstiggel pokouší vlastnoručně ulovit pušku plující poblíž něho. Právě ji zachytil a chystá se k palbě . . . Prásk! Slyšeli jste výstřel? Ale co to? Jistě jste zaslechli něco jako svištění vrtule. Cosi se s hlasitým bzučením mihlo kolem mne . . . Ale vždyť to je sám pan nadšerif Mstiggel! Proletěl kolem a točil se ve vzduchu jako větrník. Rychlost letu pana Mstiggela byla taková, že během dvou tří vteřin zmizel za obzorem. Jak je vidět, s reaktivní silou nejsou ve stavu beztíže žádné žerty. Střelných zbraní není skutečně možno použít! Pozor, dámy a pánové! Vítr odnáší policejní oddíl stále dál a dál. Kameraman Shott, který mne doprovází, nemůže přes veškerou snahu odstranit poruchu v obraze. Porucha není ve vašem přijímači! Náš přenosový vůz se rovněž vznáší vzduchem. Naneštěstí se zachytil o strom, takže nemůže letět za policisty, protože jak kamera, tak můj mikrofon jsou s přenosovým vozem spojeny kabely . . . Přetrhne-li se kabel, naše televizní reportáž bude přerušena. Nárazy větru jsou stále prudší. Stěží udržím mikrofon . . . Obávám se, že kabel nevydr . . ." Keckins už nestačil domluvit, ozval se třesk, televizní obrazovky rázem pohasly. Za několik vteřin se na nich zamíhaly pruhy, objevila se hlasatelka a s příjemným úsměvem ohlásila: "A nyní, vážení přátelé, vás zveme k tanci. Sbalte koberce, vyneste židle, stůl odsuňte stranou . . ." Ozvala se hudba, objevily se taneční páry. Avšak diváky tentokrát tanec vůbec nezajímal. Přesto se však dívali dál. Všichni doufali, že každou chvíli začne další program o kosmonautech. A skutečně se nezklamali. V těch dnech se v rozhlase i v televizi co chvíli vysílaly nejnovější zprávy o Pozemšťanech, obřích rostlinách a o beztíži. Obzvláště ohromujícím dojmem zapůsobil případ policajta Pliggla, který se dostal do stavu beztíže, vystřelil z dalekonosné velkorážné pušky, načež ho reaktivní síla odmrštila takovou rychlostí; že za slabou půlhodinku vykonal cestu kolem vnitřního jádra Měsíce a spadl přibližně na stejném místě, odkud vyletěl. Pliggel se z toho dlouho nemohl vzpamatovat; a když ho dopravili do studia, aby televizním divákům vyprávěl o své cestě kolem světa, nebyl s to pronést souvislou větu a jen brebtal: "Já . . . teda . . . jak se to . . . jo tohle: prásk! A: pšíííc!" A mával před sebou rukama a jeho tvář měla idiotský výraz. Poněkud rozumnější záblesk se na ní objevil jen v okamžiku, kdy hlasatel oznámil, že nedaleko města byla nalezena Pliggelova dalekonosná puška. Pliggel se zájmem poslouchal, a jakmile přinesli zmíněnou zbraň, vyskočil, natáhl se po ní a oči mu zasvítily radostí. Ale jen mu ji podali, nastala s ním hrozná změna: ruce se mu roztřásly a chvěl se, jako kdyby do něho pustili elektrický proud. Obličej se mu bolestně zkřivil, puška mu vypadla a vykřikl strašným hlasem: "Nikdy! Rozumíte? Už nikdy!" Nakopl pušku, až odletěla do kouta, převrhl několik židlí a vyběhl ze studia. A nikdo už ho nespatřil. Tato scéna zapůsobila nesmazatelným dojmem nejen na televizní diváky, ale především na všechny policajty, kteří toho dne sledovali vysílání. Mnozí z nich poprvé pochopili, že neodvolatelně nastala chvíle, kdy už nelze vzít beztrestně pušku a bezhlavě z ní střílet. Všem bylo jasné, že dosavadnímu životu bude náramně brzo odzvoněno. Pochopitelně že se teď policajti báli k raketě třeba jen přiblížit, natož někde poblíž vystřelit, a vesničané si

mohli bez překážky chodit pro semena obřích rostlin. Seli je už nejen v Nejedlince, ale i v Bosákově, v Bezchlebicích, v Hladomorkách, v Kručínku a leckde jinde. Všeználek ustanovil, aby Měsíčanům dávali nejen semena, ale i detěžkátory a antilunit, a vysvětloval jim, jak s tím vším zacházet, aby se dokázali ubránit policajtům. A zanedlouho se ke kosmonautům dostavilo i několik dělníků ze Scouperfieldových makarónových závodů. Prohlásili, že se rozhodli pana Scouperfielda z továrny vyhnat a vyrábět makaróny sami a bez pánů továrníků. K uskutečnění tohoto plánu potřebují prý v továrně beztížný stav, jinak jim v tom policajti tvrdě zabrání. Když dostali detěžkátor a dostatek antilunitu, provedli své a dali se do díla: připevnili v továrně všecky míchačky, sušičky, pařáky, lisy a pece pevně k podlaze, aby mohli pracovat i v beztížném stavu, mouka ani těsto teď nic neváží stroje pracovaly o mnoho rychleji, výroba těstovin se několikanásobně zvýšila a výrobky bylo možno prodávat značně laciněji. Chuďasům, kteří neměli ani na jídlo, to přišlo náramně vhod. Prohlašovali, že Scouperfieldovy makaróny, špagety, nudle, flíčky a kolínka - výrobkům z této továrny se říkalo jako dřív, i když už neměly s panem Scouperfieldem pranic společného - jsou teď nejen mnohem lacinější, ale i neporovnatelně lepší. A byla to, jak se potvrdilo, pravda pravdoucí: makarónové těsto připravené ve stavu beztíže lépe kynulo a bylo kypřejší, což se pochopitelně příznivě projevilo i na jakosti výrobků.

*Kapitola 33
BUCHTÍKOVA PROMĚNA

Od té doby, co Buchtík pracoval jako vrtikol na čertově kole, se velice změnil. Dřív si žil docela bezstarostně: jedl, pil, mezi tím se toulal po nábřeží a točil se na čertově kole nebo na vodním paraboloidu a vůbec nepřemýšlel o tom, jaká síla vlastně uvádí všechny ty mechanismy do pohybu. Teď se však na vlastní kůži přesvědčil, že se žádné čertovo kolo netočí samo od sebe. Jak už bylo řečeno, čertovo kolo tvořil vlastně kruh na svislé ose postavený do jakési obrovské kádě, pevně zakotvené nedaleko od břehu. Káď zakrytá svrchu diskem byla víc než z poloviny ponořena do vody, takže se zdálo, jako by se obrovitánský dřevěný kruh točil nad vodou docela sám. Uvnitř kádě pracovali zpravidla dva človíčkové; od rána do večera chodili po dně té kulaté nádoby, vší silou se opírali do tyčí prostrčených osou a roztáčeli disk. Není těžké si představit, jaká to byla perná a vysilující dřina. V kádi bylo tma, těsno, vlhko a tak hrozně dusno, že se z ubohých vrtikolů jen lilo. Shazovali se sebe všechen oděv a pracovali jenom v trenýrkách, ale ani to jim příliš neulevilo. Škvírami v prknech prosakovala voda, zaplavovala káď a vrtikolové ji museli co chvíli vypumpovávat, jinak pracovali po kolena ve studené vodě, což mělo tuze zhoubný vliv na jejich zdraví. Buchtík se večer co večer vracel domů tak unaven, že padl vyčerpaně na postel a vstával jen proto, aby něco snědl. Ale ani jídlo mu už neposkytovalo to potěšení jako dřív. Jedinou radostí teď pro něho bylo, když měl volný den vydat se na nábřeží a sám se povozit na nějakém tom čertově kole, paraboloidu nebo aspoň na vodním toboganu. "Tak," broukal si zlomyslně, "celý týden jsem roztáčel všelijaké otrapy já, ať teď jiní otrapové roztáčejí zase mne." Za nějaký čas si ale uvědomil, že ani tohle ho už nebaví. Pravou radost ze zábavy mu kazilo pomyšlení, že zatímco se tady bezstarostně vozí, někdo jiný musí roztáčet těžké kolo, dřít se z posledních sil a lapat po dechu v tmavé, vlhké kádi. Nakonec mu tahle představa jeho zábavu natolik zprotivila, že se na čertově kole přestal vozit docela. Teď už Buchtíkovi zbylo jenom jedno potěšení: povídat si s vrtikolem Cejnkem, s kterým pracoval v jedné kádi. Cejnek si ho zpočátku moc nevšímal; měl mu za zlé ty jeho zábavičky. Říkával, že to se hodí leda pro bohaté zaháleče, kteří nevědí, co s časem a penězi, kdežto obyčejný človíček by se prý měl stydět utrácet těžce vydělané shwindlingy za takové legrácky. Když však viděl, že už Buchtík skoncoval s touhle malichernou zábavou, přestal se mu posmívat. Teď s Buchtíkem mluvíval o všelijakých vážných věcech, neodbýval ho jen vtipy a dával mu sem tam přečíst zajímavou knížku nebo noviny. Jednou se spolu vraceli z práce a Cejnek z ničeho nic řekl: "Ty, poslouchej, vidím, že jsi docela správný človíček a že ti můžu svěřit tajemství. Máme tady takový tajný spolek, říkáme mu Sdružení svobodných vrtikolů. Jestli chceš, přihlásím tě taky. Čas od času se sejdem, popovídáme si o životě, kupujeme si dohromady pěkné knížky a předplácíme si noviny. To víš, jednomu je zatěžko utrácet za noviny, společně to jde líp. Zkrátka chceme, aby všichni vrtikolové byli vzdělanější a chytřejší." "A co budete dělat, až budete vzdělanější?" zeptal se Buchtík. "Začneme se bouřit proti majitelům všech těch zábaviček. Ze všeho nejdřív budem žádat zkrácení pracovní doby. Copak nejsme všichni utrmácení až běda a v jednom kuse nemocní, když musíme od slunka do slunka dřít v těch jejich vlhkých kádích a dýchat špatný vzduch?" "Jenže jak je přinutíte, aby povolili?" "To se ví, teď je to těžké, protože je nás pořád ještě málo. Ale počkej, až nás bude víc! Přijdem k šéfům a řekneme jim, že už na ně dělat nebudem, dokud nám nedají víc volna. A vyhlásíme stávku. A nakonec je vyženeme vůbec a budeme svobodní doopravdy." "Nu což, to by se mi líbilo," odpověděl Buchtík. A tak se rozhodl, že se stane členem Sdružení svobodných vrtikolů. Cejnek ho seznámil s vrtikoly Ouklejkou, Hrouzkem a Slunkou, ve volných chvílích se scházeli, besedovali, čítávali knížky a noviny, a dokonce si dělali plány, jak si společně ušetří na televizor. V té době se v novinách často psalo o stávce ve Scouperfieldových makarónových závodech. Svobodné vrtikoly tuze zajímalo, jak ten boj skončí. Brzo se však vyrojily zprávy o příletu kosmické lodi a o tom, že kosmonauti z daleké Země rozdávají Měsíčanům semena obřích rostlin. Sotva se to Buchtík dověděl, okamžitě si uvědomil, že to je určitě Všeználek se svými přáteli. V tu ránu se chtěl rozjet do Fantomasu a pátrat po kosmické lodi. Ale pak si řekl, jak by to od Všeználka schytal, všecko si to rozmyslel a rozhodl se, že radši nikam nepojede, zůstane v Los Kabanosu a bude pracovat na čertově kole jako dřív. V novinách se mezitím objevovaly stále nové a nové podrobnosti o kosmonautech, obřích semenech a o beztíži, s kterou měla policie takové potíže. Velký ohlas vyvolala zpráva, že Scouperfieldovi dělníci vyhnali s pomocí beztížného stavu pana Scouperfielda a vládnou si v továrně sami. "Jo, kamarádi," prohlásil Cejnek, "udělat si tak beztíži i tady! To bychom hnali pány šéfy jedna dvě. A točit kola, to by při beztíži taky byla hračka." "Správně," přidal se Slunka. "Co kdyby někdo z nás zajel do Fantomasu a navštívil ty kosmonauty? Třeba by nám tu beztíži dali." A to už to Buchtík nevydržel: "Kamarádi, dlouho jsem o tom mlčel, ale dál už nemůžu. Myslím, že tou raketou přiletěli moji přátelé. Vždyť já dřív taky žil na planetě Velké Zemi a teprv pak jsem

přiletěl sem k vám." A vyprávěl jim, jak to všecko bylo. Cejnek viděl, že mluví pravdu, a tak řekl: "No ale to tam musíš hnedka jet a domluvit se s nimi! Myslím, že nám taky pomůžou, až jim řekneš, jak tu žijeme. Jenom to všecko musíš udělat tajně, jinak by nám mohli boháči pořádně zatopit." Cejnek, Hrouzek, Ouklejka a Slunka ve vší tichosti sebrali všecky peníze, co měli, nakoupili všelijaké potraviny a zabalili je Buchtíkovi do batohu, aby měl cestou co jíst, koupili mu lístek na vlak do Fantomasu a vyprovodili ho až na nádraží. "Hlavně se cestou s nikým nebav," radil mu Cejnek. "Měj, jak se říká, oči na šťopkách a pusu zašitou. Kdyby satrapčíci vyčmuchali, kam jedeš, dostaneš se místo ke kosmonautům rovnou do basy." Za chvíli přijel vlak, Buchtík se rozloučil a nastoupil do vagónu. Bylo tam už plno, ale přece jen se mu podařilo najít si místečko k sezení. Pohodlně se uvelebil a začal si prohlížet cestující a poslouchat, o čem si povídají. Už po chvilce mu bylo jasné, že se všecky rozhovory točí kolem kosmonautů, obřích rostlin a beztíže. Jeden cestující vypravoval, že kosmonauti Jsou prý zvláštní holohlaví človíčkové se čtyřma ušima, dvěma nosy a jedním okem vprostřed čela; a že prý nedýchají plícemi, ale žábrami, protože žijou pořád ve vodě; a když vylezou na souš, tak jen v potápěčském skafandru; a místo rukou že prý mají ploutvičky. Buchtík chtěl užuž říci, že to je všecko nesmysl, že kosmonauti jsou zrovna jako všichni ostatní, ale vzpomněl si na Cejnkovu radu držet jazyk za zuby a radši se do toho nemíchal. Jiným Měsíčan zase vyprávěl, že beztíže je prý síla, která láme človíčkům ruce a nohy a drtí v těle všecky kosti; a kdo se jednou dostal do beztížného stavu, nemůže prý ani chodit, ani stát, protože mu v těle nezůstala jedna kůstka celá; jediné, co prý ještě jakžtakž svede, je lézt po zemi jako housenka. Buchtík se chtěl zase ozvat, že jsou to všecko tlachy, ale i tentokrát si vzpomněl, že má držet jazyk na uzdě. Třetí človíček vykládal, že prý četl v novinách, že obří rostliny, co rostou na Velké Zemi, doopravdy plodí obří plody, například melouny tam prý rostou jako hory - ale že to je prý všecko hořké, a dokonce jedovaté a vůbec se to prý nehodí k jídlu. Takovéhle řeči, to už bylo i na Buchtíka moc; ale vtom se do hovoru vmísil malíček ve žluté blůze, který seděl vedle. "A co když jsou to všecko povídačky, kamarádi? V novinách se toho píše! Boháčům je přece proti srsti, že by u nás měly růst obří rostliny, a tak dávají tisknout takovéhle nesmysly." "Kdybys radši mlčel," okřikli ho ostatní. "Copak víš, kdo tu s námi jede? Třeba zrovna vedle tebe sedí převlečený policajt a špicluje, co říkáš." Človíček ve žluté blůze, který se jmenoval Dalamánek, se podíval na Buchtíka, Buchtík si toho všiml a vybuchl: "Kdo je podle tebe převlečený policajt? Já? Já že jsem převlečený policajt? Já ti dám policajta!" "Co je ti? Copak mluvíme o tobě?" začali se bránit človíčkové. A o kom teda? Slyšel jsem náhodou moc dobře, jak jsi mu říkal: Vedle tebe sedí převlečený policajt. A kdo sedí vedle něho? Já! To tedy znamená, že ten převlečený policajt jsem já." "Kamarádi!" zasmál se kdosi vzadu. "Támhle sedí převlečený policajt! Ten tlustý. Sám se přiznal: Povídá: Ten převlečený policajt jsem já. Tak proto jen seděl, mlčel a poslouchal." "Pozor na jazyk!" ozvalo se ze všech stran. "Je tu policajt!" Hned bylo ticho. Rázem přešla každého chuť na zábavu. Všichni mlčky seděli a úkosem pokukovali po Buchtíkovi. Jen kola bylo slyšet, jak ťukají po kolejích. Nakonec někdo řekl: "Tuhle jsem viděl, kamarádi, v televizi pěkně popáleného policajta. Teda hrůza pohledět, jak ho to zřídilo." Jiný človíček se koukl zpod obočí na Buchtíka a zeptal se: "A taky byl převlečený?" "Kdepak převlečený, v opravdovské uniformě, jenom ji měl hrozně roztrhanou. Vystřelil prý ve stavu beztíže. A to se nesmí." "U nás zas jednoho policajta vyhodili v plné jízdě z vlaku," řekl malíček naproti Buchtíkovi. "A byl taky převlečený?" zeptal se ten první. "Jasně, taky. A navíc tlustý." Všichni se rozchechtali a jeden přes druhého vyprávěli všelijaké směšné historky o policajtech. Buchtík nevěděl, jestli se má taky smát, nebo být radši zticha, a tak nejdřív mlčel a jen se křivě usmíval, potom vstal a vylezl si na horní lůžko, kde ho nikdo neviděl. Zatím nastal večer. Cestující se ukládali k spánku. Buchtík usnul, ale v noci se zčistajasna probudil. Vzpomněl si, že nevečeřel, vytáhl z batohu chleby s máslem, se sýrem a se salámem a pustil se do nich. Vtom zaslechl hovor dvou malíčků, co leželi dole. "A kam ty jedeš?" ptal se první. "Do Fantomasu," odpověděl druhý. "A ty?" "Taky. Ale ne do města, chci se nějak dostat ke kosmonautům." "A co tam?" "Rozumíš, rozhodli jsme se, celá vesnice, získat obří semena a zasázet je. A tak mě pro ně poslali." "A ty víš, kde jsou - jako ti kosmonauti?" "Jasně. Nejdřív se musí jít do Nejedlinky a tam prý už mi řeknou. V novinách psali, že z Nejedlinky už u nich byli. A že dostali i semena." Buchtík chtěl zjistit, který z těch dvou se to chystá ke kosmonautům, úkradkem se podíval dolů a poznal, že to je ten v žluté blůze. To je dobře, pomyslel si. Stačí se ho držet a dostanu se s ním až na místo. Vyšlo mi to tedy znamenitě. Jenže ve skutečnosti to nebylo zdaleka tak jednoduché. Ráno, sotva dojeli do Fantomasu, Buchtík vystoupil a vydal se na cestu pár kroků za malíčkem ve žluté blůze. Zpočátku šlo všecko jako na drátku. Žlutou blůzu bylo dobře vidět a Buchtík ji neztratil z očí ani v tlačenici. Brzo si však přece jenom všiml, že Dalamánek bůhvíproč chodí městem pořád stejnými ulicemi a pořád dokolečka. Někdy se jakoby naschvál schoval za roh domu, nechal Buchtíka přejít a pak se rozběhl na opačnou stranu. To jsem padl na nějakého bláznivého Měsíčana! vrčel v duchu Buchtík. Když nezná cestu, tak co se nezeptá? Konečně vyšli z města. Buchtík byl už dočista utrmácený, ale Dalamánek šel jako z udělání pořádně ostrým krokem. Buchtík zůstával stále víc pozadu. Za chvíli je dohonil nákladní automobil. Dalamánek zamával, auto předjelo Buchtíka a zabrzdilo. Dalamánek poprosil řidiče, jestli by ho nesvezl, že jde do Nejedlinky. "No dobrá, vylez si dozadu," přikývl řidič. Buchtík viděl, jak Dalamánek nasedá do auta, sebral všecky síly a rozběhl se za ním. Auto se rozjelo, ale Buchtík je přece jen stačil dohonit a chytil se vzadu za korbu. Sotva si toho Dalamánek všiml, popadl maticový klíč a klepl ho přes prsty. "Au!" vykřikl Buchtík, pustil se a svalil se na silnici jako pytel písku. "Patří ti to, zatracený policajte!" zavrčel Dalamánek. "Teď mi už snad konečně dáš pokoj." Řidič zatím přidal plyn a auto zmizelo Buchtíkovi z očí. Zanedlouho se už Dalamánek družně bavil s obyvateli Nejedlinky. Přátelsky ho přivítali a vyprávěli mu, že už zaseli semena obřích rostlin, a vedli ho na pole, aby mu ukázali první výhonky. Chudák Dalamánek se až rozplakal radostí, když uviděl ty něžné zelené výhonky, vykukující na mnoha místech ze země. Sotva Klásek zjistil, že si Dalamánek přijel taky pro obří semena, hned se nabídl, že ho ke kosmonautům doprovodí. Zrovna se chystali na cestu, když Dalamánek spatřil Buchtíka, jak se belhá do vesnice. "Koukněte se, kamarádi!" polekal se. "Zas ten zatracený převlečený policajt! Už ve vlaku se na mne přilepil. Nejspíš slyšel, kam jedu." "Tak ho čapnem a dáme mu pořádně za vyučenou!" navrhl Klásek. Schovali se za plot, a jak došel Buchtík blíž, hodili mu pytel přes hlavu, popadli ho za nohy a šoupli ho dovnitř. "Co to děláte, kamarádi!" křičel

Buchtík z pytle. "Pusťte mě!" "Tak ses přece chytil, policajte. Radši mlč!" okřikl ho Klásek. "Jakýpak policajt! Já jsem Buchtík, kosmonaut! Musím k raketě!" "Ale prosím tebe, co bys nechtěl!" pošklebovaI se mu Dalamánek. "Nepouštějte ho, kamarádi! Nebo se za mnou potáhne jako stín." "Dobrá, vy s Kláskem jděte, my ho zatím zavřem do kurníku," řekl malíček kterému říkali Hmoždík. Zavázali pytel a odvlekli zajatce do kurníku. Klásek s Dalamánkem odešli a ještě dlouho slyšeli, jak Buchtík řve: "Já nejsem policajt! Já jsem Buchtík! Kosmonaut! Pusťte mě!" Přišli ke kosmonautům. Všeználek rozhodl, aby Dalamánkovi vydali semena a detěžkátor se zásobou antilunitu na ochranu před policajty. A pak se ho začal vyptávat, jestli něco neslyšel o pohřešovaném Neználkovi nebo Buchtíkovi. "O Neználkovi jsem toho slyšel moc," řekl Dalamánek. "Dokonce i v novinách o něm psali. Ale o nějakém Buchtíkovi, to teda ne - kromě toho, že ten prokletý převlečený policajt si taky říká Buchtík." "Počkat! Jaký převlečený policajt?" zajímal se Všeználek. "Ále, přilepil se na mě takový jeden otrapa," odpověděl Dalamánek. "Už ve vlaku v jednom kuse poslouchal a pošilhával po mně, ve Fantomasu vystoupil a stopoval mě až do Nejedlinky." "A kde je teď?" vyptávali se kosmonauti. "Buďte klidní, kamarádi," řekl Klásek, "strčili jsme ho do pytle a šoupli do kurníku." "A jak vypadal?" zeptal se Všeználek. "Jak to tak říct," odpověděl Dalamánek. "Takový tlusťoučký, obličej jako lívaneček . . ." "Cože?" vykřikl Všeználek. "Aby to tak byl doopravdy Buchtík!" Jak to Šroubek s Vroubkem slyšeli, vrhli se ke svému vŠudychodu a uháněli k Nejedlince. Za slabou půlhodinku byli zpátky - a s Buchtíkem. Kosmonauti se nahrnuli kolem a Buchtík s pusou dokořán seděl na sedadle a koukal na Všeználka, na Petúnku a Ančovičku, na Tubičku, na doktora Pilulkina a na všechny ostatní. Dojetím ze sebe nemohl vypravit ani slovo. Nakonec přece jenom řekl: "Kamarádi !" A z očí mu vyhrkly slzy. Človíčkové mu pomohli slézt a začali ho utěšovat. Buchtík chodil od jednoho ke druhému, každého objímal, utíral si pěstí slzy a pořád jenom opakoval: "Kamarádi! Kamarádi!" Nic víc z něho nedostali. Doktor Pilulkin prohlásil, že to nic, že se z toho Buchtík brzo vzpamatuje a bude mluvit jako dřív, jenom je potřeba dát mu trošku najíst, pak že bude zase všecko v pořádku. A opravdu! Usadili Buchtíka za stůl, postavili před něj talíř zelňačky a talíř kaše, Buchtík to všecko natotata spořádal a hned se rozpovídal jedna radost. Vyprávěl, co všechno zažil, jak vlezli s Neználkem potajmu do rakety a odletěli na Měsíc; jak cestovali po měsíčním povrchu a dostali se do jeskyně; jak Neználek sklouzl a jak on zůstal sám; jak seděl v raketě, dokud nesnědl všecky zásoby, a jak se potom svalil do Měsíce a dostal se do města Los Kabanosu, kde začal obchodovat se solí; a jak nejdřív zbohatl a pak zase zchudl a jak teď pracuje na čertově kole a je členem Sdružení svobodných vrtikolů. "No a to je všecko, kamarádi. Teď jsem přijel za vámi, abyste nám dali taky kousek beztíže, moc by to nám vrtikolům ulehčilo práci. A pomohlo by nám to od lakomých šéfů," zakončil své vyprávění. "A co je s Neználkem? To ses s ním od té doby nesetkal?" zeptal se Všeználek. "Jo, Neználek!" mávl rukou Buchtík. "O tom mi radši nemluvte. Však podle mého už ani žádný Neználek není!" "Prosím tě, snad nezahynul?" vyděsili se človíčkové. "Kdyby zahynul, to by ještě nebylo tak zlé, ale když on se asi změnil v berana!" povzdechl si Buchtík. "Určitě ho čapli policajti a odvezli ho na Ostrov hlupáků. A tam se všichni změní v ovce a berany." "A proč ho odvezli zrovna tam?" "Protože prodával holuby na střeše." "Jak to?" divili se všichni. "To se tak říká. Když někdo prodává něco, co nemá. A Neználek si usmyslil prodávat obří semena, a žádná neměl. Tak ho za to potrestali. I v novinách o tom psali." "Ty, Buchtíku, a nešlo by ho ještě nějak zachránit?" zeptala se Ančovička. "Nemůžem ho přece nechat na holičkách." Buchtík se hluboce zamyslil a potom řekl: "Mohl bych dostat ještě talíř kaše? Třeba ve mně uzraje nějaký plán." Donesli mu rychle další porci, Buchtík splivl i tu a pravil: "Pozor, plán zrovna dozrál: zmocníme se některé z těch lodí, co na nich vozí Měsíčany na Hlupácký ostrov - zastavují u nás v Los Kabanosu. Měsíčany pustíme, za to nám jedině poděkují, a poplujeme vysvobodit Neználka." "A víš vůbec, kde ten ostrov je?" zeptal se Všeználek. "Žádný strach," uklidnil ho Buchtík, "vezmem s sebou nějakého starého mořského vlka, těch je u nás v Los Kabanosu habaděj. Znám dokonce jednoho kapitána, Kotvička se jmenuje, zrovna teď je bez místa. To už je maličkost; když je loď, kapitán se vždycky najde."

*Kapitola 34
NEZNÁLEK NA OSTROVĚ HLUPÁKŮ

To, co o Neználkovi vyprávěl Buchtík, byla pravda pravdoucí: dostal se doopravdy na Ostrov hlupáků. Když tehdy Neználka, Kozlíka, Bajku, Kopista, Buráka a ostatní nocležníky sebrala pod mostem policejní hlídka, dopravili je do Los Kabanosu a naložili do podpalubí lodi, kde už byly namačkány dobré tři stovky podobných nešťastníků. Mnozí plakali při loučení s rodnou zemí, a když se tak na ně Neználek díval, rozplakal se taky. Ale nějaký břichatý malíček bez košile, bos, zato však ve slamáku a se strakatou vlněnou šálou kolem krku, vylezl na prázdný sud a začal je chlácholit: "Kamarádi, poslouchejte! Proč pláčete? Čeho litovat? Tady nemáme nic, a tam se aspoň najíme. Však uvidíte: s plným břichem houby zle. Proč si zoufat, však i na Hlupáckém ostrově žijou človíčkové. A že se tam změníme v berany? To ještě není tak jisté. Ono se toho napovídá! Nějak bylo, nějak bude." "Bude, bude - ale z tebe beran!" zabručel Kozlík. "Ty mlč!" obořili se na Kozlíka človíčkové. "Tady ho jeden utěšuje, a on začne s beranem!" "Já se nikoho neprosím, aby mě utěšoval." "Když ne ty, nekaž to těm, co to potřebujou. A zmiz, než dostaneš na hřbet!" Kozlík se urazil a poodešel stranou. Břicháč zatím řečnil dál a skoro za každé slovo vkládal své oblíbené věty: Nějak bylo, nějak bude! a: S plným břichem houby zle! Jeho řeč zapůsobila a ubozí Měsíčané se uklidnili. Přestali naříkat, nálada se jim zvedla a ze všech stran se ozývalo: "Nějak bylo, nějak bude! S plným břichem houby zle!" Jen Kozlík byl pořád zachmuřený. "Jen se utěšujte!" bručel. "Až z nás budou berani, to nám taky s plným břichem bude houby zle? Utéct musíme!" "Utéct! Ale jak?" zeptal se Neználek. "Tady odtud samo sebou ne, ale až přijedem na ostrov, nesmíme sedět s rukama v klíně. Uděláme si loďku - a pryč!" Zanedlouho odrazila loď od břehu a vydala se na cestu. Plavba to byla dlouhá a těžká. Dva dny a dvě noci se zmítal koráb na vlnách. Človíčkové, kteří do té doby neviděli moře zblízka, měli strach, že loď ztroskotá a klesne ke dnu. Po celou plavbu oka nezamhouřili a ke konci cesty se sotva drželi na nohou. Třetího dne vplula konečně loď do klidné zátoky a utrápené človíčky pustili z vlhkého podpalubí. Ubožáci výskali radostí, když

spatřili zelený břeh s bujnými palmami, broskvoněmi, banánovníky, ořešáky a pomerančovníky. Už i to se jim zdálo dobré, že mohli vystoupit na pevnou půdu. S divokým křikem se rozběhli na břeh a jako o závod se hnali ke stromům. Začali pod nimi skákat a tancovat, rvali banány a fíky, broskve a pomeranče, klátili ořechy. Dosyta se najedli a hned hurá na houpačky, kterých tu stálo mezi stromy spousta, a na kolotoče a čertova kola a na horskou dráhu a na tobogany! Vtom se ozval zvonec. Člověčkové dlouho neuvažovali a běželi za hlasem zvonu. Spatřili jídelnu, ve dveřích stál kuchař v bílé čepici a zval je k obědu. Jenže nikdo neměl hlad, všichni se už najedli ovoce. V rozpacích se zastavili a tu se ozval zvonec z druhé strany. Jako na povel se vrhli tam a uviděli kino odshora až dolů polepené barevnými plakáty. Na největším stálo obrovskými písmeny:

VRAŽDA NA DNĚ MOŘE
aneb
KRVAVÉ ZNAMENÍ

NOVÝ STRHUJÍCÍ VELKOFILM ZE SVĚTA ZLOČINU!

VRAŽDY!
LOUPEŽE!
SMRT VE VLNÁCH!
TRAGÉDIE POD KOLY VLAKU!
ROZSÁPÁN DIVOKOU ZVĚŘÍ!

POUZE V NAŠEM KINU!
NEOPOMEŇTE ZHLÉDNOUT!

Když se člověčkové dověděli, že představení začne co nevidět, nahrnuli se dovnitř. Ještě ani všichni nedosedli, světlo zhaslo a po plátně začaly pobíhat prapodivné podezřelé osoby v maskách i bez masek, s noži, dýkami i pistolemi v rukou. A to už se taky objevili po zuby ozbrojení policajti, pronásledovali lupiče a lupiči honili zas je a používali kdejakého dopravního prostředku: aut, autobusů, vrtulníků a letadel, vlaků, motorových člunů, parníků a ponorek a všichni co chvíli padali, někam se řítili, plácali sebou do vody, tonuli nebo topili druhé, mlátili se, čím se dalo, a pálili po sobě z pistolí a samopalů. Ubozí diváci pištěli strachy při pohledu na všechny ty hrůzy. Hluk v sále však přece jen slábl, až ztichl docela. Člověčkové, unaveni dlouhou cestou, usínali a ani nečekali, jak to všecko dopadne. Místo sedadel tu byla totiž měkoučká křesla se sklopnými opěradly jako v autokarech nebo v letadlech. Opěradlo se sklopilo pěkně dozadu a přímo v kině bylo možno tuze pohodlně ležet a spát, úplně jako doma v posteli. Všichni byli tak utrmácení, že se probudili až příštího dne ráno. Uslyšeli zvonec zvoucí k snídani, vyskočili a hnali se do jídelny. Pak vyběhli ven a začali si hrát na schovávanou, na babu, škatule, škatule, hejbejte se! a všelijaké hry. Někteří běželi na houpačky a na kolotoče, jiní zaslechli zvonek a hnali se zpátky do kina, kde se hrálo od samého rána. Mezi pomerančovníky objevili člověčkové palouk s velkým hřištěm. Našli i dřevěné pálky s dlouhými rukojeťmi a dvě dřevěné koule, prostě všecko, co je třeba k napínavé hře, které se říká pálkovačka. Hráči se rozdělí po dvanácti na dvě družstva: první dvanáctka, ozbrojená dřevěnými pálkami, hraje bílou koulí a snaží se ji zahnat do jamky uprostřed hřiště. Přitom brání druhému družstvu, aby zahnalo do jamky svou černou. Vyhrávají pochopitelně ti, kdo se dostanou první k jamce. Jako každá hra, má i měsíční pálkovačka svá přesná pravidla. Spočívají v tom, že hráči nesmějí mlátit jeden druhého pálkami po nohou a po hlavách; všechno ostatní je dovoleno: na kouli se smí stoupnout a tak ji držet, smí se odpálkovat ven z hřiště, protihráč se může odstrkovat tělem nebo rukama. Člověčkové okamžitě utvořili čtyři mužstva. Protože však čtyři mužstva najednou hrát nemohla, hrála vždycky jenom dvě a ostatní čekali, až na ně dojde řada. Pravda, toho dne se už nedočkali, zato nazítří si přivstali a zabrali si hřiště na celý den zase pro sebe. Od té doby hráli pálkovačku vždycky ti, kdo se nejdřív probudili a přiběhli první. Skončilo to tím, že ti nejnenasytnější spali přímo na hřišti - a proč by ne, když podnebí je na Ostrově hlupáků velice teplé, prší zřídkakdy a spát se dá i pod širým nebem. A tak nakonec zůstaly jen dvě dvanáctky pálkovačů, zato však lítaly po hřišti od rána do večera, až se z nich kouřilo. To už se i ostatní člověčkové dávno rozdělili podle svých zájmů: kolotočníci se celé dny vozili na kolotočích; kolaři dávali přednost čertovým kolům; škatulisti neuznávali nic jiného než škatule, škatule, hejbejte se!; domináři zas od rána do večera vysedávali za stolky a třískali kameny domina; karbaníci od slunka do slunka seděli v trávě a mazali mariáš; a konečně kinaři obsadili hned ráno všechna místa v kině a koukali na jedno představení za druhým. Toť se ví, že takováhle jednostranná činnost nenápadně otupovala člověčkům zdravý rozum a přispívala k jejich přeměně v ovce a berany. Chodit do kina by možná leckdo považoval za mnohem rozumnější zábavu než třeba pálkovačku nebo domino. To by se však zatraceně spletl ! Obsah filmů byl tak nesmyslný, že o nějaké užitečné duševní činnosti nemohlo být řeči. Celé dny koukat, jak na plátně někdo běhá, skáče, padá, dělá kotrmelce nebo střílí z pistolí, z toho se dalo leda zhloupnout, ale zmoudřet ne. Nutno říci, že i Neználek a Kozlík tomuhle nerozumu propadli. Den co den trčeli v biografu, bez hnutí seděli v křeslech a od rána do večera poulili oči na plátno. Jednou večer zčistajasna ucítili, že jim jakoby zdřevěněl hřbet: ani jeden, ani druhý nemohli vstát z místa. Hrozně se vylekali, vší silou se přinutili seskočit z křesel na podlahu a se zády dočista ztuhlými vylezli z biografu. Chvíli lezli v trávě po čtyřech, až si trochu rozhýbali

hřbety a mohli se zase narovnat. Nejdřív na sebe nechápavě koukali, nakonec se Neználkovi objevil v obličeji aspoň trochu rozumný výraz a stísněně řekl: "Ty, Kozlíku, kdy začneme dělat loďku?" "Jakou loďku?" nechápal Kozlík. "Jakou, jakou! Co plave na vodě, ne?" "A nač by nám byla na vodě?" "Copak jsme se nechystali utéct?" "Jo tááák!" vzpomněl si konečně Kozlík. "No co, tak zítra začneme." Nazítří ovšem na loďku už zase zapomněli a běželi se houpat na houpačky, vozit na kolotoč a klouzat na tobogan. Starali se jenom o zábavu, myšlenky na útěk se jim dávno vykouřily z hlavy a dny ubíhaly jako dřív. Neználek se sice sem tam někdy večer trošku vzpamatoval a říkával: "Ach jo, Kozlíku, nějak se mi zdá, že se už pomaloučku měníme v ty ovce." Ale Kozlík vždycky jen mávl rukou: "Jdi ty! Když jsme se nezměnili doposavad, proč bychom se měli změnit zrovna teď? Nějak bylo, nějak bude." "Bude, bude, ale pozdě." "Tak dobrá, zítra začnem stavět loďku." Jenže zase přišlo zítra a zase bylo všecko při starém. Kozlík měl plnou hlavu kolotočů, houpaček, čertových kol a ostatních atrakcí a o útěku nechtěl ani slyšet. Sotva Neználek otevřel ústa, aby mu připomněl loďku, Kozlík jen netrpělivě mával rukou a křičel: "Zítra! Zítra!" Dopadlo to tak, že se Neználek o loďce už radši nezmiňoval. Jednoho dne se vydali na kolotoč a jezdili tak dlouho, dokud se Neználkovi nezatočila hlava a nesvalil se na zem. S velkým úsilím se zvedl a jako opilý se odpotácel do pomerančovníkového háje. V dálce spatřil modře natřený plot. Ani nevěděl jak, najednou stál u ohrady - a vtom odtamtud zaslechl zvláštní smutné zvuky: "Bé-e-ééé! Bé-e-ééé!" Zajímalo ho, co to je, chtěl tam nakouknout, jenže prkna byla přitlučená těsně u sebe. Dlouho se nerozmýšlel, chytil se nahoře za plot a vylezl na ohradu. Spatřil zelenou louku, nedaleko tekl potok a za ním se černal les. Na louce se páslo v houfu stádo bílých beránků. Hlídali je dva zrzaví psi. Jakmile některý beránek odběhl z houfu, psi se za ním se štěkotem vrhli a zahnali ho zpátky. U plotu se tyčila hromada ovčí vlny. Několik človíčků sedělo na bobku vedle té hromady a velkými nůžkami stříhali beranům srst. Ubohá zvířata ležela poslušně na zemi se svázanýma nohama a ani nehlesla. A tu jeden človíček dokončil stříž, rozvázal beránkovi nohy, chytil ho pod břichem a postavil na kopýtka. Beránek nemotorně ťapal na zdřevěnělých nožkách k stádu. Bez svého bohatého kožíšku vypadal hrozně hubeňoučký a tak legrační, že se Neználek div nerozesmál. Beránek se zastavil, pootočil hlavu a žalostivě zabečel "Bé-e-ééé!" Tak vida, kdo to tady bečí! uvědomil si Neználek a bylo mu z toho pomyšlení nějak divně po těle. Vtom se ozval hukot motoru. K hromadě vlny zajel nákladní automobil, človíčkové přerušili práci a nakládali vlnu na vůz. Řidič se vyklonil z kabiny, uviděl na plotě Neználka a vesele mu zamával: "Hej, to se už nemůžeš dočkat? Jen počkej, co nevidět tě tu už taky ostříhají! Cha-cha-cha!" Mráz přeběhl Neználkovi z toho smíchu po zádech. V mžiku si vzpomněl, co že se to děje s ubohými človíčky na Ostrově hlupáků, roztřásl se strachy, seskočil s ohrady a běžel zpátky, co mu nohy stačily. "Zastavte to, kamarádi!" křičel, když doběhl k človíčkům na kolotoči. "Slyšíte! Musíme rychle pryč!" Viděl, že si ho nikdo nevšímá, popadl Kozlíka za límec a stáhl ho dolů. Ubohému Kozlíkovi se z toho věčného točení taky zamotala hlava, přičapl na bobek a opřel se rukama o zem. A ať ho Neználek tahal sebevíc, dřepěl tu na čtyřech a vydával jakési mekavé zvuky. "Kozlíku, kamaráde, musíme utéct, slyšíš?" vykřikl zoufalý Neználek. Kozlík se na něj pomateně podíval a zablábolil: "Ty, Ne-e-e-ználku, já se tak za-a-amotal, že ne-e-ěreknu ani a-a-á, ani be-e-ééé." Připitoměle se rozesmál, rozběhl se po všech čtyřech a hlasitě zabečel: "Bé-e-ééé ! Bé-e-ééé !" "Kozlíku, chlapče zlatá, nech toho, slyšíš, přestaň!" prosil ho úpěnlivě Neználek. Popadl zhlouplého Kozlíka do náručí a rozběhl se s ním k moři. Zdálo se mu, že se Kozlík každou chvíli změní v berana a pak že ho už pranic nezachrání. Za chviličku doběhl na kraj palmového háje. Mezi kmeny probleskovala blyštivá hladina moře, v dálce bylo vidět přístaviště s vysokým stožárem, na němž se třepotala vlajka. Z posledních sil vyběhl Neználek na mořský břeh a vysíleně padl na písek. Sevření jeho rukou povolilo a on ztratil vědomí. Kozlík se chvíli nechápavě rozhlížel. Chladivý mořský větřík ho osvěžil, hlava se mu přestala točit a konečně pochopil, že už nesedí na kolotoči, ale na mořském pobřeží. Vedle něho se zavřenýma očima ležel Neználek. Spí, řekl si Kozlík a zadíval se na vlny, které se se sykotem a burácením rytmicky valily na povlovný písečný břeh a klouzaly zase zpátky do moře. Kdovíjak dlouho by tu byl Kozlík seděl a kochal se pohledem na vlnobití, kdyby byla jeho zrak neupoutala temná skvrna v dálce, velká jako zrnko máku. Zpočátku se mu zdálo, že to krouží nad hladinou nějaký mořský pták, avšak skvrnka se pomalu blížila a zanedlouho už bylo zřejmé, že to není pták, ale spíš vzducholoď. Neuběhlo však ani pár minut a Kozlík rozeznal, že to je - parník. "Co je zas tohle!" brumlal rozpačitě. "Odkdypak létají parníky vzduchem?" Zatřásl Neználkem, a když viděl, že se nehýbá, strašně se polekal a začal mu stříkat do obličeje chladnou mořskou vodu. To přivedlo Neználka k vědomí. "Co je? Kde to jsem?" zeptal se a otevřel oči. "Koukej, parník!" vykřikl Kozlík. "Kde?" zeptal se Neználek, nadzvedl se a obhlížel moře. "Ale tam ne! Tamhle, nahoře!" ukazoval mu Kozlík. Neználek zdvihl hlavu a uviděl, jak se vysoko ve vzduchu vznáší parník s komíny, stěžni, kotvami a záchrannými čluny zavěšenými nad palubou. Neználek údivem dočista zkameněl. Parník se blížil a rychle se zvětšoval. Na palubě bylo už možno rozeznat človíčky. Neználek s Kozlíkem div neumřeli strachem, když viděli, jak se na ně hrne ten obrovský kolos. Kozlík otevřel pusu, vytřeštil oči, chtěl něco říct, ale nevypravil ze sebe ani slovo. "Beztíže!" vyhrkl najednou Neználek. "To jsou naši! Všeználek! Já to věděl, že nám přijdou na pomoc. Sláva!" Vyhodil klobouk do vzduchu a radostí začal skákat po břehu. Parník zakroužil a lehounce se snesl na hladinu. Neználek a Kozlík se popadli za ruce a pádili k přístavišti. Ještě ani nevyběhli na molo a z parníku už vystupoval Všeználek, doktor Pilulkin, Šroubek, Vroubek, Buchtík a několik neznámých Měsíčanů. Neználkovi se vzrušením rozbušilo srdce, zůstal stát a jen tiše mumlal: "No nazdar, teď bude mazec!" Všeználek s ostatními človíčky přišel k Neználkovi, podal mu ruku a řekl: "Tak buď zdráv!" "A to jste nemohli přiletět dřív?" zabručel Neználek hrubě, aby zakryl dojetí a rozpaky. "My tu na vás čekáme, div z nás už nejsou berani, ale vy - kdepak! To jste mi pěkní zachránci!" "No dovol - tak to se s tebou už vůbec nebavím!" odsekl rozzlobeně Všeználek. Kdybys radši poděkoval, že jsme vůbec přiletěli," řekl doktor Pilulkin. "Jak se cítíš?" "Dobře. Proč?" "Tak marš na parník! Prý je tady hrozně nezdravý vzduch. Nebudeme tu zbytečně okounět." "No, chvilku to snad ještě vydržíme," namítl Neználek. "Musím přece zachránit i ostatní. Nás sem přijelo víc." "To už obstaráme bez tebe," řekl přísně doktor Pilulkin. "Kdepak, kamarádi, beze mne byste to mohli poplést - někoho tu zapomenete, a co pak? Nechte mě, já docela všecky najdu. A ještě něco: nemáte náhodou nějaký zbytečný detěžkátor?" "Prosím tě, na co?" zeptal se Šroubek. "Ale, vymyslel jsem zkrátka

takový vynález," odpověděl Neználek. "Zakopeme tady detěžkátor, vznikne pásmo beztíže, vzduch nebude nic vážit, začne stoupat a místo něho se sem nahrne čerstvý mořský vzdoušek. Ovzduší se vyčistí a nikdo se už tady nebude pro nic za nic měnit v berana." "Koukněme se," řekl nadšeně Vroubek, "z Neználka se stal i vynálezce!" "A co si myslíš? Já v poslední době zmoudřel, no hrůza! A tohle čištění vzduchu, to jsem náhodou vymyslel už na parníku, abys věděl. Když nás sem vezli. V podpalubí nebylo do čeho píchnout, a tak jsem začal vymýšlet všelijaké takovéhle věci." "No dobrá," kývl Šroubek, "nějaký šikovný detěžkátorek se už najde. Ale teď nám ukaž, kde jsou ti tvoji človíčkové - jestli se už ovšem nezměnili v berany."

*Kapitola 35
ČAS VELKÝCH ZMĚN

Od té doby, co Scouperfieldovi dělníci vyhnali z továrny svého pána, nemluvilo se na Malé Zemi o ničem jiném. Ke kosmonautům teď houfně jezdili dělníci z nejrůznějších továren a montovali si pak detěžkátory i ve svých dílnách. V některých závodech dostali dělníci takovou odvahu, že se bouřili i bez přístrojů beztíže a vyháněli továrníky jen tak. Policie byla do té míry vylekaná, že už se do ničeho nepletla. Policajti zahazovali pušky a pistole, zakopávali do země uniformy a přilby, oblékali se jako obyčejní človíčkové a šli pracovat někam do továrny. Libovali si, že to je mnohem příjemnější nežli létat ozlomvaz vzduchem a v jednom kuse mít nějaké škrábance a boule. Dělníci teď dostávali za svou práci mnohem vyšší plat, protože už nemuseli dávat část výdělku boháčům, ceny klesly, všichni se mohli dosyta najíst a dopřát si víc zboží; a protože bylo potřeba víc zboží, všecky továrny zvyšovaly výrobu, a k tomu bylo zase potřeba víc dělníků. Nezaměstnaní zmizeli, každý našel lehce práci. Nikdo už neměl chuť sloužit jako lokaj u boháčů, utíkali od nich služky, komorné i pradleny, vrátní, uklízečky i šoféři. Všichni kuchaři a kuchařky dávali teď přednost práci v jídelnách a v restauracích, kde si byli sami svými pány. Jídelny a restaurace rostly jako houby po dešti, protože se už nikdo nepotřeboval trápit s vařením a každý měl dost peněz, aby se mohl naobědvat v restauraci nebo si přinést oběd z jídelny. Scouperfield, který prohospodařil všechny svoje peníze už dávno před tím než mu vzali továrnu, nevěděl, co si počít. Nejdříve chodil vyjídat své staré známé, ale když se přesvědčil, že jim to nečiní žádné zvláštní potěšení, našel si práci ve svém bývalém závodě. Nikdo mu v tom nebránil - všichni věděli, že má výrobu makarónů rád a že bude pracovat svědomitě a pilně. Nejdřív dělal několik dní pomocníka u míchačky těsta, ale pak mu dali práci u makarónového lisu. Scouperfieldovou povinností bylo kontrolovat makarónové rourky a regulovat jejich tuhost; když těsto příliš zřídlo, dával signál míchačům těsta, aby přidali mouku; když bylo příliš husté, dal přidat vody. Jakmile makarónové trubičky dosáhly patřičné délky, stiskl tlačítko a elektrický nůž je odřízl, v pařáku prošly horkou párou a padaly na pás, který je dopravil do sušárny. Scouperfield pracoval u lisu něco přes týden, a už vymyslel zlepšovák: přimontoval k lisu kolečko se zoubkem, kolečko se otáčelo, v pravidelných intervalech stisklo zoubkem tlačítko a spustilo elektrický nůž. Scouperfield už nemusel pokaždé mačkat tlačítko sám a mohl pracovat na dvou lisech současně. Říkal, že to ještě není všecko a že dokáže, aby stroj automaticky reguloval i hustotu těsta a samočinně přidával potřebné množství mouky nebo vody. Teď, když musel pracovat sám, moc dobře pochopil, jak důležité je ulehčovat dělníkům práci. Práce se Scouperfieldovi zalíbila, tím spíš, že měl kolem sebe pořád človíčky s kterými si mohl popovídat, zažertovat nebo se poradit o nějakém novém zlepšováčku. Často si teď po práci kupoval velkou housku a spokojeně se vydával do zoologické zahrady. Tuze rád se tam díval na všelijaká zvířata, obzvláště na vodní ptactvo. Když viděl uprostřed jezírka plavat kachny, smál se a volal: "Koukejte, kachny, kačenky - aby je čert vzal!" Drobil housku na břeh, kachny připlouvaly a pochutnávaly si na tom pohoštění. Časem si tak zvykly, že Scouperfielda poznaly už z dálky. Jen zahlédly jeho černý cylindr, honem pospíchaly ke břehu. Scouperfield byl celý šťastný, nalámal kachnám půlku housky a pak řekl: "Tak, a dost, miláčkové, jděte zase pěkně plavat. Příště vám přinesu zas. A? Říkali jste něco?" A odcházel do oddělení mláďat, kde rozdal zbytek. Když tam byl náhodou sám, poprosil hlídače, jestli by mu nedovolil trošku si pohrát. Hlídač mu to někdy dovolil, Scouperfield přelezl přes ohradu, hladil zvířátka jedno po druhém, pomazlil se na rozloučenou s nějakým medvídkem a dokonale šťastný se zas vracel domů. V neděli a ve svátek jezdíval s některým ze svých nových přátel do přírody za město. Dýchal tam svěží vzduch, poslouchal zpěv ptactva a koukal na květiny. Časem si zapamatoval i jejich jména a teď už to pro něj nebyla jen modrá, červená a žlutá kvítka, ale pomněnky, lekníny, konvalinky, zvonky, fialky, pampelišky, chrpy nebo macešky. Od té doby, co se naučil znát kytky jménem, jako by to byly jeho blízké příbuzné, a měl ještě větší radost, když je uviděl. "Jak je ten svět krásný!" říkával okouzleně. "A ta příroda! A? Dřív jsem z toho neměl nic. V jednom kuse jsem vymýšlel, jak co nejvíc vydělat, a na nic ostatního mi už nezbyl čas, aby to čert vzal! Zato teď už vím, že největší vzácnost nejsou peníze, ale všecka tahle krása kolem. A? Říkal jste něco? Nějak jsem nerozuměl." Mnoho boháčů, kteří s továrnami ztratili i všechny příjmy, si teď muselo hledat práci; nakonec však přece jenom pochopili, že je to o moc lepší než se celé dny a noci třást o své bohatství, ztrácet spánek i chuť k jídlu a přemýšlet jen o tom, jak někoho obrat a jak nedovolit druhým, aby obrali vás. Byli ovšem i takoví, kteří sice přišli o své továrny, ale zachránili aspoň peníze. Jenže dělníci si řekli, že i tyhle peníze patří všem, protože je boháči stejně získali jen tím, že nutili jiné, aby na ně dřeli. Vydali proto příkaz, že všechny nepoctivě nabyté peníze musí být odevzdány do společné pokladny a že se za ně budou stavět divadla a muzea a galérie, stadióny a výletní parníky. A tak boháčům nezbylo než se s penízky pěkně rozloučit. Někteří samozřejmě chytračili i teď a část svého jmění si tajně uschovali. Mezi těmihle chytráky byl i známý pan Skrbling. Nikdo přesně nevěděl, kolik má vlastně peněz, a tak polovičku odevzdal a druhou půlku schoval. Počítal, že s plným měšcem si bude moci žít bez práce jako dřív. Jenže žít bez práce a zůstat přitom poctivým a čestným človíčkem, to nejde dohromady ani na Měsíci. Nikdo se neobejde bez práce druhých, a tak musí pro ostatní taky něco udělat. Ovšem Skrbling to chtěl zaonačit tak, aby všichni dělali jen na něj, a on přitom nemusel hnout ani prstem. Především potřeboval, aby mu někdo vařil; ale protože mu všechno služebnictvo dávno uteklo, začal chodit na obědy do restaurace. Zpočátku ho tam

ochotně krmili, ale jednoho dne k němu přišel vrchní kuchař a řekl: "Poslyšte, pane Skrbling, my tady na vás pracujeme, připravujeme vám všelijaká jídla, a vy pro nás neděláte nic. Nepracujete a jenom jíte: "No dovolte, copak vám za to neplatím?" namítl pan Skrbling. "To ano, ale kde berete peníze, když nepracujete? Nejspíš jste neodevzdal všecko, co jste nakradl." Skrbling se samo sebou nepřiznal, že polovinu peněz zatajil, a drze zalhal: "Co vás nemá, odevzdal jsem všecko do posledního centigu, zůstalo mi jen pár shwindlingů: Ale teď jsem projedl i ty, a tak si najdu práci." A rozhodl se, že už do restaurace chodit nebude. Nakoupil si v obchodě vajíčka, brambory a jiné potraviny a nanosil to všecko domů. Polovinu vajec rozbil už cestou, z druhé poloviny si chtěl udělat omeletu, ale zakoukal se a omeleta se mu nadranc připálila; začal tedy vařit brambory, ty se mu však rozvařily a zbylo mu z nich něco, co vypadalo jako lepidlo. Ať dělal co dělal vždycky se mu podařilo něco, co nechtěl, a to, co chtěl, to se mu ne a ne podařit. Všecko musel jíst buď nedovařené nebo rozvařené, nedopečené anebo připálené a sem tam dokonce syrové nebo spálené. Samo sebou, že ho z takového jídla každou chvíli bolelo břicho a že byl vzteklý jako pes. Protože neměl nikoho, kdo by mu uklízel - a sám byl příliš líný, než aby vzal koště nebo rejžák , byl u něho v domě nepořádek hrůza povídat. A navíc ještě myl hrozně nerad nádobí. Po snídani, po obědě nebo po večeři postavil vždycky špinavé nádobí někam do kouta a druhého dne si vzal čisté. A že měl nádobí víc než dost, ve všech koutech byly brzy hory špinavých šálků, talířů a sklenic, lžiček, vidliček a nožů, talířů, mís a omáčníků, čajníků, kávových konvic a konviček na mléko, misek na salát, broušených lahví, starých plechovek od konzerv a lahviček nejrozmanitějších tvarů; na stolech, na oknech i na židlích se hromadily začouzené hrnce, litinové železňáky, kastroly, kotlíky, pekáče, pánve a pánvičky se zbytky zkažených jídel; po podlaze se válela kůra z citrónů a pomerančů, banánové slupky, skořápky z vajec a ořechů, kusy papíru, prázdné krabičky, okoralé kůrky pokryté zelenavou plísní, ohryzky z jablek, drůbeží kosti a ocasy a hlavy ze slanečků. Po pravdě řečeno, tyhle ocasy a hlavy, a dokonce celé rybí kostry bylo možno najít nejen na podlaze, ale všude: na stolech, na okenních rámech, na knihovnách, na opěradlech pohovek i křesel. Toť se ví, že takováhle hojnost zbytků vydávala děsný smrad a lákala celá mračna much. Pan Skrbling seděl uprostřed té špíny a jen doufal, že se ty nové pořádky dlouho neudrží, že se zas všechno postupně změní a půjde postaru, že se mu vrátí služebnictvo a dá zase všecko v domě do pořádku. Ale čas ubíhal nic se nezměnilo a pan Skrbling už ani nevnímal, že v té špíně vězí až po krk. Avšak neštěstí, jak moudrost praví, nechodí nikdy samo: Skrblingovi došly zásoby uhlí. A protože bylo potřeba něčím topit, začal pálit nábytek. A tak se teď kromě kopců nářadu a smetí válela po zemi i látka strhaná z pohovky a křesel, vyrvaná pera a žíně, úlomky lehátek a zrcadlových skříní. Vypadalo to tam jako po bitvě. Pan Skrbling jako by ani neviděl tu zkázu a jen čas od času vylézal potají z domu, aby si doplnil zásoby potravin. Nebylo to lehké, vždyť ho kdekdo znal, málo platné, sotva se bývalý miliardář, předseda Velkého pindamu, majitel mnoha cukrovarů a známých Skrblingových tkalcoven, jehož fotografie byly donedávna div ne denně v novinách, objevil někde v obchodě, prodavači se mu hned začali smát, tropit si z něho všelijaké žerty a někteří mu řekli rovnou, že je na čase, aby přestal dělat naschvály a místo živoření z nakradených peněz šel konečně někam pracovat a žil pořádně jako ostatní. "Podívejte, pane Skrbling," říkávali mu, "nejvyšší čas, abyste se polepšil. Hodláte-li pokračovat v tomhle darmojedství, neprodáme vám už zboží ani za centig." Místo odpovědi se pan Skrbling obyčejně obrnil mlčením a jen vztekle supěl. Nebo taky říkával, že není žádný Skrbling, že si ho s někým pletou, ale vysloužil si zase jenom smích. To všecko ho nesmírně hnětlo, a protože posměšky nepřestávaly a byly den ode dne horší, rozhodl se, že se bude objevovat na ulici co možná nejméně. Vycházel pak z domu opravdu, jen když už nebylo zbytí. Jednou večer seděl jako obyčejně doma, v zimě, o hladu a potmě. Vtom někdo zaklepal. Skrbling sešel se schodů, otevřel domovní vrata a ve světle pouliční lucerny uviděl snědý, širokolící obličej ozdobený malým černým, pečlivě upraveným knírkem, černou špičatou bradkou a uzounkýma černýma očkama neklidně běhajícíma sem a tam. Panu Skrblingovi připadala ta tvář docela cizí, ale sotva se příchozí představil, hned si vzpomněl, že to jméno už někdy někde slyšel. Pozval ho dál a řekl: "Vaše jméno mi je povědomé, pane Lumpino. Mohl byste mi laskavě připomenout, odkud se známe?" "My že se známe? To ne!" odpověděl Lumpino a s údivem si prohlížel mohutné vrstvy prachu, smetí, zbytků, úlomků, špinavého nádobí a rybích kostí. "Měl jsem pouze tu čest prokázat vám službu, když jste se chtěl před časem vypořádat s jistou Společností obřích rostlin." "Ach ano, máte pravdu!" zvolal pan Skrbling. "Ovšem, pokud se pamatuji, dali jste si za tu službu dobře zaplatit: tři milióny shwindlingů, nemýlím-li se." "Tři? To nevím," odpověděl chladnokrevně Lumpino. "Řeč byla tehdy o dvou miliónech, pokud pamatuji. Nicméně jsem si ani z těch dvou neměl možnost vzít svůj díl. Ten ničema Scouperfield mě tenkrát v lese praštil holí a ti dva lumpové, Juks a Wesh, mě nechali na holičkách a pláchli se vším všudy. Od té doby vandruji po světě a marně hledám toho darebáka Jukse. A teď jsem si dovolil obrátit se na vás, jestli bych se nedověděl, kde hledat aspoň toho druhého lotra, Weshe." "Nemohu bohužel ukojit vaši zvědavost. Velectěný pan Wesh už ode mne dávno utekl a vzal si s sebou kolem miliónu z mojí vlastní pokladny," odpověděl pan Skrbling. "V tom případě byste mi mohl nabídnout aspoň večeři. Jestli se totiž nenajím jsem schopen zločinu - od rána jsem neměl v ústech." "Mohu vás pozvat pouze na míchaná vajíčka," zabručel suše pan Skrbling. Vydal se s hostem do kuchyně, rozštípal pár židlí, zatopil v kamnech a rozbil vajíčko. Ale místo na pánev si je vyklopil rovnou na kalhoty. Lumpino pochopil, že jestli to takhle půjde dál, nebude z večeře nic, vzal Skrblingovi vajíčka a pustil se do toho sám. Našel si pořádnou pánev a vyrobil obrovskou omeletu z dvaceti vajec. Pak zasedli k večeři. Pan Skrbling jedl, jedl a v jednom kuse si pochvaloval, že už dávno nepamatuje tak dobrou večeři. A uvědomil si, jak by mu mohl být Lumpino užitečný, kdyby mu chodil nakupovat a pomáhal mu vařit. Velkomyslně mu proto nabídl, aby se u něho ubytoval. Lumpino souhlasil a od té chvíle dostal Skrblingův život přece jenom jakýs takýs řád. Lumpino chodil po nákupech a společně pak vařili - Skrbling ovšem dělal spíše hrubší práce, to znamená: štípal nábytek, zatápěl v kamnech a loupal brambory, kdežto Lumpino si vzal na starost řízení přípravy jídel a dozor nad jakostí pokrmů. Kromě péče o jídlo projevil Lumpino i péči o čistotu. "Nějak se vám, vážený, v tomhle pokoji nahromadilo trochu moc krámů," řekl jednou panu Skrblingovi. "Ovšem uklízet tady, to za to nestojí. Jednoduše se přestěhujeme do dalšího pokoje, a až bude nepořádek i tam, půjdem do třetího, do čtvrtého a tak dále, dokud nezaneřádíme celý dům. A pak se uvidí." Protože

topit se jim povětšinou nechtělo a v noci bývalo už chladno, Lumpino vymyslel zvláštní způsob spaní: ne v postelích, ale v truhlách. Vlezli si i s peřinou do truhlice, přiklapli se víkem, zadýchali si tam a spali v teple. V té době bylo jejich největším potěšením sednout si večer co večer po denních starostech k televizoru a proklínat nové pořádky. V televizi teď velice často vysílali reportáže o dělnících, kteří sami řídili své továrny a dílny; zvláštní zájem budilo i to, jak probíhá výroba ve stavu beztíže. Pan Skrbling i Lumpino v duchu počítali, co by to vyneslo boháčům, kdyby se byla beztíže dostala do rukou jim, a ne dělníkům, a div při tom nevyletěli z kůže. Ale ze všeho nejvíc je dovedly rozzuřit rozhovory o obřích rostlinách, které skutečně rostly jako z vody. Neuběhl den, aby v televizi neukazovali obrovské okurky, rajská jablíčka, zelí, červenou řepu, melouny a dýně, zasázené ještě navíc na bývalé půdě boháčů. Skrblingovi i Lumpinovi z toho bylo dočista nanic, když viděli třeba velikánské klasy nalévající se pšenice. "To je ona! Vidíte ji? To je ta naše zkáza!" prskal Skrbling a hrozil pěstí do obrazovky. "Všecko je totam!" žalostně mávl rukou Lumpino. "Teď už není žádná naděje, že se to zas všecko vrátí." Jednou večer hlasatel oznámil, že za okamžik začne přenos z Kosmického městečka, vybudovaného kosmonauty z Velké Země. Skrbling a Lumpino sotva vydrželi sedět na židlích, tak byli netrpěliví, už aby spatřili své úhlavní nepřátele. Konečně se na obrazovce objevil Všeználek. Představil televizním divákům své druhy, ukázal několik malých útulných domků, které si postavili, a diváci měli dokonce možnost vidět jeden zevnitř. Potom předvedli různé vědecké přístroje a Petúnka vyprávěla o vědeckém výzkumu, který na Měsíci provádějí. Tubička Měsíčanům namaloval několik pozemských krajin a vysvětlil jim, čím se liší život na Velké Zemi od života na Měsíci. Po něm vystoupil Strunka a zahrál na flétnu několik melodií, aby seznámil Měsíčany s hudbou, kterou provozují pozemští človíčkové. Po hudební vložce uviděli televizní diváci pokusnou zahradu s dozrávající zeleninou, kde obzvláště vynikaly obrovské melouny. Všeználek sdělil, že zelenina tu nevyrostla menší, ale dokonce větší nežli na Zemi, což je možno vysvětlit menší přitažlivou silou Měsíce. Za zahradou se rozkládalo měsíční pokusné pole, které Měsíčané zpočátku považovali za jakýsi fantastický obří les. A na závěr byla předvedena kosmická raketa, na níž byl uskutečněn bezpříkladný meziplanetární let. Raketa už nestála jako dřív na volném prostranství, ale byla umístěna ve speciálním hangáru za pšeničným polem. Když pan Skrbling spatřil raketu, doslova zesinal vztekem. "To všecko kvůli ní!" sípal. "Mít tak dynamit, v tu ránu bych ji bez lítosti vyhodil do povětří! Nebýt té prokleté rakety, šlo by u nás všecko postaru, žili bychom podle svého gusta a nekoukali bychom od rána do večera na tyhle hnusné hlouposti." "Copak o to, dynamit bych měl - tedy: mohl bych ho obstarat," prohodil spiklenecky Lumpino. A vyprávěl panu Skrblingovi, že měl kdysi obchod všerážovým zbožím, kde prodával pušky, pistole, střelný prach, dynamit i ostatní výbušniny. "Nakonec jsem ten obchod prodal," řekl Lumpino, "ale protože jsem tenkrát musel z Hrabillonu odjet nakvap, nestačil jsem odvézt všecko zboží. Zůstalo mi ještě v tajném skladě pár sudů prachu a dvě bedny s dynamitem. Určitě tu skrýš nikdo neobjevil, můžeme se tam podívat." "Zítra pojedeme!" vykřikl pan Skrbling. "Já jim ukážu! Už si to dál nenechám líbit. Všecky je vyhodím do povětří!" Vtom televizní přenos z Kosmického městečka skončil a na pořadu byla nová filmová veselohra o bývalém boháči: jak nechtěl pracovat a jak ho vyhodili z restaurace; jak se rozhodl vařit si sám a jak to špatně dopadlo; jak si nakoupil vajíčka, položil je na stůl a pak si do nich sedl; jak mu spadl na zem balíček másla, jak na něj šlápl, sklouzl a upadl a jak drcnul do čajníku a vychrstl si vodu přímo na pleš; jak se celý večer motal v kuchyni, nakonec se svalil do prázdné bedny, usnul tam a jak hned ráno běžel hledat práci. "No tohle!" zuřil Skrbling. "Vždyť to je o mně! Jak se opovažují! Zapomněli kdo jsem? Nejsem pro ně žádný šašek! Já jsem Skrbling! Dostat je do ruky dřív, já bych jim to byl spočítal! Ale teď - kdo jsem teď? Kdo - no, ptám se vás! Teď jsem pro ně nula, protože šlo všecko k čertu. Dřív mě krmili a oblékali, koupali a dávali mě spát, vozili mě a každý prášek ze mne sfoukávali, všecku špínu za mnou uklízeli, starali se o mne - a teď abych se o sebe staral sám. A první poslední abych si udělal já. Proč, ptám se vás? Z jakého důvodu? Dřív mi všichni prokazovali úctu a vážili si mě pro moje bohatství, podlézali, klaněli se mi až k zemi - a teď se mi kdekdo směje, a ještě o mně natáčejí komedie! To je urážka! Nestrpím to! Já jim ukážu! Roztrhám je na cucky! Na kousíčky! Kde je ten dynamit? Dejte mi dynamit! Zítra jedem pro dynamit!" Ještě dlouho křičel a vyváděl. Teprve když ho Lumpino ujistil, že se hned ráno vydají do Hrabillonu, uklidnil se a nechal se uložit do truhlice, aby si před cestou odpočinul.

*Kapitola 36
KONEČNĚ K ZEMI

Od chvíle, kdy Neználek přijel se svými přáteli do Kosmického městečka, uběhlo teprve pár dní. Ráno co ráno chodíval do zahrady a procházíval se tam v houštině červené řepy, mrkve, okurek, rajských jablíček a melounů nebo kolem vysokánských stébel obří pšenice, žita nebo ovsa. "Tady je to skoro jako u nás v Kvítečkově," liboval si, "až na to, že to v Kvítečkově bylo lepší. Jako by tu přece jenom něco chybělo." Jednou se Neználek probudil a cítil jakousi nevolnost. Nic ho nebolelo, ale měl takový divný pocit, jako by byl hrozně unavený. Protože byl pomalu čas k snídani, přece jenom nějak vstal, umyl se a oblékl, ale když už seděl u stolu, uvědomil si, že nemá na jídlo ani pomyšlení. "Tak to vidíte, jak to tady na Měsíci chodí!" bručel dopáleně. "Když chceš jíst, tak není co, a když je, tak zas nemáš hlad." Nakonec se přece jen se svou porcí vypořádal, položil lžičku na stůl a vyšel ven. Za chviličku se však celý vylekaný vrátil. "Kamarádi, a kde je vlastně sluníčko?" zeptal se a nechápavě koukal kolem. "Ty jsi přece osel, Neználku!" ozval se Všeználek. "Jaképak sluníčko tady na Měsíci, nebo vlastně v Měsíci?" "No jasně, já zapomněl," mávl rukou Neználek. Po téhle příhodě celý den myslel jenom na sluníčko, při obědě málo jedl a teprve kvečeru se uklidnil. Jenže druhého dne to začalo znova: "Kde je sluníčko? Já chci, aby tady bylo sluníčko! U nás v Kvítečkově bylo vždycky sluníčko." "Víš co, kamaráde? Přestaň hloupnout!" poradil mu Všeználek. "Ale co když je nemocný?" řekl doktor Pilulkin. "Snad bych ho měl prohlédnout." Zatáhl Neználka do své ordinace a začal ho důkladně prohlížet. Prohlédl mu uši, krk, nos a jazyk, pak rozpačitě pokrčil rameny a přikázal Neználkovi, aby si svlékl košili. Proťukal mu záda, ramena i hruď a poslouchal, jaký vydávají zvuk. Zvuk zřejmě nevydávaly takový, jaký měly, protože Pilulkin se pořád mračil,

krčil rameny a pokyvoval hlavou. Potom Neználkovi přikázal, aby si lehl na záda, mačkal mu dlaněmi břicho tu i onde a pořád jenom opakoval: "Bolí? Nebolí? A teď?" A zase pokaždé ztrápeně pokýval hlavou. Nakonec změřil Neználkovi teplotu, puls a krevní tlak, nakázal mu ležet v posteli a sám šel za ostatními a potichoučku řekl: "Je to špatné, kamarádi, Neználek nám onemocněl." "A co ho bolí?" zeptala se Ančovička. "To je právě to: nic, a přece je vážně nemocný. Nemoc je to tuze vzácná. Dostávají ji jenom človíčkové příliš dlouho vzdálení od svých rodných míst." "Jdi ty!" podivil se Všeználek. "Tak ho musíš léčit." "Jenže jak?" odpověděl doktor Pilulkin. "Na tuhletu nemoc není žádný lék. Pacient se musí zkrátka rychle vrátit domů. Jinak to s ním může špatně dopadnout." To tedy znamená, že se máme vrátit na Zemi? To tím chceš říct?" zeptal se Všeználek. "Ano, a co nejdřív," potvrdil doktor Pilulkin. "Počítám, že jestli se vydáme na cestu už dneska, snad ještě s Neználkem doletíme." "V tom případě musíme opravdu startovat hned dnes, jaképak dlouhé rozmýšlení," prohlásila Petúnka. "A co s Buchtíkem?" zeptal se Všeználek. "Zůstal přece v Los Kabanosu u svých vrtikolů. Nemůžem ho tady nechat." "Vezmeme všudychod a dojedeme pro něj," navrhl Šroubek. "Kvečeru tam budem, zítra ráno se vydáme zpátky a k obědu jsme tu." "Určuji tedy odlet na zítřek," oznámil Všeználek. "Dřív to zkrátka nestihneme." "Nu což, do zítřka to snad Neználek ještě vydrží," řekl doktor Pilulkin. "Ale pospěšte si, žádné zbytečné zdržovaní." Šroubek s Vroubkem okamžitě vytlačili z garáže všudychod, vzali s sebou Kozlíka, kterého učili řídit, a odjeli do Los Kabanosu. Doktor Pilulkin pospíchal k Neználkovi, aby mu oznámil, že se zítra letí zpátky. Neználka to tuze potěšilo. Vyskočil z postele a rozpovídal se, že jen co se vrátí domů, hned napíše psaní Modroočce, protože jí to slíbil, a teď ho trápí svědomí, že nesplnil slib. Po tomhle rozhodnutí se rozveselil, a dokonce si začal prozpěvovat. "Nebuďte smutní, kamarádi," říkal, "za chvilku uvidíme sluníčko." Doktor Pilulkin ho napomenul, aby tak nedivočil, protože ho nemoc oslabila a musí si šetřit síly. Však také Neználkova radost brzy opadla; vystřídala ji netrpělivost. "Kdy už se vrátí ten Šroubek s Vroubkem?" dorážel co chvíli. "Dneska přece přijet nemohou, milý zlatý, až zítra, to už vydržíš. A teď si radši lehni a vyspi se," domlouval mu doktor Pilulkin. Neználek si zase lehl, ale za chvíli to začalo nanovo: "A co když zítra nepřijedou?" "Ale přijedou, milý zlatý, přijedou, proč by nepřijeli," uklidňoval ho Pilulkin. V těch dnech byli v Kosmickém městečku na návštěvě astronom profesor Tangens, lunolog profesor Coctangens a dva fyzikové Proton a Foton. Přijeli se obeznámit s konstrukcí kosmické lodi a skafandrů, protože se sami chystali sestrojit raketu a vykonat meziplanetární let k Zemi. Teď, když bylo odhaleno tajemství beztíže, staly se meziplanetární lety dostupné i Měsíčanům. Všeználek se rozhodl věnovat měsíčním učencům přesné plány rakety a přikázal, aby jim odevzdali i zbytek lunitu a antilunitu. Profesor Tangens slíbil, že zachovají Kosmické městečko v pořádku a zřídí tady kosmodrom s plošinou pro přistávání kosmických lodí, které k nim přiletí, i k vypouštění vlastních raket k jiným planetám. Jakmile byl určen start ke zpáteční cestě, vydali se Všeználek, Petúnka a Ančovička do hangáru provést poslední kontrolu všech součástí a přístrojů. Účastnili se jí i profesoři Tangens a Coctangens a Proton s Fotonem, aby se na raketu podívali jaksepatří zblízka. Navíc bylo rozhodnuto, že Tangens a Coctangens s nimi poletí až na povrch Měsíce, tam kosmonauti přestoupí do rakety NAB a Tangens s Coctangensem se vrátí raketou PAV do Kosmického městečka. Prověrka přístrojů a zařízení rakety skončila až pozdě večer. Všeználek dokončil poslední zkoušky a prohlásil: "Tak, raketa je připravena, ráno můžem startovat. A teď spát! Před letem si musíme pořádně odpočinout." Vyšli z hangáru, zamkli vrata a vrátili se do Kosmického městečka. Ještě ani nezmizeli z dohledu, když za plotem vykoukly dvě hlavy v černých maskách. Chvíli mlčky trčely nad ohradou a bylo slyšet jen jejich sípavý dech. Pak řekla jedna hlava Lumpinovým hlasem: "No konečně se jim uráčilo zmizet, hrom aby do nich!" "Jakýpak hrom, radši dynamit!" zavrčela druhá hlava hlasem pana Skrblinga. Byli to skutečně ti dva. Lumpino ještě chvilku počkal, přesvědčil se, že jsou sami, a šeptl: "Tak lezte, podám vám to." Skrbling supěl a funěl, nakonec však přece jen vylezl na plot a seskočil na druhou stranu. Lumpino zvedl bedýnku a podával mu ji přes plot. Skrbling se pro ni natáhl, ale bednička byla pořádně těžká, neudržel ji a upadl na zem i s ní. "Co s tím mlátíte!" zasyčel Lumpino. "To je dynamit, a ne makarón! Bouchne to a nezůstane po nás ani mastný flek." Přelezl přes plot za Skrblingem a zkoušel otevřít vrata hangáru. "Zamčeno!" zamumlal vztekle. "Musíme se podhrabat." Rozsvítil opatrně baterku, klekli si ke stěně, vytáhli zavírací nože a začali rýpat hlínu pod vraty. Človíčkové v Kosmickém městečku už dávno spali. Nikdo netušil nic zlého. Nespali jen Všeználek a profesor Hvězdoslav. Museli ještě vypočítat dráhu letu kosmické lodi, aby se po startu dostala přesně k otvoru v měsíčním obalu, který vedl na povrch. Bylo už dávno po půlnoci, když skončili všechny výpočty a chystali se spát. Všeználek se odstrojil, zhasl, lehl si do postele a už se chtěl zachumlat do přikrývky - když vtom se ozval výbuch. Stěny pokoje se zatřásly, se stropu padala omítka, okenní skla se vysypala, postel se převrátila a Všeználek spadl na zem. Profesor Hvězdoslav se probral taky na podlaze. Všeználek přes sebe přehodil přikrývku a v tu ránu byl na dvoře. Spatřil vysoký sloup plamenů a kouře. "Raketa!" vykřikl na profesora Hvězdoslava, který vyběhl za ním. Nedbali padajících úlomků dřeva a rozběhli se k místu, kde stával hangár - zbyla z něho jen hromada dýmajících trosek. Na místo zkázy přibíhali už i ostatní človíčkové. "Někdo vyhodil raketu do povětří!" volal Všeználek vzrušeně. "Určitě policajti!" křikl Proton. "Chtěli se nám pomstít." "Jak se teď dostaneme zpátky?" zoufali si človíčkové. "Třeba to půjde spravit," těšil je profesor Coctangens. "Spravit! Co když je na kusy?" vybuchla Petúnka. "Klid, kamarádi!" prohlásil nakonec Všeználek. "Musíme rychle odklidit trosky hangáru a zjistit, co je s raketou." Okamžitě se pustili do práce, ale teprve k ránu mohli spatřit rozsah katastrofy: výbuch převrátil raketu na bok, urval jí záď, poškodil hlavní motor a vyrazil skla v průzorech. "Tohle se nám nepodaří spravit ani za čtrnáct dní," přiznal zoufale Všeználek. "Musíme odložit start." "To tak!" vykřikl doktor Pilulkin. "To tě nesmí ani napadnout! Čtrnáct dní Neználek nevydrží. Musí odtud ještě dnes." "Copak to nevidíš?" ukázal Všeználek na zničenou raketu. "A co to zkusit jenom ve skafandrech," navrhla Ančovička. "Dá se v nich přece létat ve stavu beztíže. Až doletíme na povrch Měsíce, nasedneme do rakety NAB a odstartujeme k Zemi." "To je výborný nápad!" zaradoval se Všeználek. "Jen jestli budou skafandry v pořádku - byly přece v raketě." Petúnka a Ančovička běžely ke vchodu do rakety a smáčkly tlačítko dveří přetlakové komory. Motor nefungoval, dveře se neotevřely. Inženýr Špuntík, který se už úplně uzdravil z nedávného zranění, vlezl do rakety rozbitým průzorem a otevřel dveře skafandrového úseku. "Sláva! Skafandry jsou celé!" vykřikl,

když se přesvědčil, že jim výbuch neublížil. Nakonec se mu podařilo opravit i dveře do rakety. Člověčkové hned vytáhli skafandry a pečlivě je zkontrolovali. K polednímu se vrátili Šroubek, Vroubek a Kozlík s Buchtíkem. Kosmonauti se okamžitě začali připravovat k odletu. Za chvíli to věděla celá Nejedlinka. Všichni se přišli rozloučit se svými přáteli. "Pokusná zahrada a všecko, co je nasázeno kolem Kosmického městečka, je vaše," řekl vesničanům Všeználek. "Zanedlouho budete moci sklízet. Sami na to nestačíte, pozvěte si na pomoc člověčky z ostatních vesnic. Společně vám to půjde líp. A snažte se pak vypěstovat ještě víc obřích rostlin, ať se rozšíří po celé Malé Zemi. Pak tu bude všeho dost." Vesničané plakali radostí. I Kozlík měl radost, protože mu Šroubek a Vroubek darovali svůj všudychod. "Škoda," říkal Neználkovi, "teď u nás teprv začne opravdovský život - a ty letíš pryč." "To nic," těšil ho Neználek, "my sem ještě přiletíme a vy zas přiletíte k nám. Já tu už teď zůstat nemůžu, hrozně rád bych viděl sluníčko." Jen vyslovil to slovo, vyhrkly mu slzy, síly ho opustily a sesul se na zem. Přiběhl doktor Pilulkin, a když viděl, že tu Neználek leží jako bez ducha, rychle mu dal čichnout čpavku. Neználek se sice vzpamatoval, ale byl bledý jako stěna. "Jakpak teď s tebou máme letět?" trápil se doktor Pilulkin. "Ty bys měl ležet v posteli, a ne se chystat na meziplanetární let. Nevím, nevím, jak se v takovémhle stavu dostaneš zpátky." "Neboj se," řekl Šroubek, "vezmeme s Vroubkem houpací křeslo a přimontujeme k němu kolečka. Můžeme Neználka všude vozit, aby se moc neunavil." A tak to taky udělali. Jakmile bylo křeslo hotové, dal Všeználek povel obléknout skafandry. Poněkud se lišily od těch, kterých používali Neználek a Buchtík. Čtyřlistá vrtulka na vzduchotěsné přilbě mohla kosmonauta vynést do výšky jako vrtulník a let se dal řídit jen změnou polohy těla. Kromě toho sloužila i jako padák: elektrický motorek a rychlé otáčky vrtulky zpomalily pád. Nakonec Všeználek přikázal, aby se navázali na dlouhé lano. Tangens s Coctangensem usadili Neználka do houpacího křesla, připoutali ho k sedadlu a navázali k lanu i tuhle kosmickou sedačku. Teď bylo všechno připraveno. Kosmonauti si zastrčili za pás cepíny a geologická kladívka, postavili se do zástupu, Všeználek si stoupl první, zapjal detěžkátor, který měl připevněný ke skafandru na zádech, a smáčkl tlačítko elektromotoru. Ozvalo se tiché bzučení, vrtulka se roztočila, Všeználek se lehounce vznesl do vzduchu a táhl za sebou i ostatní. Měsíčani až vydechli údivem, když spatřili kosmonauty, letící v dlouhém řetězu vzhůru k obloze. Volali na ně, mávali, tleskali, vyhazovali čepice, leckdo se dokonce rozplakal. Kosmonauti stoupali výš a výš, zanedlouho se změnili v sotva viditelné tečky, až konečně zmizeli úplně. Měsíčani se však ne a ne rozejít, jako by doufali, že se návštěvníci z daleké Země ještě vrátí a že se spolu ještě uvidí. Kosmonauti však už šplhali po ledovém svahu tunelu v obalu Měsíce. Vzduch tu byl řídký, vrtulky už příliš nepomáhaly, a tak si vzali na pomoc cepíny. Konečně se jim podařilo překonat všechny překážky, dosáhnout rampouchového sálu a odtud proniknout do jeskyně, která vedla na povrch Měsíce. Tady Všeználek rozdělil celý oddíl na dvě skupiny. První se měla okamžitě vydat dál a neprodleně provést pečlivou kontrolu rakety NAB před dlouhou cestou; do této skupiny určil sebe, profesora Hvězdoslava a Petúnku s Ančovičkou. Ostatním přikázal, aby zůstali v jeskyni a vytěžili zatím co nejvíc lunitu a antilunitu k odvozu na Zemi. Doktor Pilulkin prohlásil, že se Neználek cítí velmi špatně a že je ho potřeba bez meškání dopravit do rakety, kde by mohl odložit těžký skafandr. Ale Všeználek řekl: "Teď je měsíční noc, Slunce zapadlo a na povrchu Měsíce je krutý mráz. Bude-li raketa poškozená, stejně se v ní neobejdem bez skafandru. Zůstaňte radši zatím s Neználkem tady v jeskyni, je tu aspoň trochu tepleji. Jestli zjistíme, že je v raketě všecko v pořádku, dáme vám vědět a pak ho okamžitě dopravíte k nám." Přísně všem z druhé skupiny nakázal, aby nevycházeli ven a zbytečně se nevystavovali nebezpečným účinkům neviditelných kosmických paprsků, a vydal se se svým oddílem k raketě. Kosmonauti v jeskyni neztráceli zbytečně čas a pustili se do práce. Asi za hodinu se jim ozval Všeználek a přikázal, aby přivezli Neználka do rakety; zároveň sděloval, že raketa je v pořádku, jen některé přístroje prý potřebují seřídit a akumulátory znovu nabít; mají tedy zbytek času využít k naložení lunitu a antilunitu do skladů rakety. Doktor Pilulkin se bez meškání vydal na cestu a tlačil před sebou houpací křeslo s Neználkem ve skafandru. Když se konečně dokodrcali k raketě, byl už Neználek natolik zesláblý, že ani nemohl vstát. S pomocí Všeználka, Petúnky a Ančovičky ho Pilulkin vtáhl do rakety, svlékli mu skafandr i oblek a uložili ho na lůžko. Neználkovi se trochu ulevilo a dokonce se pokoušel vstát, ale za chvíli ho síly znovu opustily a přepadla ho taková slabost, že jen stěží pohnul rukou nebo nohou. "Co je to za nemoc?" naříkal zoufale. "Jako bych byl celý z olova a vážil třikrát víc." "To se ti jen zdá," uklidňoval ho Všeználek, "jsi přece na Měsíci, tady musíš vážit ne třikrát víc, ale šestkrát méně . . ." "No dobrá, dobrá," přerušil ho doktor Pilulkin, "neunavuj ho ciframi a radši se postarej, abychom mohli co nejdřív odstartovat." Všeználek odešel a společně s Hvězdoslavem se pustili do kontroly samočinného elektrického operátoru. Za pár hodin byly všechny přístroje vyzkoušeny, akumulátory, na nichž závisela přesná činnost všech přístrojů a motorů, nabity, raketa naložena a připravena ke startu. Pilulkin se od Neználka nehnul ani na krok. Viděl, jak pacient ztrácí už i poslední zbytky sil, a nevěděl, co počít. Pravda, jakmile cestovatelé zapojili detěžkátor a raketa konečně odstartovala, cítil se Neználek chvíli trošku líp, ale dlouho ne; brzy si začal znovu stěžovat, že ho dusí hrozná tíha, třebas byl ve stavu beztíže. Doktor Pilulkin chápal, že tyto chorobné pocity jsou důsledkem pacientova stísněného duševního stavu, a pokoušel se v Neználkovi rozptýlit trudné myšlenky: laskavě s ním rozmlouval, vyprávěl mu pohádky, a i ostatní člověčkové nakukovali co chvíli do kajuty a přemýšleli, jak by mohli Neználkovi pomoci. Ale zanedlouho si všimli, že už ani neposlouchá, co mu říkají. Oči mu pomalu bloudily po stropě, oschlé rty cosi nehlasně šeptaly. Pilulkin pozorně poslouchal, ale nerozuměl mu ani slovo. Za chviličku Neználek zavřel oči a usnul. Hruď se mu těžce zdvíhala, sípavě dýchal, tváře mu hořely. Pak se mu dech postupně uklidnil, hruď se zdvíhala pořád míň a nakonec se Pilulkinovi zdálo, že Neználek už nedýchá vůbec. Uvědomil si, že je to zlé, a popadl Neználka za ruku. Tep byl sotva znatelný. "Neználku!" vykřikl polekaně. "Neználku, probuď se!" Ale Neználek se neprobudil. Pilulkin mu rychle strčil k nosu lahvičku s čpavkem. Neználek pomaloučku otevřel oči. "Nemůžu . . . dýchat . . .," zašeptal s nesmírnou námahou. A znovu zavřel oči. Pilulkin jím začal třást. "Neználku, nespi!" volal na něho. "Musíš bojovat o život, slyšíš? Nesmíš se dát! A nespi! Musíš žít, Neználku! Musíš přece žít!" Uviděl, jak Neználkovu tvář polévá jakási zvláštní bledost, a znovu ho vzal za ruku - tep už nenahmatal; přitiskl ucho k Neználkově hrudi - údery srdce neslyšel; dal mu znovu čichnout k čpavku - všecko marné, nic. "Kyslík!" křikl Pilulkin a odhodil lahvičku s čpavkem. Šroubek a

Vroubek pádili do plynového úseku a Pilulkin, aby neztratil ani okamžik, začal s umělým dýcháním. Človíčkové shromáždění u dveří s obavami sledovali, jak zvedá Neználkovy paže a zase mu je tiskne k hrudi. A znovu rytmicky tyto pohyby opakuje. Pak na okamžik přestane, přiloží ucho Neználkovi na prsa, snaží se zachytit údery srdce a dech a hned zas pokračuje. Nikdo by nedovedl říci, kolik času uběhlo; všem se zdálo, že celá věčnost. Konečně Pilulkin zaslechl, jako by Neználek slabounce vzdychl. Zpozorněl, ale s umělým dýcháním nepřestával, dokud se nepřesvědčil, že už Neználek začíná opravdu dýchat sám. Šroubek s Vroubkem zatím přinesli kyslíkovou bombu a Pilulkin jim přikázal, aby nemocnému pomalu a opatrně pouštěli trubičkou kyslík do úst. Človíčkové si s ulehčením všimli, jak z Neználkovy tváře začíná mizet ta hrozná bledost. Nakonec otevřel oči. "Dýchej, Neználku, dýchej," řekl laskavě Pilulkin. "Teď už dýchej sám. A hezky zhluboka. A nespi, kamaráde, nespi. Vydrž to chvíli." Vtom někdo z človíčků vykoukl průzorem ven a zvolal: "Koukněte se, kamarádi, Země! A blizoučko!" Neználek se chtěl nadzdvihnout, aby se taky podíval, ale slabostí nemohl ani hlavu otočit. "Zvedněte mě," zašeptal. "Ať ji aspoň naposledy uvidím." "Zvedněte ho," souhlasil doktor Pilulkin. Petúnka s Ančovičkou vzaly Neználka v podpaží a nadzvedly ho k průzoru. Neználek spatřil Zemi: ne už zářivý, jasně bílý, lehounce namodralý disk, jak byla vidět z Měsíce, ale obrovskou kouli se světlými skvrnami pevnin a s tmavými moři a oceány. Zářivý opar ji zahaloval jako teplá, měkká prachová přikrývka. Zatímco se Neználek díval, Země se viditelně přiblížila. Už se nedala obsáhnout jedním pohledem. "Oblečte mě," zašeptal Neználek. "Dobře, dobře," řekl Pilulkin, "chvilku si odpočiň, hned tě oblékneme." Petúnka s Ančovičkou mu oblékly jeho kanárkově žluté kalhoty a oranžovou blůzu, navlékly mu ponožky a obuly boty, na krk mu uvázaly zelenou vázanku, a dokonce i jeho milovaný modrý klobouk mu posadily na hlavu. "A teď mě . . . odneste, odneste . . . mě . . .," zašeptal přerývaným hlasem Neználek. "Kampak bys chtěl, kamaráde?" podivil se Pilulkin. "Na zem! Rychle! Domů chci!" Když Pilulkin viděl, že Neználek znovu horečnatě dýchá a celý se chvěje, uklidňoval ho: "Počkej, kamaráde, hned to bude, odnesem tě do výtahu." Vynesli Neználka z kajuty a sjeli do zádi rakety. Za nimi přijeli Šroubek s Vroubkem, profesor Hvězdoslav a ostatní človíčkové. Neználek si všiml, že zůstali stát u dveří, a vylekal se. "Proč nejdeme dál, co je? Otevřte dveře!" šeptal a těžce lapal po dechu. "Hned to bude, kamarádíčku, počkej, hned otevřeme," chlácholil ho Pilulkin. "Okamžitě, kamaráde, jen co se zeptáme Všeználka, jestli už můžem otevřít." Vzápětí, jakoby v odpověď, ozval se v reproduktoru Všeználkův hlas z řídicí kabiny: "Pozor! Pozor! Jdu na přistání! Připravte se na zemskou tíži!" Človíčkové si ani nestačili uvědomit co a jak, a už na ně zapůsobila zemská tíže. Bylo to jako náraz - v tu ránu leželi všichni na podlaze. Šroubek a Vroubek první pochopili, že jsou konečně na Zemi, vyskočili, zvedli nemocného Neználka a Pilulkin s Hvězdoslavem pomohli vstát Petúnce a Ančovičce. A znovu se ozval Všeználkův hlas: "Země! Připravte se k opuštění rakety! Otevřít dveře přetlakové komory!" Profesor Hvězdoslav, který stál nejblíž, odhodlaně stiskl tlačítko. Otevírajícími se dveřmi probleskl paprsek světla. "Pomozte mi! Jdeme!" vykřikl Neználek. Šroubek a Vroubek ho vynesli z rakety a opatrně s ním sestupovali po kovových schůdkách. Neználkovi se až zatajil dech, když spatřil nad hlavou světle modré nebe s bílými oblaky a zářícím sluníčkem vysoko na obloze. Ovanul ho svěží jarní vzduch. Před očima mu plula louka se žlutými pampeliškami, s bílým heřmánkem a modrými zvonky ve smaragdově zelené trávě, ve větru se mihotalo listí stromů, v dálce se modrala hladina řeky. Všiml si, že Šroubek s Vroubkem už stojí na zemi, a vzrušeně vykřikl: "Postavte mě taky! Postavte mě na zem!" Šroubek s Vroubkem ho úzkostlivě podpírali v podpaží. "A teď mě pusťte! Už půjdu sám." Viděl, že se to bojí udělat, a začal se jim vyškubávat, dokonce se snažil Vroubka odstrčit. Pustili ho. Neználek udělal několik nejistých kroků, ale pak klesl na kolena a přitiskl obličej k zemi. Klobouk mu sletěl s hlavy, z očí mu vytryskly slzy a on jenom šeptal: "Země moje . . . Země moje . . ." Sluníčko ho laskavě hřálo, svěží větřík mu čechral vlasy, jako by ho hladil po hlavě, a Neználek cítil, že se ho zmocňuje jakýsi velký, převeliký cit. Nevěděl jak se mu říká, ale věděl, že je krásný, že není na světě krásnějšího. Tiskl se k zemi a věděl, že se mu znovu vracejí síly a nemoc odchází tak rychle, jak přišla. Konečně vyplakal všechny slzy a vstal. A vesele se zasmál, když spatřil ostatní, jak se radostně vítají s rodnou Zemí. "Tak, kamarádi, hotovo!" křikl zvesela. "A teď se můžem vydat znova na nějakou cestu!" Vidíte to, takový to byl človíček, tenhle Neználek.

<*>